

Riksdagens protokoll

2010/11:36

Torsdagen den 16 december

Kl. 10.00 – 21.49

Protokoll
2010/11:36

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 december.

2 § Meddelande om preliminär sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelande att en preliminär sammanträdesplan till och med vecka 8 med voringstider delats ut till riksdagens ledamöter.

3 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
EU-dokument
KOM(2010)726 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 9 februari 2011*.

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2010/11:AU2

5 § Socialförsäkringsområdet

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2010/11:SfU1
Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet (prop.
2010/11:1 delvis och redog. 2010/11:RRS3).

Utgiftsområde 12

Anf. 1 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! Barn- och familjepolitik kanske är vår viktigaste fråga. Våra barn, deras framtid och familjers förutsättningar för att få ihop livets pussel berör och engagerar oss alla.

Om vi blickar tillbaka historiskt har vi i Sverige byggt en framgångsrik familjepolitik som vi har kunnat känna stolthet över, och många andra länder har studerat oss och infört modeller lika våra. Men det kanske är läge att använda en gammal socialdemokratisk slogan, som tydligen inte heller är helt omodern eftersom ett borgerligt parti alldeles nyligen använde den i sin valanalys: Vi kan vara stolta men inte nöjda.

När vi tittar på dagens familjepolitik, vilket är det vi ska göra, vill jag främst lyfta fram tre delar. Det är barnfattigdom, barns rätt till båda sina föräldrar och gravidas möjlighet till sjukpenning.

Vi ska ge alla barn ekonomisk och social trygghet. Dock har vi en situation i dag där barnfattigdomen ökar. Barnen är förlorare när inkomstskillnader ökar. Barns uppväxtvillkor blir väldigt ojämställda. Skillnaden mellan barn i Sverige är stor och har blivit större med den borgerligt förda politiken där klassklyftorna har ökat.

Detta problem måste tas på allvar. Det krävs en ordentlig analys av läget, och det räcker inte att prata om en familjepolitik som stärker föräldrarnas makt och inflytande. Titta till exempel på de familjer som drabbats av försämringarna i trygghetssystemen! De har en minst sagt besvärlig ekonomisk situation, och dessa människor är också föräldrar. Det är familjer som lever under mycket svåra ekonomiska förhållanden, och socialbidragen ökar i de flesta svenska kommuner.

Det finns barn som aldrig har möjlighet att åka på semester, utan gatan blir deras sommarlovsställe. Det finns barn som tvingas avstå från fotbollsträningen därför att de har föräldrar som varken har råd att betala för fotbollsskor eller träningsavgifter. Till och med i skolan ska vi då och då lämna någon hundralapp till aktiviteter – pengar som många familjer faktiskt inte har.

Medan vi här planerar för julen med allt vad det innebär av god mat, klappar och gemenskap, finns det många därute som funderar på om de ska få ihop något julfirande över huvud taget. Det är dags att vi tar problemen på allvar och blir överens om att vi måste förbättra situationen för de barnfamiljer som har de allra minsta marginalerna. Det ska inte finnas barnfattigdom i välfärdslandet Sverige.

Våra barn har också rätt till båda sina föräldrar, men verkligheten fungerar inte så. Alltför många barn har inte den rätten. Vi måste se problemet, och vi måste tillsammans bestämma oss för att det faktiskt är oacceptabelt att vi en bra bit in på 2000-talet har så många barn som inte

har den förmån och den trygghet det innebär att ha en vardaglig relation med både mamma och pappa.

Vi har ett ojämnt uttag av föräldraförsäkringen. Enligt en TCO-rapport kommer det att ta 51 år till innan uttaget av föräldraförsäkringen är jämställt om vi inte agerar. Det är alltför ofta kvinnor som tar ut de så kallade VAB-dagarna, och vi cementerar dessutom genom vårdnadsbidraget gamla könsroller när vi inte ger våra barn möjlighet till en uppväxt där mamma och pappa har lika stor roll.

Vårdnadsbidraget tar tydligt avstånd från tvåförsörjarmodellen och understöder en familjepolitik där kvinnorna tar hand om barnen och männen tar hand om jobbet. Tror de borgerliga själva på vårdnadsbidraget? Det finns inte i budgeten, Göran Hägglund har tydligt tagit avstånd och många kommuner som har borgerlig majoritet har valt att inte införa vårdnadsbidraget. Det finns alltså anledning att fråga er som representerar de borgerliga partierna: Ser ni vårdnadsbidraget som en del av familjepolitiken?

Förskolan är en viktig del i barns utveckling, och det känns dessutom mycket märkligt när man stimulerar kvinnors återgång till hemmet samtidigt som vi är i behov av och arbetar hårt för en förstärkt arbetslinje. Arbete ligger till grund för kommande reformer, och vårdnadsbidraget verkar i motsatt riktning. Vårdnadsbidraget bör därför avskaffas.

Herr talman! Vi har ett ojämnt föräldraskap. Att barn inte har samma rätt till båda sina föräldrar märks inte minst i de familjer som splittras. Då delar alltför få barn vardagen med sin pappa, vilket självfallet inte gynnar vare sig barnen eller papporna. Samtidigt leder ett ojämnt föräldraskap till att kvinnor får sämre förutsättningar på arbetsmarknaden.

Kvinnor har inte bara lägre lön utan i större utsträckning ofrivilliga deltider och otrygga anställningar. Ensamstående kvinnor har sämre ekonomiska förutsättningar, vilket gör boendemiljö och möjligheter till upplevelser och aktiviteter svåra. Barnen är självfallet förlorare. Det är dags att se detta ur ett barnperspektiv.

Till sist, herr talman: Gravidas förutsättningar till sjukpenning har diskuterats. Problemet ska identifieras, står det i propositionen, men problemet är ju redan identifierat. Vi har flera praktiska exempel, och vi har domstolsbeslut.

Fyra kvinnor – en busschaufför, en sjuksköterska, en förskollärare och en arbetsmiljöinspektör – led alla av besvär som var kopplade till deras graviditeter, och kvinnorna hade sjukskrivits på hel- eller deltid av sina läkare. De hade drabbats av bland annat ryggont, trötthet, sömnsvårigheter, smärtsamma sammandragningar och kraftig foglossning.

Försäkringskassan avslag dock kvinnornas begäran om sjukpenning eftersom besvären ansågs vara normala i samband med graviditet. Det var diskriminering, fastslog Svea hovrätt. Försäkringskassan anser dock inte att man diskriminerat gravida kvinnor utan bara tillämpat gällande lagstiftning.

Jag ställde en fråga till statsrådet Ulf Kristersson om vilka åtgärder statsrådet var beredd att snabbt vidta för att komma till rätta med problemet. Svaret jag fick var att man lutar sig mot propositionen och att eventuella brister ska åtgärdas inom mandatperioden. Detta anser jag

Prot. 2010/11:36
16 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 12

vara anmärkningsvärt. Om vi är medvetna om ett problem måste det finnas en ambition att skyndsamt lösa det.

Jag vill avslutningsvis, herr talman, säga att vi självfallet står bakom alla reservationer på området. Jag väljer dock här i kammaren att förenkla genom att yrka bifall till reservationerna 24, 27, 36, 37 och 46. (Applåder)

Anf. 2 MAGNUS EHRENCRONA (MP):

Herr talman! Vi miljöpartister är kritiska gentemot regeringens familjepolitiska mål eftersom man inte sätter barnens behov av ekonomisk och social trygghet i främsta rummet. Inte heller fokuserar Alliansens mål på att minska de ekonomiska klyftorna i samhället, alltså skillnaderna mellan familjer som har barn och familjer som inte har det. Vi måste därutöver modernisera lagstiftningen utifrån alla de olika familjebildningar som finns i samhället i dag. Kärnfamiljen är inte längre den närmast allenaordande familjemodellen. Det finns många olika familjekonstellationer i dag.

Miljöpartiet föreslår att målet i stället ska formuleras enligt följande:

”Familjepolitiken ska ge förutsättningar för goda ekonomiska och sociala levnadsvillkor för alla barnfamiljer. Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska, och jämställdheten mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken.”

Herr talman! Många människor upplever i dag att de inte har tillräckligt med tid för sig själva, vänner och släktingar och sina barn framför allt. Småbarnsföräldrarna har svårt att få livspusslet att gå ihop. Karriär ska kombineras med familjeliv, en aktiv fritid och kanske föreningsliv. Samtidigt tycker de flesta att det är viktigt att tillbringa mycket tid med sina barn så att de får en bra personlighetsutveckling och en bra uppväxt. Det är extra viktigt när barnen är små, så att de får en harmonisk utveckling och klarar skolan.

Miljöpartiet anser att det är angeläget att föräldrar får mer tid för sina barn. Vi har föreslagit en reform som vi kallar för barntid. Det finns en lagstadgad rätt förvissat att gå ned i arbetstid till 75 procent under barnets första åtta år, men en del människor har inte råd med det. Då har vi förslaget om barntid. Det innebär att man får ett bidrag för att gå ned i arbetstid 50–75 procent beroende på individuella preferenser och få en ersättning, som är pensionsgrundande. Till skillnad från Alliansens vårdnadsbidrag är detta pensionsgrundande. Det innebär en minskad risk för att man hamnar i en bristande trygghet högre upp i åldrarna.

Barntid är helt individualiserad och går inte att överföra till den andra föräldern. Däremot kan båda föräldrarna samtidigt ta ut barntid, och då kan bägge föräldrarna ta större ansvar för föräldraskapet och gå ned lite i arbetstid.

Herr talman! Jag vill vidare prata om de så kallade VAB-intygen. Det har jag personlig erfarenhet av i min familj. Det är krångligt för föräldrarna att hantera det. Förskolepersonalen är oftast stressad redan som det är av arbetssituationen. Att då behöva administrera de här intygen vänder vi oss på det bestämdaste emot. Fusk och missbruk kan man ändå komma till rätta med på andra sätt. Främsta fokuset i förskolan och skolan måste

vara att personalen ska ta hand om barnen och sköta sitt pedagogiska uppdrag. Därom borde vi vara överens.

Herr talman! Jag står givetvis bakom alla reservationer från Miljöpartiet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 36 under punkt 31.

Anf. 3 ERIK ALMQVIST (SD):

Herr talman! Man brukar säga att familjen är hjärtats fosterland. Familjen är den grundläggande gemenskap i samhället inom vilken nästa generations medborgare växer upp och fostras. Utan att styra Sveriges familjer alltför mycket måste vi ändå förhålla oss till denna samhällsbärande entitet även rent politiskt.

En viktig värdeområde på hur bra familjepolitiken lyckas är hur väl våra barn och unga mår. Och tyvärr har vi under 1990- och 2000-talet tvingats se hur nya generationer mår allt sämre.

Till exempel i nationella folkhälsoenkäten som genomfördes häromåret kunde man konstatera att nästan hälften av alla flickor i övre tonåren besväras av ångest eller oro. Problemen har ökat kraftigt sedan 80-talet, och symtomen är bland annat självskadebeteende, ätstörningar och depressioner. Allt detta har blivit allt vanligare.

Det finns så klart många förklaringar till detta. Vi har i breda termer kunnat se en långsiktig samhällsplittring och en upplösning av tidigare gemensamma värden i takt med att det sociala kapitalet i samhället har minskat, brottsligheten blivit rårare, segregationen tilltagit och arbetslösheten inte bara bitit sig fast utan ökat.

Samtidigt utrustar svenska skolan våra barn och ungdomar allt sämre för den verklighet som de ska möta. Internationellt sett halkar vi efter i kunskap, och skolans pedagogik präglas i dag i mångt och mycket av en missriktad snällism och oförmåga att skapa trygghet och en stabil struktur och ibland att ställa adekvata krav.

De mindre barnen blir å sin sida utsatta för sociala experiment redan på dagis i form av inte minst genusteori. Att barn är otrygga och många unga känner oro för framtiden är kanske inte alltid helt konstigt.

Herr talman! Jag tycker att vi bör vända den här utvecklingen. Tyvärr kommer inte Sverigedemokraternas budgetförslag att gå igenom, vilket bland annat innebär att ensamstående föräldrar med dålig ekonomi får ett lägre underhållsstöd än vad som kunde ha blivit fallet med vårt budgetförslag. Det är en skam att underhållsstödet har fått ligga på ungefär samma nivå i omkring 16 år. Det är framför allt ensamstående föräldrar med lägre inkomster som drabbas.

Jag skulle vilja fokusera särskilt på några reservationer, och för att spara tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna 29, 39, 45, och 47.

Vi måste respektera familjens helighet, herr talman, och vi måste respektera att alla familjer har varken samma förutsättningar eller samma behov. Vi vill ge föräldrar verktyg att kunna skapa en tillvaro, rutiner och uppföstra sina barn på ett sätt som passar barnens behov och familjens livssituation. Därför vill vi att regeringen utökar satsningen på vårdnadsbidrag.

Prot. 2010/11:36
16 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 12

Inte minst ensamstående föräldrar, och i synnerhet de som även är egenföretagare, har ofta svårt att få ihop sitt livspussel när förutsättningarna plötsligt förändras, som det ofta är i småbarnsfamiljer, till exempel i ett läge där ens barn blir sjukt samtidigt som man tillfälligt inte har något annat val än att ge den egna verksamheten några dagars extra tillsyn. För att underlätta för familjer bör man titta närmare på möjligheten att tillfälligt överföra föräldrapenningen för professionell barntillsyn.

Kvinnor och män kan mycket väl ha vissa generella förutsättningar som skiljer sig utifrån en biologisk grund. Men samtidigt som vi accepterar detta måste vi också respektera att alla är vi individer och är olika som individer och att föräldrar tar sig an olika roller från familj till familj, oavsett kön. Jag menar att det är otidsenligt att barnbidraget betalas ut till föräldrar efter kön. Det är dags att införa delat barnbidrag mellan föräldrarna.

Av många olika skäl tar en stor del av befolkningen i dag emot bostadsbidrag för att klara av sina boendekostnader. Systemet är utformat med utgångspunkt att endast de som verkligen behöver bidraget ska få det. Regelverken får dock betraktas som lite stelbenta när den enskilde bidragstagaren ibland måste flytta till en dyrare lägenhet för att få bostadsbidrag, eftersom regelverken i första hand tar hänsyn till bostadsstorlek. Det är regelverk som bör ses över.

Med de orden tackar jag för mig, herr talman.

Anf. 4 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Det är intressant att Sverigedemokraterna har gått till val på att fördubbla vårdnadsbidraget från 3 000 till 6 000. I reservationen hålls det dessutom öppet för att det inte ska finnas någon övre gräns för hur mycket kommunen kan betala ut. Man är nu beredd att fördubbla vårdnadsbidraget. Det innebär att det närmar sig studiemedelnivån. För en del hushåll börjar det närma sig nivåer där man kan leva på det, och det kanske rent av kommer i konkurrens med att det inte lönar sig att jobba. Så min fråga är hur stor nyttan är i förhållande till arbetslinjen.

Anf. 5 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Till att börja med är vårdnadsbidraget frivilligt för kommunerna. Det är upp till varje kommun att införa det eller inte.

Sedan är ju inte vårdnadsbidraget jämförbart med studiebidraget. Studiebidraget är en direkt kostnad, även om det så klart på lång sikt också är en investering för samhället. Vårdnadsbidraget ska nog snarare ses som en transferering av medel för barntillsyn från dagisverksamhet bland annat till enskilda föräldrar i de fall där familjen önskar sköta barntillsynen.

Familjer är olika och har olika behov. Det är ofta rent naturligt att föräldrar vill vara hemma mer tid med sina barn om man har den möjligheten. Ett system som inte belastar samhället ekonomiskt, som bygger på frivillighet, har jag svårt att se som någonting dåligt.

Anf. 6 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Det är intressant, för Sverigedemokraterna pratar ju i vanliga fall om vikten av att lära sig det svenska språket och om språklig utveckling. Här har vi en situation där det tenderar att kunna bli en rätt så

stor andel föräldrar med annan bakgrund som tar emot bidraget. Hur ser Sverigedemokraterna på det? Det är väldigt intressant att få veta.

Prot. 2010/11:36
16 december

Anf. 7 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att notera att det är lite märkligt att Magnus Ehrencrona, som ändå är en förespråkare av mångkulturalismen, är skeptisk till bidrag med utgångspunkten att människor med annan bakgrund kanske oftare skulle nyttja det. Jag har svårt att förstå den analysen utifrån den ideologiska grund som Magnus Ehrencrona vilar på i sin politik.

Visst finns det en risk för ett stort uttag just i områden som redan är segregerade, och det kan leda till att små barn får svårare att komma i kontakt med samhället. Samtidigt är det områden där det redan i dag är segregerat även på dagis. Det är väldigt många barn som växer upp i Rosengård, Rinkeby och Hammarkullen som ändå inte kommer i kontakt med det svenska språket heller på dagis.

Vi har en integrationspolitik i Sverigedemokraterna, och vi har en trovärdig sådan till skillnad från andra partier. Alla ni andra har en invandringspolitik som helt enkelt omöjliggör all form av integration, vilket ni nu har bevisat i flera decennier.

Vi är inte beredda att gå så långt att vi börjar begränsa familjens frihet i Sverige för svenska medborgare därför att er mångkultur har ställt till det och skapar nya problem. Vi hanterar problemen med mångkulturalismen med ena handen, men vi måste samtidigt föra en bra familjepolitik med den andra. Det är mitt svar.

Anf. 8 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har bara en fråga till Erik Almqvist.

I SD:s budget kan man se att ni har för avsikt att spara 72 miljoner på det allmänna barnbidraget. Då är min fråga: Anser Sverigedemokraterna att vi har för många barn i Sverige?

Anf. 9 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Vi har så klart justerat budgeten efter förutsättningarna. Men med vår politik skulle vi ha en betydligt mindre invandring. Vi ser också att det skulle bli betydligt färre utbetalningar av barnbidrag. Det är inte så att vi har gått till val på att sänka barnbidragen, och det är inte heller så att vår budget innebär en sänkning av barnbidraget, men man måste uppskatta budgetpostens storlek utifrån realförutsättningarna.

Anf. 10 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag uppfattar att det är precis som Erik Almqvist beskriver det, att det ska vara färre barn i Sverige, inte att man ska sänka barnbidragets nivå. Då ställer jag frågan en gång till: Tycker du, Erik Almqvist, och ditt parti, Sverigedemokraterna, att Sverige har för många barn? Skulle Sverige må bättre av att ha färre barn?

Anf. 11 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker väldigt mycket om barn. Jag tycker att Sverige ska ha många barn. Jag skulle också gärna se att det föddes fler barn

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

i Sverige. Men vår invandringspolitik har inte som utgångspunkt att minska barnafödandet eller att försöka motverka att barn lever i Sverige, utan vår invandringspolitik har som utgångspunkt att vi ska ha en samhällsutveckling som är hållbar, som inte splittrar samhället. Då blir en konsekvens att det inte blir ett lika stort tillflöde av nya invånare till Sverige. Det medför också att statsbudgeten på i princip alla poster minskar av rent naturliga skäl. Ju fler människor som lever i ett land, desto större utgifter, givetvis, för staten, även intäkter, men det är en annan diskussion. Men det här är bara en justering efter vår politik.

Med Annelie Karlssons resonemang kan man aldrig ifrågasätta någon som har en mer generös invandringspolitik. Mig veterligen vill även Socialdemokraterna begränsa antalet barn som kan komma till Sverige. Ifall vi till exempel skulle få in ett liberalt parti som helt skulle vilja släppa gränserna skulle de kunna använda samma retorik mot dig, Annelie Karlsson. Men politik handlar ju här i riksdagen mycket om att förhålla sig till verkligheten och att utforma en politik som är realistisk, och då blir den här typen av utopiska resonemang inte speciellt relevanta.

Anf. 12 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! I dag är det verkligen råkallt, både ute och inne, inte för alla men för många. Klyftorna mellan dem som har och dem som inte har ökar och ökar. Unga människors ekonomi har blivit allt sämre. Särskilt unga ensamstående föräldrars ekonomiska standard har sjunkit.

På bara åtta år har andelen ensamstående föräldrar mellan 20 och 29 år som lever i fattigdom fyrdubblats – ja, fyrdubblats! Unga ensamstående föräldrar med låg ekonomisk standard har ökat från 19 till 76 procent på åtta år. Det visar en rapport från Ungdomsstyrelsen i juni i år. Så ser det ut. Högeralliansen har regerat i fyra och ett halvt av de åtta åren.

Fattiga föräldrar betyder också fattiga barn. Det kan vara så illa att föräldrar inte ens har råd att hämta ut nödvändig medicin till sina barn. Var tionde förälder har väntat med att hämta ut läkemedel till sina barn. Det visar en undersökning som Majblomman gjorde förra året. Det betyder att 90 000 skolbarn inte fick den behandling som deras läkare rekommenderat, och vi talar om Sverige i dag!

En ensam förälder är oftast en kvinna. Det gäller både de som är unga, mellan 20 och 29 år, och de som är äldre. Och fortfarande är det kvinnor som har huvudansvaret för barnen. Fortfarande tar män som blir föräldrar bara ut 20 procent av föräldraledigheten.

Jämställdhetsbonusen är det inte så många som har fattat vitsen med. Men den moroten värnar alliansen och hoppas att göra den tydlig nog så att papporna förstår att de också faktiskt kan vara hemma med sina barn, om de vill, för det är ju så att också en pappa är en förälder. En mamma är ju självklart en förälder. Det är förhoppningar och morötter till papporna.

Hittills är resultatet av regeringens så kallade jämställdhetsarbete väldigt klent. Med den här låga farten i jämställdhetsarbetet kommer det att ta ytterligare mer än 50 år innan män och kvinnor delar föräldraledigheten lika, eller så gör det inte det. Det tar nog inte 50 år till, för med KD som färdledare för regeringens familjepolitik är väl målet ett annat. En tidsmaskin som tar oss minst 50 år tillbaka i tiden verkar ju vara en politik i tiden för KD och för regeringen, tillbaka till den tiden då den ameri-

kanska uppfinningen hemmafrun alltid fanns till hands, hade middagen klar när pappa kom hem från jobbet, hade sett till att ungarna var snutna och att tofflorna var på plats i tamburen. Nej, jag vet att ni inte håller med. Ni skulle i alla fall aldrig säga det högt. Men varför annars ett vårdnadsbidrag?

Herr talman! Vårdnadsbidraget är den absolut sämsta reform som genomförts i modern tid när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män. Vårdnadsbidraget är en riktigt usel affär för kvinnor, inte minst ekonomiskt. Kvinnor som har använt vårdnadsbidrag har fått ett inkomstbortfall med drygt 10 procent. 92 procent av alla som sökte vårdnadsbidrag var kvinnor i de 55 undersökta kommuner som gav ut uppgifter som underlag till rapporten *Vad hände med hela lönen och halva makten?* som publicerades i september och som gjordes på uppdrag av Arbetarrörelsens ekonomiska råd. Enligt rapportförfattarnas beräkningar skulle skillnaderna i inkomstbortfall i verkligheten vara dubbelt så stora.

I två och ett halvt år har vårdnadsbidraget funnits i Sverige, och det gäller föräldrar med barn från ett till tre år. Det är på 3 000 kronor i månaden, inte skattepliktigt och naturligtvis inte heller pensionsgrundande.

Det är inte nödvändigt att det är föräldern själv som är hemma med barnet. Bidraget kan lika gärna användas till en au pair, för den som har en sådan, eller till den gamla tidens barnflicka.

3 000 kronor är inte mycket pengar, men KD skulle gärna dubbla beloppet om de fick bestämma.

Jag undrar hur många ensamma mammor som fixar hushållskassan med en sådan budget. Nej, man måste nog se till att man har någon annan som man blir försörjd av – som det var förr innan vi marscherade och ropen skallade om daghem åt alla.

Herr talman! Låt oss lära av Norge. I Norge lade man ned vårdnadsbidraget sedan det visat sig – hör och häpna – att 96 procent av dem som nyttjade det var kvinnor. Det var kvinnor som stod långt från arbetsmarknaden; de var långtidsarbetslösa. Makten och inflytandet för kvinnorna i familjen minskade. Såklart minskade också möjligheten att komma in på arbetsmarknaden från vilken de hölls tillbaka med hjälp av vårdnadsbidraget.

Detsamma gäller i Sverige. Dessutom ökar segregeringen. Språkutvecklingen hos barn med föräldrar som inte har svenska som modersmål försenas, och de får en svårare start i skolan.

Det är mammor som inte har jobb och som saknar förankring på arbetsmarknaden som söker vårdnadsbidrag. Det är mammor i Tensta, Rinkeby, Hammarkullen och Bergsjön, inte föräldrar i Djursholm och Örgryte.

Alla barn har det inte heller som i Astrid Lindgrens *Alla vi barn i Bullerbyn*. Alla barn är inte trygga och stimulerade i hemmet. Sanningen är att vårdnadsbidraget ökar segregationen och klassklyftorna mellan olika grupper av barn, och jämställdheten tar flera kliv bakåt. Det är också en konstig arbetslinje.

Herr talman! En majoritet av befolkningen tycker att föräldrar bör dela lika på föräldraledigheten. Det är bra. Det är jättebra för barnen som får lika mycket tid med pappa och mamma. Det är jättebra för pappa som får lära känna sitt barn lika bra som mamma. Det är jättebra för mamma som vet att pappa kan. Precis som kvinnor kan, kan män.

Varför är det inte så när de allra flesta tycker att det vore det bästa? Jo, för att många kring det omtalade köksbordet resonerar så här: Det passar inte riktigt i vår familj. Vi förlorar mer om pappa är hemma eftersom han tjänar mest. Eller: På mitt jobb blir de sura om jag tar pappa-ledigt. Så i vår familj är det bäst att mamma tar ut hela föräldraledigheten. Vi har i alla fall gjort valet själva.

Herr talman! Det är riktigt men ändå fel. Vi gör våra förnuftiga val efter de förutsättningar som gäller. Det är förstås helt rationellt att göra det val där familjen förlorar minst ekonomiskt på den som är föräldraledig. Det är rationellt att inte vilja reta upp chefen eller bli retad av arbetskamraterna. Det är rationellt att inte vilja skilja sig från mängden och dessutom få lägre lön – och kvinnor har ju redan lägre lön.

Människor gör rationella val, men ska vi vänta i 50 år på att det som en majoritet av oss säger är det bästa för alla ska bli verklighet?

50 procent av Sveriges befolkning är diskriminerad, drygt 50 procent till och med. Skillnaden i lön mellan män och kvinnor är fortfarande stor. I genomsnitt tjänar en man 20 procent mer än en kvinna. Män jobbar heltid och kvinnor deltid – för det mesta ofrivilligt.

Eftersom kvinnor är föräldralediga kan man inte lita på att de arbetar jämt. Eftersom kvinnor har småbarn kan det räcka med deltid eller timanställning i kvinnodominerade yrken. Så rullar det på, och plötsligt har det gått 50 år till om vi inget gör.

Även män är diskriminerade. Det finns många män som vill vara hemma med sina barn och dela lika på föräldradagarna. Men både arbetsgivare och tryck utifrån gör att många män avstår från föräldraförsäkringen för att den i grunden är ojämförbar. Om det skulle bli en vårdnadstvist sitter pappan där med skägget i brevlådan. Den som tagit ut lejonparten av föräldraledigheten har ett solklart överläge.

Vi har alla allt att vinna på att försäkringen blir jämställd. Det är en förutsättning för att kvinnor ska kunna stärka sin ställning i samhället och för att säkra barns rätt till sina föräldrar.

Herr talman! Vi politiker har ett ansvar att ta för ett jämställt och jämlikt samhälle. Ett stort steg på vägen är en jämställd föräldraförsäkring. Det är ju så en majoritet tycker att det ska vara, att det är bäst om båda föräldrarna delar lika. Det innebär att varje förälder har ett individuellt ansvar för sitt barn och att föräldrarna var för sig tar ut den föräldraledighet som de har rätt till.

Herr talman! Det är inte konserverande och bakåtrövande vårdnadsbidrag familjer och barn behöver för ekonomisk trygghet. Det är arbete som behövs, med heltid som norm och deltid som möjlighet och med jämställda villkor för kvinnor och män. Det behövs barnomsorg på obekvämt arbetstid och bra förskolor. Det behövs högre tak i föräldraförsäkringen, och vi behöver en individualiserad föräldraförsäkring för alla barns bästa och för jämställdheten. Det är vad barnen behöver, och det är vad vi alla behöver.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 35.

Jag avslutar med att säga att jag står bakom en politik som vill öka jämställdheten och utrota den ökande barnfattigdomen. Jag står bakom en politik som gör att unga ensamstående föräldrar inte ska tvingas leva i fattigdom. I högerns Sverige har andelen fattiga unga ensamstående med barn fördubblats på åtta år.

Anf. 13 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! I Wiwi-Anne Johanssons och Vänsterpartiets värld är jämställdhet att alla människor är lika, att alla människor gör samma sak och att alla människor delar lika på allt sinsemellan.

Jag och Sverigedemokraterna gillar olika. Vi vet att olika människor har olika preferenser och olika förutsättningar och vill dela på sysslor på olika sätt.

Alla familjer vill inte alltid dela lika på allt. När man har mätt attityder hos småbarnsföräldrar och familjer ser man också att familjer vill ha möjligheten att själva bestämma hur man delar föräldraförsäkringen. I samtliga större opinionsmätningar som har gjorts på detta område har det visat sig att ungefär nio av tio föräldrar har den uppfattningen. Framför allt vill man inte att regeringen ska in och peta och detaljstyra ens liv på det sättet. Man vill kunna uppfostra sina barn själv och fördela föräldradagarna som man vill.

När man har mätt attityden hos föräldrar vill pappor ofta ha mer tid med barnen, men kvinnorna vill inte dela med sig av föräldraledigheten. Detta motsäger argumentet att föräldraförsäkringen skulle vara en kvinnofälla, vilket Vänsterpartiet ofta försöker framhålla.

Kanske finns det även en vetenskaplig förklaring till att man ofta väljer att fördela föräldraledigheten på detta sätt det första året i ett barns liv. Det finns många vetenskapliga studier som visar att mamman har en viktigare roll de första åren i ett barns liv. Därmed är det inte sagt att pappan är oviktig, och framför allt är han inte oviktig lite senare. Mycket pekar dock på att mamman har en särskild roll de första åren och att det finns ett särskilt band som gör att mamman ofta är hemma mer med sitt barn, och därför väljer man att fördela föräldraledigheten som man gör.

Staten ska inte gå in och tvinga föräldrar att dela föräldraledigheten lika.

Anf. 14 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Ja, familjer ser olika ut. Vi har stjärnfamiljer, kärnfamiljer och ensamstående föräldrar. I de allra flesta fall har dock ett barn en far och en mor rent biologiskt. Vi tycker att det är viktigt att barnen får knyta an till båda föräldrarna.

Du säger själv, Erik Almqvist, att du i undersökningar har sett att pappor är mer positiva än mammor till en individualiserad föräldraförsäkring för att de vill ha mer tid med sina barn. Det är ett privilegium att få vara hemma med sitt barn. Det ska inte bara vara kvinnan som har den förmånen – det är verkligen en förmån.

Det är inte bara en kvinnofälla. Det är en fälla för alla när det ser ut som det gör. Det är en fälla för papporna som har mycket sämre möjligheter att få vårdnaden om det blir en vårdnadstvist eftersom han oftast inte har tagit ut så stor del av föräldraledigheten. Det är en kvinnofälla på så sätt att arbetsgivarna vet att det är kvinnorna som är hemma med barnen. De är inte så pålitliga, så man kan betala dem sämre än männen. På det sättet är det en kvinnofälla och en jämställdhetsfälla.

Det kvasivetenskapliga att barn har större behov av sina mammor, som Erik Almqvist talar om, känner jag inte till. Självklart har barn behov av båda sina biologiska föräldrar. Det kan även finnas andra föräldrar. Man sitter inte hemma vid köksbordet i ett vakuum och fattar beslut

om vem som ska vara hemma. Man fattar beslut utifrån de förhållanden som råder. Vem tjänar mest? Vem tjänar minst? Vad förlorar familjen minst på?

Anf. 15 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Wiwi-Anne Johansson visar oerhört liten respekt för Sveriges föräldrar. Som jag sade tidigare vill en förkrossande majoritet av Sveriges föräldrar ha möjlighet att själva bestämma hur de uppfostrar sina barn och hur man fördelar tiden med sina barn. Jag tycker att det är ett grovt fall av socialistisk paternalism att man vill detaljstyra barnuppfostran. Det är inte det enda sättet ni vill detaljstyra barnuppfostran på. Jag nämnde genusteorin tidigare. Det är ganska smaklöst att staten går in och så tydligt vill styra hur man ska gå till väga när man uppfostrar sina barn.

Det är inte någon kvasivetenskap som pekar på att det finns ett väldigt starkt band mellan en moder och ett barn under de första åren i barnets liv. Det kanske är ganska naturligt med tanke på den relation modern och barnet har haft de nio månaderna innan barnet kommer till världen. Det är ett förhållande som förändras med tiden. Barnet får en egen identitet och blir en mer självständig individ. Detta är något som all forskning pekar på. Det är inte något nytt.

Med det har jag inte sagt att vi ska tvinga föräldrar att fördela tiden med sina barn så att mamman är mer med sina barn den första tiden bara för att vetenskapen pekar på att det finns ett särskilt behov för barnet då. Jag tycker att vi ska låta föräldrarna själva bedöma det. Det kan säkert vara olika från familj till familj. Det kan finnas omständigheter som gör att man vill fördela på ett visst sätt. Sveriges föräldrar vill ha den valfriheten.

Redan den jämställdhetsbonus som Alliansen har infört är ett övertramp. Redan där bestraffar man ekonomiskt de familjer som väljer att inte fördela tillräckligt lika. Jag tycker att det får vara slut med den typen av socialistisk paternalism. Låt familjerna själva bestämma hur de uppfostrar sina barn.

Anf. 16 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Erik Almqvist har rätt i att vi inte har en majoritet av opinionen och svenska folket med oss när vi vill införa en individualiserad föräldraförsäkring. Men vi har en majoritet av Sveriges föräldrar med oss när vi säger att vi tycker att man ska fördela föräldraförsäkringen lika. Det kan se olika ut. Man förlorar oftast mest pengar när mannen är hemma. Det gör att många föräldrar väljer att pappan inte tar ut mer.

Vi vill inte alls detaljstyra barnuppfostran. Vi ska inte sätta barnen i socialistiska träningsläger, om det är det Erik Almqvist tror. Vi vill ge kvinnor möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Vi vill ha en jämställd arbetsmarknad med lika rättigheter och skyldigheter för alla. Det vill inte ni. Ni vurmar för vårdnadsbidrag och vill höja det. Det är den verkliga kvinnofällan. Det är en tillbakagång till 50-talet och hemmafru-idealet. Hemmafrun var en amerikansk uppfinning som egentligen bara fanns under en period på 50-talet. Dessförinnan bodde man på landet och levde på ett helt annat sätt. Alla i familjen arbetade. Alla i familjen vill arbeta nu också.

Vi vill föra en politik som ger alla familjer bra möjligheter. Vi vill ge dem bra förskolor – även på olika tider. Det är inte att detaljstyra. Det är att ge förutsättningar för ett jämställt liv och att ge barnen tillgång till båda sina föräldrar. Jag kan inte förstå att det är så svårt för Erik Almqvist att inse att barn har två föräldrar och har rätt till dem båda i lika omfattning.

Anf. 17 EVA LOHMAN (M):

Herr talman! Jag yrkar inledningsvis avslag på samtliga motioner och bifall till förslaget i socialförsäkringsutskottets betänkande.

Det är ett misslyckande för samhället varje gång ett barn tvingas växa upp i ekonomisk otrygghet. Varje barn behöver framtidstro och möjligheter. Det är regeringens uppgift att skapa goda förutsättningar för att så ska ske. Att minska barnfattigdomen är en av vår tids stora utmaningar. Jag har varit förtroendevald i socialnämnden i tolv år så detta är frågor som ligger mig särskilt varmt om hjärtat.

Herr talman! Flera av de motioner som kommit in i år handlar om den ökade barnfattigdomen. Alla är överens om att barnfattigdomen måste elimineras. Det är vägen dit som ser olika ut. Vi vet att arbetslöshet är den vanligaste orsaken till dålig ekonomi. Att skapa goda förutsättningar för arbete är därför regeringens främsta uppgift. Barnfamiljernas viktigaste inkomstkälla är förvärvsarbete.

I den bästa av världar kan alla människor försörja sig själva. I den bästa av världar behöver ingen vara beroende av ekonomiskt stöd. Oppositionen verkar betrakta det som en ouppnåelig dröm. Det är problematiskt eftersom man därför föreslår kortsiktiga lösningar såsom höjda bidrag. Att lämna människor i bidragsberoende är inte rätt väg att gå.

Vi i Alliansen tror däremot inte att det är en dröm. Vi tror i högsta grad på jobb till alla. Därför vågar vi satsa långsiktigt. I drygt fyra år har vi aktivt försökt hitta vägar för att alla ska kunna få ett jobb och försörja sig själva. Regeringens ansträngningar har gett resultat. Sysselsättningen ökar och arbetsmarknadsläget förbättras. I Arbetsförmedlingens nya prognos från den 7 december talar man om 100 000 fler sysselsatta på två år. Det är 100 000 fler människor som har ett jobb att gå till 2011. Det spås också att de som har jobb får minskad risk för arbetslöshet. Trots att det ser mörkt ut för många länder i Europa ser det ljus ut för Sverige.

Herr talman! Barn är som bekant beroende av sina föräldrars ekonomi och försörjningsmöjligheter. Att fortsätta satsningarna på att fler ska få jobb är därför centralt. Nystartsjobben som infördes 2007 är en succé och de ökar för varje månad. Regeringen driver en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det handlar om omställning, bättre matchning på arbetsmarknaden och inte minst utbildning. Därför tillförs bland annat komvux mer resurser än Socialdemokraterna någonsin har satsat. Regeringens satsning på jobbcoacher har också gett resultat. Drygt 23 000 personer har under året fått jobb genom jobbcoach, enligt Arbetsförmedlingen.

Vi vet att långtidssjukskrivningar är en av de vanligaste orsakerna till utanförskap. Därför avsätter regeringen i år drygt 960 miljoner kronor till medicinsk rehabilitering. Det är mer än någonsin tidigare.

Arbetslinjen är tydlig. Nu finns den även i integrationspolitiken. Etableringsreformen, som trädde i kraft den 1 december, innebär att ny-

anlända invandrare möts av Arbetsförmedlingen i stället för av socialtjänsten.

Barn till utrikes födda löper större risk att växa upp i ekonomisk utsatthet. Anledningen är att arbetslösheten är hög i denna grupp. Detta måste vi ändra på. Etableringsreformen är lika mycket en satsning på den enskilda individen som på en långsiktig satsning på barnens framtid.

Herr talman! I dag har många fler människor ett arbete att gå till än vad som skulle ha varit fallet om oppositionen hade fått styra. Många familjer har fått det betydligt bättre.

Tack vare regeringens satsningar på att skapa fler jobb finns det nu barn som kan se sin mamma eller pappa som tidigare levde i utanförskap gå till arbetet varje morgon, en förälder som får arbetskamrater, blir behövd och kan göra rätt för sig, en förälder som nu tar del av den gemenskap som ett arbete ger.

Herr talman! Problemen är allvarliga. Det råder ingen tvekan om det. Ungefär 280 000 barn, eller 15 procent av barnen i Sverige, levde år 2008 i en familj som enligt EU:s definition riskerade att vara ekonomiskt utsatt.

Risken för ekonomisk utsatthet varierar mellan olika typer av familjer. Exempelvis är vart tredje barn till ensamstående föräldrar ekonomiskt utsatt jämfört med vart tionde barn till sammanboende föräldrar. En faktor som särskilt ökar risken för att växa upp i en fattig familj är alltså att leva med en ensamstående förälder. Jag är därför glad att regeringen riktar så många av sina satsningar mot just denna grupp.

Det särskilda bidraget för barn inom ramen för bostadsbidraget höjs från och med den 1 januari 2012. Höjningen blir 350 kronor per månad för hushåll med ett barn, 425 kronor per månad för hushåll med två barn och 600 kronor per månad för hushåll med tre eller fler barn. Samtliga barnfamiljer som i dag har bostadsbidrag, alltså ungefär 150 000 familjer, får del av höjningen av detta bostadsbidrag. Av de 150 000 hushållen är 130 000 hushåll med en ensamstående förälder, det vill säga de allra flesta. I huvudsak riktar sig alltså satsningen till ensamstående föräldrar som har knappa marginaler.

Moderaterna och alliansregeringen har höjt flerbarnstillägget från den 1 juli 2010. Det innebär att familjer med två eller fler barn har fått ett extra tillskott i kassan per månad. Bidraget betyder mycket för hushåll med låga inkomster, särskilt för ensamstående föräldrar.

En annan sak som är mycket välkommen är att man under mandatperioden kommer att utreda möjligheten för dem som är ensamstående att ta del av föräldraförsäkringens alla dagar.

Herr talman! Jag tycker att regeringens viktigaste uppgift är att skapa goda förutsättningar för att de familjer som har det svårt ska få det bättre.

En annan viktig sak i regeringens familjepolitik som också ligger mig varmt om hjärtat att tala om är att skapa förutsättningar för att förbättra jämställdheten mellan kvinnor och män i ansvaret för hem och barn och öka familjernas valfrihet.

Jag är stolt över att företräda en politik som så tydligt ökar valfriheten och stärker makten över den egna livssituationen för familjerna.

Herr talman! Jag har som sagt studerat oppositionens motioner på det familjepolitiska området, och det går inte att ta miste på att kritiken mot två av regeringens största satsningar – vårdnadsbidraget och jämställd-

hetsbonusen – är skarp. Man kan tycka att reglerna är krångliga och att de därför är dåliga. Och de har inte fungerat felfritt. Men det är det som regeringen nu avser att ändra på.

Under mandatperioden kommer jämställdhetsbonusen att förenklas och förtydligas och kopplas direkt till uttaget i föräldrapenningen.

Vårdnadsbidraget ska göras mer flexibelt genom att karenstiden kortas från fyra till tre månader när den enskilde själv har sagt upp vårdnadsbidraget.

Jag vill säga två saker om dessa reformer.

För det första: Jämställdhetsbonusen förbättrar förutsättningarna för både män och kvinnor att ta ett aktivt och jämlikt ansvar för föräldraskapet utan att familjerna för den sakens skull fräntas sitt självbestämmande. Det är precis det som vår politik bygger på. Valfriheten är central. Men det är viktigt att vi skapar de rätta förutsättningarna för ökad jämställdhet. Jämställdhetsbonusen är just ett sådant verktyg.

För det andra: Visst är det viktigt med en väl utbyggd förskola och barnomsorg av hög kvalitet. Det verkar som om oppositionen tror att de är ensamma om att tycka det. Men anledningen till att vårdnadsbidraget infördes var att det fanns ett behov av en reform som gav större möjligheter för föräldrar att välja mer tid med sina barn. Vårdnadsbidraget är i grunden en bra reform, och det är därför glädjande att det förbättras ytterligare.

Herr talman! En förälder ska med intyg styrka barnets frånvaro från förskola eller skola för att få rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn. Intygen som regeringen införde har skapat stor upprördhet hos oppositionen. Oppositionen vill ta bort skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera intyg som berättigar föräldern till tillfällig föräldrapenning. Man säger att det tar resurser från omsorgen om barnen, lärandet och pedagogiken. Jag undrar om det inte är i förskolornas eget intresse att ha koll på vilka barn som är i skolan. Jag skulle som förälder inte acceptera någonting annat.

Herr talman! Jag vill avrunda mitt anförande med att säga att det har skett och kommer att ske många förbättringar framöver i familjepolitiken.

Plikten att anmäla vård av sjukt barn samma dag som barnet insjuknar tas bort.

Från 2012 kan båda föräldrarna vara föräldralediga samtidigt i 30 dagar under det första året. För många familjer är det under de allra första veckorna som behovet av att få vara hemma samtidigt är störst. Detta är därför en mycket välbehövlig reform.

Regeringen driver en ambitiös familjepolitik. Två ord är centrala och underbygger alla regeringens reformer på det familjepolitiska området: flexibilitet och valfrihet. Jag är glad över att det kommer att fortsätta i fyra år till.

(Applåder)

Anf. 18 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Eva Lohman talar om barnfattigdom och om att vägen från barnfattigdom är arbete. Det är bra att vi talar om jobben för vi har faktiskt fortfarande en massarbetslöshet i Sverige.

Arbete är en förutsättning för reformer. Men barnfattigdomen är faktiskt ett problem i dag utanför detta hus. Nästa fredag är det julafton. Det finns familjer som just nu funderar på hur de ska kunna tillfredsställa sina barns önskningar på något sätt.

Ni i den borgerliga regeringen har sett till att människor som är sjuka och människor som är arbetslösa har fått mycket svåra ekonomiska förutsättningar. Barn till sjuka och arbetslösa har precis som våra barn önskelistor. Det hjälper inte att vi här i dag säger att det handlar om arbetslinjen. Att se till att välfärdslandet Sverige fångar upp människor som just nu har behov av stöd står inte i strid mot arbetslinjen. Arbetslinjen är fortfarande målet för oss alla. Men det hindrar inte oss från att se till att vi har ett skyddsnet som gör att svenska familjer inte blir fattiga. Barnfattigdomen ska vi bekämpa här och nu.

Anf. 19 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Barnfattigdomen är ett problem, och vi har ingen annan uppfattning än oppositionen. Vi måste få bort den, och vi måste förenkla. Men regeringen har gjort mycket för barnfamiljerna.

Regeringen har också lämnat ett uppdrag till Statistiska centralbyrån att följa upp och redovisa statistik angående de reformer som regeringen har genomfört.

Sedan finns det olika sätt att mäta fattigdom. Om vi jämför Sverige med ett sydeuropeiskt land eller något annat land ser vi att familjerna här inte är fattiga. Men man kan tala om ekonomiska riskfamiljer. Det är svårt att beskriva fattigdomen.

Det är klart att det är arbetslinjen som måste gälla; det finns inget annat sätt. Man kan inte bygga ett liv på bidrag. Därför blir det en minskning.

Anf. 20 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om att det är arbetslinjen som gäller. Men vi måste även bli överens om att också människor som just nu inte har ett jobb eller som inte har förutsättningar att få ett jobb måste kunna leva ett bra liv.

För ungefär tre månader sedan hade jag en annan vardag än den i Sveriges riksdag. Då träffade jag dagligen handelsanställda kvinnor – deltidsarbetande som har otrygga anställningar och låga löner och som ofta drabbats av regeringens förda politik när det gäller deltidsarbetslöshet och möjligheten till sjukersättning. Också dessa kvinnor har barn. Det är dessa kvinnors barn som lider av barnfattigdom. Oavsett hur vi väljer att uttrycka det är ”barnfattigdom” ett relativt begrepp.

För mig är det fråga om helt vanliga svenska familjer men familjer som har en oerhört besvärlig ekonomisk situation och som varje dag funderar på livspusslet och på hur de ska få det att räcka till ekonomiskt. Det är de människorna som i dag behöver hjälp, och det är ni som har regeringsmakten som har möjlighet att hjälpa dem.

Anf. 21 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Jag är mycket väl medveten om att vi har haft en finansiell kris och att den gjort att arbetslösheten har ökat.

Också regeringen har fokus på barn i ekonomiskt utsatta familjer; det är en prioriterad uppgift. Man har tillsatt en utredning om ekonomi och föräldrasamarbete i särlevnad. Man ska granska hur fördelningen av kostnader och inkomster kopplade till ett barn påverkar och stöder en fungerande försörjning. Utredningen ska också analysera hur regeln om ekonomiskt stöd till barnfamiljer påverkar separerade föräldrars beslut. Utredningen redovisas i juni nästa år.

Regeringen har alltså fokus på och förståelse för detta. De jobbar med och är fokuserade på att lindra barnfattigdomen och på att lindra i situationer av ekonomisk utsatthet.

Anf. 22 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Man kan undra vilken verklighet Eva Lohman egentligen befinner sig i och hur hon uppfattar den.

Viktigast av allt, säger Eva Lohman, är arbete. Snart slår hon sig för bröstet över att man infört vårdnadsbidraget. Men på vilket vis har vårdnadsbidraget ökat antalet arbeten i Sverige?

Att man inte ska vara bidragsberoende är högerns melodi. Men varför får då McDonalds och andra företag rabatt och bidrag för att de redan har unga anställda?

Vad man egentligen bör göra är att skapa jobb. Det gör man väl inte med vårdnadsbidrag och andra typer av bidrag. Det har blivit så bra för familjer i högerregeringens Sverige, säger Eva Lohman. Men hur kan det då komma sig att andelen fattiga unga ensamstående i åldern 20–29 år har fyrdubblats? Hur kan det komma sig när allting har blivit så bra?

Eva Lohman säger också att barn i familjer där föräldrarna är födda utanför Sverige har större svårigheter än svenska barn att komma in i det svenska samhället. Hur rimmar det med vårdnadsbidraget? Hur ska man få ut barnen och kvinnorna? På vilket sätt gynnar vårdnadsbidraget i den delen?

Jag skulle alltså vilja veta hur Eva Lohman tycker att vårdnadsbidrag gynnar arbete och gynnar dem som kommer från andra länder och deras barn. Över huvud taget undrar jag vad vårdnadsbidraget har med arbetslinjen att göra. Det här vill jag först ha svar på.

Anf. 23 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Jag har inte påstått att vårdnadsbidraget gynnar arbetslinjen, utan jag har sagt att vårdnadsbidraget innebär en flexibel lösning för familjer som vill ta hand om sina barn på ett annorlunda sätt.

Det är klart att det är arbetslinjen som gäller. Att man hjälper unga till exempel med nystartsjobb för att de ska få in en fot på arbetsmarknaden är mycket positivt.

Jag har inte sagt att utländska barn har svårare att integreras, utan jag har sagt att familjer av utländsk härkomst har svårare att komma in på arbetsmarknaden. Det i sin tur drabbar barnen.

Jag kommer inte ihåg allt som sades. Kanske kan jag få en upprepning av något här. Tycker du, Wiwi-Anne Johansson, att du har fått svar på dina frågor?

Anf. 24 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Nej, det har jag kanske inte fått. Eva Lohman sade att det absolut viktigaste är att vi skapar arbeten. Det tycker också vi. Självklart är arbetslinjen det som skapar en ekonomi där vi får förutsättningar för en gemensam välfärd. I det här landet har vi alla förutsättningar att skapa världens bästa välfärd.

Jag undrar hur vårdnadsbidraget kommer in i bilden, hur man skapar fler jobb med det. Jag undrar också hur vi får fler jobb för att företag som redan har unga anställda får rabatt, det vill säga bidrag, för att de redan har unga anställda. Det var mina huvudfrågor.

Anf. 25 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Vårdnadsbidraget infördes för de familjer som ville ha en annan lösning när det gäller barnomsorgen under barnens första tre år. Detta är alltså en fråga om valfrihet och flexibilitet.

Beträffande arbetslinjen: Att unga har möjlighet att få nystartsjobb eller bidrag för att få in en fot på arbetsmarknaden är väl mycket bra, mycket positivt. Det gäller att nyttja alla sätt för att få i gång arbete för så många som möjligt. Det torde inte vara alldeles okänt att vi har haft en stor internationell finanskris som påverkat jobben i vårt land och i Europa, ja, runt om i världen.

Anf. 26 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Det är intressant att Eva Lohman i sina inlägg med jämna mellanrum återkommer till finanskrisen. Barnfattigdom fanns redan före den ekonomiska krisen, så det går inte riktigt att gömma sig bakom den som allenaordande orsak. Förvisso är det sant att barnfattigdomen ökat till följd av krisen, men i grunden är problemet inte nytt.

Det var bra frågor som ställdes av föregående talare här. Jag tänker haka på där. Eva Lohman har medgett att vårdnadsbidraget inte riktigt går ihop med arbetslinjen, och Eva Lohman har också här talat väldigt mycket om jämställdheten. Hur går vårdnadsbidraget ihop med jämställdheten? Det är min första fråga här.

Anf. 27 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Jag har inte påstått att vårdnadsbidrag och jämställdhet vare sig går ihop eller inte ska gå ihop. Vårdnadsbidraget är ett sätt för familjer att få lösa barnomsorgen så som de själva önskar under barnens första tre år. Det ger flexibilitet och möjlighet till valfrihet.

Beträffande barnfattigdomen: Jag är medveten om att det alltid har funnits familjer eller hushåll där man har mindre pengar än andra familjer kanske har. Ofta gäller det ensamstående föräldrar eller föräldrar av utländsk härkomst som har svårare att komma in på arbetsmarknaden.

Regeringen följer noga frågan om barnfattigdomen, den ekonomiska utsattheten – om man ska kalla det så – för att se vad som kan göras. Två utredningar ska redovisas nästa år.

Det är klart att vi alla är intresserade av att avskaffa barnfattigdomen.

Anf. 28 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Det är också intressant att reda ut en annan sak. Föräldraförsäkringen brukar traditionellt kunna utgöra ett hinder för kvinnor att få arbete. Vårdnadsbidraget tenderar att fördjupa denna ojämställdhet – att arbetsgivaren ser med misstänksamhet på någon som avser att vara hemma länge med barnen.

Herr talman! Det vore intressant att få höra hur Eva Lohman ser på denna problematik. På vilket sätt kommer till exempel invandrarkvinnor närmare arbetsmarknaden genom att gå på vårdnadsbidrag? Det är en väldig risk att man blir bidragsberoende. Alliansen pratar ju i alla andra sammanhang om att vi ska motverka bidragsberoende, och så har man en reform som medför uppenbara risker för just detta. Jag refererade tidigare i debatten till de norska erfarenheterna. Där har man sett att denna risk är uppenbar.

Anf. 29 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Jag känner till invandrarkvinnor som utnyttjar vårdnadsbidraget. Det ger dem möjlighet att studera på kvällstid. De kan alltså flexibelt koppla ihop familjeliv med barnomsorg samtidigt som de försöker komma in på arbetsmarknaden. Det går alltså. Det kan fungera. Det är upp till varje familj att se hur man kan använda vårdnadsbidraget.

Anf. 30 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! När jag har suttit här i bänken och lyssnat på Eva Lohman kan jag inte låta bli att fascineras av Moderaternas nyspråk.

För en regering som kallar sig själv liberal betyder tydligen valfrihet i dag att du får mer pengar av staten om du fattar de beslut för din egen familj som staten gillar och du får mindre pengar tillbaka av staten om du fattar andra beslut. Staten tar alltså dina pengar i skatt och ger dig mer tillbaka om du fattar beslut som staten gillar och mindre annars. Det är valfrihet med den nuvarande så kallade liberala regeringens politik.

Jag kan upplysa Eva Lohman om att denna typ av valfrihet har praktiserats på många ställen i världen, bland annat i Sovjet, Kuba och inte minst Nordkorea. Där har man praktiserat den fullt ut. Man har varit ännu bättre på alliansvalfrihet i dessa länder. Där har man fått enormt mycket mer pengar tillbaka om man har fattat de beslut som staten gillar än om man inte har gjort det. Det låter kanske som en märklig jämförelse, men den är adekvat.

Det räcker med att titta på vad Moderaternas nya chefsideolog – om man får kalla honom så – Per Schlingmann skrev i en debattartikel i Aftonbladet för ett par år sedan: Moderaterna är det parti som bäst upprätthåller 1968 års idéarv. Moderaterna är 1968-vänsterns sanna arvtagare.

Här ser vi hur det praktiseras i konkret politik. Jämställdhetsbonus och instegsjobb är extrema vänsteridéer som har sin utgångspunkt i att valfrihet är när man gör som staten vill att man ska göra som individ. Jag har svårt att se någonting liberalt över huvud taget i den här politiken. Det är en politik som i en internationell kontext ligger vänster om vänster.

Anf. 31 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Jag delar inte Erik Almqvists definition av vårt parti. Jag tycker att vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus är ett sätt att modernisera ett parti. Man gör det modernt och man kan se att idéerna utvecklas.

Jag förstår inte hur Erik Almqvist kan säga att det här är en socialistisk eller kommunistisk syn. Han jämför det med Nordkorea eller Sovjetunionen. Mig veterligt fick man inte välja över huvud taget på den tiden.

Anf. 32 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Det är klart att det finns gradskillnader, Eva Lohman. Men du måste ändå kunna se den adekvata jämförelsen. Det är en allmänt vedertagen definition av socialism att ju mer staten styr över ditt liv och över hur du ska använda dina pengar, desto längre vänster ut ligger man på skalan.

Visst kan man kalla socialism för modernt. Man kan väl kalla vilken ideologi som helst för modern, men det gör inte att idén blir bättre. Bara för att Per Schlingmann anser att det är modernt med 1968 års marxistiska idéarv gör inte det att denna politik blir bra.

Det är fortfarande ett faktum att jämställdhetsbonusen innebär att ni tar pengar i skatt från svenska medborgare – det är självklart och inget konstigt med det. Vi behöver det för att kunna upprätthålla en välfärd. Men sedan fördelar ni tillbaka olika mycket beroende på vilka beslut människor fattar om hur de vill uppfostra sina barn och fördela tiden med sina barn. Jag har svårt att placera in detta i en kontext som är politisk av någon annan färg än rödaste röd.

Anf. 33 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Jag har inte läst Per Schlingmanns artikel, så jag har ingen åsikt om den.

Jag kan säga att syftet med jämställdhetsbonusen var att förbättra förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män. Under 2009 var det 12 000 föräldrar som sökte jämställdhetsbonus. Ungefär 73 procent ansökte om utbetalning och 57 procent fick ansökan beviljad.

Det är lite för tidigt att utvärdera reformen, men den ska förenklas och förtydligas och kopplas direkt till uttaget av föräldrapenningen. Det är redan klart. Den har inte varit i bruk så länge, så den går inte att utvärdera ännu.

Anf. 34 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (FP):

Herr talman! I dessa dagar har ganska många av oss ätit julbord. En del av oss har kanske till och med ätit lite för mycket av julborden. Själv gillar jag faktiskt julbord eller smörgåsbord, som vi säger under andra tider på året.

Fördelen med smörgåsbordet är att det finns så många olika rätter att välja på. Det finns alltid någon rätt som passar någon. Vi äter på olika sätt. En del väljer att äta av precis allt som finns på smörgåsbordet medan andra väljer ut några rätter som de tycker passar dem och tar mer av dem. Det är så skönt, för inget är rätt och inget är fel. Allt är tillåtet på smörgåsbordet.

Vår föräldraförsäkring här i Sverige påminner mig om ett smörgåsbord. Det finns många sätt att nyttja föräldraförsäkringen på. Familjerna hittar en lösning som passar dem bäst. Föräldradagarna kan med stor frihet tas ut av den förälder som det för tillfället passar bäst för. Man kan ta ut alltifrån en till åtta timmar per dag. Om de vill kan också föräldrarna ta ut föräldraförsäkringen under samma dag med några timmar var och på så sätt minska sin arbetstid.

För mig är denna valfrihet viktig. Jag tror att det är föräldrarna som vet bäst vad som passar för dem och deras familj. Jag tror inte att det är en bra lösning att tvinga föräldrar till ett jämnare uttag. Beslut måste få växa fram och förankras i familjen för att det ska bli något bra.

För att motivera till ett jämnare uttag har vi infört en jämställdhetsbonus. Tanken var att det skulle vara en morot för ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Tyvärr har vi sett att det inte gick så bra. Det har varit krångligt, och det har tagit alldeles för lång tid att få ut sin ersättning.

Men nu ska jämställdhetsbonusen förenklas, och utbetalningen ska ske direkt. Eftersom Folkpartiet är ett parti som har drivit frågan om jämställdhetsbonus starkt och även påpekat vikten av att den ska vara enkel och lättförståelig ser jag med glädje fram mot förändringen. Min förhoppning är att detta kommer att bli den morot som vi önskade för att driva jämställdhetsfrågorna framåt.

Herr talman! Ibland händer saker som vi inte vill ska hända. Barn dör. I Sverige är det någonstans mellan 550 och 600 barn mellan 0 och 18 år som dör varje år till följd av sjukdomar eller skada. Jag skulle inte vilja att någon förälder skulle behöva uppleva det här. Men tyvärr har vi ingen möjlighet att hindra det. Men när det inträffar ska föräldrarna åtminstone känna att de har en ekonomisk trygghet under krisreaktionen och inte behöva krångla med sjukskrivningar, a-kasseanmälningar och liknande.

Nu finns förslaget att de föräldrar som förlorar ett barn ska ha möjlighet till tio dagars tillfällig föräldrapenning, och de kan tas ut av båda föräldrarna samtidigt. Jag önskar att ingen ska behöva nyttja den här försäkringen, men samtidigt vet jag att det kommer att vara en god hjälp den dagen som olyckan är framme.

Härmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 35 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Centerpartiet vill ha ett samhälle som bidrar till att barn ska känna trygghet. Barns trygghet bygger på att föräldrarna får förutsättningar och möjligheter att se till sina barns bästa och vad de behöver.

Vem är då bäst skickad att bestämma över barnet? Är det staten och politikerna? Eller är det föräldrarna? Ni vet ganska väl vilket mitt svar är.

Men det är inte bara föräldrarnas ekonomi och hur man kan sörja för sina barns bästa som spelar en roll i det här sammanhanget. Det finns också andra saker i vårt samhälle som vi med rätta kan vara stolta över.

Vi har en barnomsorg som kan vara i form av föräldrakooperativ eller i kommunal drift, och här kan föräldrarna välja. Vi har fritids och områden för fritidsaktiviteter. Vi har en skola med olika alternativ. Vi har gratis barnsjukvård. Vi har barnbidrag, studiebidrag och studielån. Jag kan

räkna upp många saker. Det är viktigt att vi har med oss det när vi fortsätter diskussionen om föräldrarnas möjligheter.

Ett tryggt och barnvänligt samhälle som ger föräldrar möjligheter och förutsättningar är grunden. I Socialdemokraternas och deras samarbetspartners värld ska staten bestämma allt. Föräldraförsäkringen ska kvoterar. Den ska delas i tre delar. Där vet politikerna sannerligen bäst vem som ska vara hemma hos barnet och när.

Jag måste säga att Vänsterpartiet har fel när man säger att de flesta föräldrar vill dela föräldraledigheten. Enligt Demoskops undersökning 2009 var det 84 procent av föräldrarna som ville bestämma själva. Om jag inte missminner mig var det endast 11 procent som föredrog en kvotering. I Socialdemokraternas och deras samarbetspartners värld är det inte föräldrarna som ska bestämma. Jag måste säga att jag tycker att det inte är klokt.

Dessutom ska föräldradagar frysa inne om man inte kan ta ut dem. Det är helt otroligt. Var finns barnperspektivet i detta? Föräldradagarna är till för barnen. Vi centerpartister vill i stället att man ska göra föräldradagarna ännu mer flexibla. Vi menar att man ska kunna få spara föräldradagar ända upp till dess att barnet är 16 år. En jobbig tonårsperiod kan mildras om någon av föräldrarna har möjlighet att vara hemma vissa dagar. Det är inte bara små barn som behöver sina föräldrar. Det finns också tonåringar som behöver dem.

Centerpartiet tycker att det är viktigt att föräldrarna kan vara hemma tillsammans med sina barn. Vi hörde också att det är Alliansens förslag. I första hand handlar det nu om att genomföra att föräldrar ska kunna vara tillsammans med barnet i 30 dagar. Varför ska vi alltid säga att man ska vara hemma en i taget? Hur viktigt är det inte att man får dela viktiga dagar i barnets liv tillsammans?

Om Socialdemokraterna och deras samarbetspartner tycker att man ska dela ledigheten för att det är viktigt att man ska vara hemma, så håller vi med om det. Men då måste man titta på varför man inte delar de här dagarna. Vi vet att ekonomin spelar en oerhört viktig roll. Där har vi jämställdhetsbonusen som en morot. Det handlar om att man ekonomiskt ska kunna utjämna om den som har lägst inkomst går ut och arbetar. Det är ett incitament och ger föräldrarna en möjlighet att välja själva, och valfriheten är det viktiga i föräldraförsäkringen.

Jag har tidigare sagt, och jag fortsätter att säga det, att det är kvinnors löner som avgör om man ska dela föräldraledigheten eller inte. Varför tar inte facket ett större ansvar i det här sammanhanget? Varför medverkar inte Socialdemokraterna, som hävdar att de står på fackföreningarnas, arbetstagarernas och även på arbetsgivarnas sida, till att man höjer kvinnolönerna? I stället vill man höja bidragen och göra föräldrarna mer bidragsberoende. En centerpartist menar att bidragsberoendet inte är bra för någon. Självbestämmandet är det viktiga även i det här sammanhanget, och det gäller både med och utan barn.

I det här sammanhanget är det viktigt, och det har vi också hört här, att arbetslinjen ska gälla. Man ska kunna försörja sig själv, och där är jobbskatteavdraget en oerhört viktig del för möjligheten att få en draglig tillvaro för barnfamiljerna.

För övrigt anser jag att man ska dela barnbidraget mellan föräldrarna vid en skilsmässa. I det här sammanhanget är det värt att påminna om att

flerbarnstillägget ska höjas. Det var faktiskt Centern och Karin Söder som införde flerbarnstillägget för några år sedan. Det är något som vi ska vara väldigt stolta över.

Ska man dela ansvaret efter en skilsmässa är det viktigt att man också får dela den ersättning eller det bidrag som man får från staten. Det är därför jag menar att man ska dela barnbidraget.

Som ansvariga har vi också anledning att underlätta för föräldrar vid en skilsmässa. Då är det mycket angeläget att medverka till att man får ett obligatoriskt samtal, inte minst om ekonomin, med en ekonomiskt kunnig myndighetsperson. Då löser man mycket av detta att ensamstående mammor har den lägsta inkomsten. Jag och Centerpartiet är övertygade om att om man får hjälp att lösa de ekonomiska problemen bidrar båda föräldrarna lika mycket till sina barns försörjning även efter en separation och inte bara när man bor tillsammans.

Jag är som sagt i dag inte beredd att stödja detta med delat barnbidrag. Det är viktigt att deklarerat det. Jag tycker att det är viktigt att vi väntar på de utredningar som nämns i betänkandet. De kommer med sina redovisningar om bara ett halvår.

Sist men inte minst finns det flera angelägna saker som vi har att göra på föräldraförsäkringens område. Det handlar om att se till de egna företagarnas möjligheter att ta ut föräldraledighet. Det kommer i framtiden, och vi får fortsätta att jobba med det. Det är mycket viktigt att vi ser till deras möjligheter.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 36 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Solveig Zander.

Solveig Zander började med att säga att vi ska lita på familjerna. Alldeles självklart litar jag på att svenska barnfamiljer utifrån de förutsättningar som finns klarar sitt livspussel så bra som det bara är möjligt. Men varför, Solveig Zander, litar ni inte på föräldrarna när det gäller vård av sjukt barn? VAB-intygen är ganska krångliga för föräldrarna och kanske än mer krångliga för arbetsgivaren och för förskolan, som får lägga tid och resurser på krångel i stället för på barnen. Varför litar inte Centerpartiet och Solveig Zander på barnfamiljerna när det gäller vård av sjukt barn?

Valfrihet nämner Solveig Zander också. Jämställdhetsbonusen ska stimulera ett jämställt uttag, och samtidigt talar man om att föräldrarna väljer. Det kan de göra under förutsättning att båda föräldrar har ett arbete. Om en förälder är sjuk eller arbetslös fungerar inte valfriheten längre. Varför ska vi inte låta alla familjer i så fall ha den valfriheten?

Slutligen måste jag nämna kvinnolönerna. Kvinnolöner tar Solveig Zander upp som något som parterna borde jobba mer med. Ja, absolut. Jag nämnde i mitt tidigare replikskifte att jag känner väl till kvinnors förutsättningar på arbetsmarknaden. Kvinnor och ungdomar har jag representerat under 15 år. Jag har en annan inställning till ungdomars och kvinnors löner än ni, Solveig Zander.

Anf. 37 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det sista som sades om en annan inställning till lönerna för ungdomar och kvinnor är oerhört intressant. Företräder man facket borde man i allra högsta grad medverka till att rätta till det. Vilken annan inställning vi skulle ha till det kan man fråga sig, men det är inte det som debatten handlar om.

Vård av sjukt barn togs upp och om vi inte litar på föräldrarna. Vi fick tydliga besked om att vård av sjukt barn användes på ett felaktigt sätt. Det kom undersökningar som inte på något sätt var påhittade. Det medförde att vi hade skäl att rätta till det. Om en försäkring ska bli trovärdig måste vi veta att den används på rätt sätt. Vår skyldighet var alltså att göra någonting åt det.

Det enklaste sättet var att medverka till att man fick lämna ett intyg. Att påstå att det är ett stort problem för barnomsorgen att lämna dessa intyg låter märkligt. Jag har varit i kontakt med många inom barnomsorgen och frågat hur krångligt det är och hur mycket tid det verkligen tar. Till mig säger man: Det är inga problem. Vi fyller ändå i varje dag om barnen är här eller inte. Att då lämna ett utdrag ur det tar inte många minuter.

Det innebär att sedan vi fått möjligheten att lämna intyg har trovärdigheten till att vara hemma och vårda sjukt barn blivit större. Det gagnar alla föräldrar och det gagnar samhällsekonomin, vilket är mycket viktigt.

Anf. 38 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Solveig Zander inte svarar på frågan om regeringen och de borgerliga partierna inte litar på svenska familjer. Man har infört en kontrollfunktion och samtidigt hör vi från talarstolen att vi ska lita på att varje familj gör sitt bästa. Man litar alltså inte på familjerna när det gäller vård av sjukt barn.

Inte heller fick jag svar på frågan om jämställdhetsbonusen. Var kommer valfriheten in för de familjer där inte båda föräldrarna förvärvsarbetar?

Anf. 39 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Vi litar verkligen på föräldrarna och vet att de är bäst skickade att ta hand om sina barn. Men vi måste också lita på de försäkringssystem vi har. Om det finns en möjlighet att använda dem på ett sätt som inte är rätt måste vi medverka till att det blir rätt. Det handlar inte om att inte lita på föräldrarna, utan det handlar om att tydliggöra regelverket. Att tydliggöra regelverket kan sannerligen inte vara någonting som Socialdemokraterna är emot, för de kan väl inte tycka att det ska användas hur som helst. Att tydliggöra regelverket innebär inte att man inte litar på föräldrarna.

När det gäller uttag av jämställdhetsbonusen gäller den i dag för den som går ut och arbetar. Det innebär att den som har den lägsta inkomsten ska uppmuntras att använda den. Det i sin tur innebär att man ska ha ett arbete att gå till. Det är därför vi driver arbetslinjen, att alla människor ska ha ett arbete att gå till. Jag beklagar att inte alla har det, men vi har under rådande förhållanden inte lyckats med det. På fyra år kan vi ju inte rätta till alla felaktigheter som fanns när vi kom till makten.

Anf. 40 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att till det tidigare inlägget foga att när Försäkringskassan gjorde en utredning om hur mycket det fuskades, eftersom det var tal om att det fuskades så mycket, visade det sig att 192 miljoner hade tagits ut av folk som var kriminella nog att lura Försäkringskassan på pengar. Detta ska ses i relation till en budget på 188 miljarder. Det är inte korrekt och rimligt att fuska, men jag säger detta så att vi vet vad vi talar om, att det är 1 promille som försvunnit den vägen.

Solveig Zander säger att det är de ekonomiska faktorerna som avgör vem som tar ut föräldraledigheten. Ja, det är precis det vi också säger. Där är vi överens. Effekten av jämställdhetsbonusen har hittills varit närmast noll, alltså varit på marginalen, ungefär som fusket med pengarna från Försäkringskassan. Så liten effekt har den haft. Varför ska man då hålla på med den? Det verkar inte som att någon vill ha den. Det ska hela tiden till morötter, för ni vill att jämställdhetsbonusen på nordkoreanskt vis, som Sverigedemokraterna sade tidigare, ska tvinga kvinnor ut i arbete.

Det är er arbetslinje, Solveig Zander, men om man inte har något jobb då gäller, som Annelie Karlsson sade, vårdnadsbidraget. Är inte dessa två typer lite kontraproduktiva? Det är bonus och bidrag, och egentligen står ni för en arbetslinje. När det är ekonomin som avgör är det rationellt för en arbetsgivare att diskriminera kvinnor med lägre löner eftersom det är de som är hemma och tar hand om barnen. Det är därför, och för barnens bästa, som vi vill ha en individualiserad föräldraförsäkring.

Anf. 41 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Vänsterpartiet säga att vi på något sätt medverkat till – om jag nu förstod det rätt – att jämställdhetsbonusen är någonting negativt.

Om vi vill medverka till att det ska finnas ekonomiska incitament för att komma ut på arbetsmarknaden kan man naturligtvis göra på olika sätt, men vi har inte instrumentet att höja lönerna för dem som har de lägsta lönerna, det vill säga kvinnor. Det är arbetsmarknadens parter som har den uppgiften och den möjligheten. Vi politiker kan ju inte stå i kammaren och säga att nu ska vi ha löneförhandlingar. Det fungerar inte så.

Den möjlighet vi har är att på något sätt försöka skapa ekonomiska incitament, och då är jämställdhetsbonusen en mycket bra metod att använda. Men, och jag är den första att hålla med om det, den har inte fungerat bra såsom den sett ut hittills.

Nu ska vi förenkla och förbättra den, så att man också får ersättningen samtidigt som man går ut och jobbar, även om man inte får den i sitt lönekuvert, för man får den inte från samma ställe. Men man får den alltså samtidigt som man får lön. Det underlättar, och regelverket blir mycket enklare, och jag är övertygad om att fler kommer att nyttja det. Det är också detta som är syftet.

Anf. 42 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Nu är det självklart inte vi här i kammaren som ska bestämma vilka löner arbetsmarknadens parter ska sätta, utan det ska arbetsmarknadens parter själva göra. Däremot kan vi lagstifta om andra typer av regelverk som gör att det går åt ena eller andra hållet. Om man

vill ha jämställdhet på riktigt finns det en metod som vi förespråkar, och den är att det är rimligt att båda föräldrarna tar ut lika mycket.

Ni vill ha en jämställdhetsbonus som ingen eller väldigt få har begripit. Det ska liksom alltid vara morötter och förhoppningar om att män ska in och kvinnor ut på arbetsmarknaden, men det är bara fromma förhoppningar. Vi ser ju att det inte har blivit så mycket bättre. Varför denna envishet? Varför inte se var problemen egentligen ligger?

Problemet ligger på arbetsmarknaden. Kvinnor är hemma, och ni konserverar den kvinnorollen i den lagstiftning som finns i dag och som ni vill ha kvar. Därmed konserverar vi kvinnors löner, och därför blir kvinnor inte lika attraktiva på arbetsmarknaden. Det är ett fullständigt solklart samband eftersom kvinnor är hemma mer och tar hand om barnen. Dessutom ligger papporna, som av olika skäl som jag redovisade tidigare har det svårare, otroligt pyrt till om det blir en skilsmässa och en vårdnadstvist.

Varför inte skrota jämställdhetsbonusen? Ta er en funderare på hur man på ett bättre sätt i verkligheten skulle kunna förändra så att föräldrar kan ta ut en mer individualiserad föräldraförsäkring!

Anf. 43 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag blir mer och med förvånad ju mer jag hör från Vänsterpartiet. Jag undrar vad en kvotering skulle innebära för höjda löner för kvinnor. Det, om något, skulle väl se till att bibehålla de lägre lönerna för kvinnor, för det skulle inte medverka till att göra arbetsgivarna mer benägna att höja deras löner?

Jag hävdar fortfarande att ekonomin spelar en roll och att stimulera föräldrarna. Vi ska inte bestämma över när, var och hur man ska ta ut föräldraförsäkringen. Genom att kvotera och dela lika bestämmer man ju när föräldrarna ska vara hemma. Med en flexibel föräldraförsäkring kombinerad med en jämställdhetsbonus som blir enklare blir det ju möjligt för föräldrarna att bestämma när man ska vara hemma och vem som ska vara det.

Jag håller med om att det är viktigt att både pappan och mamman är hemma hos sina barn. Därför är de 30 dagar då man kan få vara hemma tillsammans en väldigt viktig del som möjliggör att man kan vara hemma när barnet tar sina första steg, när det lär sig säga ”pappa” eller ”mamma” eller när det nu kan vara under perioden. Detta är en väldigt viktig del i att få delad vårdnad och att inte missgynna pappan vid en separation, om det nu är han som är hemma mer. Barnen behöver båda sina föräldrar.

Anf. 44 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag tänkte avslöja något för er. När jag var liten – jag kommer inte ihåg precis hur gammal jag var, men jag var i midjehöjd ungefär – hade jag en favorittröja. På den stod det: Det är jag som bestämmer. Den var röd.

Jag har vuxit ur den där tröjan, både faktiskt och bildligt. Jag tycker inte längre att det är jag som politiker som ska bestämma. Självklart var det jag tillsammans med min man som skulle bestämma hur vi skulle ordna barnomsorgen om våra barn när de var små, och det gjorde vi

också. Vi valde den kommunala förskolan och tyckte att det funkade jättebra för våra barn och vår situation.

Om man har fler än ett barn märker man också hur otroligt olika barn kan vara fast de har samma föräldrar. Tänk då hur olika barn är när de har olika föräldrar med alla de olika situationer som familjer befinner sig i, olika faser av livet man befinner sig i och de egna olikheter som barnen själva har. Därför är det otroligt viktigt för mig som kristdemokrat att vi har en ekonomisk familjepolitik som tar hänsyn till att familjer är olika. De ser olika ut, har olika behov och olika önskemål om hur den första tiden i barnens liv ska fungera.

Målet som föreslås med den ekonomiska familjepolitiken är att den ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard och stärkt makt över den egna livssituationen för alla barnfamiljer. Det är ett mål som jag helt och hållet ställer mig bakom, och jag tycker att det är förvånande att inte alla kan ställa sig bakom det. Men jag visste förstås att det skulle vara så, för i familjepolitiken går en otroligt skarp skiljelinje i svensk politik, för det finns fortfarande de politiker som vill gå runt i den där tröjan och säga: Det är jag som bestämmer. Man vill inte att föräldrarna ska bestämma själva, för de kan ju välja fel!

Men vilka är vi som politiker att påstå att ett val är fel? Är det vi som ska bestämma vad som är rätt prioriteringar i livet? Många av oss tycker att en sjyst inkomst är en ganska bra grej. Det vill man ha. En rimlig inkomst vill alla ha. Men det finns faktiskt de som helt medvetet väljer andra värden i livet än de ekonomiska. Ska vi då säga att deras val är fel, att det är 50-tal eller att det är amerikanskt?

Vi lever längre och längre, men barnen är inte små längre och längre, utan det är en väldigt begränsad tid i livet som barnen är små. Att vi ska ha en ekonomisk familjepolitik som gör att föräldrar själva kan bestämma hur de vill ordna barnens omsorg under de första åren tycker jag är helt självklart.

Det påstods tidigare här i talarstolen att Göran Hägglund helt har tagit avstånd från vårdnadsbidraget. Det kan låta som en bra retorisk poäng, men det är inte sant. Göran Hägglund och alla andra kristdemokrater rubbas inte en millimeter från målet att föräldrar ska kunna bestämma själva.

Sedan inser vi också att som vårdnadsbidraget är utformat i dag är det bara ett fåtal som kan använda det för att få den frihet som vi vill att alla föräldrar ska få. 3 000 kronor i månaden är inte tillräckligt, framför allt inte för dem som har låga inkomster, utan man måste ha något mer för att alla ska få möjlighet att välja själva, och det är något vi kommer att fortsätta jobba för.

Om det i fortsättningen kommer att kallas för vårdnadsbidrag eller om det blir något helt annat är inte det viktiga. Det viktiga är inte ens hur många som tar ut det. Även om det bara skulle vara en enda familj som skulle använda denna möjlighet att välja själva är det värt det. Det är möjligheten att välja som vi är ute efter – inte hur många som väljer det ena eller andra, för vi tycker inte att det ena eller andra är bättre. Det är möjligheten att välja som är viktig.

När man talar om vårdnadsbidraget som en fruktansvärd kvinnofälla för att det är kvinnor som tar ut det ställer jag mig frågan: Vad är då föräldraförsäkringen? 22,5 procent av dagarna tas ut av pappor. Man

föreslår att vårdnadsbidraget ska slopas eftersom det är så många kvinnor som tar ut det. Ska vi ta bort föräldraförsäkringen också? Den utnyttjas ju också av många kvinnor. Låt oss erkänna att det är föräldrarna som ska välja vem som tar ut dagarna.

Flera partier säger i motioner eller reservationer att de vill införa ännu mer av tvångsdelning av de föräldradagar som finns.

Detta vill de göra trots att vi har erfarenhet av att först ha infört en månad år 1995. Effekten i statistiken blev då att pappors andel av uttaget av dagar minskade. Det hade varit en långsiktigt uppåtgående trend, men det blev en tillfällig dip när man införde den obligatoriska månaden.

När man gjorde en undersökning 2007 tittade man på: Vad har hänt hittills sedan den andra månaden infördes? Det gällde barn som var födda 2002 och hade fyllt tre år 2006. Det visade sig att 20 procent av treåringarna fortfarande inte hade varit hemma en enda dag med den ena av föräldrarna. Det är inte så att det man vill uppnå lyckas, att alla ska tvingas in i någonting. Föräldrar tillåter sig inte att tvingas in i en tvångströja.

Det är ett problem om mammor och pappor känner att de inte har samma möjligheter att välja att vara hemma. Problemet med jämställdheten på arbetsmarknaden leder till löneskillnader som i sin tur leder till att en del känner att deras valfrihet minskas. Vi måste komma till rätta med den problematiken. Jag tror, precis som De rödgrönas företrädare, att hade vi en bättre lönepolitik skulle fler pappor vara hemma mer.

Jag är övertygad om att det finns en sådan faktor. Men är det barnens fel att arbetsmarknaden inte fungerar, eller är det arbetsmarknadens fel? Låt inte barnen bära bördan genom att de i stället för att få vara hemma med den ena föräldern inte blir hemma med någon av föräldrarna därför att man fråntar barnet möjligheten att vara hemma med en förälder när man inför en tvångsdelning.

Mycket det här året har kretsat kring barnfattigdom. Det är viktigt. Det finns barn som växer upp under förutsättningar där de känner att de skäms. Det finns barn som inte har det de behöver i vårt land därför att deras föräldrar är fattiga. Det är bra att det tas upp inte bara av regeringen utan också av oppositionen.

Det är mycket förvånande när man lyssnar på det förslag som kommer från oppositionen. För att komma till rätta med bristerna i ekonomin och barnfattigdomen vill man höja taket för tillfällig föräldrapenning. Taket för tillfällig föräldrapenning på sju och ett halvt prisbasbelopp när man om man har en inkomst på 26 750 kronor.

Jag har träffat barn som lever under fattigdomsstrecket. Det är inte barn med föräldrar med en lön upp till 30 000 kronor i månaden utan det är barn med föräldrar med betydligt lägre inkomst. Om ni menar allvar är det inte den övre nivån ni ska höja utan den lägre nivån. Men de förslagen finns inte bland era förslag.

Många av de viktiga saker som tas upp i propositionen har redan nämnts av mina kolleger. Jag vill läsa upp ett citat som berör detta med jämställdhet och effekten av om man genomför förändringen. Det är från en rapport skriven av Helen Eriksson. Den finns på Försäkringskassans hemsida under rubriken "Är det verkligen ekonomin som styr?".

I sammanfattningen kan man läsa följande: "Rapporten kan inte ge något stöd för förekomsten av en effekt av inkomsttakhöjningen på fördelningen av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn inom föräld-

raparen. Den har således inte utifrån den givna reformen under den studerade tiden funnit något stöd för att takets nivå skulle styra fördelningen av dagarna i de enskilda fallen av sjukdom hos barnet.”

Trots att det finns en utredning från när man tidigare höjde nivån från sju till tio prisbasbelopp är detta det enda förslag som man nu har fastän det är bevisat att det inte räcker till de effekter man vill ha.

Herr talman! Med de orden yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 45 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Först måste jag säga att jag blev något förvånad över var Emma Henriksson lägger ansvaret. Det är LO:s, TCO:s och Sacos fel att vi i Sverige har lägre löner för kvinnor och högre för män. Det är en jätteintressant diskussion.

Jag vill diskutera vårdnadsbidraget. Det är en fiffighet där man sitter vid köksbordet och tycker: Det är jättebra för oss. Vi ser hur det faller ut. Jag tycker att vi borde lära av Norge. Där lade man ned vårdnadsbidraget sedan det visade sig att 96 procent av dem som utnyttjade det var kvinnor som stod mycket långt från arbetsmarknaden och var långtidsarbetslösa.

Det visade sig också att makten och inflytandet för dessa kvinnor även i hemmet minskade, för att inte tala om hur mycket svårare de fick att komma in på den arbetsmarknad som de hölls tillbaka från med hjälp av vårdnadsbidraget. Det är självklart att det är precis samma sak här. Segregeringen ökar. Språkutveckling försenas hos barn med föräldrar som inte har svenska som modersmål, och det blir en svårare start i skolan just därför.

Det är mammor, kvinnor, som inte har jobb och inte har en förankring som söker vårdnadsbidrag. Det måste också Emma Henriksson veta. Det är kvinnor i Tensta, Rinkeby, Bergsjön, Hammarkullen och sådana områden som söker vårdnadsbidrag. Av dem som har sökt är 97–98 procent kvinnor. Det är inte föräldrar i Djursholm och Örgryte som söker vårdnadsbidrag.

Har ni över huvud taget inte tittat på de aspekterna innan ni står och slår er för bröstet? Vårdnadsbidraget är en fullständigt obegriplig och gammaldags reform. Insåg ni inte hur det skulle bli?

Anf. 46 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tyckte jag var ganska tydlig med att det inte är vårdnadsbidraget i sig som är Kristdemokraternas mål. Målet är att öka valfriheten för alla familjer.

Vi vill öka valfriheten för de familjer som har en närvarande förälder, för de familjer som har två närvarande föräldrar, för de familjer som har höga inkomster och för de familjer som har låga inkomster. Det gäller också för de familjer där en har hög inkomst och en har låg inkomst, för dem som är födda i vårt land och för dem som är födda i något annat land.

Vi menar att det avgörande för att man ska ha rätt att bestämma själv inte är var man är född, vilken inkomst man har eller hur många man är som delar på ansvaret. Den rätten ska ligga hos föräldrarna. Jag tror att

det finns en skillnad i kultur som gör att en del föräldrar väljer att vara hemma lite längre med sina barn.

Många av dem som är födda utomlands har en tradition att de själva är hemma mycket längre. De ser en annan fördel med det än vad många som är uppväxta i Sverige gör. Är det rätt, eller är det fel? Vem ska avgöra det? Jag tror att de föräldrarna är kompetenta nog att bestämma själva vad som är bäst.

Vi vet att dessa barn behöver en bra språkutveckling. Det vet också deras föräldrar. Låt oss använda de verktyg som kan användas. Det gör man till exempel i vissa stadsdelar i Stockholm där det finns barn med ett större språkbehov. Man får se till att ta in språkkunnig personal på de öppna förskolorna som träffar barnen.

Jag har sällan mött ett så litet barn som kan prata så mycket som en liten pojke från Tensta jag träffade som kunde säga ordet mockasiner. Det är inte det lättaste ordet att säga. Men det var det första han sade till mig när han visade upp sin fot med mockasinen på. Han har varit hemma med sin mamma med vårdnadsbidrag i just ett av de områden som du tar upp. Jag tror att de föräldrarna vill sina barns bästa.

Anf. 47 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag ifrågasätter verkligen inte att dessa föräldrar vill barnens bästa. Jag ifrågasätter Emma Henrikssons, KD:s och regeringens princip att det alltid är bäst att göra ett val. Det är viktigt att man kan göra ett val mellan pest och kolera. Jag vill slippa att välja mellan pest och kolera, för att uttrycka det väldigt klart.

Det är häpnadsväckande att man inte ser detta. Min fråga var: Vill man att det ska vara så? Också i Sverige är 92 procent av dem som söker om vårdnadsbidrag kvinnor. Det är långtidsarbetslösa kvinnor som står väldigt långt från arbetsmarknaden.

Är det då inte bättre att ni skapar jobb? Då kommer man också undan den fattigdom som har ökat och fyrdubblats för unga ensamstående familjer de senaste åren. Det vore väl ändå en bättre idé.

Det är jag som ställer frågorna här, men Emma Henriksson frågar ändå mig om vi vill lägga ned även den jämställda föräldraförsäkringen eftersom det är mest kvinnor som tar ut den. Nej, men vi vill se till att försöka skapa verktyg för ett Sverige som är jämställt på riktigt. Då tycker inte vi att vårdnadsbidraget är någon hit, lindrigt uttryckt.

Min fråga är alltså: Är det helt okej i dagens Sverige att vi inför ett vårdnadsbidrag som till över 90 procent används av kvinnor? Att vårdnadsbidraget till övervägande delen används av kvinnor som inte har någon förankring i landet eller på arbetsmarknaden skapar också det utanförskap som ni bekymrar er om. Tycker inte ni att det är ett bekymmer?

Anf. 48 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Det var många märkliga påståenden här. Jag kan komma tillbaka till det värsta.

Det finns ingenting som visar att steget till arbetsmarknaden har blivit längre för de här kvinnorna. Men jag håller helt och hållet med om att det finns ett stort problem i att många har helt andra förutsättningar för att

komma in på vår arbetsmarknad. Har man utländsk bakgrund är det jättesvårt att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden.

Det är en problematik som vi har dragits med i många år och någonting som vi med gemensamma krafter måste försöka få bort, därför att det ökar risken för barnfattigdom och för att dessa människor inte ska kunna etablera sig i det svenska samhället. Det är ett gigantiskt problem, men det är inte någonting som har kommit på grund av att vi har infört vårdnadsbidraget. Att påstå något sådant är ju bara befängt.

(WIWI-ANNE JOHANSSON (V): Det har ingen sagt.)

Det går inte att kombinera vårdnadsbidrag med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, så de som är arbetslösa är inte samma personer som är hemma med vårdnadsbidrag. Möjligen är det så att några inte har rätt till några som helst andra ersättningssystem, och då, under den tid som de ändå inte hade kommit ut på arbetsmarknaden, får de rätt att använda vårdnadsbidraget. Det är en väldigt tydlig ekonomisk förbättring för de här familjerna.

Det jag skulle komma tillbaka till var Wiwi-Anne Johanssons påstående om att valet mellan att vara hemma med barnen eller att lämna dem till förskolan skulle vara att välja mellan pest och kolera. Att påstå att det skulle vara ett val mellan pest och kolera att vara hemma med sina barn och tillbringa tid med dem när de är ett, två och upp till tre år gamla är inte något annat än befängt.

Att få vara tillsammans med sina barn under deras första tid i livet är någonting som många av oss föräldrar vill. En del vill vara det under dygnets alla 24 timmar; andra tycker att det är bra med förskolan som ett komplement. Det är något som föräldrarna själva ska få välja, oavsett vad föräldrarna har för förutsättningar.

Anf. 49 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Fru talman! Detta är en intressant debatt om vårdnadsbidraget. Emma Henriksson nämnde barnfattigdomen. Frågan är om man minskar förutsättningarna för att barnet fastnar i barnfattigdom genom att en förälder tar ut vårdnadsbidrag. Där tycker jag att Alliansen är svaret skyldig.

Jag skulle gärna vilja ha en kommentar angående de norska erfarenheterna. Kontantstötten, som det kallas där, är i princip samma sak som vårdnadsbidraget. Har Emma Henriksson tagit del av utvärderingarna av kontantstötten? Det är en intressant fråga. Vad finns det för lärdomar att dra utifrån svenska förhållanden?

Anf. 50 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är alltid svårt att jämföra socialförsäkringssystem i olika länder, eftersom de bygger på olika förutsättningar. Det är saker som skiljer i olika bakomliggande delar och i de specifika regelverken för den ersättning man vill undersöka men även gällande de specifika förutsättningarna i andra ersättningar som är kompletterande i ett lands befintliga system.

De erfarenheter man gjorde av det norska systemet var i vissa delar dem som det har berättats om: Det var många invandrarkvinnor som använde vårdnadsbidraget. Det togs bort av den majoritet som i dag är i

opposition i Sveriges riksdag, det vill säga de rödgröna. De hade aldrig gillat kontantstötten över huvud taget. De använde samma enkla och billiga retoriska poänger som man gör här, och sedan tog de bort det.

Det viktiga som vi vill uppnå är att fler ska få möjlighet att bestämma själva. Sedan finns det andra problem i vårt samhälle, men dem måste vi lösa någon annanstans. Vi kan inte låta barnen bli slagträn som ska användas för att lösa alla våra stora samhällsproblem.

Magnus Ehrencrona tog också upp frågan om förutsättningarna för att komma bort från barnfattigdom. Det finns en enda väg som ökar förutsättningarna för att komma därifrån, och det är möjligheten att få ett arbete. Att kunna försörja sig själv genom arbete är det som gör att man inte lever i fattigdom och att barnen därmed inte växer upp i fattigdom.

Det finns inget annat. Det är jätteviktigt för dem som lever i barnfattigdom att vi har gjort en del saker som vi redan har gjort eller är på väg att göra, med höjningar av barndelen i bostadsbidraget och sådant. Men det är på marginalen. Vägen bort från barnfattigdom går genom arbete och bara genom arbete.

Anf. 51 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Fru talman! Är det inte väldigt motsägelsefullt? Å ena sidan betonar man hur bra det är med vårdnadsbidrag; å andra sidan är arbete den enda vägen ur barnfattigdom. Varför ska man då fördröja möjligheten för företrädesvis kvinnor som tar ut vårdnadsbidrag? Det vore väl bättre att lägga resurserna på att få in dem i arbete.

Många kan i dag uppleva att det enda valet man i princip har är mellan försörjningsstöd och vårdnadsbidrag. Det är en reell situation för många, och detta innebär problem. Skulle man dessutom fördubbla vårdnadsbidraget, vilket flera partier har talat om, eller höja det tillräckligt mycket kanske man rent av får mer än försörjningsstödsnivån i slutändan.

Anf. 52 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag riktigt förstod den sista kommentaren.

Det är inte så att vi i Sverige har ett enda system som ska lösa allas problem på alla livsområden under hela livet. Vi har olika delar i socialförsäkringen som ska ge stöd och hjälp till familjer i vissa faser av livet.

Vi har det generella barnbidraget för att omfördela mellan dem som har barn och dem som inte har barn och för oss som har barn, att omfördela från de perioder i livet när vi inte har små barn. Det är en del.

Vi har föräldrapenningen som syftar till att kompensera för det inkomstbortfall man har när man är hemma och vårdar de egna små barnen. Vi har den tillfälliga föräldrapenningen som finns där för att undvika en kraftigt sänkt ekonomisk standard när barnen är sjuka. Har man barn i förskolan vet man att det finns en period när de har en tendens att vara sjuka väldigt ofta.

Vårdnadsbidraget är till för att de som vill ta hand om sina barns omsorg själva ska ha möjlighet att ekonomiskt få förutsättningar att göra det. Det ska inte vara en möjlighet som är förbehållen dem som har så höga inkomster att de kan undvara en inkomst under ett år eller så, utan det ska vara en möjlighet som finns där för fler.

Vårdnadsbidraget i sig kommer dock inte att lösa jämställdhetsproblemen. Vårdnadsbidraget i sig kommer inte att lösa problemen på arbetsmarknaden med att de som har sin bakgrund i ett annat land inte har tillträde till arbetsmarknaden på samma villkor som vi som är födda här. Vårdnadsbidraget kommer inte heller att lösa alla problem med barnfattigdom.

Vårdnadsbidraget behövs för att föräldrar är de som ska bestämma, inte vi som är politiker.

Anf. 53 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Vi har hört vad som är målet för det här utgiftsområdet. Jag skulle främst vilja säga några ord om alla hundratusen barn varje år som berörs av föräldrarnas separationer.

Det finns många olika organisationer i dag som jobbar för att barn och föräldrar ska kunna träffas och leva på ett bra sätt även om föräldrarna inte lever tillsammans. Det finns pappaföreningar och det finns nätverk som arbetar för att papporna ska få samma rättigheter som mamorna. Där har man många gånger fört fram åsikter inte minst kring underhållsstödet.

Förutom att nivån inte har ändrats på länge ligger beräkningsgrunden för underhållsstödet på inkomsten två år tillbaka i tiden. Det här ställer ju till problem för många människor. Man har en helt annan inkomst i dag än man hade då. Återbetalningen kanske blir så stor att föräldern inte har råd att träffa sina barn på grund av denna återbetalningsskyldighet. Det är naturligtvis en miss i systemet om man ska betala tillbaka mer pengar än man behöver använda för att faktiskt kunna träffa sina barn.

Det är ingenting som vi kan göra någonting åt här men som jag hoppas att vi till nästa års budget faktiskt kan lägga lite tid och kraft på att göra någonting åt.

Där finns också en helt annan sak som många glömmar bort. Resor för barn mellan föräldrar är en typ av mellanhavande som många glömmar bort. Det borde också finnas med i beräkningsgrunden för underhållsstöd. Vem ska hämta och lämna? Vem ska bekosta de här resorna om det faktiskt är längre avstånd mellan föräldrarna? Det kan handla om långa resor med buss, tåg och flyg. Det skulle jag gärna vilja se att man också utredde framöver.

Mycket mer skulle naturligtvis kunna lösas via familjerätten och med hjälp av familjerådgivare. Vad tjänar egentligen samhället mest på, att hitta lösningar för de separerade föräldrarna så att kontakterna fungerar och vi får barn som faktiskt blir trygga vuxna eller att inte se hur illa det kan bli när föräldrar och barn inte kan träffas på grund av ekonomin?

Det finns naturligtvis också, som vi alla vet, mor- och farföräldrar som inget hellre vill än att träffa sina barnbarn. Då handlar det inte om ekonomiska skäl utan snarare om relationsproblem.

Oavsett vilket skäl det handlar om anser jag att det är det offentliga uppgift att hitta lösningar i regelverken för att hjälpa familjer på de sätt som går för att de ska kunna få en värdig tillvaro och för att föräldrar och barn ska kunna träffas och faktiskt vara en familj, som de alltid kommer att vara. Vi är som föräldrar alltid föräldrar till våra barn. Barnen är alltid barn till sina föräldrar. Vi måste inse att föräldrar ser olika ut. Jag vill gärna passa på att slå ett slag för de separerade familjerna.

Anf. 54 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Fru talman! När jag fick veta att jag kunde göra det passade jag på att begära ordet i ett par minuter, för jag tyckte att jag nog blev medvetet ganska kraftigt missförstådd i ett par replikskiften.

I min diskussion med Emma Henriksson vill hon hävda att jag säger att det är ett val mellan pest och kolera att välja mellan att vara hemma med sina barn och att lämna barnen på förskola. Självklart är inte det ett val mellan pest och kolera. Det är självklart en förmån att kunna vara hemma med sina barn den tid man har ekonomiska möjligheter att leva på det sättet.

Det som var pest och kolera var nämligen det som Emma Henriksson själv säger, att det alltid är bäst att kunna göra ett val, det vill säga ett val är bra bara för att det är ett val. Nej, det kan det naturligtvis inte vara. Ibland har man ett val mellan pest och kolera, men det är i sanning inte ett val mellan att vara hemma med sina barn och att lämna dem på förskola. Det vill jag förtydliga.

Till Solveig Zander vill jag säga: Nej, vi vill inte kvotera någon föräldraförsäkring. Vi vill göra föräldraförsäkringen individualiserad. Det betyder att vi vill jämställa den med till exempel sjukersättningssystemet, med a-kassan. Om jag är sjuk kan inte min man vara hemma. Om jag har jobb kan inte han få min a-kassa. Det är precis samma system. Det är inte märkvärdigare än så. Det handlar alltså inte om att kvotera.

Detta rörde väldigt mycket vårdnadsbidraget. Jag har fortfarande inte fått veta varför detta var så bra och varför man inte lär sig av Norge som när de såg hur det egentligen fungerade lade ned systemet. Jag tycker absolut att det är dags att vi skrotar ett sådant konserverande, gammaldags och omodernt system.

Anf. 55 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var bra att Wiwi-Anne Johansson begärde ordet igen. Det är bra att reda ut vad du egentligen menar med pest och kolera. Jag blev väldigt förvånad när du tog upp det. Jag vet inte om jag blev så mycket klokare av det inlägg du gjorde nu. Jag begärde replik för att du ska få möjligheten att utveckla det ytterligare.

Det vi vill erbjuda föräldrar är möjligheten att välja vem som ska ordna barnomsorgen under barnets första period i livet. Då finns det via barnomsorgspengen som vi har infört möjlighet att välja en utförare som man litar på, som kan ge barnen en pedagogisk förskola, ett pedagogiskt innehåll. Man kan välja en dagbarnvårdare och man kan välja ett flerfamiljssystem. Dessutom har vi vårdnadsbidraget som erbjuder möjligheten att själv ta hand om barnomsorgen. Allt detta finns vid sidan av det som i dag de allra flesta väljer, en allmän förskola driven av en kommun eller driven av någon annan utförare.

Ändå kommer uttalandet att det är att välja mellan pest och kolera, just för att man får välja. Menar Wiwi-Anne Johansson att det bara ska finnas ett alternativ? Ska bara den kommunala barnomsorgen finnas? Jag antar att det ska vara det enda alternativet.

Vi tycker att det ska finnas så många alternativ som möjligt så att alla föräldrar känner att nu är de trygga. Om jag lämnar mitt barn någonstans på dagen ska jag känna mig trygg med att det barnet har det bra under dagen. Om jag känner att mitt barn har behov av att vara tillsammans

med mig ska jag kunna välja det. Den valfriheten värnar vi om. Vi värnar om den otroligt mycket just därför att vi vet att familjerna och barnen är så olika. Därför vill vi erbjuda den möjligheten. Vad i detta är det som är pest eller kolera?

Prot. 2010/11:36
16 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 12

Anf. 56 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Fru talman! Tack, Emma Henriksson! Egentligen menade jag det nog mer i filosofisk mening, att man diskuterar huruvida ett val alltid är bra eller inte. Om det alltid är bra att göra val är det också bra att göra ett val mellan pest och kolera. I sak har jag fullständigt förstått vad Emma Henriksson tycker. Det är vi djupt oense om. Men den mer filosofiska delen tar jag gärna med Emma Henriksson i en paus i fiket eller någon annanstans, för jag tror att det egentligen inte är det som är politiken.

Men när det sägs att valet till varje pris är bra undrar jag: Bra för vem? För vem är det bra att vi har vårdnadsbidrag? Är det bra för den ensamstående mamman? Är det jättebra att kunna få 3 000 kronor? Hur ska man kunna överleva på det? Vilka är det egentligen ni vill adressera detta till? Eller handlar det om valet för valets egen skull? Är det för att man har betalat in skatt, som flera av dina partikamrater säger? Har man betalat in skatt ska man ta mig sjutton ha ut någonting av det också.

Det är ett helt annat tänkesätt än om vi diskuterar gemensam välfärd. Gemensam välfärd innebär att jag ska bidra när du och andra har barn, även om jag själv inte har det. Det här är på något sätt en helt annan princip. Då har vi en försäkringsprincip. Jag betalar min försäkring, men jag har aldrig varit sjuk. Tack, samhället, kan ni vara snälla och betala tillbaka det! Vilken princip är det som råder?

Varför är vårdnadsbidraget bra, och hur ska en ensamstående mamma kunna överleva på det? Det är min fråga. Varför är det så bra?

Anf. 57 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Nu kommer vi igen in på vem det är som ställer frågorna.

Jag vet inte om det blev tydligare för mig, och det kanske inte spelar så stor roll. Det viktiga är vad som blir tydligt för väljarna. Och jag tycker ändå att det verkar som om det är tydligt. Vänsterpartiet vill inte att föräldrar ska välja därför att Vänsterpartiet anser att det blir jobbigt för föräldrar att välja när det gäller just den här frågan, för det är ju den här frågan vi diskuterar. Vi diskuterar frågan om barnomsorgen och barnens första år i livet. Ska det då finnas möjlighet att välja? Det säger Vänsterpartiet nej till. Man vill att vårdnadsbidraget avskaffas. Då måste det innebära att man inte vill att det ska finnas valmöjlighet på det här området därför att man tror att det är jobbigt för en del.

Jag kan avslöja att de föräldrar jag har pratat med tycker att det är skönt att de får välja, oavsett om de sedan väljer kommunal barnomsorg, om de väljer att mormor är hemma, att de själva är hemma, att barnen går hos en dagmamma eller om man har ett flerfamiljssystem. Just att få välja är det många som uppskattar. Väldigt många väljer den kommunala barnomsorgen.

Jag vill passa på att ställa en till fråga till Wiwi-Anne Johansson eftersom du i ditt senare anförande var inne på frågan om individualiserad föräldraförsäkring. Ursäkta mig, men jag trodde att föräldraförsäkringen var individualiserad för den som försäkringen är till för, nämligen barnet.

Det är barnets behov som försäkringen ska säkerställa, barnets möjlighet att få vara hemma med en förälder under den första perioden i livet då barnet är i stort behov av att få finnas i en liten, trygg och nära gemenskap och knyta an till sina föräldrar.

Av de erfarenheter som finns från införandet av den första och den andra pappamånaden kan man se att en tvångsdelad föräldraförsäkring leder till att det är fler barn som får denna tid med föräldrarna begränsad. Under den första treårsperioden i barnens liv har 20 procent av barnens pappor inte tagit ut en enda dag. Är det bra för individen i centrum – barnet?

Anf. 58 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Fru talman! Självklart är föräldraförsäkringen till för barnet, men barnet har två föräldrar – en mamma och en pappa. Vi tycker att det är självklart att dela föräldraförsäkringen så att pappan och mamman får lika mycket eftersom de är lika mycket föräldrar. Det tycker vi är bra för barnet. Vi kan inte se några risker för barnet med detta.

Det här ökar möjligheterna för papporna att vara hemma. Det ska vara fullständigt självklart ute på arbetsmarknaden att även en pappa är hemma, att en pappa är en småbarnsförälder. Det gör det bra för pappan och barnet. Det är bra för kvinnor, som jämställs på arbetsmarknaden på ett annat sätt än i dag där kvinnor får lägre löner eftersom det är kvinnor som är hemma med barnen.

Emma Henriksson sade att vi misstror pappan. Det gällde pappor som inte hade tagit ut en enda dags föräldraledighet och därmed deras dagar hade frusit inne. Det är fullständigt sanslöst att skaffa barn om man inte tänker vara hemma en enda dag med barnet.

Den tilltron till föräldrar även av det manliga släktet har jag; även om föräldraförsäkringen görs om ska papporna självklart ta sitt ansvar. Inte vill de riskera att de vid en vårdnadstvist vid en eventuell skilsmässa står där med skägget i brevlådan eftersom det är mammorna som har varit hemma och därmed de som får vårdnaden. Jag har en mycket större tilltro till att män vill vara mer föräldrar, men jag har också en misstanke om att vi kvinnor har lite svårt att släppa föräldraskapet ifrån oss.

Anf. 59 TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservationerna 4, 6 och 11.

Vi ska nu debattera sjukförsäkringen och övriga socialförsäkringar. De finns inom budgetens utgiftsområde nr 10. Det här har under senare år varit regeringens största besparingsområde. Eftersom detta är en budgetdebatt förtjänar det faktiskt att nämnas.

Våra gemensamma finansierade försäkringar har försämrats systematiskt sedan den borgerliga regeringen tillträdde 2006. Det började med sänkta tak för över 1,7 miljoner löntagare. Det fortsatte med sänkta ersättningar, och sedan fullföljdes det med försämrade försäkringsvillkor och med utförsäkringar. Kortsiktigt har förändringarna inneburit ordentliga kostnadsbesparingar i statens budget – observera i statens budget. I kommunernas budgetar ser vi i stället hur kostnaderna för socialbidrag

ökar kraftigt till följd av de utförsäkringar som sker. Och observera att det är kortsiktigt eftersom vi vet att de långsiktiga konsekvenserna av det som har skett i försäkringssystemen blir samhällsekonomiskt dyrare. Gemensamma trygghetsförsäkringar bidrar till flexibilitet på arbetsmarknaden, ökade insatser för rehabilitering, en beslutsamhet om att varje arbetad timme är viktig och att möta den demografiska utmaningen. Vi ska veta att 850 000 människor går i pension före 2015.

Med en sjukförsäkring värd namnet, med rehabilitering och aktiva insatser kan vi undvika en utveckling där vi samtidigt har hög arbetslöshet och arbetskraftsbrist.

Den kortsiktighet som nu präglar regeringens sjukförsäkringspolitik, och för den delen också arbetsmarknadspolitik, kommer att stå Sverige dyrt på lång sikt. Det var ekonomiskt, men mänskligt har många av förändringarna fått helt orimliga konsekvenser för tusentals människor som har haft otur att drabbas av sjukdom eller skada. Svårt sjuka stängs på grund av en administrativ tidsgräns av från sjukförsäkringen och hänvisas till socialbidrag. Personer tvingas avbryta en rehabiliteringsprocess på arbetet och säga upp sig bara för att de ska prövas mot den fiktiva arbetsmarknaden. Personer ska trots svår cancer och kanske pågående cellgiftsbehandling gå till Arbetsförmedlingen för att där möta frustrerad personal som inte har fått vare sig resurser eller förutsättningar att stödja den stora grupp som nu förs över från sjukförsäkringen till Arbetsförmedlingen.

Listan kan göras lång. Exempelen känner vi alla till. Vi har läst om dem i tidningar, sett på tv och hört deras fall debatteras i medier och i politiska debatter. Jag vill påminna om, och kanske upplysa kammaren om, att de uppmärksammade fallen i medierna inte är unika. Det är inte några andra sorters människor som nu drabbas av förändringar i sjukförsäkringen. Det kunde ha varit du och jag. Alla kan vi bli sjuka. Det räcker med att man råkar ut för en olycka. Tusentals skadas i arbetslivet eller i trafiken varje år i Sverige. Det är kanske någon som får beskedet att den återkommande huvudvärken är en cancer, som läkaren bekräftar i ett allvarsamt samtal i ett diagnosrum.

Vid sådana tillfällen förändras livet. Från att ha haft tusentals önskningar och drömmar om livet, om futtiga vardagsbekymmer eller om yrkeskarriärer, kvarstår egentligen bara en tydlig önskan, nämligen att bli frisk.

Med dagens sjukförsäkring kompletteras dess värre denna enda önskan om att bli frisk också med en önskan och kanske också en desperat vädjan om att få stöd under sin sjukperiod, om att få rehabilitering och habilitering i stället för prövning mot hela arbetsmarknaden, om att inte behöva gå från hus och hem bara för att man drabbas av sjukdom. I dag upplever tusentals människor och familjer att sjukdom leder till fattigdom.

Den sjukförsäkring vi har i dag är inte värdig ett välfärdsland som Sverige. Jag ska ärligt säga att jag upprördes mycket av den arrogans som kännetecknade genomförandet av sjukförsäkringsreformen. Kritik från remissinstanser om det orimliga i att så snabbt genomföra ett hafsigt och dåligt underlag nonchalerades helt och hållet av regeringen. Upprop från upprörda läkare som förtvivlat försökte uppmärksamma regeringen på de uppenbara felen som fanns i sjukförsäkringen viftades bort som

särintressen. Enskilda fall som uppmärksammades i medierna skylldes på Försäkringskassan. Tusentals brev från sjuka, anhöriga, handikapporganisationer och fackförbund lämnades obesvarade. I riksdagens kammare bemöttes kritik från oppositionen med argumentet att det inte var bättre förr – som om det skulle hjälpa.

Efter valet har jag däremot noterat en annan ton från en del borgerliga företrädare. På Youtube har vi sett Ulf Nilsson från Folkpartiet stå tillsammans med Barbro Westerholm och säga att vi nu måste rätta till kantheterna i sjukförsäkringen. Vi har läst Centerns Solveig Zander skriva på DN Debatt att en av de viktigaste uppgifterna blir att rätta till fel och otydligheter i sjukförsäkringen. Vi har alla följt Kristdemokraternas eftervalsdebatt, som har inneburit att man har höjt krav på förändringar i det man kallar den omänskliga sjukförsäkringsreformen.

Vi sträcker därför ut en hand i denna kammare och i riksdagen denna höst till de borgerliga politiker som är beredda att medverka till en mänskligare sjukförsäkring. Vi har naturligtvis kvar alla våra förslag om hur vi vill utveckla sjukförsäkringen och hur den bör reformeras. Vi kommer att driva dem både i Socialförsäkringsutredningen och naturligtvis i kammaren. Vi har 2 ½ miljarder kronor mer i vårt sjukförsäkringsförslag till budgeten än vad regeringen har. Vi ser också det uppenbara behovet av att nu få till stånd snabba förändringar för att korrigera de felaktigheter som finns i sjukförsäkringen.

Vi har lagt fram konkreta förslag till förändringar av sjukförsäkringen på riksdagens bord. Det är förändringar som skulle innebära att en individuell bedömning i stället för en administrativ tidsgräns införs. Det är förändringar som skulle innebära en individuell prövning av arbetsförmågan i stället för en tvingande prövning mot en fiktiv arbetsmarknad. Det är förslag som har starkt stöd hos profession och organisationer. Det är förslag som kan förhindra att ytterligare 40 000 personer utförsäkras, vilket Försäkringskassan spår med det regelverk vi har i dag.

I utskottet har dess värre de borgerliga företrädarna tillsammans med Sverigedemokraterna yrkat avslag på vår motion. Men riksdagen är inte bara socialförsäkringsutskottets 17 ledamöter. Det är öppet för alla riksdagens ledamöter att stödja den motion som nu ligger på riksdagens bord.

Inför denna omröstning vädjar nu många till riksdagen.

Ta bort den tvingande prövningen mot hela arbetsmarknaden, skriver Handikappförbundens styrelse i sitt upprop inför dagens debatt.

”Rösta rödgrönt!”, säger den kristdemokratiske politikern Thord Carlsson från Sollefteå tillsammans med ett nätverk av politiker inom Alliansen.

Forskare, fackförbund, vårdpersonal, patientföreningar – det är många som nu återigen vädjar till riksdagen att agera.

I dagens Aftonbladet kan vi läsa om riksbekanta Emelie Holmquist, dotter till Annica Holmquist. Hon säger att hennes kamp inte är över bara för att Annica till slut efter en helt orimligt lång process och konflikt fick rätt. Det finns tusentals andra som hon tycker också ska få rätt.

Vi begär inte att ni ska ompröva allt ni gjort. Det kommer att ta tid att föra fortsatt debatt och en lång diskussion om socialförsäkringarnas framtid, om ersättningsnivåer, tak, omställningsavtal och rehabiliteringsresurser. Men det finns också lägen i livet då man måste erkänna att allt

inte blev rätt, och ha modet och ansvaret att rätta till det som blev fel. Gör om och gör rätt! Det är vårt bud i dag.

Vi kan notera när det gäller utskottets hantering i övrigt att vi fick med hela utskottet på en förändring i frågan om företagarnas karensdag. Där höll regeringen hårdnackat fast vid den försäkring som genomfördes vid halvårsskiftet och som innebar att en företagare inte skulle kunna välja, även om han själv var med och betalade, att gå in med en karensdag i sjukförsäkringen. Detta mötte stark kritik från Företagarförbundet och Företagarna.

Men en utmärkt socialdemokratisk motion vann utskottets majoritet, och sedan blev det ett enigt utskott som nu gör ett tillkännagivande till regeringen.

Lite pinsamt får man säga att det var när näringsminister Maud Olofsson försökte ta åt sig äran genom att skicka ut ett pressmeddelande två dagar innan vi justerade ärendet i utskottet. Det var inte Maud Olofsson, det var inte Ulf Kristersson, och det var inte regeringen – det var en socialdemokratisk motion som var bra formulerad som bidrog till att vi nu får en förändring för landets småföretagare.

Jag beklagar att våra förslag om öronmärkta resurser till de framgångsrika samverkansförbunden inte har fått gehör i utskottet. Trots ett ökat intresse för samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommunens socialtjänst, landstingen och sjukvården krymper nu i stället resurserna för samverkansförbunden – de är snart nere i mindre än hälften mot vad de var tidigare.

Den gamla goda idén från Bo Könberg, som var folkpartistisk minister, om Finsam håller nu på att malas ned av regeringen, som inte ser nyttan av den lokala och regionala samverkan för människor som är långt borta från arbetsmarknaden.

Fru talman! I betänkandet hänvisas en hel del av våra förslag till Socialförsäkringsutredningen. Jag kan ha förståelse för det, och jag hoppas också att vi får en konstruktiv process i den parlamentariska utredningen, som Gunnar Axén så förnämligt leder.

Utmaningarna är många, inte minst för alla oss som vill stå upp för en solidariskt finansierad, obligatorisk sjukförsäkring. Då är det viktigt att vi skapar ett utrymme för att modernisera försäkringarna. I dag hotas nämligen legitimiteten i våra försäkringar genom de låga taken och de försämrade ersättningsnivåerna. Under senare år har vi sett en kraftig ökning av avtalsförsäkringar och privata försäkringar bara för att folk känner att det gemensamma försäkringsskyddet inte räcker till.

Vi ser nödvändigheten av att höja taken till tio basbelopp så att fler känner att man får en rimlig ersättning när man drabbas av sjukdom. Det är viktigt eftersom avtalsförsäkringar och inte minst privata försäkringar inte är tillgängliga för alla. Har du en tidigare dålig sjukhistorik eller ärftliga sjukdomar förnekas du ofta rätten att ta en kompletterande försäkring, hur mycket pengar du än har. Därmed ökar orättvisorna, och därmed minskar riskutjämningen. För oss är det viktigt att öka legitimiteten i sjukförsäkringen.

Som vanligt drabbas kvinnor hårdare än män. Lågutbildade drabbas hårdare än högutbildade. Det är klass och kön. Effekten blir inte bara en försämrad riskutjämning utan ökade klyftor och ökat utanförskap. Dessu-

tom försvårar de fattigdomsfällor som regeringen nu skapar möjligheten att återkomma på arbetsmarknaden.

Jag tänkte avsluta med att ge ett lästips till utskottets ledamöter så här i juletid – mellandagsläsning för Ulf Kristersson; vad vet jag?

Läs Bo Jangenäs och Levi Svenningssons utmärkta rapport *Det måste finnas arbeten!*. De går systematiskt igenom svagheter i det som är en utbudsfixerad arbetsmarknads- och socialförsäkringspolitik, tanken på att sjuka och arbetslösa egentligen är lite lata om ekonomiska incitament och sänkta ersättningar ändå ska komma ut. Så enkel är inte världen. Tvärtom påpekas väldigt tydligt i rapporten att utbildning och rehabilitering skulle löna sig samhällsekonomiskt, att en arbetslivspolitik värd namnet skulle vara en viktig investering för att fler kan bibehålla hälsan, att vi skulle få ökat ansvarstagande från arbetsmarknadens parter och omställningsavtal som gör att vi inte slår ut fler människor från dagens arbetsmarknad.

För oss socialdemokrater är nämligen trygghetsförsäkringarna centrala delar också av tillväxtpolitiken. Det är ingen efterpost som ska justera kostnader av något tillväxtmaskineri, utan det är en central del för att vi ska få tillväxt och jobb i detta samhälle. Det är trygghetsförsäkringar som bidrar till att vi klarar omställningen på arbetsmarknaden.

Vi kommer att arbeta konstruktivt i Socialförsäkringsutredningen. Jag tror att vi kan ha bra och långsiktiga diskussioner i den. Men vi viker inte en tum i fråga om kravet på en mänskligare sjukförsäkring. Vi kommer att agera stenhårt för att stoppa de systematiska utförsäkringar som nu sker inom sjukförsäkringen. Vi accepterar inte de administrativa tidsgränser som innebär att det nu är regeringen som talar om när du är frisk i stället för någon läkare, om du behöver rehabilitering eller en insats.

Det är ovärdigt ett välfärdsland som Sverige att nu utförsäkra tusentals människor och hänvisa dem och deras familjer till socialbidrag. Sverige behöver en mänsklig sjukförsäkring!

(Applåder)

Anf. 60 GUNVOR G ERICSON (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att hälsa ministern välkommen till debatten. Vad jag vet är det första gången som utskottet har en debatt med den nye ministern. Jag tycker att det är väldigt trevligt att ministern är närvarande. Tyvärr hade vi ingen minister närvarande i den första debatten här i dag.

Under den gångna mandatperioden har det gjorts drastiska förändringar i sjukförsäkringen. Kritiken mot ändringarna har varit hård, och många är de människor som har farit illa och hamnat mellan stolarna.

Visst – regeringen har gjort små justeringar, som i praktiken dock fått ganska liten betydelse. Det var regeringspartierna egentligen medvetna om när vi stod här för ett år sedan. Då debatterade vi budget. Och läste man noga framgick det att det egentligen inte skulle omfatta så många fler. Nu står vi här igen och debatterar budget och många motioner som rör sjukförsäkringen.

Låt mig börja med två positiva förändringar som ett enigt utskott nu föreslår tack vare att vi tillstyrker några motioner.

Det ena är att egenföretagare ska få möjlighet att välja färre karensdagar i stället för sju dagar, som regeringen drev igenom i somras. Det är en väldigt viktig sak att vi nu har ett enigt utskott bakom det.

Det andra är att regeringen också får i uppdrag att göra en översyn av regelverket för gravida och tillämpningen av olika socialförsäkringsförmåner för gravida. Det är väl självklart att den som är gravid också måste ha rätt till en fungerande sjukförsäkring, men så har inte varit fallet nu, som vi har hört från denna talarstol förut i dag.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har i en gemensam vårmotion och i en gemensam regeringsplattform presenterat vår politik för en ny färdriktning för Sverige. I valet fick varken den borgerliga alliansen eller vi rödgröna egen majoritet i riksdagen. Den sittande regeringen valde att fortsätta i minoritet. Vi har valt att fullfölja vårt åtagande mot de väljare som röstade rödgrönt och har därför lagt fram ett gemensamt alternativ till regeringens budgetförslag baserat på våra valloften. Det är också utgångspunkten i dagens debatt om sjukförsäkringarna och om den budget som är lagd.

För hela året 2010 räknar Försäkringskassan med att 43 000 individer kommer att utförsäkras från sjukförsäkringen.

Påståenden har framförts om att utförsäkringarna skulle skapa fler jobb. Så är det inte. Statistik från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen visar att detta inte är fallet. Endast omkring 3 procent av de utförsäkrade har fått ett reguljärt jobb.

Den 13 oktober, strax efter valet, sade den nye socialförsäkringsministern att en översyn måste få ta tid och att det viktiga är själva reformen. Då sade sig Folkpartiet vara bekymrat över Ulf KristerSSons uttalande att vänta.

Folkpartisterna Birgitta Rydberg och Barbro Westerholm var först bland allianspartierna med kravet att de nya reglerna i sjukförsäkringen ses över. Sedan hakade även Centerpartiets Solveig Zander på, liksom Kristdemokraternas Göran Hägglund. Centerpartiets Solveig Zander sade i *Ekot* den 13 oktober att en snabb översyn inte borde vara så komplicerad att genomföra och att det i första hand handlar om att se till att tillämpningen av regeringens sjukregler fungerar.

Var är ni nu? Vad tycker egentligen Folkpartiet? Vad tycker egentligen Centerpartiet? Vad tycker egentligen Kristdemokraterna? Nu har ni chansen att rösta med den rödgröna motion som vi har väckt, för att få en förändring av reglerna, av det som behöver göras nu.

Ta den chansen! Rösta för bifall till reservation 4!

Nu hörs även röster lokalt från de mindre allianspartierna om att rösta på den rödgröna reservationen, som Tomas Eneroth berättade i sitt anförande om Thord Carlsson, kristdemokrat, och några andra enskilda allianspolitiker som har gjort gemensam sak i att uppmana till detta.

Även Handikappförbundens Samarbetsorgan, HSO, vill i väntan på att Socialförsäkringsutredningen kommer med förslag att vi justerar lagen när det gäller den tvingande prövningen mot hela arbetsmarknaden efter 180 dagar. Men moderaterna säger nej, och allianspartierna i utskottet hänvisar till pågående utredningar.

Om man verkligen menade allvar med att man ville förändra borde Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna vara beredda på att

rösta för att ge regeringen i uppdrag att ta fram förslag på ändringar, som är det vår motion innebär.

Vill ni inte lyssna på oss i rödgröna oppositionen så lyssna åtminstone på HSO. De säger: Att arbeta för den egna försörjningen är en hörnsten i vårt samhälle. Men för att också människor med funktionsnedsättningar ska nå full delaktighet i arbetslivet krävs ett perspektivskifte – från system till individ. I dag utförsäkras människor på grund av strikta tidsgränser i stället för medicinska bedömningar.

Jag kan inte annat än att hålla med. Färre personer med funktionsnedsättning har jobb i dag än för tio år sedan. Ca 50 procent har i dag ett jobb, mot 56 procent år 1998.

HSO pekar på behov av en flexibel arbetsmarknad och flexibla trygghetssystem, att rigida tidsgränser tas bort och att individuella bedömningar införs samt att den medicinska och yrkesinriktade rehabiliteringen lyfts fram. Om det inte går eller om viljan inte finns att sänka trösklarna in till socialförsäkringarna, då krävs det dessutom kompletterande system, system som garanterar att de som föds med eller förvärvar en funktionsnedsättning inte döms till fattigdom på grund av förlorad arbetsförmåga.

De grupper som HSO talar om är inte hjälpta av ekonomiska incitament för att arbeta. De kan helt enkelt inte arbeta och riskerar att dömas till evig fattigdom. Det är ett mycket viktigt påpekande.

För personer som inte har kunnat komma in i försäkringen är ersättningen noll, även om de är så sjuka att de borde ha rätt till ersättning. De blir nollklassade, som det kallas. Ingen tar ansvar för deras rehabilitering. Försäkringskassan hänvisar dem till socialen för att söka försörjningsstöd, så kallat socialbidrag. Men det kan man få bara om man inte äger något. Man får inte äga sin lägenhet eller bo ihop med en partner som har inkomst.

Sjukförsäkringsreglerna slår oerhört hårt, och vissa kan till och med få sitt sjukdomstillstånd förvärrat. Låt mig berätta om ett fall som finns beskrivet i Läkartidningen nu i höst. Det gäller en 30-årig man med återkommande depressioner.

Han hade efter avslutad skolgång haft svårt att klara ett arbete. Han var avvikande och passade inte in. Han passade inte tider, tog illa vid sig vid motgångar och blev nedstämd och inbunden och gick sjukskriven i långa perioder. Det visade sig efter undersökning att mannens depressioner uppstod på basen av en autismspektrumstörning, som läkarna kallar det. Han hade Aspergers syndrom.

Nu fick mannen behandling och stöd och klarade daglig verksamhet uppåt 15 timmar per vecka. Han hade fått tillfällig sjukersättning som skulle förlängas. Men läkarna kunde inte säga att han var arbetsförmögen resten av livet. Det är omöjligt att ta ställning till för läkarna.

Det gjorde att Försäkringskassan avsåg begäran om förlängd sjukersättning. Det blev en väldigt svår motgång för mannen. Han tog sig nu inte upp ur sängen och blev närmast okontaktbar. Han blev inlagd på psykiatrik igen och fick elchockbehandlas innan han ens kunde kommunicera med omvärlden igen.

Docent Henrik Nybäck och psykolog Katarina Sörngård, som står bakom artikeln, skriver också att arbetsbördan har ökat på de psykiatriska

mottagningarna och att arbetsförhållandena har förändrats i och med de nya sjukförsäkringsreglerna.

Det är möjligt att staten har sparat pengar. Men kostnaderna har uppstått någon annanstans, för att inte tala om lidandet för enskilda människor.

Jag citerar ur artikeln: ”Ingen av de svårt ångestfyllda och deprimerade eller förvirrade patienter som vi följt genom utförsäkringsprocessen har hittills, tyvärr, kommit i arbete, men många har, som denna patient, försämrats på vägen.”

Detta exempel om något talar väl för att det måste finnas en individuell prövning.

Den nuvarande regeringen har genom sjukförsäkringsreformen skapat ett mycket otryggt system för att få människor att lämna sjukförsäkringen och minska statens utgifter. Fokus ligger på att räkna antalet ersättningsdagar – inte på att ge aktiv medicinsk och arbetsinriktad rehabilitering.

Kritiken mot den nu gällande sjukförsäkringen har varit och är bred. Vi rödgröna anser att det är högst angeläget att snarast vidta justeringar för att hindra att människor faller ut ur systemet. Vi får inte offra människor på vägen till ett bättre sjukförsäkringssystem.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag till en bestämmelse om en individuell prövning av arbetsförmågan, avskaffa den tvingande prövningen mot hela arbetsmarknaden efter 180 dagar och ge unga människor möjlighet att komma in i systemet över huvud taget.

En individuell prövning och bedömning av arbetsförmågan borde alltid göras. Likaså borde den enskilde få rätt att ställa krav på avstämningsmöten. Även det har man tagit bort i det nya systemet.

Ni ledamöter som har uttryckt att ni vill se förändringar i sjukförsäkringen har nu chansen. Ta den!

Miljöpartiet har föreslagit ett helt nytt trygghetssystem, en verklig arbetslivstrygghet. Arbetslivet är inte svart eller vitt, sjuk eller frisk. Samma sjukdom kan ge olika arbetsförmåga hos olika personer, och dessutom kan olika jobb vara lättare eller svårare att anpassa. Sjukförsäkring behövs även för dem som inte har något jobb eller som inte alls har kvalat in på arbetsmarknaden.

Att allt fler står utanför både sjukförsäkring och a-kassa är ett stort problem. Att de dessutom bollas runt mellan de olika försäkringarna och inte så sällan också hänvisas till kommunernas socialbidrag är ohållbart.

Det är bättre med en allmän försäkring. Man kan på sikt slå ihop Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan och flytta över även kommunernas så kallade socialbidrag till en ny gemensam myndighet, se till att alla får vara med i försäkringen. Det kan skapa en arbetslivstrygghet som föder kreativitet och främjar hälsa.

Självfallet står jag bakom samtliga Miljöpartiets reservationer i betänkandet. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 4. (Applåder)

Anf. 61 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att vi givetvis står bakom alla våra reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2, 5, 7, 13, 14 och 18.

Prot. 2010/11:36
16 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

Jag vill tillägga att om det visar sig att vår reservation 13 faller ämnar vi stödja reservation 11 eller reservation 12, då båda reservationerna har ungefär samma andemening som reservation 13 och då dessa alternativ av oss anses bättre än det förslag som utskottet står bakom.

Det kan väl inte sägas att den forna socialpolitiken, den som fördes före regeringen Reinfeldt, på något sätt var vare sig optimal eller perfekt. Men det går å andra sidan inte heller att säga att den nuvarande socialpolitiken bedrivs på ett ansvarsfullt eller ett eftertänksamt sätt.

För det är så det fungerar. Politik handlar om att prioritera. Om man prioriterar sänkta skatter, eller arbetslinjen, som Moderaterna gärna kallar det, och samtidigt bibehåller mångkulturpolitiken och massinvandringen måste någonting stryka på foten. Regeringen har därför valt att smula ned arbetslöshetsersättningen och a-kassan, så att människors sociala skyddsnet urholkats så pass att många individer helt i onödan vid ofrivillig arbetslöshet tvingas leva på de absoluta marginalerna.

Men regeringen har inte bara nöjt sig med att skadskjuta arbetslöshetsersättningen. Man har även valt att fastställa låga ersättningsnivåer för dem som på grund av sjukdom inte kan ställa sig till arbetsmarknadens förfogande.

Fru talman! Det är inte svårt att konstatera att nedmonteringen av välfärden både förstärkts och accelererat under regeringen Reinfeldt. Sjuka ställs mot friska. Arbetslösa ställs mot arbetsföra.

Lika lätt som det är att konstatera detta lika dystra som tragiska faktum är det att konstatera att regeringen också helt saknar vilja att förändra detta förhållande. I stället för att självkritiskt analysera och korrigera sin politik berömmar finansministern regeringens politik genom att hävda att man lyckats minska antalet personer inom transfereringssystemen med nära en halv miljon människor och dessutom har option på ytterligare 250 000 människor fram till år 2014.

Om nu denna minskning av bidragsberoende vore en konsekvens av att regeringens politik verkligen varit lyckad och således skapat hundratusentals nya jobb hade även jag stått här i dag och hurrat. Nu är dock verkligheten en annan.

Som exempel kan nämnas att landet för två år sedan hade 500 000 inskrivna personer på Arbetsförmedlingen. Nu har antalet inskrivna ökat till över 700 000 personer. Socialbidragsutbetalningarna har under regeringens fyra regeringsår ökat med 3–6 procent, och sysselsättningen har under den senaste fyraårsperioden ökat med 100 000 personer. Det ska alltså jämföras med att befolkningen har ökat med 290 000 människor.

Av detta skulle man kunna konstatera att regeringens politik kanske må ha minskat antalet bidragstagare från de statliga transfereringssystemen. Men det är vare sig på grund av att landet blivit socialt tryggare eller på grund av att väsentligt fler människor fått en egen försörjning.

Tvärt emot har vi sett otaliga exempel på hur uppenbart sjuka och helt arbetsoförmögna tvingats ställas till arbetsmarknadens förfogande, vilket har resulterat i att man obefogat blivit beroende av försörjningsstöd. För andra har det resulterat i att de av socialtjänsten ansetts vara för sjuka medan de av Försäkringskassan bedömts vara arbetsföra, vilket har lett till att dessa människor helt har fallit mellan stolarna.

Fru talman! Som kontrast till detta och som ett led i Sverigedemokraternas strävan att återupprätta välfärden och tryggheten vill vi i stället se

att riksdagen ser över rättssäkerheten för den enskilda genom att göra det obligatoriskt för Försäkringskassans läkare att träffa och undersöka berörda personer innan man överprövar ett utlåtande av den sökandes behandlande läkare.

Vi vill även se en höjning av dagersättningen för sjukpenningen från dagens 486 kronor till 643 kronor, för att därigenom stärka sjukförsäkringen i grunden, så att den som blir sjuk ges en rimlig chans att fokusera på att bli frisk och att därmed kunna återgå i arbete.

Det är nämligen för oss sverigedemokrater självklart att sjukförsäkringssystemet ska vara utformat för individens behov, inte i första hand för regelverket i sig, såsom är fallet med den borgerliga regeringens reformering av sjukförsäkringen.

Sjukförsäkringen ska således utformas för att bistå de sjuka att kunna återgå i arbete, och för de som helt saknar arbetsförmåga ska det likaså vara självklart att de ska ha möjligheten att behålla sjukförsäkringen på lika villkor.

Endast ett sådant system kan upprätthålla lusten och viljan att bidra till systemet, och endast ett sådant system kan anses vara rättfärdigat i ett välfärdssamhälle byggt på solidaritet och medmänsklighet.

Anf. 62 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Vi har i dag, inför denna debatt fått upprop, vädjanden och brev från väldigt många. Jag nämnde inte minst Handikappförbunden, som anser att saker och ting behöver göras i rätt ordning. Sverigedemokraternas representant, Johnny Skalin, nämnde inte med ett ord något svar på dessa vädjanden.

En grundfråga som finns gäller naturligtvis både 180-dagarsregeln och prövningen mot en fiktiv arbetsmarknad. Det handlar alltså inte om jobb som finns, utan om fiktiva jobb, jobb som skulle kunna finnas. En person skulle möjligtvis kunna vara spärrvakt i tunnelbanan även om den personen just nu är sjukskriven och svårt sjuk hemma i Karlskrona eller i Trollhättan.

Det där är regler som har fått mycket hård kritik och som vi har tyckt att man behöver förändra, men Sverigedemokraterna tycker inte det utan stöder regeringen och de borgerliga partierna när det gäller att bibehålla den här typen av regler. Varför det?

Anf. 63 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna tycka att det här med att vi ska frånga 180-dagarsregeln mest kan ses som att man från den övriga oppositionen vill plocka politiska poäng.

Vi tycker att vi självklart måste ha en prövning gentemot arbetsmarknaden. Däremot tycker vi inte att den som är sjuk och som är dokumenterat oförmögen ska tvingas ut i arbete. Men vi anser att det var ett orimligt system tidigare under den socialdemokratiska regeringen där 140 personer om dagen blev sjukskrivna. Det var självklart att vi behövde en reformering av sjukförsäkringen, så att man också kunde hjälpa de människor som var sjuka men som hade möjlighet att komma tillbaka och också var villiga att komma tillbaka i arbete.

Anf. 64 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Vi ställer inte det här kravet för att plocka några billiga politiska poäng. Jag tror inte att Handikappförbundens styrelser vädjar till riksdagens ledamöter för att de ska plocka politiska poäng, inte heller alla de tusentals människor som tycker att den här förändringen och regleringen behöver göras nu, eftersom de tycker att det är ett uppenbart fel i försäkringen. Det är utgångspunkten.

Jag noterar att Sverigedemokraterna har samma uppfattning som de borgerliga partierna. De tycker att det är rimligt att man prövas mot en fiktiv, inte en reell, arbetsmarknad och att det är en automatisk tidsgräns och inte en individuell prövning.

Jag beklagar det ställningstagandet. Jag tycker att det är tråkigt att riksdagens ledamöter, oavsett vilket parti de kommer från, väljer att inte agera när det finns möjlighet att förändra sjukförsäkringen.

Anf. 65 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Om Tomas Eneroth verkligen beklagar det här tycker jag att han ska stödja vår motion där vi ger Försäkringskassans läkare möjligheten att undersöka de sjukskrivna som överprövas, så att vi upprätthåller rättssäkerheten i systemet. Det är nämligen det som det handlar om. Det handlar om att vi ska ge de människor som är sjuka en rättighet och en möjlighet att få vara sjuka och att få en försörjning trots att de saknar arbetsförmåga.

Men det finns också många, och har funnits många, sjukskrivna som har haft möjlighet och vilja att återgå till arbete. Då ska vi kunna ge de människorna den möjligheten. Därför stöder vi 180-dagarsregeln men med reservation för att den som är sjuk också ska få förbli sjuk.

Anf. 66 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Fru talman! Regeringen talar om drivkrafter. Många talar om drivkrafter – drivkrafter för sjuka och arbetslösa för att de ska komma i gång och skaffa sig ett arbete och bli friska på den tid tjänstemän och ministrar i kanslihuset har bestämt att det ska ta.

Med hjälp av en majoritet här i riksdagen har regeringen sänkt sjukersättningen, gjort det svårare att kvalificera sig för en sjukpenninggrundande inkomst som går att leva på, sänkt ersättningen i föräldraförsäkringen och skurit ned på a-kassan. Det är drivkrafter för de sjuka, de funktionsnedsatta och de arbetslösa.

För att en vd ska göra sitt jobb krävs helt andra drivkrafter. Nya Electroluxchefen var tvungen att få en bonus av Marcus Wallenberg på 75 miljoner kronor för att orka göra sitt jobb. Hans företrädare, Hans Stråberg hade en slavliknande lön på bara 20 miljoner om året. Just denna artikel läste jag i Svenska Dagbladet för någon vecka sedan, men liknande artiklar kan vi läsa i alla tidningar nästan varenda dag. Det handlar om vd:ar som måste ha mångmiljonbonusar för att orka göra sitt jobb.

Jag ställer samma fråga som reportern, Anders Cervenka, gör i sin artikel: Varför? Det är trots allt väldigt få vd:ar som är redo att jobba järnet för 15 miljoner eller bara slösurfa och peta sig i näsan för 10. Jag frågar då: Vem av dem behöver en generell välfärd och sjukersättning, med sådana löner och sådana bonusar?

En vd av detta slag, en generaldirektör eller en minister som avgår eller blir långvarigt sjuk kommer knappast att utförsäkras. Han – för det är oftast en han – har andra vägar, privata försäkringar och miljoner på banken eller i fonder. Det är inte de som utförsäkras. Det är inte de som trots sjukdom tvingas till arbetslivsintroduktion trots att de inte är en dugg friskare än tidigare. Det är inte de som har dessa möjligheter.

Fru talman! Drivkraften för så kallat vanligt folk, vanliga löntagare, att ta ett arbete ser annorlunda ut. För vanliga löntagare, som snickare, chaufförer, undersköterskor och handelsanställda gäller någonting helt annat. För alla dem gäller sänkta ersättningar i vårt trygghetssystem som drivkraft. Det ska löna sig att arbeta och straffa sig att vara sjuk. Det är självklart så att det ska löna sig att arbeta, och med regeringens arbetslinje för en vanlig löntagare kommer snart alla andra ersättningsmöjligheter att vara omöjliga att leva på.

Vårt gemensamma välfärdssystem monteras ned bit för bit. Den som är sjuk blir inte friskare av det. Den som är sjuk har förstås större möjligheter att bli frisk om den får vård, rehabilitering och tid att läka. Den som är arbetslös och arbetsför måste ha ett jobb att kunna söka – och för att få ett jobb i dag krävs att du är rätt frisk, om man säger så. Vem anställer en långtidssjukskriven eller långtidsarbetslös?

Enligt en undersökning TCO gjorde för ungefär två år sedan var det bara fyra av tio arbetsgivare som kunde tänka sig att anställa någon som varit långtidssjuk. Bara fem av tio kunde tänka sig att anställa en som varit långtidsarbetslös.

Om man varit långtidssjuk, hur stora chanser har man? Vad gör regeringen för att skapa dessa chanser? Hur fixar man jobb? Det krävs att du är frisk och att du har blivit rehabiliterad, så klart. Det krävs också att du har rätt kompetens, och då behövs vuxenutbildning, arbetsmarknadsutbildning och annan utbildning för att du ska kunna få jobb – om det finns jobb. Det gäller att skapa jobb.

Regeringen har dock skurit ned på arbetsmarknadsutbildning och vuxenutbildning, och vi har fortfarande massarbetslöshet i Sverige. Bara hälften av alla som jobbar är med i a-kassan på grund av regeringens chockhöjning av avgifterna. Regeringen har totalt misslyckats med jobbpolitiken. Denna regering har på kort tid lyckats montera ned stora delar av vår gemensamma välfärd.

I dag utförsäkras människor i parti och minut. Har du inte blivit frisk inom given tid får du ingen sjukersättning. Du ska ut och arbetslivintroduceras – sjuk eller frisk spelar ingen roll. Gränserna är hårda och drivkrafterna så låga ersättningar som möjligt för vanligt folk. Detta drabbar redan utsatta människor, människor som drabbats av sjukdom och därför drabbats av lägre ekonomisk standard. De ska dessutom piskas till att bli friska.

När det gäller regeringens nedskärningar på a-kassan och föräldraförsäkringen och sjukförsäkringen är det flest kvinnor som drabbas. Försäkringskassan uppskattade att ca 54 000 skulle utförsäkras, det vill säga inte längre få någon sjukersättning, under 2010. Jag har sett andra uppgifter också från samma kassa, men det är i alla fall tiotusentals. Redan vid förra årsskiftet utförsäkrades mer än 14 000 personer. En överväldigande majoritet av dem var kvinnor: 9 505 var kvinnor och 4 762 var män. Det var dubbelt så många kvinnor som män.

Den diagnosbaserade sjukpenning regeringen infört har drabbat särskilt kvinnor negativt eftersom kvinnor oftare än män lider av så kallade diffusa diagnoser, som psykiska sjukdomar och sjukdomar i det muskuloskeletala systemet. Det kan vara ryggskott, vilket jag själv har just nu. Jag vet att man inte blir så kaxig. Man blir heller inte så arbetsför, och varken Ulf Kristersson eller någon annan kan säga exakt hur lång tid det tar att bli frisk från det. Det är inget regeringen kan bestämma.

Jag kan säga att 60 procent av dem som hade sjuk- och aktivitetsersättning innan ändringarna trädde i kraft 2008 var kvinnor. Trots detta analyserade regeringen aldrig förslaget ur ett jämställdhetsperspektiv.

Drivkraften för alla sjuka kvinnor och män är arbetslivsintroduktion via Arbetsförmedlingen, och drygt hälften av dem får flera tusen kronor mindre i månaden i aktivitetsersättning jämfört med sjukersättningen. Det blir de inte friskare av. Ingen blir nämligen frisk bara för att regeringen har sagt att de ska bli det. De blev helt enkelt inte friska bara för att regeringen hade bestämt så. De har blivit fattigare, och det har regeringen också bestämt.

Fru talman! Vi har nog alla tagit del av människoöden som till exempel Annica Holmquists. Hon skulle till varje pris ut ur sjukförsäkrings-systemet trots att hennes läkare och varenda människa som såg hur sjuk hon var förstod att det var helt omöjligt för henne att återgå i arbete. Efter tre månader utan någon som helst ersättning fick hon så tillbaka sin sjukersättning. Under tiden fick hon ingen ersättning någonstans ifrån. Hon fick leva på lån.

Kampen fördes av Annicas dotter. Annica själv hade aldrig klarat detta utan dotterns envisa kamp. Utan hjälp av en av landets skickligaste advokater hade de heller knappast orkat föra kampen. Han gjorde det utan ersättning, för Annica Holmquist hade inga pengar. Hon fick ju låna sig fram i avvaktan på Försäkringskassans beslut. Annica fick rätt till slut, fru talman, men är det så det ska vara i ett rikt land – ett välfärdsland – som Sverige? Annica Holmquist har nämligen tusentals olycksbröder och olyckssystrar som för denna kamp alldeles på egen hand.

Vi har kunnat läsa om svårt cancersjuka kvinnor som tvingas arbeta och om barn till långtidssjukskrivna, utförsäkrade mammor som lever i fattigdom. Dessa fall är långt ifrån unika i det nya, moderata Sverige. En rapport från LO visar att det är betydligt vanligare att den som utförsäkras från sjukförsäkringen har jobbat inom hotell och restaurang, städbranschen, handeln eller som kommunalanställd innan långtidssjukskrivningen. Framför allt är det kvinnor och låginkomsttagare med tunga jobb som drabbas.

I klartext innebär regeringens politik en utslagning av arbetarklassens kvinnor, samtidigt som man har sänkt skatterna mest för dem som tjänar mest i samhället. Majoriteten av dem är män. Det är samma gamla klasspolitik som högern alltid har ägnat sig åt.

Ett besök jag gjorde på Arbetsförmedlingen i Mölndal alldeles nyss bekräftade bilden av att kvinnor är de som råkar mest illa ut. Av ungefär hundra personer som har gått från sjukersättning till arbetslivsintroduktion i Mölndal är exakt 70 kvinnor. De allra flesta har diagnosen utmattningsdepression, och så gott som varenda en är född på 60-talet eller tidigt 70-tal. Det är kvinnor som har haft både fysiskt och psykiskt hårda

jobb och fått arbeta i nedskärningarnas Sverige, och de har inte blivit friskare nu utan bara fattigare.

Fru talman! På fackförbunden är det just nu full rulle, och det är inte precis något julstök.

Huvudskyddsombud och ombudsmän blir nerringda av oroliga medlemmar. Facken får förklara hur det nya Sverige ser ut i dag – inte bara hur a-kassan fungerar. Frågorna kring sjukförsäkringen och utförsäkringen gör att ombudsmännen knappt hinner med sina ordinarie arbetsuppgifter. Och medlemmarna tror inte det är sant, att det är på riktigt. Kan jag verkligen åka ut ur sjukförsäkringssystemet fastän jag är sjuk? Är det verkligen sant att jag inte får någon ersättning alls, annat än från socialen, om jag inte orkar vara med på Arbetsförmedlingens arbetslivsintroduktion? Men jag är ju sjuk.

Så är det i högerregeringens Sverige. Vi har ett sjukt sjukförsäkringssystem som behöver rehabiliteras, och det väldigt snabbt.

I verkligheten efter mer än fyra år med en högerregering är det nu företagen som får bidrag. Löntagare får förmåner. Vi har eller har haft ett socialförsäkringssystem som ger oss alla rättighet till ersättning genom försäkringar om vi blivit sjuka eller arbetslösa. Men i högerns Sverige ska McDonalds, 7-Eleven och de andra som har unga anställda få dem till rabatterat pris, alltså bidrag genom nedsatta arbetsgivaravgifter för dem som redan har jobb. Det blir ju billigare för McDonalds och de andra som har unga anställda. Men några nya jobb blir det inte.

Arbetslinje för folket. Bidragslinje för arbetsgivarna.

Om du inte får något jobb på tillräckligt lång tid och kanske varit sjuk och inte kan jobba och har utförsäkrats kan du till slut i sämsta fall få jobba för 230 kronor om dagen, och arbetsgivaren får ett bidrag för att du jobbar. I bästa fall får arbetsgivaren ett bidrag på 5 000 kronor i månaden om du orkar jobba heltid. Arbetsgivaren får lönen, du får göra jobbet. Bidragslinje för arbetsgivaren och piska och fattigdom för den som blivit en fas 3:are. Facken saknar helt inflytande över fas 3:are. Här ska jobb göras som borde göras på anständiga villkor till avtalsenliga löner, men nu är det arbetsgivaren som får lön för andras mödor. Så ser verkligheten ut i dag för tusentals sköra människor.

Fru talman! Hårda tag och koll på fuskandet är väl det minsta man kan begära, säger en del. Allt tal om fusk har skapat rubriker och krav på intyg från skola och förskola för den som vabbar.

Fru talman! Enligt Försäkringskassans egen utredning visar det sig att fusket var 1 promille – ungefär lika mycket som felaktiga utbetalningar gjorda av Försäkringskassan. Av 188 utbetalade miljarder hade 193 miljoner betalats ut till människor som varit kriminella och lurat Försäkringskassan. Det kan vi aldrig acceptera, men bara så vi vet vilka siffror vi talar om när sjuka och arbetslösa jagas med arbetslinjen i högsta hugg. Arbetslinjen är bra, men det ska finnas jobb att söka. Vi måste se till att vi ger redskapen.

Fru talman och Ulf Kristersson, socialförsäkringsministern! Ministern har lovat ta fram förstoringsglasat för att kunna se var felen i de hafsigt framtagna förändringarna i sjukförsäkringen ligger och se varför så många inte är så nöjda som regeringen tycker att de ska vara. Ministern har lovat komma med ett förslag till våren. Han har också lovat att stupstocken ska vara kvar.

Ulf Kristersson ser tydligen inga som helst problem med att tiotusentals människor utförsäkras efter en given tid. Jag kan försäkra att alla tiotusentals som är i riskzonen för att drabbas och alla de som redan har drabbats – inte bara av sjukdom utan också av ökad fattigdom – ser problemen.

Ulf Kristersson och regeringen har uttryckt att detta kommer att ses som en historisk förändring av socialförsäkringssystemet. Jag håller med. Vänsterpartiet ser att högerregeringen har gjort ett historiskt systemskifte, ett systemskifte bort från en gemensamt finansierad och solidarisk välfärd till ett system där sjuka ska vara tacksamma för sina förmåner. En förmån ska man buga och niga för.

Vi har haft och vill tillbaka till vår gemensamma välfärd där vi ser på försäkringssystemet som det är än så länge. Det är försäkringar och rättigheter – inte allmosor. Varken långvarigt sjuka män eller den nästan dubbelt så stora gruppen långtidssjuka kvinnor har något gott att vänta av den här regeringen.

I dag har ni ett antal ledamöter som uttryckt samma oro som vi och har chansen att göra upp med oss rödgröna för en rättvisare och mänskligare sjukförsäkring. Eller ska regeringen få fortsätta att leda sjuka människor till stupstocken hela mandatperioden med hjälp av Sverigedemokraterna?

Jag yrkar bifall till reservationerna 4, 10 och 16.
(Applåder)

Anf. 67 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer i det aktuella betänkandet.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, som vi debatterar i dag, berör ett flertal anslag, sex, för olika trygghetsområden och två för myndighetsansvarsområden. Det omsluter i regeringens tappning för budgetåret 2011 nästan 94 miljarder kronor. Det är väldigt mycket skattepengar, fru talman, som vi lyckligtvis kan avsätta – trots att det varit och fortsatt är global finanskris i de flesta länder – tack vare den ansvarsfulla statsfinansiella politik som alliansregeringen förde under förra mandatperioden och som ledde till förnyat förtroende för att få regera Sverige efter valet i september i år.

Tomas Eneroth stod nyss i talarstolen, talade sig varm för och gjorde ett stort nummer av den generositet som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet visar utöver regeringen. Då ska vi komma ihåg att den ökningen är knappt 3 procent, och resurserna går huvudsakligen till de rikaste sjuka, inte till de fattigaste sjuka.

Det här är ett stort utgiftsområde som innefattar planen för den solidariska finansieringen, men också den politiska visionen, som ska skapa både generös och över tiden hållbar trygghet för alla i våra viktiga socialförsäkringssystem som det är viktigt att vi politiker vågar värna för våra medmänniskors skull. Systemen måste då vara både generella och individuella för att samtidigt vara transparenta, begripliga och förutsägbara så att de upplevs som rättvisa och rättssäkra, men även innehålla ett mått av flexibilitet för att värna humaniteten vid ibland svåra gränsdragningsproblem i enskilda fall.

Fru talman! Vi har nu hört den samlade oppositionens syn på detta, och jag ska koncentrera mitt anförande på några viktiga politiska punkter i sjukförsäkringen där vi ser annorlunda på detta än vad regeringens motståndare gör. Andra av mina allianskollegor kommer att fokusera på annat som är relevant att debattera inom utgiftsområdet.

”En förändring vi bedömer som närmast oundgänglig är att en tydlig tidsgräns sätts för sjukpenningen. Sveriges extrema sjukskrivningstider är unika, och det är också det faktum att vi saknar en borte gräns för hur länge man kan uppbära sjukpenning. Vi har inte funnit något som talar för att de långa sjukskrivningstiderna skulle ha några positiva effekter. Däremot talar mycket för att tiderna i sig har en negativ effekt på att komma tillbaka till arbetsmarknaden. En tidsgräns bör kombineras med vissa väl definierade och sällan förekommande undantag och en stramare bedömning av rätten till varaktig ersättning.”

Fru talman! Orden är inte mina, utan socialdemokraten och tidigare socialförsäkringsministern och generaldirektören för Riksförsäkringsverket, som numera motsvaras av Försäkringskassan, Anna Hedborgs. Detta gjorde hon tillsammans med övriga experter i egenskap av ordförande, på dåvarande statsrådet Berit Andnors uppdrag, i den av Göran Perssons sista socialdemokratiska ministär tillsatta utredningen under hösten 2004 som den 9 november 2006 överlämnade detta betänkande under namnet *Mera försäkring och mera arbete* till den då nytillträdde moderata socialförsäkringsministern Cristina Husmark Pehrsson i alliansregeringen.

Efter decennier av socialdemokratisk försummelse och misslyckande med att ta tag i skenande långa sjukskrivningar som nått nivåer på över 300 000 fall per år tvingades statsminister Persson till att reagera. De orimligt höga talen på långtidssjukskrivna hade dessutom på ett fullständigt irrationellt sätt åkt berg- och dalbana under åren av passivitet från S-regeringen och uppvisade helt omotiverade och stora regionala skillnader över landet.

Den totala sjukfrånvaron drabbade var sjunde person i arbetsför ålder – ungefär dubbelt upp jämfört med alla jämförbara länder. Varför var världens friskaste folk också ett av världens mest sjukskrivna? Sanningen var att hög arbetslöshet doldes genom att man från politiskt håll under lång tid sett mellan fingrarna så att sjukförsäkringen utnyttjades för detta syfte. Det är en farlig strategi för landets ekonomi, ännu farligare för hållbarheten och svenska medborgares förtroende för en av våra mest centrala socialförsäkringar och i förlängningen skadlig för tilltron och legitimiteten till våra solidariska trygghetssystem som sådana. Men, fru talman, den är ändå mest farlig, livsfarlig faktiskt, för de många som försattes i passiv sjukskrivning med enda ambitionen från politiken att alltför lättvindigt exportera på tok för många in i förtidspension.

Det sent ändrade målet, formulerat av Göran Persson, var nu att antalet sjukdagar skulle halveras.

Tack vare Anna Hedborgs och medarbetares nyktra analys uppmärksammades ännu en katastrofal konsekvens av S-politikens långvariga passivitet när det gällde att göra något åt sjukförsäkringssystemet. Och, fru talman, jag citerar igen ur utredningen:

”Ökningen av tiden med sjukpenning beror inte på att sjukpenningen väljs i stället för sjukersättning/förtidspension. Tvärtom. Parallellt med

ökningen har också antalet förtidspensionärer/sjukersättningar hela tiden ökat.

Längre sjukskrivningstider och fler förtidspensionärer går hand i hand, det första leder till det andra.”

Med tanke på att jag under denna tid själv var verksam som sjukskrivande läkare har jag i fåsakt minne att denna osunda kultur med passiv, nej, fru talman, snarare en aktivt överdriven sjukskrivningsfrossa verkligen rådde inom sjukvården. Jag kan bekräfta Anna Hedborgs och hennes utrednings uppgifter i allt väsentligt på denna punkt.

Vad värre är, är att vi i dag också har ett starkt vetenskapligt stöd för att en övergång till förtidspension med stor sannolikhet mångfaldigt ökar risken för att dö i förtid.

Alltså: Det saknas tidsgränser som kontrollstationer för att aktivt ta ställning till enbart sjukpenning eller vidta rehabiliterande och arbetsstimulerande och åtgärder. En avsaknad av ett aktivt och mer definitivt ställningstagande till om förtidspension är motiverad eller ej med en bortre gräns för sjukpenningen leder oundgängligen till extrema sjukskrivningstider. Det går i sin tur hand i hand med att alltför lättvindigt och passivt överförs i den formligen livsfarliga situation som en oegentänkt förtidspensionering innebär för den enskilde.

Detta var den humanistiska och samhällsviktiga insikt som socialdemokraten och tidigare socialförsäkringsministern Anna Hedborg kom fram till och som hennes moderata efterträdare Cristina Husmark Pehrson så korrekt anammade. Hon gjorde slag i saken med att politiskt genomföra reformen, såsom förslag från alla kloka utredningar borde leda till, utan onödig fördröjning – en reform som nu är genomförd och raskt är på väg att uppnå resultat, till och med långt förbi de höga mål som Göran Persson hade innan han överlämnade makten till alliansregeringen 2006. Vi ser nämligen hälften så många i dag som blir sjukskrivna och hälften så länge.

Därtill ser vi att antalet förtidspensionerade som efter 30 år, innan Göran Persson avrundade sitt maktinnehav, successivt hade nått rekordhöga nivåer med 550 000 personer försatta i detta enligt expertisen hälsovådliga tillstånd – 70 000 människor om året, 140 personer varje dag. Siffrorna visar att sedan 2006 har de förtidspensionerade nu minskat med drygt 90 000 individer. Dessutom har de regionala skillnaderna i sjukskrivningar närmast eliminerats. Sambandet mellan lokal arbetslöshet och sjukskrivningar har försvunnit. Sjukförsäkringen döljer inte längre arbetslöshet.

Denna framgång för sjukförsäkringsreformen kröntes ytterligare med uppgifter från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i slutet av september i år. Av de 12 570 personer som efter att ha uppnått maximal tid med sjukpenning vid årsskiftet och skrivit in sig för deltagande i arbetslivsintroduktion på Arbetsförmedlingen hade totalt 6 353 personer inte gått tillbaka till sjukförsäkringen, alltså drygt 50 procent. Var fjärde av dem som inte hade gått tillbaka till sjukförsäkringen, eller 24 procent av individerna, hade någon form av jobb eller deltog i något program med aktivitetsstöd genom Arbetsförmedlingen.

Ett sådant övergripande bra resultat av en nödvändig förändring av sjukförsäkringssystemet, inledd av socialdemokrater under förrförra och genomförd av Alliansen under förra mandatperioden, visar på ett unikt

och viktigt ansvarstagande över de politiska blockgränserna, främst för de felaktigt passivt sjukskrivna men också för legitimiteten inför svenska folket för en politiskt varmt värnad, hållbar sjukförsäkring.

Fru talman! Det är därför en gåta för mig att dagens ansvariga socialdemokrater, med stöd av Vänstern och Miljöpartiet i sina reservationer till detta betänkande, är beredda att rasera de viktiga och bärande principerna för denna helt nödvändiga förändring till den bättre sjukförsäkring som är på väg att förverkligas. Detta blir särskilt förvånande eftersom alliansregeringen också tillsatt en ny oberoende granskningsmyndighet för att följa upp bland annat sjukförsäkringen och tillsatt en parlamentarisk utredning för att se över sjukförsäkringarna på lång sikt med avrapportering under våren 2013.

Men mest förvånande, och i mitt tycke upprörande, fru talman, för alla dem som funnit en väg ut ur utanförskapet med sjukförsäkringsreformens hjälp, är att S, MP och V med sitt oresonliga förslag till rask återställarpolitik inte lyssnar till de tydliga signaler om önskat samförstånd som den nya moderata socialförsäkringsministern Ulf Kristersson för allmänheten och oppositionen tydliggjort på många arenor sedan han tillträdde sin nya tjänst. Ulf Kristersson är glädjande nog här i dag och har chans att utveckla detta vidare i ett senare anförande.

Till sist, fru talman: Om Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern verkligen vill att regeringen med skyndsamhet ska reformera reformen, som man skriver, varför i all världen röstade man då med Sverigedemokraterna för en permanent och kraftig reduktion av anslaget till Regeringskansliet så sent som förra veckan? Detta ogenomtänkta och förhastade permanenta neddragningskrav som man drev igenom tillsammans med Sverigedemokraterna tvingar nu Regeringskansliet att begränsa sin verksamhet. Man torpederar just det ställe där alla förslagen om önskade förändringar i sjukförsäkringsreformen ska utformas för att sedan föreläggas riksdagen, något som man säger sig vilja åstadkomma skyndsamt.

Fru talman! Den ena handen i oppositionen vet uppenbarligen inte vad den andra gör. Det måste bli min slutsats.

Slutligen några ord om de många enskilda fall som nämnts här från talarstolen, till och med vid namn, vilket jag tycker är mycket upprörande och anmärkningsvärt sett ur min läkarprofessionella synpunkt. Det finns ett gott mått av problem när man utgår från enskilda fall. Jag har som läkare under åren lärt mig att när man konsulteras av andra kolleger för att titta på ett fall blir det ofta mycket komplicerat. Man behöver dels besöka individen i fråga, dels få en chans att titta på alla fakta i målet.

Här utgår man från lösryckta citat i tidningar och andra medier och drar därifrån slutsatsen att en reform har genomförts som inte är välkommen. Givet alla siffror av positiv natur som jag beskriver, också ställt i reflexionens ljus av den tidigare socialdemokraten och insiktsfulla socialministern, nu utredare, kan jag konstatera att det är just de förändringar som vi har genomfört som är helt nödvändiga. Detta tillsammans med expertis står mot några enstaka fall som rapporteras här och som extrapoleras till att inte vara unika. Det finns så förfärligt många andra.

Vi vet också att det finns väldigt många positiva erfarenheter av detta, men jag ska inte trötta denna kammare med att dra upp enskilda fall. Jag

Prot. 2010/11:36
16 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

tycker att det är mycket viktigare att se till principerna och de resultat som sammanställts aggregerat.

(Applåder)

Anf. 68 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Finn Bengtsson för ett intressant anförande.

Nu är det ju inte ambassaderna som hanterar sjukförsäkringen och framtagningen av den reformen. Jag noterar Finn Bengtssons omsorg om personalen i Regeringskansliet. Jag önskar att den också kunde utsträckas till att även handla om de 40 000 som framöver utförsäkras från sjukförsäkringen, om deras dag och deras villkor.

Huvuddelen av anförandet handlade om hur det var förr. Finn Bengtsson lyckades på ett fantastiskt sätt undvika det som är dagens frågor och dagens problem i den sjukförsäkring som vi har nu. Jag tror att alla dem som har reagerat på sjukförsäkringsproblemen vi har i dag förväntar sig att representanter för ett regeringsparti också ser de problem som finns, inte bara gottar sig i att man har lyckats genomföra en reform utan faktiskt inser att det finns fel i reformen.

Antalet unga förtidspensionärer ökar. Det blir 140 fler socialbidragstagare om dagen. Det är en kraftig ökning av arbetslösheten. Vi har en ökning av sjukskrivningarna just nu.

Det får inte vara så att man blir så självgod av den reform man genomfört att man inte ser vad som händer i verkligheten. Jag har stor respekt för Finn Bengtsson i hans profession som läkare tidigare och också här som riksdagsledamot. Ta då tillfället i akt att berätta hur du tycker att man ska hantera de problem som finns här och nu i försäkringen!

Jag har en fråga till i det sammanhanget. En viktig del som Finn Bengtsson varit engagerad i, tror jag, liksom andra moderater, centerpartister och folkpartister är samordningsförbunden. Det handlar om vikten av att man mellan försäkringskassa, arbetsförmedling, kommunens socialtjänst, landstinget och sjukvård hittar gemensamma insatser för att hjälpa dem som har komplexa problem och står långt från arbetsmarknaden. Det finns goda resultat från samordningsförbunden, men resurserna har mer än halverats under ett antal år, från 1,8 miljarder till ca 600 miljoner. Det är en kraftig reduktion.

Ser Finn Bengtsson något behov av att förstärka samordningsförbundens möjligheter att agera? Det borde vara en poäng att man använder de lokalt och regionalt engagerade läkare, psykoterapeuter, psykologer och andra som ser att vi för att få människor på benen behöver gemensamma insatser med flera aktörer. Varför skär ni ned på det anslaget? Det gäller här och nu och inte vad som hände för 10 eller 15 år sedan.

Anf. 69 FINN BENGTSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Tomas Eneroth för frågorna. Jag börjar med den sista frågan först om ökade resurser till Finsam. Vi har ett regelverk som fungerar bra. Man får avsätta 5 procent av sjukpenningsanslaget till Finsam. Dessa resurser utnyttjas verkligen.

Ni konstaterar själva i er reservation att Statskontoret säger att en fungerande samordning handlar mycket om det enskilda engagemanget hos de tjänstemän som är satta att göra det. Vi har redan i lag reglerat en skyldighet för aktörer att agera. Är det så att om man lägger mer pengar

på Finsamförbunden utan att titta på de faktiska strukturerna som skapar samordning så ger det en uteffekt? Det tror jag inte.

Däremot tror jag att regeringens satsningar i storleksordningen 600 miljoner på förnyad företagshälsovård och satsningar i miljardklassen på rehabiliteringsgarantin är något som Finsam och samordningsförbunden bör plocka upp och utnyttja. Man har också skrivit avtal i miljardklassen med Sveriges kommuner och landsting om detta för kommande år. Jag förväntar mig att de aktörer som redan har det lagliga ansvaret lever upp till det.

Historiebeskrivningen är viktig. Det måste vara en väldig akilleshäla för Socialdemokraterna att ett av deras tyngsta namn, som dessutom varit socialförsäkringsminister, helt och hållet slår undan fötterna på de förslag som ni lägger fram och på era reservationer som ni söker stöd för på alla möjliga håll, inom Alliansen och utanför.

Även i Riksrevisionens styrelserapport fick det positiva skrivningar om framgångar. OECD har konstaterat att det har gått i rätt riktning. Inspektionen för socialförsäkringar konstaterar att tidsgränserna har haft en positiv inverkan på övergången i arbete och säger så sent som i dag att Försäkringskassan fungerar kvalitetsmässigt bra och har ökat sin effektivitet. Finanspolitiska rådet säger samma sak. Regeringen har dessutom redan vidtagit åtgärder, och jag är säker på att den nya socialförsäkringsministern kommer att göra detsamma.

Anf. 70 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Jag tror att politik ofta handlar om vilket perspektiv man har och vad man tycker sig representera. Jag vågar påstå att det finns tusentals människor som inte upplever att vare sig myndigheten eller dagens regelverk fungerar bra. Jag kan konstatera att effekterna av det regelverk vi har innebär en dramatisk ökning av utförsäkringar, vilket i förlängningen också innebär att människor stängs ute från arbetsmarknaden för lång till framöver. Det är ett utanförskap som ökar – för att låna Alliansens tidigare retorik.

Vi har 140 000 fler socialbidragstagare om dagen, arbetslösheten ökar kraftigt, inte minst för människor som har drabbats av sjukdom, och antalet unga förtidspensionärer ökar. De insatser ni gör är uppenbarligen inte tillräckliga.

Ni väljer att inte agera i ett läge där ni skulle kunna gå in och göra korrigeringar i det som är uppenbara systemfel – vilket är professionens och många andras uppfattning att det i stor utsträckning är.

När det gäller finansiell samordning minskar resurserna, och därmed basta. Det är mindre resurser till samordning nu. Den rehabiliteringssatsning som Finn Bengtsson talar om är i huvudsak transfereringsstöd; det handlar inte om verksamhet. Pengarna går varken till psykoterapeuter, psykologer, KBT:are eller till läkare, sjukgymnaster eller andra som möter och aktivt arbetar med sjukskrivna.

Var finns de aktiva insatserna och den angelägna satsningen på företagshälsovården? Den utlovade Christina Husmark Pehrsson för fyra år sedan, men vi har ännu inte sett någon större effekt av detta löfte. Upp till bevis! Kan ni se till att det blir en satsning på finansiell samordning? Kan ni se till att det i realiteten också blir ett ökat stöd till människor som drabbas av sjukdom och inte bara mer pengar till intern administration?

Anf. 71 FINN BENGTSSON (M) replik:

Fru talman! När det gäller Finsam och samordningsstrukturen har jag alltid varit tveksam till att vräka pengar över en verksamhet som redan är lagstadgad men inte fyller sin funktion. Det är inte alltid en resursbrist, utan det handlar ofta om andra strukturella problem.

Vi har tillsatt en särskild inspektion för att granska socialförsäkringarna. Det är en oberoende granskningsmyndighet. Jag avvaktar gärna och välkomnar deras sätt att se på hur samordningsförbunden fungerar innan man tar ett steg vidare. Skulle det visa sig att resursbristen är det stora problemet får vi angripa det. Men att börja med att lägga resurser på något som inte är strukturellt utrett är fel väg att gå.

Jag och socialförsäkringsministern är också bekymrade över de höga talen på unga som övergår i förtidspension. Det är kanske ett av de största humanitära problemen som vi har att brottas med. Där förväntar jag mig att man tillsammans med oppositionen gör en grundlig analys av problemet i den parlamentariska utredningen. Det är en av de så kallade skyddsvärda situationer som vi måste värna, precis som studerande, föräldrar och dem med allvarliga handikapp.

Varje år fattar Försäkringskassan över 19 miljoner beslut. 70 000 av dem överklagas och ungefär 17 000 ändras. Det är inget perfekt system, men tänk på belastningen! Tomas Eneroth kan ju fundera lite på hur Socialdemokraterna tillsammans med stödpartierna tror sig kunna ändra något som man tidigare inte har tagit initiativ till att ändra och i vilken mån man i deras system inte skulle se olyckliga fall.

Det viktiga är att vi har en beredskap att justera systemen. Det räknar jag med att den nya socialförsäkringsministern med den parlamentariska utredningens stöd kommer att göra.

Anf. 72 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Finn Bengtsson som själv varit verksam inom psykiatrin talade om individuell bedömning i sitt anförande, och det är bra. Men hur rimmar det med det fall som jag beskrev? Finn Bengtsson uttryckte något om att det var lösryckta citat ur tidningar. I det här fallet är det en artikel i Läkartidningen som handlar om försäkringskasseseutlösta stupor vid Aspergers syndrom. Det kallar inte jag ett lösryckt citat ur någon kvällstidning.

Vad ska de unga göra som drabbas av neuropsykiatriska funktionshinder och som ofta inte blir lyssnade på och sedda – eller personer med andra psykiatriska sjukdomar – när de inte har rätt till ersättning även om de inte har arbetsförmåga? Vilken läkare kan bedöma en persons arbetsförmåga för resten av dennes liv?

Jag ser med oro på en utveckling där allt fler unga människor blir förtidspensionerade trots att det skulle gå att ta vara på arbetsförmågan om de fick jobba lite mindre än de 25 procent som är kravet i dag.

Kan inte Moderaterna se över systemet och införa någon form av individuell prövning i stället för att pröva mot hela arbetsmarknaden?

Anf. 73 FINN BENGTSSON (M) replik:

Fru talman! Jag delar i allt väsentligt Gunvor G Ericsons oro för den grupp hon just nämnde. Det blir lite besvärande när frågorna riktas till mig, för jag har inte lyckan att som Gunvor G Ericson sitta i den parla-

mentariska utredning som verkligen kan granska inte minst hur man ska hitta ett mer hållbart och rättvist system för de skyddsvärda situationerna. Utredningen jobbar aktivt redan i dag. Den kommer att avge delbetänkanden på vissa viktiga punkter. Det kommer ett slutbetänkande våren 2013. Det är viktigt att det får ta den tiden.

Det här är ingen ny fråga. Det är en fråga som har funnits i decennier. Det var däremot lite problematiskt under den tid Gunvor G Ericsons parti var i stödregeringsställning med Socialdemokraterna och visade total passivitet inför de problem som man brottades med i sjukförsäkringen då. Jag känner mig lite obekvämt med att stå här som moderat icke-deltagande i den parlamentariska utredning som Gunvor G Ericson sitter med i och uttala mig om något som egentligen borde vara på hennes partis uppdrag att påverka inom ramen för utredningen, på de premisser som Gunvor G Ericson nämnde.

Socialförsäkringsministern har under flera offentliga presentationer på olika arenor nämnt att han är beredd att i närtid titta på de mest besvärande situationerna. Det stora antalet unga personer som överförs i för-tidspensionering är ett av de identifierade områdena.

Vi ska också komma ihåg att det pågår en interdepartemental beredning just nu. Det är alltså en beredning i olika departement som berörs av den här frågan inom ramen för alliansregeringen. De tänker också lägga fram förslag under våren för att stärka socialförsäkringsministerns möjligheter att agera. Nog kan det hända något för de skyddsvärda situationerna, men det är också Gunvor G Ericsons ansvar i den parlamentariska utredningen.

Anf. 74 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Det är intressant att notera att när Finn Bengtsson kan göra något som enskild ledamot, det vill säga yrka bifall till motioner i utskottsbetänkandet, väljer han att inte göra det. I stället hänvisar han till den parlamentariska utredning som kommer. Jag ska självklart göra allt jag kan för att driva på så att vi får en bra helhet i den försäkring som kommer. På vägen dit är jag beredd att göra förändringar. Där skiljer vi oss åt. Jag tycker att det är oacceptabelt med de konsekvenser som ändringarna medfört.

På grund av att man har tagit bort den tillfälliga sjukersättningen får det sådana konsekvenser för de individer som jag berättade om. Det var inte så tidigare. Det är en konsekvens av de nya reglerna. Man har missbedömt konsekvenserna – medvetet eller omedvetet. Det innebär att unga människor inte har något alternativ. Det är ett exempel på sådant som vi från den rödgröna oppositionen menar måste förändras. Vi kan inte vänta med det till 2013. Det är väldigt lång tid för en ung människa.

Apropå debatten om Finsam vill jag säga att bara 166 kommuner har Finsam i dag. Det är visserligen drygt hälften, men aktörerna i Finsam är bundna till de 5 procent som finns. Det handlar definitivt inte om att vräka ut pengar, som Finn Bengtsson uttryckte det. Det är viktig verksamhet som sker i samordningsförbunden, men det gäller att ha en helhetssyn med större samverkan mellan arbetsförmedling och sjukförsäkring. Det är inte svart eller vitt.

Jag yrkar bifall till reservation 12. Jag glömde det i mitt anförande.

Anf. 75 FINN BENGTSSON (M) replik:

Fru talman! Jag har redan uttryckt min åsikt om Finsam, så jag tar den andra frågan först.

Det är intressant att lyssna på Gunvor G Ericson. Det är intressant för dem som lyssnar på debatten att förstå hur gången är för att man ska påverka. Gunvor G Ericson sitter med mandat i den parlamentariska utredning som alliansregeringen har tillsatt. Där kan Gunvor G Ericson påverka. Jag kan också påverka, men inte genom att yrka bifall till ett motionsyrkande som jag inte är helt tillfreds med. Jag kan påverka genom den interdepartementala utredning som vi hade en träff med så sent som förra veckan. Vi träffar socialförsäkringsministern varannan vecka. Då kan jag också påverka och ge stöd för hans förändringsbenägenhet på de punkter som har nämnts.

Hur skulle det se ut om jag ställde mig bakom ett explicit krav på vad regeringen ska göra? Jag skulle rycka undan fötterna för mig själv. Jag kan då inte längre påverka. Jag har ingen trovärdighet. Det parlamentariska systemet fungerar på det sättet. Det vet Gunvor G Ericson mycket väl, men hon tycker ändå att vi skulle rösta för förslag som föregriper dem som kommer. Det är varslat om att det under vårvintern kommer konstruktiva förslag på väsentliga områden. Det är viktigt att vi respekterar den ordning vi har, nämligen att regeringen kommer med förslag som riksdagen bearbetar i utskotten och tar ställning till. Det är så den parlamentariska ordningen ska vara enligt mitt sätt att se.

Anf. 76 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Fru talman! Finn Bengtsson var upprörd över att vi tog upp enskilda fall och nämnde namn här i kammaren. Om man är läkare vet man att hålla på sin tystnadsplikt. Vi tycker naturligtvis att det är bra att alla läkare håller på den plikten.

De som Gunvor G Ericson har talat om och de som vi andra har talat om – jag nämnde Annica Holmquist till exempel – har själva framträtt och valt att visa att det är människor av kött och blod bakom siffrorna i statistiken. Det är otroligt viktiga människor.

Vi i kammaren har mycket svårt att göra det begripligt för dem som inte drabbas om det inte finns människor som är modiga och tar på sig ansvaret att tala om vilken situation de har hamnat i: Så skör och så utsatt är jag. De gör det för att alla politiker ska förstå att det inte är mänskligt. Vi kan inte ha en sådan stupstock. Det är naturligtvis den som har ställt till det största problemet när man går från den ena ersättningsnivån till den andra och fortfarande är sjuk.

Inte ens en läkare kan säga hur länge ett ryggskott varar. Det är olika för olika personer och tar olika lång tid. Ni säger att ni vill sätta individen i centrum. Det gör man inte här. Man buntar ihop alla som har en viss sjukdom och säger att efter si och så lång tid ska man vara ute på banan igen. Om man inte är det får man skylla sig själv. Vi är tacksamma mot dem som har framträtt. Det är ju stupstocken som är problemet. Tycker Finn Bengtsson att stupstocken är något positivt för de sjuka?

Anf. 77 FINN BENGTSSON (M) replik:

Fru talman! Jag har också framträtt i medierna och blivit intervjuad i olika sammanhang. Döm om min förvåning ibland när jag läser det som

skrivs. Det är inte alltid det som jag har sagt. Det är farligt att basera konkreta känsliga patientuppgifter på det man läser i medierna om man inte har haft direkt kontakt och insikt i hela processen.

Wiwi-Anne Johansson är nog medveten om att inte heller hon alltid blir korrekt behandlad av medierna. Hon kanske inte skulle vilja bli recenserad av någon annan. Man ska vara försiktig med uttalanden i medierna.

Wiwi-Anne Johansson säger också att de är modiga som stiger fram. Jag har ett antal patientfall – tio stycken – som har uttryckt sin förtjusning över att sjukförsäkringsreformen har sett dem och givit dem möjlighet att komma ifrån en förlamande passivitet i sjukskrivningen som inte var genomtänkt. De har fått antingen rehabilitering, arbetsträning eller till och med arbete. Är inte de också modiga som stiger fram?

Det viktiga är att det finns fall som är positiva och fall som är negativa där man hamnar mellan stolarna. De sistnämnda har vi ett ansvar att justera sjukförsäkringsreformen för. Det viktiga är att av dem som har gått till arbetslivsintroduktion är det fler som stannar kvar på arbetsmarknadens villkor än som går tillbaka till sjukförsäkringen.

På vilket sätt värnar Vänsterpartiet och Wiwi-Anne Johansson dem? De skulle ju sitta fast i en passiv sjukskrivning som troligen skulle gå över till det som jag kallar det livsfarliga tillståndet, nämligen förtidspensionering när den är ogenomtänkt. Då har man ingen omsorg eller omtanke. Siffrorna finns trots allt och rapporteras löpande från våra myndigheter. Regeringen får beröm för att reformen har varit viktig för de humanitära och samhällsekonomiska konsekvenserna.

Vi har anledning att tacka den förra socialförsäkringsministern för att de har genomförts.

Anf. 78 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Fru talman! Jag är en del av medierna när jag inte är ledamot i kammaren.

Man kan beskylla medierna för många saker. Men debattartiklar och det du säger i direktsändning finns. Det är sant. Det har du själv uttryckt.

Det är ett sätt att blanda bort korten att försöka få oss andra att tro att det faktiskt inte är så. Vare sig de heter Annika, Per eller någonting annat är det inte riktigt så. Eftersom jag med min tystnadsplikt inte kan tala om vad det är blir de misstrodda. Ni litat inte på dem.

Jag kan tala om att jag nyligen var på Neon Resurscenter i Mölndal som tar emot dessa personer. Det är ett slags pilotverksamhet för hela Göteborgsregionen. Där har man tidigare tagit hand om mycket sköra människor, och man fortsätter att göra det från Arbets- och familjestödsförvaltningen lokalt i kommunen. Man har aldrig haft människor som mår så dåligt som kommer dit. Det finns människor som inte kan vara där mer än någon timme i veckan. Det kan vara bra för dessa människor att komma någonstans, men de kan inte erbjudas någon rehabilitering eller hjälp där. Det är inte där som människor rehabiliteras. Det sker på annat sätt.

Låt mig säga att det inte var bättre förr. Det fanns anledning att göra förändringar. Men förändringar måste göras för den som är sjuk. Den som är sjuk ska ha rätt att efter viss tid kunna kräva rehabilitering så att man blir frisk. Det får ta den tid det tar.

Jag förstår inte vad ni har emot detta. Varför ska man ha en stupstock? Varför ska det vara en drivkraft efter en viss tidpunkt? Hur kan det göra en människa frisk? Det har jag ännu inte förstått.

Anf. 79 FINN BENGTSSON (M) replik:

Fru talman! Jag vill vara tydlig mot Wiwi-Anne Johansson och säga att jag alltid litar på mina patienter. Då har jag information om vad patienterna faktiskt lider av. Jag har ofta också en förståelse för deras arbets-situation. Jag har haft konsultdiskussioner med bland annat Försäkringskassan i sådana ärenden. Där står jag som behandlande läkare på patientens sida.

Ibland kan jag förstå att jag inte kan det juridiska systemet fullt ut. För detta har man experter på Försäkringskassan. Det blir ofta en avvägning. Jag tycker att jag har haft en gynnsam sådan dialog under mina 30 år som läkare och med min sjukskrivningserfarenhet.

Jag blir bekymrad i en sådan här debatt som inte handlar om enstaka individer, även om man extrapolerat skulle säga att det inte är unika fall. Nej, det finns rätt många individer, men det finns betydligt fler som också har kommit ur ett passivt utanförskap med risk att faktiskt gå in i förtidspension och med risk att dö i förtid som vi måste se och ta ett ansvar för.

Då tycker jag inte, Wiwi-Anne Johansson, att det är ansvarsfullt att använda sig av något så indirekt som det som medierna kanaliserar för så känslig information.

Fru talman! Wiwi-Anne Johansson säger här att det som sägs i direktsändning alltid är sant. Det tror jag inte att ens Wiwi-Anne Johansson själv tror på. Vi som är politiskt aktiva vet att man kan hamna i situationer där en direktsändning är uttryckt ur ett sammanhang där det finns en vidare berättelse. När allt vägs samman blir det ett annat resultat. Det är farligt att då utgå från den typen av resonemang.

Nu har Wiwi-Anne Johansson för femtioelfte gången talat om stupstocken. Då får jag bara konstatera att det som är ett problem för mig är att en oberoende utredare – med socialdemokratisk bakgrund och som varit socialförsäkringsminister och generaldirektör för Riksrevisionsverket, alltså motsvarigheten till Försäkringskassan – sagt att vi inte kan ha en icke tidsatt gräns när vi tittar på sjukfall. Det är just det som Wiwi-Anne Johansson motsätter sig. Jag förstår inte hur man kan gå emot en sådan expertis.

(forts. 7 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 80 ANDRE VICE TALMANNEN:

Vi övergår nu till dagens frågestund. Jag vill hälsa alla statsråden välkomna.

Närings- och energiminister Maud Olofsson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt ansvarsområde.

Frågestund

Uppgradering av kärnkraftverken

Anf. 81 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Elpriserna stiger återigen oerhört kraftigt i Sverige. Vi hade precis samma situation förra vintern. I de svenska vattenmagasinen är det i dag betydligt sämre än för ett år sedan vid samma tidpunkt. Det finns nu mycket mindre vatten där.

Kärnkraftverken går inte i den utsträckning de ska. Härondagen var effekten ungefär 67 procent av det som skulle ges i form av el. I februari i år låg man på drygt 60 procent. Det är alltså ungefär samma situation nu. En tredjedel av våra tio kärnkraftsreaktorer ger inte den kraft de ska ge.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen gav kärnkraftsindustrin tillåtelse att uppgradera de tio svenska kärnkraftverken för att de skulle kunna vara tekniskt gångbara för en lång tid och ge betydligt mer kraft än tidigare. Den nuvarande borgerliga regeringen har alltså haft över fyra år på sig, och fortfarande är inte denna uppgradering genomförd. Den kraft som fordras ges alltså inte, vilket nu leder till höjda elpriser såväl för hushållen som för industrin.

Inom industrin är man väldigt oroad över utvecklingen. Vi kan också konstatera att man i dag väldigt tydligt säger att den ensidiga politik som regeringen med minsta möjliga marginal i riksdagen har drivit igenom inte kommer att leda till att industrin är beredd att satsa framåt. Man vill ha en blocköverskridande överenskommelse.

Min fråga till energiminister Maud Olofsson är därför: Är energiministern beredd att gå in i sådana blocköverskridande samtal?

Anf. 82 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Jag vill tacka Lars Johansson för en viktig fråga.

Det är tillgången till el och energi som har varit i huvudfokus inför den här säsongen. Det var också därför som jag bjöd in kraftbolagen före säsongens början. De lovade att det skulle vara en bättre tingens ordning det här året än det var förra året. Även om jag inte är nöjd med helheten ska jag till deras försvar säga att det nu är en bättre tingens ordning. Nu är de flesta reaktorerna i gång. Oskarshamn 3 är inte i gång, och det varnade man också för när vi hade samtalen.

Energiöverläggningar har jag en gång prövat på. Jag satt ned med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. För att vara alldeles ärlig var det väl frågan om kärnkraften som var den springande punkten när det gäller orsaken till att vi inte kom överens.

Ska vi ha en långsiktig energipolitik måste vi hitta en kompromiss som består både av att bygga det förnybara och av att se till att man har tillgång till den kärnkraft som levererar viktig el. Det var oppositionen inte beredd att gå med på. Jag har inte uppfattat att ni nu har något annat ställningstagande, men det skulle vara en positiv överraskning om det gick att hitta en sådan möjlighet till överenskommelse.

Anf. 83 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Det gäller två frågor.

Dels handlar det om den situation vi just nu har. Vad gör man för att se till att vi har den kraft som fordras? Det är lite olika besked. Rätt som det är säger man från kärnkraftsindustrin att man drar i gång. Men efter några dagar stannar reaktorn igen. Tydligt finns det ingen tillräcklig hållbarhet i de besked som där lämnas.

Dels har vi hela frågan om elmarknadssituationen i Norden, naturligtvis inte minst i Sverige, och om vilka priser som vi ska kunna acceptera. Vi ser ju hur priserna hela tiden går upp. Den situationen tycker jag att vi ska ha en särskild överläggning om för att se vad ytterligare som kan göras i det korta perspektivet.

Naturligtvis handlar det också om att ge långsiktiga besked både till svenska folket och till industrin om hur energipolitiken ska utformas. Givetvis är vår utgångspunkt då det vi tidigare har sagt. Jag utgår från att utgångspunkten för näringsministern vid en sådan överläggning också är vad regeringen tidigare har sagt. Om man ska stanna vid det blir det ingenting. Men man kan utgå från att det kan vara bra att sitta ned och föra ett samtal för att se om det utifrån den nya parlamentariska situationen finns möjligheter att nå en blocköverskridande överenskommelse.

Anf. 84 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Ingen skulle vara gladare än jag om vi kunde nå en blocköverskridande överenskommelse. Men om man ska ta en sådan inuit på allvar måste man känna att det finns något slags öppning på den mest springande punkten – kärnkraften.

Jag har noterat Lars Johanssons kommentarer till medierna om att man står fast vid den gamla överenskommelsen med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, men det var ju det som inte fungerade. Men välkommen om det nu är på ett annat sätt. Jag tror nämligen att det vore väldigt bra. Det var därför som jag ansträngde mig så mycket för att hitta en sådan överenskommelse.

Så till den andra delen – vad vi gör för att säkra detta. Jag kan tala om att det tog 20 år att bygga en terawattimme vindkraft och 4 år att bygga ytterligare två. Vindkraften är en viktig del i den produktion som vi i dag har.

Jag tycker också att man kan ställa krav på kraftbolagen. Om vi har kärnkraft i vårt system ska det fungera. Vi har rätt att ställa krav på samma kvalitet i styrningen av de här kraftproducenterna, kraftbolagen, som man har i Finland. Så är inte fallet i dag, men vi fortsätter dialogen med kraftbolagen och sätter tummen i ögat på dem så att de levererar säkerhet, kvalitet och el.

Anf. 85 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Justitieombudsmannen Cecilia Nordenfelt har framfört behovet av ett tillsynsorgan för Försäkringskassan dit enskilda kan vända sig. Även konstitutionsutskottet har i ett betänkande nyligen i positiva ordalag tagit upp JO:s skrivelse.

JO skriver: Försäkringskassans verksamhet har stor betydelse för den enskildas ekonomi och berör på det ena eller det andra sättet väldigt många av befolkningen. Det är mot den bakgrunden närmast häpnadsväckande att det fortfarande saknas ett ordinärt tillsynsorgan dit enskilda kan vända sig med klagomål.

Utifrån detta vill jag fråga socialförsäkringsministern om ministern är beredd att inrätta ett tillsynsorgan dit enskilda kan vända sig.

Anf. 86 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vid förstatligandet av hela försäkringskassestrukturen försvann egentligen Riksförsäkringsverket som den övergripande tillsynsmyndigheten. I samband med det tillskapades Inspektionen för socialförsäkringen mer på systemnivå. Det tycker jag har fungerat ganska bra så här långt. Det är ju en mycket ny myndighet. Jag tror att vi har en bättre tillsyn när det gäller själva systemets funktionalitet än vi tidigare haft; det vågar jag säga.

När det gäller enskilda ärenden är det, som Gunvor G Ericson vet, förvaltningsrätten som har hela det ansvaret. I och för sig finns det en lagreglerad intern omprövningsfunktion också på Försäkringskassan. Man kan diskutera hur den på lång sikt bör fungera – i dag är det förvaltningsrätten. Vi har fortfarande, tycker jag, problem med påfallande olika beslut i olika delar av landet när det gäller förvaltningsrätten. Dessutom tar det ganska lång tid innan prejudikat kommer fram från högre instanser.

Det finns en diskussion att föra här, tycker jag. Men i dagsläget har vi inte fört någon diskussion om att tillsätta nya strukturer för detta.

Anf. 87 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! I samband med den stora förändringen av sjukförsäkringsreformen tog man också bort den instans där det fanns förtroendevalda och dit enskilda ärenden kunde lyftas upp. Det där finns alltså inte längre.

Jag möter många människor som är frustrerade och förtvivlade över att de inte har någonstans att vända sig med klagomål om hur de blivit bemötta eller hanterade. Utifrån det tycker jag att det är rimligt om regeringen vill lyfta fram detta.

Det är bra att Inspektionen för socialförsäkringen har kommit till, men det räcker inte. Den är inte till för enskilda individer. Likaså har Riksrevisionen tittat på hur det fungerar på myndigheten, men det gör man när man pratar med handläggare på Försäkringskassan. Man pratar inte med enskilda individer och om hur dessa blivit hanterade i sina ärenden.

Förra vintern hade vi en diskussion om att få ränta på pengar åt båda hållen. Inte heller där har människor lyckats komma fram med sina kla-

Frågestund

gomål. Det vore alltså värdefullt om regeringen ville ta till sig JO:s kritik och se över frågan om möjligheten för enskilda att komma fram med klagomål.

Anf. 88 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att det finns flera skäl att fundera rätt rejält på hela auktoriteten och legitimiteten hos de olika institutioner som finns kring besluten i Försäkringskassan och hur dessa ska fungera. Det har jag sagt flera gånger. Jag tror inte att vi fullt ut har den trovärdighet som behövs i så stora och viktiga system.

Hur ska dessutom den interna omprövningsfunktionen vara så att många fall av en sådan karaktär som handlar om bemötande och enklare saker kan lösas internt på kassan snarare än att vandra vidare i det förvaltningsrättsliga systemet? Det är en diskussion vi för nu med Försäkringskassan. Däremot tror jag att det vore helt fel väg att gå att återinföra något som ens liknar förtroendemannainslag. Jag har självfallet stor respekt för förtroendevalda, men jag tror inte att man ska ha förtroendevalda personer som är med och fattar beslut i enskilda ärenden i försäkringskassasystemet.

Rekryteringen till terrororganisationer

Anf. 89 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! I går släppte Säkerhetspolisen en rapport angående en våldsbejakande islamistisk extremism. I den beskriver Säpo att det är ett växande problem att personer i Sverige reser utomlands för att ansluta sig till islamistiska extremistgrupper samt att i dessa grupperas regi delta i träning och olagliga våldshandlingar.

Säpo bedömer att detta har ökat på senare tid och att det på lång sikt kan utgöra ett allvarligt potentiellt hot mot Sverige. Säpo saknar i dag verktyg att motverka detta då det inte är olagligt att delta i träningsläger i regi av terrororganisationer.

Jag tycker inte att detta är acceptabelt och vill därför ställa en fråga till justitieminister Beatrice Ask. Kan justitieministern tänka sig att arbeta för en lagändring som ger Säpo verktyg att motverka denna verksamhet genom att göra det olagligt att delta i träning hos terrororganisationer?

Anf. 90 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! I går släppte Säpo den rapport som man har gjort på uppdrag av regeringen för att beskriva extremism, radikalisering och den problematik som är ett internationellt fenomen och hur det ser ut i Sverige. Det är bra att vi har fått denna kartläggning och kunskapsredovisning av hur det ser ut.

Man påstår inte i rapporten att detta är någonting som ökar, utan det har funnits på en, naturligtvis oroväckande, nivå något över tid. Man föreslår också i rapporten ett förhållningssätt till hur man ska arbeta för att ta sig framåt för att förebygga och förhindra radikalisering.

Jag är inte beredd att i dag säga att man ska utreda särskilda lagstiftningsåtgärder eller annat. Vad som synes vara betydligt viktigare är att

på ett samlat sätt ta sig an unga människor som uppenbarligen är lättrekryterade eller lätt lockas till extrema rörelser av olika slag. Vi måste också se på vilket sätt vi kan öka motståndskraften hos unga människor mot förvirrande läror och idéer.

Prot. 2010/11:36
16 december

Frågestund

Anf. 91 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Det här är problem som måste ha varit kända sedan tidigare i och med att vi har sett åtskilliga exempel på svenska medborgare som har deltagit i träningsaktiviteter utomlands. Det måste ses som särskilt allvarligt att personer från Sverige deltar i organiserat utbyte med terrorgrupper utomlands.

Problemet är också att när återvändarna kommer hem, i de fall de kommer hem och inte dör utomlands, får de en extra betydande roll i rekryteringen av nya radikala personer. Deras status höjs, och det blir lättare att rekrytera fler personer till rörelserna.

Den straffrättsliga utredningen efter det att Sverige undertecknade antiterrorföredrag kopplat till Europakonventionen avrådde från en lagstiftning på området när det gäller deltagande i träningsläger. Man menade att reglerna om förberedelse och stämpling var tillräckliga. Men nu kan vi se att de uppenbarligen inte är det.

Jag hoppas i alla fall att man omvärderar sitt ställningstagande och framöver kanske lagstiftar så att man också ger Säpo och svenskt rättssystem de verktyg som behövs för att komma till rätta med problematiken.

Anf. 92 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Björn Söder säger att detta är ett problem som måste vara känt sedan tidigare. Ja, det är känt sedan tidigare. Säpo försöker naturligtvis i möjligaste mån i sitt underrättelsearbete och i sitt förebyggande arbete få viss kunskap om denna typ av aktiviteter. Det förekommer att personer från Sverige åker utomlands på träningsläger eller andra aktiviteter. De kan komma tillbaka mer motiverade och mer tränade för attentat och aktiviteter av olika slag.

Likväl vill jag påstå att problemet inte enkom är de som beger sig utomlands för den här typen av träning. Det finns tyvärr en bredare grupp som via Internet och annat får kunskaper och argument som kan leda dem till den här typen av radikaliserings, som vi måste försöka förhindra. Därför tror jag att det breda angreppssätt som anges i rapporten är riktigt. Nu får vi ta och diskutera det underlag som Säpo har lämnat innan vi samlar oss till åtgärder och insatser för att ta itu med problemet.

Lundin Oil och CPA-avtalet

Anf. 93 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Det svenska företaget Lundin Oil har ingått i ett oljekonsortium som har utvunnit olja i det som kallas för Block 5 A i Sudan. I samband med oljeutvinningen har det begåtts omfattande övergrepp mot lokalbefolkningen. Tusentals personer har dödats. Andra har fördrivits. Mycket egendom har förstörts eller stulits.

I det fredsavtal som slöts i Sudan 2005, CPA-avtalet, skriver man att offren för oljekontrakten ska ha rätt till gottgörelse. Men vad jag vet har

Lundin Oil ännu inte bidragit till någon gottgörelse för offren för oljeutvinningen i Sudan.

Min fråga till regeringen är därför: Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att säkerställa att Lundin Oil och Lundin Petroleum uppfyller sina skyldigheter enligt fredsavtalet CPA och betalar en skälig gottgörelse till offren och efterlevande till offren för kriget i området Block 5 A i Sudan?

Anf. 94 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jonas Sjöstedt har ställt en fråga till utrikeshandelsministern om detta. Jag vet inte om den är besvarad, men om den inte är det kommer den att besvaras. Det finns ett generellt regelverk för svenska företag, och det gäller. Frågan kommer att besvaras av utrikeshandelsministern i sedvanlig ordning i riksdagen.

Anf. 95 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Vi har haft en debatt, jag och utrikeshandelsministern, men jag var inte särskild nöjd med svaret. Därför tog jag möjligheten att få svar i dag.

Anf. 96 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Det händer tyvärr rätt ofta att Jonas Sjöstedt inte är nöjd med svaret, men det behöver inte vara fel på svaret som är orsaken till det.

Förnyelse och innovation i framtiden

Anf. 97 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till näringsminister Maud Olofsson. Sverige rankas i dag som en av världens mest konkurrenskraftiga ekonomier. Ansedda World Economic Forum har under hösten noterat Sverige på en andraplats.

Men konkurrensen från omvärlden ökar, inte minst inom kunskapsintensiva branscher, där vi tidigare har varit mer skyddade och där Sverige har en styrkeposition.

Samtidigt minskar också Sveriges andel av exportmarknaden, enligt Vinnova. Storföretagen ökar sin sysselsättning utomlands. Om Sverige ska kunna hävda sig i framtiden krävs förnyelse och innovation – mer uppfinningar.

Min fråga till näringsministern är: Hur vill regeringen arbeta med dessa frågor under de fyra närmaste åren?

Anf. 98 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Per Åsling ställer en mycket viktig fråga. Jag kan meddela Per Åsling att de kommande fyra åren kommer innovationsfrågorna att vara huvudfrågor för mig som näringsminister.

Vi har i regeringsförklaringen lovat att ta fram en innovationsstrategi. Den kommer sedan att kopplas ihop med de forskningssatsningar som vi kommer att göra när forsknings- och innovationspropositionen går ut 2012.

Strategin kommer delvis att handla om det mer traditionella näringslivet, som naturligtvis måste fortsätta att vara innovationskraftigt och hitta på nya affärsidéer, både produkter och tjänster, som man kan sälja utomlands. Men jag tror att den stora utmaningen ligger i att få de små och medelstora företagen att bli ännu mer innovativa. De ska ta sina innovationer till marknaden och ut på exportmarknaden. Då måste man ha ett brett angreppssätt. Det handlar om både produkter och tjänster, affärsmodeller, sätt att kommunicera och organisationsmodeller. Det finns mycket där Sverige skulle kunna bidra.

Jag kommer att inbjuda till ett brett samtal om just innovationsfrågorna de kommande fyra åren. Jag hoppas att riksdagen också kommer att vara intresserad av att delta i samtalet.

Anf. 99 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Innovationer är en mycket strategisk fråga för svensk samhällsekonomi. Svenska uppfinningar är grunden för vår industriproduktion och därmed också en anledning till våra exportframgångar. I förnyelsen av näringslivet är det framför allt tjänstesektorn som har vuxit, och där finns företrädesvis små och medelstora företag. Detta faktum måste också prägla de insatser som görs på innovationsområdet.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis tacka för svaret. Jag kommer med liv och lust att delta i diskussionen här i kammaren när det gäller både innovations- och forskningspolitik.

Anf. 100 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Vi i Sverige är väldigt duktiga på innovationer, men vi har några brister. Den ena är att vi inte är så duktiga gentemot de små och medelstora företagen, och vi är inte så duktiga på kommersialisering.

Jag kommer precis från ett företag som har hittat ett sätt att mäta fuktighet i bränslen och träråvaror. Det är en fantastiskt bra idé, men de har svårt att växa och komma ut på marknaden. Jag tror att vi måste se över hur vi kan ge de små och medelstora företagen ökade möjligheter genom till exempel riskkapitalavdrag eller FoU-avdrag så att de får koncentrera sig på att ta sin produkt till marknaden.

De andra systemen som vi har i form av innovationsbroar, inkubatorer och annat måste också ha det fokuset. Jag tror att vi måste glädjas åt de stora företagen, de framgångar som görs och se att de är viktiga, men ska vi lyckas i den här delen ska vi sikta på de små och medelstora företagen, och det gäller inte minst ungdomarna som engagerar sig i innovationsfrågorna, för de har väldigt intressanta framtidsidéer.

Turkiets EU-anslutning

Anf. 101 MATS JOHANSSON (M):

Herr talman! När jag som vanligt i fredags läste The New York Times såg jag att utrikesministern hade tagit ledigt från julklappsbestyren och tillsammans med sina kolleger William Hauge, Alexander Stubb och Franco Frattini skrivit en artikel, som jag tyckte var mycket intressant, under rubriken ”Europe, Look Outward Again”. Det var en artikel som behandlade utvidgningsprocessen i EU.

Det finns mycket positivt att säga där. Vi har Islands ansökan om medlemskap, vi har den stegvisa anpassningen på Balkan och vi har till exempel Estlands inträde i den monetära unionen. Men det artikelskrivarna framför allt tar upp är att förhandlingsprocessen med Turkiet håller på att gå i stå. Det var det jag tänkte fråga om.

Herrarna skriver så här: ”Turkey needs to play its full part. We want to see movement on important areas of fundamental human rights. Economic reform must continue and E.U. single-market rules must be implemented. We encourage Turkey to continue ...”

(ANDRE VICE TALMANNEN: Kommer det en fråga?)

Frågan är: Hur går det med Turkiets reformprocess, utrikesministern?

Anf. 102 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Svaret på frågan är att det i allt väsentligt går bra, och det gäller utvidgningsprocessen över huvud taget. Den är mer krävande nu för de olika länder som förhandlar, vill börja förhandla eller är kandidatländer eftersom avståndet mellan dem och unionen är större i olika avseenden. Vi har kanske dessutom lärt oss en del läxor av erfarenheterna med Bulgarien och Rumänien som gör att vi kanske är lite striktare inte bara när det gäller att de ska förändra lagar och regler utan också när det gäller att de ska visa att de kan tillämpa de förändrade lagarna och reglerna.

Den turkiska processen är en av de största och allra viktigaste av dessa reformprocesser. I allt väsentligt går det framåt, men sedan har vi blockeringar inom Europeiska unionen vad gäller olika kapitel som klart komplicerar det hela icke oväsentligt.

Anf. 103 MATS JOHANSSON (M):

Herr talman! Jag tackar för svaret. I ljuset av det sagda undrar jag hur utrikesministern ser på framstegen när det gäller just mänskliga rättigheter i Turkiet och de pågående massprocesserna mot kurder framför allt. Den eländiga § 301 om förtal av turkiskheten har också drabbat en kurdisk människorättskämpe som förra året höll föredrag för oss i detta hus om just detta. En av åtalpunkterna mot honom är just att han har förtalat Turkiet i detta hus.

Anf. 104 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Detta är en del av den förändringsprocess som pågår i Turkiet där man går bort från en äldre extremkemalistisk definition av vad Turkiet är, där kurdiskhet över huvud taget icke fick förekomma, till en mer modern europeisk definition av en nation. Det kurdiska språket är nu tillåtet. Den kurdiska identiteten är erkänd, men det finns kvarvarande strukturer som kämpar mot detta.

En begränsad konstitutionell förändring har genomförts nu efter en folkomröstning och efter en betydande diskussion som tar upp en del av de här problemen. Men Turkiet behöver en helt ny författning som ersätter den gamla författningen från början av 1980-talet som tillkom under en militärdiktatur. Det är vår förhoppning att det arbetet inte bara ska

Utbildningskrav för dagbarnvårdare

Frågestund

Anf. 105 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Jag har en fråga som riktar sig till statsrådet Nyamko Sabuni. Frågan gäller statsrådets uttalande om att det ska finnas en rad nya skrivningar i den nya skollagen om vilka krav som ska ställas på verksamheter som inte är förskola och att detta skulle ha fått ett helt eget avsnitt i den nya skollagen. Är det så? Jag har svårt att hitta den här skrivningen.

När det gäller de så kallade dagmammornas utbildning eller erfarenhet sägs det att de ska ha en utbildning med inriktning mot barn eller erfarenhet av att arbeta med barn i de åldrar som gäller. Den nya lagtexten är således exakt likadan som tidigare. Den nämner fortfarande utbildning eller erfarenhet. Med nu gällande lag kan man tolka detta så att erfarenhet av egna barn skulle vara tillräckligt. Eftersom paragrafen inte ändrats i lagförslaget är den väl densamma som förut.

Anf. 106 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Herr talman! Tack för frågan! Den här diskussionen har pågått ett tag nu. Jag vet inte riktigt var missförståndet har uppstått någonstans. I den nya skollagen kommer all barnomsorgsverksamhet som inte är förskola att få egna paragrafer och egna lagar. Precis som Annika Eclund säger har den tidigare lagen ställt krav på utbildning eller erfarenhet i paragrafen. Sedan har det inte funnits motivtexter, det vill säga propositionstexter, som berättar vad ”erfarenhet av barn” betyder. I det här fallet förtydligar vi motivtexterna och säger att ”erfarenhet av barn” betyder att man ska ha arbetat med barn.

Jag är inte alls orolig. Den kvalitet som finns i dagens barnomsorg utanför förskolan håller hög kvalitet. De flesta, jag tror det är över 70 procent, är utbildade och övriga har erfarenhet av att arbeta med barn. För mig är det viktigt att vi fortsätter att värna den kvaliteten. Som ni känner till har vi infört en barnomsorgspeng, och jag vill inte att den ska användas på ett sätt som urholkar kvaliteten i den övriga barnomsorgen.

Anf. 107 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Jag tackar för svaret från statsrådet. För oss kristdemokrater är det viktigt att stärka familjernas valfrihet. Vi vill värna den barnomsorg som ges av dessa kloka, kärleksfulla och kompetenta dagmammorna. De har erfarenhet av barn, och många har dessutom pedagogisk utbildning. Barnen får vistas i en lugnare miljö än förskolan. De blir sedda och bekräftade. Det är ett omsorgsalternativ som efterfrågas av föräldrarna.

Min fråga är: Kommer barnomsorgspengen fortsättningsvis att kunna utnyttjas av dessa av många efterfrågade och kompetenta dagmammor?

Anf. 108 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Herr talman! Vi har infört en barnomsorgspeng just för att vi tror på familjernas valfrihet. Vi vill gärna att familjer ska välja den barnomsorg som de anser passar deras barn bäst. Nu går majoriteten av svenska barn i den allmänna förskolan, men det finns fortfarande drygt 20 000 barn som går i andra alternativ. För dem är det viktigt att de alternativen finns. Det är jätteviktigt att vi nu förstärker valfriheten med en barnomsorgspeng. Jag menar också att det är viktigt att skattefinansierad verksamhet håller hög kvalitet. Då kan vi inte bara ha tillsyn av barn, utan det måste kombineras med pedagogiska inslag. Det kan man inte alltid erbjuda om man inte har utbildning eller erfarenhet av att arbeta med barn. Jag tror att det är viktigt att vi är tydliga med att det inte räcker med att bara vara förälder. Det ungefär det som är budskapet i artikeln som hänvisas till.

Fredsprocessen i Mellanöstern

Anf. 109 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesministern angående Mellanöstern.

För någon vecka sedan fick vi ta del av informationen att USA inte längre kräver ett stopp för bosättningsplanerna i Israel. Det har föranlett mörka uttalanden av president Abbas. Jag hörde en radiointervju med utrikesministern där han sade ungefär att vi inte har någon fred och, som han uttryckte det, inte så mycket till process heller. Man blir därför lite bekymrad.

Jag vill gärna veta vad utrikesministerns bedömning är i dag, efter mötet i måndags.

Anf. 110 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Vi hade rätt inträngande diskussioner om detta i den europeiska utrikesministerkretsen, i EU-utrikesministerkretsen för att vara korrekt, i måndags. Det slutade med att vi antog ett mycket klart uttalande om fredsprocessen, eller avsaknaden av en sådan, i Mellanöstern. Det baserar sig mycket tydligt på det som vi antog under det svenska ordförandeskapet i december förra året och som nu är den kanoniska europeiska texten på detta område.

Utvecklingen sedan dess har varit att Arabförbundets fredskommitté haft sammanträde i Kairo i dag och förklarat att de inte ser något utrymme för fredsförhandlingar i det läge som är nu, innan de har garantier för att Israel är berett att lägga fram mer realistiska förslag.

Det förefaller som om arabländerna nu kommer att ta frågan till FN:s säkerhetsråd för att på ett eller annat sätt där försöka få fastställt de parametrar som kan göra det möjligt att återuppta direkta fredsförhandlingar mellan Israel och de palestinska företrädarna. Det är det vi självfallet eftersträvar.

Anf. 111 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret. Vi får hoppas att frågan inte dör. Många är engagerade i frågan, och jag vet att utrikesministern själv är väldigt engagerad i den.

När man tar del av de senaste amerikanska kommentarerna verkar de ha stora förhoppningar på just EU. Jag vill avslutningsvis fråga om det kommer fler initiativ från svenskt håll eftersom USA trots allt anser att inte bara Arabförbundet utan också EU kan spela en mycket viktig roll i frågan.

Anf. 112 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Europeiska unionen spelar en viktig roll i olika delar av detta, något som vi inte ska underskatta betydelsen av. Vi har tagit nya initiativ när det gäller Gazafrågan där vi steg för steg vill häva blockaden helt och hållet. Vi har gjort vissa framsteg vad gäller den israeliska inställningen, men *we are not there yet*. Vi fortsätter med det arbetet.

Det andra som vi fokuserar mycket på är att hjälpa till med det palestinska statsbyggandet. Det är de europeiska länderna som huvudsakligen stöttar premiärminister Salam Fayyad i hans hittills mycket framgångsrika arbete för att få en fungerande palestinsk statsbildning. Än så länge gäller det endast Västbanken, men det kommer att utsträckas till Gaza – hoppas vi – inom en inte alltför avlägsen framtid. Det skapar viktiga byggklossar för den fredsprocess som vi sedan inom ramen för kvartetten, som kommer att ha ett möte inom kort, självfallet försöker stimulera.

Skatten på diesel

Anf. 113 CHRISTINA KARLSSON (S):

Herr talman! Jag har en fråga till näringsministern.

I januari höjs skatten på diesel med 25 öre och vid årsskiftet 2012/13 med ytterligare 25 öre, alltså en sammantagen skatteköjning med 50 öre under mandatperioden. Många väljare har nog sett den borgerliga regeringen som en garant för att detta inte ska ske, men det var beslutat redan 2009.

Näringsministern var i valrörelsen mycket kritisk till det rödgröna förslaget till drivmedelsskattehöjningar och lovade att det inte skulle bli några ytterligare höjningar under mandatperioden eftersom det kunde drabba till exempel transportnäringen hårt.

Min fråga till näringsministern är: Hur kommer höjningen av dieselskatten med 50 öre att påverka transportnäringen?

Anf. 114 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Eftersom jag var väldigt aktiv i valrörelsen i just denna fråga är det bra att jag får svara på den. Vi var nämligen mycket tydliga med att det redan fanns fattade beslut som skulle leda till skatteköjningar. Det var därför vi avfärdade De rödgrönas förslag att lägga på ytterligare skatteköjningar.

Den stora diskussionen beträffande transportnäringen handlade om kilometerskatten. Det fanns alltså ett förslag från De rödgröna om dieselskattehöjning, en kraftig sådan, och om kilometerskatt.

Vi har använt koldioxidskatten som ett sätt att minska koldioxidutsläppen. Nyligen fick vi en rapport från Naturvårdsverket om att vi minskat utsläppen med 17 miljoner ton sedan vi införde koldioxidskatten. Vi har också gjort en annan viktig sak, nämligen sänkt inkomstskat-

terna. Ska man kunna minska utsläppen och göra det möjligt för människor att vara miljövänliga måste man skatteväxla. Det är det som regeringen har satsat på, och det var det som De rödgröna inte ville göra.

Anf. 115 CHRISTINA KARLSSON (S):

Herr talman! Jag får tacka för svaret.

Min följdfråga är om näringsministern tycker att hon och den borgerliga alliansen var tydliga i valrörelsen med att skattehöjningen redan var beslutad och skulle införas. Min uppfattning är att många inte riktigt förstod det. Inte heller tycker jag att det pågick någon större debatt om den redan beslutade skattehöjningen.

Anf. 116 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Det vill jag påstå att vi var. Det var precis det svar vi gav när vi diskuterade detta. Vi ville inte lägga på något ytterligare utan meddelade att vi redan hade fattat ett antal beslut som skulle komma att fasas in under mandatperioden. Vi tyckte inte att det behövdes mer. Det var dels av ekonomiska skäl – vi ville inte belasta kunder, konsumenter, mer än så – dels för att vi tack vare dessa skattehöjningar lyckats få ned koldioxidutsläppen som ju är det yttersta målet med allt detta.

Jag minns den diskussionen mycket väl. Det var då jag hade en debatt med Maria Wetterstrand. Vi redogjorde, ton för ton, hur vi ska minska utsläppen medan oppositionen talade om hur man skulle göra stora utsläppsminskningar men förmådde inte tala om hur dessa, liksom klimatförbättringar, skulle åstadkommas.

När det handlar om klimatet är det till syvende och sist bara det man gör som spelar roll, inte vad man säger.

Jämställdhet på forskningsområdet

Anf. 117 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Enligt den nya rapporten från Delegation för jämställdhet i högskolan sorteras kvalificerade kvinnliga forskare bort inom excellensforskningen. Inom naturvetenskap och medicin får kvinnorna bara 12,7 procent av medlen för excellensforskning.

Ett tydligt problem är att det är äldre män, 90 procent av männen är i 75-årsåldern, som bedömt ansökningarna. De har rankat manliga forskare högre, trots att det finns kvinnor som har bättre meriter, liksom yngre manliga forskare som förmodligen har intressantare frågeställningar.

Detta är en backlash för feminismens landvinningar i Sverige. Min fråga är därför: Vad kommer regeringen att göra för att förbättra och rätta till denna situation, framför allt så att bedömningsgrupperna ska avspegla verkligheten vid intagning av forskare till högskolorna?

Anf. 118 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Herr talman! Jag tackar Amineh Kakabaveh för den mycket viktiga frågan.

Vi säger ofta att vi kommit långt när det gäller jämställdhet, och det är väl sant jämfört med många andra länder, men vi kan konstatera att det

fortfarande finns mycket kvar att göra. För att komma åt de orättvisor som finns beroende på kön är det viktigt att vi har kunskap.

Den rapport som Amineh Kakabaveh hänvisar till är beställd av Delegation för jämställdhet i högskolan. Den tillsattes av regeringen under den förra mandatperioden för att vi misstänkte att det finns orättvisor inom högre utbildning, och vi behöver veta mer om vad det rör. Delegationen ska också lämna svar på hur vi kan komma till rätta med orättvisorna.

Nu kan jag bara hänvisa till delegationen att faktiskt dra egna slutsatser utifrån den rapport som nu levereras, och sedan kommer jag att välkomna delegationens utredning när den är klar och se vilka förslag som läggs fram för att vi ska komma till rätta med forskningsmedlen till excellenta forskningsmiljöer, alltså att de även kommer kvinnorna till del.

Anf. 119 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Det är bra att ministern och regeringen är medvetna om problemet. Det är uppenbart att kvinnorna särbehandlas. Kvaliteten i forskarvärlden förknippas med män. Meriterna är männens. Det är de som ska kunna forska vidare och kliva uppåt på karriärstegen.

Vi har många kvinnor som inte vågar ta för sig eftersom det inte är kvinnor som väljer kvinnor utan män som väljer män. Nu har Delegation för jämställdhet lagt fram rapporten och visat på problemet, som vi alltså måste åtgärda. Vad kan regeringen göra? Situationen förelåg redan under den förra mandatperioden och det kommer att vara så även i fortsättningen om vi inte gör någonting nu.

Anf. 120 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Herr talman! Vad jag försökte säga är att delegationen har beställt en rapport av en professor, som nu har lagt fram sitt resultat. Men delegationen har ännu inte dragit några slutsatser av den rapport de beställt in för att kunna slutföra sin utredning. Jag kommenterar inte den enskilda rapporten som delegationen har beställt. Jag har noterat den och kommer att ta del av den, men vad jag väntar på är delegationens utredning, och jag utgår från att där kommer att finnas delegationens slutsatser och förslag på hur vi ska komma till rätta med problemet. Innan dess har jag inget annat svar att ge till Amineh Kakabaveh. Vi kommer att bereda utredningen när den väl är inlämnad till regeringen, och det görs någon gång i början på nästa år.

Subventioner till kärnkraften

Anf. 121 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Våren 2009 slöt allianspartierna en energiöverenskommelse. I den fastslogs att inga statliga subventioner ska ges till kärnkraften, vare sig direkta eller indirekta subventioner. Miljöpartiet de gröna välkomnar denna ambition. Kärnkraften är ett osäkert energislag som måste betala sina egna kostnader.

Centerpartiet har argumenterat för att ett villkor för att tillåta ny kärnkraft är att den inte ska ges några nya subventioner. Ett enigt näringsutskott har uttalat samma ambition, nämligen att reaktorerna måste

stå på egna ben, att begreppet subventioner ska definieras och att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning eller andra åtgärder som tydliggör att inga subventioner kommer att ges.

Nu vid årsskiftet träder den nya lagstiftningen som tillåter nya kärnkraftsreaktorer i kraft, men regeringen har ännu inte presenterat de åtgärder som kommer att garantera att kärnkraften inte ges några subventioner.

Min fråga till energiminister Maud Olofsson är därför om hon och regeringen har bytt ståndpunkt i frågan om att kärnkraften inte ska ges några subventioner.

Anf. 122 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Det korta svaret är nej. Det är klart att beslutet står fast. Det är den överenskommelse som vi har slutit mellan de fyra allianspartierna, och det är också det som riksdagen har fattat beslut om. Jag tror att det är tydligt också för övriga partier i riksdagen vad vi tycker.

Vi ställer också ökade krav på kraftbolagen att betala för säkerheten kring kärnkraftsverken, så det är två delar som här kommer till.

Det här beslutet togs i maj. Jag vill bara påminna om att det har varit en valrörelse därefter. Jag tror att många har ägnat sig åt annat än att skriva propositioner.

Vi bereder frågan i Regeringskansliet. Men låt mig vara alldeles tydlig: Det råder ingen som helst tvekan om var vi står i frågan om subventioner till kärnkraften. Det ska inte vara några subventioner till kärnkraften, och det står fast i överenskommelsen och riksdagsbeslutet.

Anf. 123 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Det gläder mig stort att energiministern och regeringen kvarstår vid ståndpunkten att kärnkraften inte ska få några subventioner. Problemet är att regeringen nu inför en lagstiftning som innebär att kärnkraften inte behöver stå på egna ben, fastän man hade chansen att tydligt avskaffa dessa subventioner.

Det ekonomiska ansvaret är i praktiken begränsat, eftersom ansvarsbeloppet för ägaren är satt till endast ungefär en tiondel av vad regeringens egen utredning sade skulle kunna bli kostnaden om vi får en allvarlig olycka i Sverige. Dessutom öppnar regeringens förslag för att staten ska gå in som borgenär när försäkringsbolag inte kan eller vill försäkra kärnkraften. Detta är enligt EU:s definition en tydlig subvention.

Vid sidan av ett krig är en radiologisk kärnkraftsolycka den mest allvarliga händelse vi kan föreställa oss, både när det gäller lidande och när det gäller ekonomiska konsekvenser. Allvaret i en sådan händelse måste speglas i villkoren, och det måste vara det som driver verksamheten som tar det fulla ansvaret. Min följdfråga är därför om energiministern avser att avskaffa de här subventionerna.

Anf. 124 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! När det gäller kärnkraftsbolagens ansvar för säkerheten följer vi de konventioner som vi har undertecknat. Vi har inte gått lika långt som i Tyskland av det enkla skälet att vi har en aktiebolagslag som reglerar hur vi får bete oss i det här landet.

Vi kommer inte att ge några övriga subventioner. Det är det riksdagsbeslut som finns. Om vi sedan behöver göra något ytterligare och förstärka det hela är en beredningsprocess som pågår.

Jag vill också säga att det än så länge inte finns något projekt att ta ställning till. Man kan nog förutse att det kommer att ta ett tag innan det kommer konkreta förslag om att bygga ny kärnkraft. Det är alltså ingen ko på isen för regeringen i det avseendet.

Återigen: Vi kommer inte att ge några subventioner till att bygga kärnkraft. Det ligger i energiöverenskommelsen. Nu bygger vi snarare förnybart – vindkraft, bioenergi och annat – vilket är väldigt bra.

Beräkningen av fusk med bidrag och ersättningar

Anf. 125 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Tre av fyra svenskar tror att fusk med bidrag eller ersättningar är ganska eller mycket omfattande. Regeringsföreträdare, däribland Ulf Kristerssons företrädare, har pratat en hel del om problemet med överutnyttjande och fusk i bland annat sjukförsäkringen. De siffror som har använts i debatten om överutnyttjande har även omfattat de felaktiga utbetalningar som Försäkringskassan själv har stått för. I praktiken visar det sig att det verkliga fusk som Försäkringskassan har hittat motsvarar endast 0,004 procent av allt som betalas ut i socialförsäkringar.

Problemet med överutnyttjande var ett av de argument som regeringen använde i sin argumentation för att förändra sjukförsäkringen. Min fråga lyder: Anser statsrådet att de siffror som används och det fokus som har funnits har haft relevans i förhållande till den faktiska omfattningen av problemet?

Anf. 126 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vi har aldrig motiverat nödvändiga förändringar i socialförsäkringssystemet med att det är fusk som ligger bakom de höga svenska sjuktagen. Man ska diskutera detta på ett seriöst sätt. Det är klart att det finns fusk och missbruk – det kommer det alltid att finnas i alla stora bidragssystem, men det finns goda skäl att undvika att det blir för stort. Ett centralt skäl är att om vi ställer rimliga krav på att människor ska göra allt de kan för att försörja sig själva kan vi inte samtidigt betala ut pengar till människor som inte är berättigade till ersättning.

Det finns ett mått av felaktighet och fusk. Jag minns från min tidigare tillvaro som socialborgarråd att vi då vi undersökte detta när det gällde socialbidrag fann att det varierade mellan eget fel i handläggning hos myndigheten och avsiktligt fusk hos de sökande. Vi har aldrig motiverat själva förändringarna med detta.

Anf. 127 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Jag förstår att jag och statsrådet inte delar bilden av detta. Den som har tillgång till Internet eller ett bibliotek och vill läsa tidningar kan finna den argumentation som har förekommit.

Det vi delar är naturligtvis en vilja att se till att människor ska komma tillbaka från sjukskrivningar, men vi delar inte tron att människor blir friskare genom att de blir utförsäkrade.

Bilden av överutnyttjandet av sjukförsäkringen har i alla fall uppenbarligen påverkat folkets förtroende för systemet och för sina medmänniskor. Det är bara en bråkdel av alla anmälningar om fusk till Försäkringskassan som lämnas in av privatpersoner som bedöms vara fusk, och ännu färre leder till en fällande dom. Vad anser Ulf Kristersson att regeringen har för ansvar för att förändra den här bilden och återställa förtroendet för försäkringssystemen hos det svenska folket?

Anf. 128 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag delar nog den grundsyn som jag tycker skymtar bakom frågan, nämligen att det är helt centralt att det finns god auktoritet och legitimitet i våra försäkringssystem, inklusive de processer som äger rum efter att beslut har fattats. Det är helt avgörande. Om man inte har det kommer människor som på goda grunder ska få ersättning att ifrågasättas, och människor som inte ska få ersättning kommer att göra allt de kan för att få ut ersättning. Så kan vi inte ha det i ett fungerande system.

Jag tror att det är jätteviktigt att inse att i ju högre grad en omfattande sjukfrånvaro med tillhörande ersättning inte styrks av att människor verkligen är sjuka och omöjliga kan komma tillbaka till eget arbete, desto mer kommer misstanken att florerar att människor får ersättning som de inte borde få. Det är ett stort problem för dem som verkligen ska ha ersättning, och det är också en anledning för mig att göra allt jag kan för att komma till rätta med de problemen.

Handlingsplan för de kulturella och kreativa näringarna

Anf. 129 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Min fråga riktar sig till näringsminister Maud Olofsson. För 50 år sedan var de största företagen i världen råvaruleverantörer och tillverkningsföretag. Så är det inte längre. De största företagen i dag är de som producerar och distribuerar upplevelser: Microsoft, Disney, Viacom och Apple är exempel.

Med sina sex miljoner anställda svarar de kulturella och kreativa näringarna för 2,6 procent av EU:s bnp. Vi lägger i dag mer pengar på upplevelse och konsumtion än vi gör på bostad och uppvärmning.

Herr talman! År 2009 fattade regeringen beslut om en handlingsplan för de kulturella och kreativa näringarna. Syftet var att skapa bättre förutsättningar för entreprenörer och företag att utveckla sina affärsidéer.

Några av de åtgärder man pekade på är förbättrad rådgivning, satsningar på inkubatorer, mäklartjänster mellan kreatörer och finansärer och förbättrad statistik och kompetensutveckling. Med rätta välkomnades detta av många.

Jag vill fråga näringsministern vad som har hänt sedan beslutet fattades och om näringsministern kan peka på några konkreta förändringar som har kommit ur handlingsplanen.

Anf. 130 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Tack så mycket för frågan! Det har hänt ganska mycket sedan vi satte i gång det arbetet. Vi har anslagit drygt 70 miljoner kronor till den delen. Vi har inrättat ett råd som har haft ett antal sammanträden och som består av personer från den kreativa sektorn: musik, reklambranschen och andra delar.

Vi har inrättat inkubatorer. I dag har regeringen fattat ytterligare ett beslut för att bygga ut den verksamheten. Vi har gett ett uppdrag att förbättra entreprenörskapskunnandet i utbildningen så att många som jobbar inom dessa sektorer får bättre kunskap.

Vi jobbar också med mäklarfunktioner för att se hur vi kan jobba med de kulturella och kreativa sektorerna och se till att mäkla dem till olika kunder.

Vi jobbar med kompetensutveckling i myndigheterna. Det har varit en viktig del, eftersom många av dessa myndigheter kan de traditionella näringarna bättre än vad de kan de kulturella och kreativa näringarna.

Vi har inrättat någonting som heter Verksam.se för företag som startar sin verksamhet inom dessa näringar. Jag återkommer i mitt nästa svar med några fler saker.

Anf. 131 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret. Detta är viktiga frågor för både Sverige som nation och den regionala tillväxten, och det gäller inte minst i min egen valkrets i Malmö.

Där bildades för några år sedan företaget Polar Rose som fick erkännande för sin teknik för ansiktigenkänning som används mycket i sociala medier. Tidigare i år köptes det upp av Apple. När jag skulle besöka företaget fanns det bara en person kvar. De andra var flyttade till Kalifornien.

Ett annat och betydligt större Malmöföretag är TAT, eller The Astonishing Tribe. Dess användargränssnitt finns i dag i ungefär en halv miljard mobiltelefoner. Även det har köpts upp, och denna gång av det kanadensiska Research In Motion, mest känd för sina Blackberrytelefoner. I det här fallet kommer man dock att stanna i regionen och diskuterar nu nyanställning.

Det är viktigt att vi skapar förutsättningar för dessa företag att inte bara starta utan också växa här. Att regeringen erkänner och satsar på de nya näringarna är oerhört viktigt. Jag undrar om näringsministern kan säga någonting om vad man hoppas kunna göra framöver för att värna dessa nya näringar.

Anf. 132 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Jag nämner alla dessa åtgärder eftersom jag ser att det är många olika behov som vi måste möta. Inkubatorerna möter ett behov, kompetensutveckling i våra myndigheter ett helt annat behov, och det är likadant med rådgivning och sådant.

Vi har också tittat på detta med design och innovation. Kopplat till den förra frågan jag fick om innovation vill jag säga att inom denna sektor finns väldigt mycket innovationer och nya innovatörer.

Jag vill särskilt lyfta fram ungdomarna. Det är en grupp som jobbar inom och är intresserad av den här sektorn och som också har en stark

IT-kunskap. De är spännande eftersom de börjar i det lokala och går på det globala direkt.

Jag tror att vi har anledning att särskilt rikta våra blickar mot ungdomsgenerationen. Det har jag också lyft fram på EU-nivå när vi diskuterar kulturella och kreativa näringar. Här har vi framtidens innovatörer.

Jag ska verkligen göra allt vad jag kan för att stödja den delen och också synliggöra de ungdomarna. De behöver den uppmuntran från dem som tillhör en annan och lite mer gammeldags generation som ändå ser dem som enorma tillgångar.

Utsläppsrätterna

Anf. 133 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Tack vare att Sverige ställde högre mål för utsläppsminskningar än vad som krävdes utifrån Kyotoprotokollet står Sverige snart med ett överskott av utsläppsrätter. Det finns olika sätt att hantera dem.

Det naturliga, och som åtminstone vi rödgröna är överens om, är att de ska annulleras. Varför ska svenskar annars ta cykeln i stället för bilen eller tåget i stället för flyget?

Redan i våras fick regeringen kritik från Riksrevisionen för att regeringen inte lämnat besked om vad man tänker göra med utsläppsrätterna. Nu har finansministern uttalat sig i en tidning om att en försäljning kan vara aktuell.

Det gör mig och många andra väldigt oroliga. En försäljning innebär ju att utsläppsminskningarna inte blir bestående. Det skulle göra vårt hårda arbete förgäves och undergräva förtroendet för den svenska klimatpolitiken.

Jag vill därför fråga närings- och energiminister Maud Olofsson vad regeringen tänker göra med utsläppsrätterna. Ska de annulleras, eller ska de säljas?

Anf. 134 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Jag kan tyvärr inte ge något besked i den konkreta frågan. Det är miljöminister Andreas Carlgren och finansminister Anders Borg som handlägger ärendet.

Det är klart att regeringens ambitioner att minska klimatutsläppen är väldigt höga. Andreas Carlgren kommer just från Cancún och har varit mycket verksam för att få till stånd de överenskommelser som vi nu har i Cancún.

Samtidigt kunde vi konstatera när Naturvårdverket redovisade utsläppsminskningar att Sverige är ett föregångsland på området. Det är ingen tvekan om att det ambitiösa målet med minskade utsläpp 40 procent är ett väldigt ambitiöst mål och att vi kommer att leva upp till detta.

Det finns olika sätt att möta det. Det är viktigt att se att utsläppshandel är ett sätt. Vi försöker att få hela världen att följa oss i det stycket. Koldioxidskatten är ett andra verksamt verktyg. Elcertifikaten för att bygga förnybar energi är ett tredje verktyg.

Vi har många verktyg för att minska utsläppen. Det är helt klart att Sverige går före när det gäller utsläppsminskningar.

Anf. 135 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Jag skulle ha tackat för svaret om jag hade fått något svar.

Vi får ofta höra att Sverige är ett föregångsland och att vi har höga ambitioner, och det är positivt. Men vad ska de höga ambitionerna tjäna till om man efteråt ska sälja de utsläppsrätter man kan tillgodoräkna sig till ett annat land? Då sker utsläppen ändå.

Vi får inte blanda ihop det med den vanliga utsläppsrättshandeln med CDM, ETS eller den typen av projekt som syftar att minska utsläppen. Om man skulle göra som Anders Borg åtminstone lite blygsamt har föreslagit att sälja utsläppsrätterna blir det ett nollsummespel.

Det innebär att svenskar arbetar förgäves med att sänka sina utsläpp, och sedan säljer vi rättigheterna till Polen i stället. Det är inte att ha höga ambitioner.

Frågestund

Anf. 136 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Regeringen tycker att man ska göra åtgärder här hemma och ha höga ambitioner men också göra saker och ting utomlands. Vi har lite grann politisk strid om den här frågan.

Det är viktigt att se efter Cancún att de stora utsläppsländerna verkligen levererar när det gäller det tvågradersmål som man är överens om. Det finns olika verktyg för detta.

Det råder ingen tvekan om att regeringen har drivit frågan om utsläppshandel globalt. Ska vi ha en konkurrenskraft där näringslivet kan verka globalt med minskade utsläpp är det viktigt att det finns en global utsläppshandel.

Tittar vi nu på det som Sverige gör här hemma är kritiken att vi inte gör tillräckligt. Vi är ändå en förebild. Vi har minskat med 17 procent sedan koldioxidskatten infördes 1990. Det är otroligt bra.

Det är egentligen bara konkreta utsläppsminskningar som man kan ta åt sig äran av. Det kan vi verkligen göra, men det räcker inte. Vi kommer att fortsätta med detta. Vi kommer att använda alla de verktyg som finns för att nå målen. Det kan vi lova.

Konsekvenserna av höjda elpriser

Anf. 137 LARS ISOVAARA (SD):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Maud Olofsson.

Vi har senaste tiden sett hur elpriset ånyo har rakat i höjden. Kärnkraftverk står stilla trots avgivna löften och fullt fungerande anläggningar. Det har nu gått så långt att för landet viktig basindustri står stilla på grund av elpriserna.

Finsk kärnkraftsindustri har enligt uppgift 95 procent drifttillgänglighet år efter år. Vattenfalls Forsmark 1 och 2 hade en drifttillgänglighet på 90–91 procent i snitt under åren 1994–2007.

Kan vi förvänta oss liknande situationer som i fjol med kärnkraft efter kärnkraft som står stilla mitt i den strängaste vinterkylan?

Anf. 138 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Ingen kan vara mer missnöjd än jag när kärnkraftverk som man lovar ska vara i gång inte är i gång. Det är som jag sade i debatten om en tidigare fråga, och det var därför som jag kallade till mig kraftbolagen inför den här säsongen.

De lovade mig att de skulle få kärnkraftverken att fungera. De enda som reagerade och sade att de var lite osäkra var Eon som äger Oskarshamn 3, där de har lagerproblem.

Tittar vi nu är de flesta kärnkraftverken i gång. Om jag tittar på hur det ser ut i dag är både Ringhals 4 och Ringhals 1 i gång, och vi har en relativt bra produktion.

Dock ska jag säga att när det gäller att se över kärnkraftverken och se till att de fungerar på vintern så måste det ske under den säsong när vi behöver lite el. Det var jag väldigt tydlig med gentemot kärnkraftsindustrin när vi hade diskussionen. Om det sedan inte fungerar med den ordning vi har i dag är jag beredd att diskutera om det kan behövas ett regelverk för att få en annan ordning.

Så här långt har de levererat mer kärnkraft än tidigare. Det är dock inte tillräckligt, och det gör också att vi måste hålla ständig kontakt med kraftbolagen och kontrollera så att de gör det de lovar.

Anf. 139 LARS ISOVAARA (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, men jag konstaterar att finska kärnkraftverk aldrig haft ett stillestånd längre än 26 dagar, detta inkluderat stora revisioner. Enligt uppgift från finska kärnkraftsexperter beror detta bland annat på att de finska anläggningarna haft ett lager av reservdelar att kunna utnyttja vid behov. Det är visserligen kanske inte helt rätt enligt de ekonomiska kortsiktiga teorierna, men det förhållnings sättet kan ha varit en bidragande orsak till skillnaden på utnyttjandegraden mellan finska och svenska anläggningar.

Kan statsrådet Maud Olofsson lova att svenska kärnkraftverk på sikt kommer att ha samma drifttillgänglighet som finska kärnkraftverk?

Anf. 140 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Nu är det som tur är inte jag som ska ordna säkerheten i våra kärnkraftverk, men däremot hade vi en dialog om just detta, och jag ställde frågan till kraftbolagen vid vårt möte: Vad är det som gör att Finland är duktigare än Sverige?

Man kan konstatera att man i Finland har haft återkommande skötsel och reoveringar på ett mer systematiskt sätt än vad vi har haft. Jag kan bara beklaga detta, men jag markerade väldigt tydligt mot kraftindustrin att det inte är acceptabelt att svenska kärnkraftverk har sämre tillgänglighet än de finska kärnkraftverken.

Vi ska vara glada att vi nu ser en utveckling med ett tredje ben i vår elförsörjning. Vi är för beroende av vattenkraft och kärnkraft, och det är därför som utbyggnaden av bioenergi och vindkraft är så viktig. Om vi har problem med kärnkraften och lite vatten i våra dammar måste vi kunna ha ett tredje alternativ som kan växlas in, och därför är jag glad att kunna säga att vi nu bygger vindkraft i snabb takt. Så ser vi till att klara den större trygghet som vi behöver i vår elförsörjning.

Jag tror att vi kommer att klara vintern, men det kommer också att krävas lite grann av kraftbolagen.

Prot. 2010/11:36
16 december

Anf. 141 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund avslutad. Vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

7 § (forts. från 5 §) Socialförsäkringsområdet (forts. SfU1)

*Socialförsäkrings-
området*

Anf. 142 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Jag har talat med en hel del människor som glömdes bort i det gamla sjukförsäkringssystemet, som fick gå passivt sjukskrivna i ett eller flera år utan rehabilitering och som slutligen i många fall fördes över till förtidspensionering – borta från arbetslivet resten av livet med låg ersättning och med låg pension den dagen pensionsåldern infann sig.

Det var då, för fyra fem år sedan när det var 750 000 långtidssjukskrivna eller förtidspensionerade. Många av dem skulle ha velat ha den chans med tidig rehabilitering som det nya sjukförsäkringssystemet erbjuder. Jag är övertygad om att sjukförsäkringsreformen i framtiden kommer att räknas som en av de viktigaste och bästa sociala reformerna från 2000-talets första årtionden.

Hur man än ser det och vad man än tycker om olika detaljer tycker jag ändå att det viktigaste är hur människor i verkligheten har påverkats och kommer att påverkas av reformen. Hur många har blivit hjälpta? Hur många tycker att de har fått det bättre? Naturligtvis ska vi också noga lyssna på dem som tycker att det har blivit sämre.

En sak är helt uppenbar, och det är att sjukskrivningstiderna nu har förkortats ordentligt. Vi talar om hälften så många som är sjukskrivna halva tiden jämfört med förut. Allt fler människor hittar en väg tillbaka till arbete, studier eller arbetsmarknadsinriktad aktivitet.

Det finns som bekant tidsgränser för när en individuell prövning av arbetsförmågan ska ske. Det har alla här talat om i dag. Efter tre, sex och tolv månader sker prövning av arbetsförmågan på olika nivåer, och avstämning görs också av gjorda rehabiliteringsinsatser.

Efter två och ett halvt års sammanhängande sjukskrivning förs de allra flesta över till en individuellt anpassad arbetslivsintroduktion. Det gäller inte de människor som fortfarande är allvarligt sjuka. Men på det här sättet fortsätter alltså inte sjukskrivningen som tidigare utan att myndigheter, arbetsgivare och den enskilde reflekterar över hur vägar tillbaka ser ut.

Dessutom har den här sjukförsäkringsreformen kompletterats med extrapengar till rehabilitering och till att korta vårdköerna.

Nu framställer alla de tre rödgröna partierna här tidsgränser som något negativt, trots att det är uppenbart att även utvärderingar av bland annat Riksrevisionen visar att just tidsgränserna har lett till en aktivare sjukskrivningsprocess. Trots allt, i den allmänna debatten 2005 som bland annat Finn Bengtsson nämnde, var det åtskilliga som förespråkade tidsgränser. Förutom utredaren Anna Hedborg fanns det också en LO-

Utgiftsområde 10

rapport som talade om att det måste finnas tydliga tidsgränser när det gäller sjukskrivningen.

När allt detta är sagt, som alltså innebär att jag verkligen tror på den här reformen, ska vi naturligtvis vara både ödmjuka och ärliga och säga att när man gör en stor reform förbiser man vissa saker. Vissa problem ser man först senare. Då ska man inte vara rädd för att rätta till det.

Folkpartiet krävde redan före valet att man måste se över en del tveksamma beslut som är omöjliga att avgöra när man läser om dem i tidningarna. De är ändå så pass uppmärksammade att det är viktigt att se på olika typbeslut om det är så att människor har blivit orättvist eller fel behandlade av Försäkringskassan. När man går igenom sådana saker är det viktigt att veta om det är Försäkringskassans bedömningar som är tveksamma eller om det är formuleringar i lag och förordning som behöver förtydligas.

Från Folkpartiets sida förde vi fram tre saker som vi tycker att man ska titta på i nästa steg när det gäller sjukförsäkringen.

För det första: Är det några människor som trots att de är för sjuka har fått lämna försäkringen och nekats sjukpenning?

För det andra: Hur kan vi garantera att ersättningen när man övergår till arbetslivsintroduktion inte känns som ett hot för en del människor som riskerar att få förändrad ersättning?

För det tredje: Arbetet med denna översyn måste starta omedelbart.

Återigen, vi kräver inte det här för att vi tror att det är massor av människor som är drabbade, men för oss räcker det med att någon eller några har fått en orättvis behandling för att vi ska behöva se över systemet.

Därför är det väldigt glädjande att den nya socialförsäkringsministern Ulf Kristersson har signalerat att ett sådant arbete kommer i gång inom Socialdepartementet. Socialdemokraterna och de övriga i oppositionen har uppmärksammat detta genom att ministern var i utskottet och berättade om det här arbetet. Det är ingen nyhet för er heller. Vi fick en ganska konkret beskrivning av att departementet omedelbart tänker starta ett arbete. Jag och många andra ser fram emot att vi får förslag från detta redan under våren.

Bilderna av olika människoöden varierar, som sagt, när vi läser om dem, när vi möter människor och när vi gör studiebesök. Vi riksdagsledamöter från Folkpartiet gjorde ett stort antal besök över hela landet i våras just på arbetsförmedlingar för att se hur den nya arbetslivsintroduktionen och samarbetet mellan försäkringskassor och arbetsförmedlingar fungerade. Det var mycket intressant. Det var en del som man blev orolig för, men det var väldigt mycket som man kände sig positiv inför.

Samstämmiga vittnesmål från arbetsförmedlingarna var att man i början av den här verksamheten var väldigt osäker. De människor som kom från sjukförsäkringen var väldigt osäkra, ängsliga och bekymrade: Vad händer nu?

Det var också samstämmiga vittnesmål om att efter några månader eller redan efter några veckor var det väldigt många, en majoritet av de människor som kom dit, som sade att äntligen är det någon som frågar mig och tror att jag kan få hjälp tillbaka till arbetslivet. Det var ett stort antal vittnesmål om att många av de människor som hade varit långtids-

sjukskrivna och varit rädda för att komma till en arbetsplats faktiskt kände att de växte.

Sedan är det komplicerat. Det vet vi alla. Två personer med samma sjukdomshistoria visar inte alltid samma reaktion. En människa med en kronisk sjukdom som blir tillfrågad om han eller hon vill höra om det finns någon möjlighet till arbete kan känna sig förolämpad av det. En annan kan känna sig glad och lättad att äntligen få chansen att en gång till titta efter om det möjligen finns en plats för honom eller henne i aktivt arbetsliv.

Det är därför väldigt bra att den här arbetslivsintroduktionen kan se så olika ut, att den är så individuell. För en del handlar det verkligen om att arbetsträna i den meningen att man går på möten ute på arbetsplatser och så vidare. För andra handlar det om att mer eller mindre nöja sig med några telefonsamtal med en rådgivare en eller ett par gånger i veckan men inte på något sätt infinna sig varje förmiddag eller eftermiddag på ett antal möten. Den här arbetslivsintroduktionen tar verkligen hänsyn till olika människors förutsättningar.

Ändå är det som sagt viktigt att se till att inte någon som faktiskt är för sjuk även för detta har tvingats att lämna sjukförsäkringen. Det är det man kan säga är kärnan i det som man med den här översynen ska titta närmare på.

Vi fick frågor från framför allt den rödgröna oppositionen om varför vi inte röstar med deras reservation. Jag kan ge tre enkla svar på varför jag inte röstar med den rödgröna reservationen eller ens skulle överväga att göra det.

Det första är att ni över huvud taget inte med ett ord, varken i reservationen eller i andra sammanhang, analyserar bristerna i er gamla sjukförsäkring, som ni försvarade fram till 2006. Det finns inga djupgående analyser av varför det gick så illa som det gjorde så länge med den gamla sjukförsäkringen.

Det finns heller inte någon analys av hur de nya förslagen skulle garantera att det inte blev en återgång till det gamla. Det finns inga detaljer. Däremot finns det någonting om att tidsgränserna ska avskaffas.

Tidsgränserna är ju gränser där man just prövar arbetsförmågan. Men ni säger att tidsgränserna för att pröva arbetsförmågan ska avskaffas. Det verkar som om ni glömmer att när man prövar arbetsförmågan vid någon av de här tidsgränserna kan svaret mycket väl bli att personen inte har någon arbetsförmåga. För en hel del personer har det blivit det vid olika tidsgränser. Prövning av arbetsförmågan är ju inte samma sak som att tvinga folk att gå ut och söka arbete om de är för sjuka för det.

Kort sagt, er reservation rymmer inget självkritiskt. Att man har ett visst behov av att försvara sig när man har styrt landet när systemen har fungerat dåligt kan jag förstå. Men ni har inga självkritiska kommentarer till att ni lät den här utvecklingen passivt rulla vidare. Därför väcker inte er trepartireservation något förtroende hos mig.

Nej, herr talman, nu gäller det att gå vidare och utveckla sjukförsäkringen, ta vara på det goda som har kommit och rätta till de brister som fortfarande kan finnas utifrån förutsättningen att vi redan nu ser att många människor har fått en bro från sjukdom tillbaka till arbete. Det är bra. Nu går vi vidare utifrån det.

(Applåder)

Anf. 143 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Först om tidsgränser, herr Nilsson. Ska jag behöva upplysa ledamoten om att vi till exempel införde en tidsgräns så sent som 2003, en tidsgräns som gällde den sjukskrivne och den sjukskrivnes rätt att kräva ett avstämningsmöte efter senast 90 dagar, eftersom väldigt många hamnade i en situation där man inte fick det bemötande man borde ha rätt till. Den rätten för den enskilde, den tidsgränsen, tog ni bort.

Ibland får man fundera på för vem tidsgränserna är satta. Den tidsgräns vi talar om och kritiserar är en tidsgräns som säger att vid ett visst datum är du inte sjuk längre. Oavsett fortsatt hälsotillstånd, bristande arbetsförmåga eller läkarintyg har ni satt en tidsgräns i försäkringen.

Jag tror att väldigt många som hörde Ulf Nilssons anförande blev upprörda över att de problem som finns i försäkringen kallades enskilda fall och tillfälligheter medan Ulf själv vittnade om väldigt många som upplevde hur fantastiskt bra det var. Det var människor att tilltro.

Sanningen är naturligtvis bådadera. Det finns självklart människor som nu upplever att man också får ett stöd. Men det finns också väldigt många människor som upplever att de lämnas helt i sticket, utan rehabilitering, utan någon insats, trots att man är i ett mycket svårt läge.

Antalet unga förtidspensionärer ökar just nu. Antalet sjukskrivna ökar just nu. Över 140 människor om dagen går över i socialbidrag. Svårt sjuka sätts över på Arbetsförmedlingen. Hur kan ni vara stolta och nöjda med en sådan försäkring? Jag är förvånad över den självgodhet som finns hos Folkpartiet.

I det sammanhanget skulle jag vilja passa på och fråga efter den andra folkpartistiska strategifrågan, om höjda tak. Vart tog den vägen? Vi hade ett replikskifte om detta så sent som 2007. Då lovade Ulf Nilsson att det var en viktig fråga för folkpartisterna, för att hävda legitimiteten i försäkringen. Nu andas inte ett ord om sådana viktiga försäkringsprinciper som förut varit Folkpartiets linjemärke i socialförsäkringarna. Har han glömt skälen?

Anf. 144 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Tidsgränser infördes kanske på papperet. Jag vet att de infördes på papperet 2003. Men de användes ju inte. Det fanns många tidsgränser. Vi har tre huvudtidsgränser. Jag tror att ni hade sju som aldrig användes.

Det fina med tidsgränser som är tämligen obönhörliga är att det gäller att ta ställning till fortsatt arbete, inte att tvinga människor som är sjuka till arbete. Det innebär en rätt för den enskilde att inte glömmas bort. Verkligheten är ju, det kan man se om man tittar, att det var ytterst få människor som blev kallade till någon form av uppföljning av Försäkringskassan före 2006.

Sedan utgår Tomas Eneroth på något lite svävande sätt från att den här tidsgränsen konsekvent är grym. I verkligheten är det ju inte så att det finns någon tidsgräns där svårt sjuka människor måste sluta vara försäkrade. Det är om de bedöms friska som de förs över till arbetsmarknadsåtgärder och så vidare.

Vi har hela vägen väldigt tydliga formuleringar för det. Den sista formuleringen kan man säkert diskutera om den bör förtydligas ytterli-

gare efter två och ett halvt år. Alternativet fortsatt sjukpenning finns och alternativen sjukersättning eller förtidspensionering finns.

Det är fel att framställa systemet som att en människa automatiskt kastas ut ur systemet trots sjukdom. Däremot kan man naturligtvis titta på bedömningarna. Vi har fått löfte om att man ska titta på om vissa bedömningar av sjukdomstillstånd har varit felaktiga.

Anf. 145 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag tror att det här föranleder ett avstämningsmöte mellan Ulf Nilsson, Försäkringskassan och kanske också statsrådet. Det är uppenbart att ni har helt olika uppfattningar om hur försäkringen fungerar. Det är helt tydligt så att många redan utförsäkras. Ytterligare 40 000 kommer att utförsäkras på grund av det regelverk vi har i dag. Det gäller att se verkligheten, inte bara på papperet – om man nu ska raljera över det.

Jag ska ge Ulf Nilsson en chans att fundera över frågan om taken. Skälet till att jag tar upp frågan är att en viktig bärande del i legitimiteten för våra försäkringar är att man känner att de omfattar oss alla. Det var därför Bo Könberg stenhårt drev frågan om höjda tak. Det är därför vi säger att vi vill att det höjda taket ska motsvara tio basbelopp för att se till att man inte ska behöva ta kompletterande privata försäkringar. Vi vet att alla inte får rätten och möjligheten att göra det. Det räcker med att man har en taskig höft, en dålig arbetsmiljö eller ärftliga sjukdomar i släkten. Då får man inte chansen att ta en kompletterande privat sjukförsäkring.

Jag vill inte ha ett samhälle där man måste ha ett kompletterande försäkringsskydd, dels eftersom det exkluderar många människor från möjligheten till en ekonomisk trygghet vid sjukdom, dels eftersom det leder till olikheter mellan olika grupper i samhället. Riskutjämnningen försvinner.

Förr i tiden kunde jag föra sådana här diskussioner med företrädare för Folkpartiet, och vi instämde i varandras anföranden och såg nyttan av att ha en försäkring som människor kände sig trygga med och som gav ett fungerande inkomstskydd. Men under Ulf Nilssons tid i riksdagen med ansvar för socialförsäkringsfrågorna har Folkpartiet ensidigt medverkat till att försämra både legitimiteten och försäkringsskyddet för grupper som sjuksköterskor, poliser, lärare, byggnadsarbetare och alla andra som vi brukar prata om. Det räcker inte att ha ett jobbskatteavdrag om man inte får teckna en försäkring eftersom man på grund av ohälsa inte bedöms marknadsvärd av de privata försäkringsbolagen. Hur är det med de höjda taken, Ulf Nilsson?

Anf. 146 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Först var det frågan om tidsgränserna. Det är bara att läsa innantill hur reglerna är. Vid tidsgränserna ska det ske en bedömning av om man har arbetsförmåga, det vill säga att gå tillbaka till den egna arbetsplatsen, eller i nästa steg om man har arbetsförmåga att i olika steg söka sig ut på större delar av arbetsmarknaden.

Att en del människor inte är nöjda med besluten är inte samma sak som att möjligheten att vara sjukskriven inte skulle finnas. Däremot är det viktigt att ta reda på om en del av de människor som är missnöjda

Prot. 2010/11:36
16 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

med besluten har rätt, det vill säga att de borde ha förklarats vara utan arbetsförmåga. Grundregeln är att ingen människa som helt saknar arbetsförmåga ska behöva söka sig ut på arbetsmarknaden. Det är helt felaktigt att säga att det skulle vara på något annat sätt. Ingen människa som är sjuk eller vårdas på sjukhus måste ut och arbeta om det är farligt för hälsan att arbeta. Tvärtom! För de allra flesta människor hävdar jag att tidsgränserna har inneburit en aktivare sjukskrivningsprocess där man tillsammans har hjälpts åt för att se hur stora möjligheterna är att komma tillbaka till arbete så snart som möjligt.

När det gäller höjda tak är Folkpartiets grundläggande principiella uppfattning att en stor del av befolkningen, ungefär 80 procent, ska få ut 80 procent av sin inkomst. Jag delar Tomas Eneroths syn på socialförsäkringarna, nämligen att jag tror att det är bra om en stor del av befolkningen känner att man är delaktig och får tillbaka en del av vad man betalar in till socialförsäkringarna i form av ett försäkringsskydd.

Vi har tidigare haft en bra överenskommelse om en stor sjukförsäkringsreform. Då tyckte vi inte att det var viktigast att på kort sikt arbeta för att de som har det bättre ställt får bättre sjukförsäkringsskydd. Men det är frågor som vi kommer att driva i den kommande Socialförsäkringsutredningen.

Anf. 147 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Innehållet i det betänkande som vi nu behandlar har sannerligen diskuterats i det oändliga. Vi har haft många, långa debatter i kammaren, och vi har haft ännu fler debatter ute i samhället – det är jag övertygad om.

Vi har också hört en massa saker från den här talarstolen som har oroad människor. Inför förra årsskiftet hörde jag att 70 000 personer skulle utförsäkras. Nu blev det 14 000. Självklart oroar det människor när man får fram med siffror som inte stämmer. Jag skulle också, om jag var sjuk, bli oerhört oroad av dessa siffror. Jag tycker att det är viktigt att vi håller oss till fakta.

Självklart har reformen inneburit förändringar för många människor. Jag har sagt det förut i talarstolen, och jag säger det igen, nämligen att det här var den bästa reformen och det bästa beslutet vi fattade i kammaren under förra mandatperioden. Men det finns vissa saker som måste förbättras och förändras eftersom människor har kommit i kläm. Det var inte syftet.

Vi har gjort, precis som Ulf Nilsson sade, många besök hos försäkringskassor och arbetsförmedlingar under våren och året innan. De synpunkter vi fick med oss då förmedlade vi givetvis vidare i våra kontakter med departementet. Jag beklagar att vi inte vidtog åtgärder tidigare, men min absoluta uppfattning är att det inte hängde på Socialdepartementet utan att det var Finanssen med finansminister Anders Borg som då stoppade förändringarna.

Nu är det hög tid – det har jag och Centerpartiet krävt – att vidta förändringar. Socialförsäkringsministern har sagt till oss att man har påbörjat utredningarna om hur man ska möjliggöra de förändringar som ska se till att människor inte ska komma i kläm. Jag hävdar att den här gången får inte Finanssen sätta käppar i hjulet för de ärliga ambitioner som jag är övertygad om att ministern faktiskt har.

För mig och Centerpartiet är det tre viktiga punkter som måste med i förändringen för att människor i systemet ska må bättre. Den första punkten gäller överlämningen från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. Det måste ske på rätt sätt. Framför allt handlar det om att Försäkringskassan måste göra klart vilken ekonomi människor ska få när de förs över till Arbetsförmedlingen. Det oroar många, samtidigt som det är oroande att byta handläggare. Då kan det behövas en längre tids förberedelser och en längre tids överlämnande.

Precis som De rödgröna tycker jag att samordningsförbunden kan vara bra i det sammanhanget med en längre så kallad förrehabilitering. Inspektionen för socialförsäkringen har sagt att innan man avsätter mer pengar till samordningsförbunden behöver vissa saker tydliggöras, bland annat hur uppföljning och utvärdering ska gå till bland samordningsförbundens åtgärder. Det behövs tydliga spelregler och mål. Det är viktigt innan mer pengar kan avsättas än i dag.

Den andra punkten som vi i Centerpartiet tycker är viktig är att när man har varit hos Arbetsförmedlingen och fått en genomgång av sin arbetsförmåga med alla upptänkliga hjälpmedel – psykosociala, arbets träning, läkare och specialister – måste Försäkringskassan acceptera att man inte har arbetsförmåga. Då ska det ske en omprövning. Det oroar i allra högsta grad den person det rör. De orosmomenten måste tas bort.

Man måste också hitta lösningar för de personer som inte har någon sjukpenninggrundande inkomst, dem som vi kallar nollklassade. Hur ska de få möjligheter till en försörjning? Är det enbart försörjningsstödet? Det är någonting man måste titta på.

Den tredje punkten är att när landstingen ska se till att man får rehabilitering behövs tvärpolitiska rehabiliteringsteam. Jag vill verkligen att departementet ser till att våra landsting får i gång alla dessa team som ska hjälpa människor. Där har landstingen verkligen inte gjort allt, även om de har gjort så mycket de har förmått, men de ska ha tydligare direktiv för detta.

Vi har fått mer pengar till rehabilitering. Vi har fått evidensbaserade åtgärder som är riktade till personer med de diagnoser som man är mest sjukskriven för. Det rör kvinnor i allra högsta grad, Wiwi-Anne Johansson i Vänsterpartiet, för det är de som har de mesta och de längsta sjukskrivningarna och som behöver mest hjälp.

En av de diagnoser som rör kvinnor är precis det som Wiwi-Anne Johansson sade, just de lättare psykiska åkommorna. I mitt landsting, Uppsala läns landsting, var det 1 209 personer som under 2009 fick hjälp just för den diagnosen. 900 av dem som fick hjälp var inte män. Med den tidigare sjukförsäkringen, vad hade hänt med dessa kvinnor? De hade fått fortsätta att leva på sjukpenning. Nu får de chansen att komma ut i ett arbetsliv och möjligheten att få en annan inkomst än om de är sjukskrivna. De har alltså fått hjälp, och det är väldigt viktigt.

Jag ställer inte heller upp på De rödgrönas reservation av fem skäl. Jag tror att det är de skälen ni har tagit upp i er reservation. Det första och det andra är att det inte är någon individuell prövning eller individuell bedömning av arbetsförmågan och att ni vill avskaffa tidsgränserna.

Inspektionen för socialförsäkringen säger i sin rapport att tidsgränserna är just det som har gjort att folk har kommit ut på arbetsmarknaden igen. Dessutom står det i förarbetena till lagen att om det finns särskilda

skäl eller om det anses oskäligt ska man inte prövas mot hela arbetsmarknaden utan då kan det skjutas upp. Det betyder inte att gränserna är absoluta, utan det som avgör är hur människan mår. Det är väl oerhört viktigt.

Jag vill också tydliggöra och klargöra att frågan om rehabiliteringskedjan och avstämningstillfällena är viktig för Centerpartiet. Detta att ni från den rödgröna sidan vill höja taket för sjukförsäkringen förundrar mig. När vi pratade om det tidigare betänkandet tyckte ni att det var viktigt att se till de människor som hade de lägsta inkomsterna. Om man ska höja taket förstår inte jag att det är dem man vänder sig till i första hand, utan tvärtom. Då pratar ni mot er själva, och det är för mig väldigt konstigt.

Ni säger också att ni vill höja gränserna i sjukförsäkringen för att man inte ska ta privata försäkringar för att snabbare komma till vården. Under er tid i regeringen ökade antalet privata försäkringar. Det berodde på att man inte fick komma snabbt till vården. Det vi nu har gjort är att medverka till att man får snabbare vård och till att korta köerna. Det har inträffat. Men vi är inte nöjda – vi tänker korta köerna ännu mer och se till att man fortare kommer till vården när man behöver. Det är väldigt viktigt.

Mitt landsting igen, för att ta ett exempel, var ett av de landsting som hade de längsta köerna 2006. I dag är det nästan tvärtom.

För att se till att sjukförsäkringen blir bättre och människor får den hjälp de behöver har departementet till sitt förfogande fått ett rebråd som består av Sveriges bästa och mest erfarna läkare och forskare. Det är tack vare Centerpartiet. Det var Lennart Levi och jag själv som drog i gång rebrådet. Det är min stora önskan att detta råd ska få vara kvar även i fortsättningen, för det garanterar att de medicinska insatser man gör är de rätta.

Ett stort problem i sjukförsäkringen är de unga med aktivitetsersättning. I sitt anförande nämnde inte Tomas Eneroth ett ord om det, men han har kommit tillbaka till dem i replikskiftena. Att ohälsotalet minskar har vi sett, men det är antalet ungdomar med aktivitetsersättning som ökar. En av de absolut viktigaste uppgifter vi nu har är att se till att minska detta. Har man en livslång funktionsnedsättning och aldrig kommer att få en arbetsförmåga ska man inte behöva leva på aktivitetsersättning.

Vi har från Centerpartiet föreslagit att man ska få något som vi kallar samhällslön, vilket innebär att man ska få en inkomst på 3 000–4 000 kronor mer än vad aktivitetsersättningen är för att klara av att leva på sin egen inkomst. I dag är det föräldrarna till dessa vuxna barn som får vara med och försörja dem, och det är inte rätt.

Den andra gruppen unga med aktivitetsersättning, som vi har pratat om här, är de som har en viss funktionsnedsättning men som mycket väl skulle kunna ha en arbetsförmåga om de bara fick speciella insatser. Det är det vi nu måste se till att de får, så att de har en chans på arbetsmarknaden. De behöver ett individuellt, flexibelt stöd hos Arbetsförmedlingen. Det behövs nischade arbetsförmedlare med specialistkompetens, och det behövs helt andra anställningsformer. Det behövs förbättringar och ett annat samarbete mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och

givetvis också kommunens dagliga verksamhet. Man behöver helt enkelt hitta ett nytt sätt att jobba.

Det har man bland annat gjort som ett projekt i Uppsala kommun under ett par år med väldigt bra resultat. Där har man lyckats få ungdomarna att komma ut på arbetsmarknaden helt eller delvis. Det är oerhört viktigt att de får den möjligheten till ett meningsfullt arbetsliv och ett meningsfullt socialt liv.

Slutligen måste jag nämna karensdagarna för företagare. Tomas Eneroth tog upp detta och slog sig för bröstet för att det var de som hade medverkat till förändringen. Jag ska inte förringa näringsminister Maud Olofssons insats i detta sammanhang, men om hon inte hade jobbat med frågan hade det nog inte blivit en speciell not i betänkandet om att det ska göras en förändring och en förbättring för företagarna.

Vi har mycket mer att göra på företagsidan – det är viktigt att ta med sig. Om vi ska få företagarna att vilja anställa personer som har varit borta länge från arbetsmarknaden behöver vi se till att företagen får andra förutsättningar, inte bara sänkta arbetsgivaravgifter utan också andra förutsättningar för ett tryggt företagande. Det är bara genom fler företag som vi får fler arbetstillfällen, vilket möjliggör för dem som har varit sjuka att komma tillbaka till ett arbete.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 148 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Först måste jag säga att det var riktigt roande att höra Solveig Zander säga att det minsann var Maud Olofssons förtjänst att det nu blev ett enigt betänkande som ordnade karensdagen för egenföretagare. Det var ju vår förtjänst! Vi hade majoritet i utskottet. Ni var i minoritet och anslöt er till förslaget. Det är fakta.

Om Solveig Zander vill kan ju Centerpartiet låta bli att ställa upp på det förslag som vi hade i riksdagen. Det kommer att bli riksdagsbeslut om det i alla fall. Det var alltså den nya parlamentariska situationen som såg till att det blev verklighet – det Maud Olofsson inte själv lyckades leverera och till och med det Maud Olofsson faktiskt såg till blev ett problem för landets småföretagare.

Jag är också oroad över att allt fler unga förtidspensioneras. Jag vill minnas att det var Cristina Husmark Pehrssons viktigaste fråga när hon tillträdde, i början av förra mandatperioden: Vi kan inte acceptera att unga människor ställs långt utanför arbetsmarknaden.

Det har varit ett totalt fiasko! Allt fler unga förtidspensioneras. Under fyra års borgerligt styre har vi sett en sådan utveckling. Man måste dra ett antal slutsatser om att åtminstone inte allt har varit så himla rätt i den fantastiska sjukförsäkringsreformen.

Sedan skulle jag vilja be Solveig Zander utveckla kritiken mot Anders Borg och ”Finansen”. Det var alltså så det gick till? Det var alltså Anders Borg och Finansen som stoppade förändringar i sjukförsäkringen som skulle ha genomförts? De felaktigheter och olämpligheter som vi har sett var alltså Finansens fel, och nu hoppas Solveig Zander att ”Finansen”, som hon uttrycker det, ska ändra uppfattning.

Jag får ändå upplysa om att Finansén inte är något eget parti utan en del av Regeringskansliet, där Maud Olofsson ingår som företrädare för Centerpartiet. Ska jag tolka det så att man har haft partiöverläggningar och hårda diskussioner om detta? Framför allt undrar jag om det finns något som talar för att "Finansén" i så fall har ändrat uppfattning och nu kommer att lyssna på Ulf Kristersson, när man inte lyssnade på Husmark Pehrsson?

Jag är mycket nyfiken på att höra hur Centerpartiet utvecklar sin kritik mot landets finansminister.

Anf. 149 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag sade beträffande Maud Olofssons insats i detta med karensdagarna – vilket jag kanske ska upplysa om – att jag inte vill förringa Maud Olofssons insats i sammanhanget. Men om Socialdemokraterna vill slå sig för bröstet och säga att det var de som drev igenom detta för att det parlamentariska läget är som det är, då bjuder jag gärna på det. Men alla förstår att även en minister som har ansvar för området är inblandad i en sådan skrivning som det var i vårt betänkande.

Det är rätt, måste jag, herr talman, säga till Tomas Eneroth att detta med unga förtidspensionerade var en mycket svårare fråga än vad den förra socialförsäkringsministern kunde tänka sig. Det är inget som man löser över en natt. Men det är en mycket viktig uppgift att ta till sig.

Jag talade om de förändringar som behövs för att medverka till att de unga förtidspensionerade blir färre och talade om att de som är på väg att komma in inte gör det. Detta är inget som socialförsäkringen löser, utan det är saker som ligger mycket längre tillbaka i ungdomarnas liv och som också behöver förändras. Det är mycket viktigt att man tar till sig det och gör det från grunden.

Vore det enkelt skulle Cristina Husmark Pehrsson ha gjort det. Men det var inte möjligt.

Beträffande Finansén: Förändringar i sjukförsäkringen kostar pengar. Jag är övertygad om att om den nuvarande sjukförsäkringsministern kommer med mycket tydliga underlag till hur vi ska förbättra det som har blivit fel, då vet man också vilka pengar man ska lägga till och vad det kommer att kosta framgent. Detta är inga enkla saker, inget man viftar bort.

Anf. 150 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag lugnas av det Solveig Zander sade. Resonemanget om att den nya socialförsäkringsministern nu ska komma fram med mycket tydligare underlag tyder på att man tidigare har kommit fram med mycket otydliga underlag och därför har regeringen inte lyckats enas om att detta är en prioriterad fråga.

Jag är lite oroad över utvecklingen. Det är regeringen som helhet som har ansvar för politiken. Finansén har ingen vetorätt, utan det är regeringen som helhet som bestämmer. Antingen ställer man upp på politiken eller inte. Man ska inte skylla på Finansdepartementet.

När det gäller unga förtidspensionärer: Det är skönt att vi är överens om att det är en otillfredsställande utveckling. Det är till och med så att den har blivit mycket värre. Fler unga förtidspensioneras, och dessutom hamnar en del i den berömda nollklassningen, vilket innebär att de också

hamnar i en akut ekonomisk krissituation. Därför måste man skyndsamt göra något.

Jag bävar inför tanken att vi ska hamna i ett läge där det återigen blir Finansens som lägger hinder i vägen för att göra något så viktigt och något så samhällsekonomiskt lönsamt och angeläget som att se till att unga människor med svåra handikapp eller sjukdomar får en chans att komma in i samhället och inte förtidspensioneras tidigt.

Det är väl bara att invänta besked från statsrådet, som kommer upp här senare, och höra på vilket sätt man tänker leverera detta.

Men frågan till Solveig Zander kvarstår: Vad är det som talar för att Finansdepartementet och regeringen den här gången gör något annat ställningstagande? Har ni bättre underlag den här gången? Var det i så fall dåligt underlag tidigare? Onekligen måste ni – jag tolkar det så – se att det finns ett antal uppenbara brister och felaktigheter i den sjukförsäkringsreform som vi har genomdrivit.

Anf. 151 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Hur länge har vi haft den här reformen? Är det tio år, eller hur lång tid är det? Det är en betydligt kortare tid! För att man ska kunna se vad det blir av en reform måste det i alla fall få gå några månader innan man gör förändringar. Det är precis det som reformen handlar om. Vi har nu sett hur det har utvecklats sig. Det är när man har sett det som man kan komma med förslag till förändringar.

Jag vill inte – för att citera den rödgröna sidan – göra något hafsigt och slafsigt den här gången. Det är därför sjukförsäkringsministern nu utreder detta, vilket han sade hos oss i utskottet. Och han utreder det noga, för att komma med förslag som är hållbara. Det var det man inte gjorde tidigare. Därför är jag övertygad om att när man nu kommer med de underbyggda förslagen, då kommer också Finansens att ställa upp.

Sedan gällde det de unga förtidspensionerade, varför man inte hade gjort något åt det, när det var så viktigt. Jag försökte förklara det förra gången. Detta är inget som man hittar en lösning på rätt upp och ned, för då hade man gjort det. Detta beror på sådant som har hänt tidigare i ungdomars liv. Det har inte kommit nu, under den fyraårsperiod som har varit, utan detta är sådant som har hänt tidigare. Det är därför vi måste få med hela samhällssystemet i att rätta till och minska förtidspensioneringarna för de unga. Men det är viktigt att se till att företagen vill ta sig an dem och att vi hittar nya sätt att jobba för att få ut ungdomarna i arbetslivet.

Anf. 152 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att lägga mig i det tidigare replikskiftet. Jag undrar hur länge Solveig Zander ska hänvisa till den tidigare S-regeringen som regerade med något stöd av oss och Miljöpartiet. När vi kommer fram till pensionssystemet, nästa utskottsområde, är det väl också gamla regeringars fel att det ser ut som det gör och deras barndom, så det går tydligen ganska långt tillbaka.

Jag har en fråga till Solveig Zander. Även vi inser att man behöver ha tidsgränser. Allt var verkligen inte bättre eller ens bra tidigare. Det behöver göras mycket i fråga om rehabilitering. Det ställer vi naturligtvis upp på och tycker är bra.

Prot. 2010/11:36
16 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Problemet är att tidsgränserna drabbar dem som är sjuka, om de inte får rehabilitering. Jag tror att vi är ganska överens om att det inte är så vidare bra för de sjuka och inte bra för samhällssystemet. Men det vi kallar stupstocken drabbar ändå människor, även om den sedan kan omprövas. Under omprövningstiden tappar man ganska mycket pengar. De flesta tappar flera tusen kronor i månaden, och då talar vi inte om den rikare delen av befolkningen. Det är ett bekymmer att man inte ser detta.

Det är inget stort problem, tydligen. Solveig Zander inledde nämligen nästan med att säga att prognosen var att 40 000–50 000 skulle komma på fel sida, så att säga, om den här stupstocken, men nu blev det bara ca 14 000.

Det är 14 000 personer som hamnar i ett läge där de förutom att de är sjuka också blir fattiga och oroliga. Jag vågar påstå att de dessutom blir sjukare av den oron. Det tycker jag är oförsvarligt.

Vad är det som är så bra med stupstocken och att den har drabbat de här 14 000 personerna? Förklara det!

Anf. 153 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag tänker fortsätta att hänvisa till den gamla regeringen så länge som det finns skäl att göra det. Så jag kan inte säga någon tidsgräns när det gäller det heller.

När det gäller att man omförsäkras från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen är det faktiskt så att man får en andra chans. För det är inte så att rehabiliteringen upphör när man kommer över till Arbetsförmedlingen. Det är en del i rehabiliteringen som fortsätter men hos en annan myndighet.

En punkt som jag tog upp var just ekonomin, för det oroar många att ekonomin kan förändras. Då vet vi att hälften av dem som omförsäkras till Arbetsförmedlingen får lika mycket – eller mer – som de hade när de var i sjukförsäkringen. Men det här måste tydliggöras för personer, så att de vet vad det innebär.

Sedan gäller det också att se till att man får mer rehabilitering, precis som Wiwi-Anne Johansson säger. Det är viktigt. Företagshälsovården – det nämnde Finn Bengtsson tidigare – har fått mer pengar, och det är rätt. Men de pengar som de har fått till sitt förfogande under det här året har de inte använt, och det är ett problem. De säger: Vi har inte riggat det tillräckligt snabbt, så att vi har sett till att ta till oss de här pengarna.

Det är ett av problemen. Men under nästa år ska de verkligen se till att de nyttjar pengarna, för de behövs.

Anf. 154 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Ja, jag vet också att man kan få tre plus tre månader på sin arbetslivsintroduktion. Det är under förutsättning att man över huvud taget klarar av att delta i arbetslivsintroduktionen. Det kan vara så att sjukdomen är så svår att man inser efter några veckor eller någon månad av den här arbetslivsintroduktionen att det är fullständigt omöjligt.

Jag har stött på de människorna. Jag träffar också på arbetsförmedlare som jobbar med de här personerna.

Om man då själv bestämmer att man inte kan delta i arbetslivsintroduktionen och att man måste pröva att få tillbaka sjukersättningen faller man ur systemet. Man faller inte mellan några stolar. Man faller helt

enkelt rakt ned på golvet, för det finns inga stolar. Det finns ingenting som tar hand om den här personen då.

Och det är precis det som vi har talat om tidigare, som många människor, bland annat Annica Holmquist, har hamnat i. Under den tiden får de inte en krona i ersättning, utan de får hanka sig fram och låna sig fram. Och det kan fortfarande ta mellan sex och åtta veckor innan man har omprövat för de här personerna som själva känner att de inte klarar detta. Är det rimligt? Är det värdigt ett Sverige i dag?

Anf. 155 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag sade precis det i mitt inledningsanförande, att överföringen från Arbetsförmedlingen tillbaka till Försäkringskassan är en av de punkter som man nu måste se över, som man jobbar med på departementet. För det är inte meningen att personer ska komma i kläm, och det är definitivt inte meningen att man ska behöva vänta så länge på att få veta om man ska skrivas in där återigen. Det är viktigt, precis som Wiwi-Anne Johansson säger.

Men det är också så att man i introduktionen hos Arbetsförmedlingen ska pröva vad man har för arbetsförmåga. Och den arbetsförmågan prövas ju inte bara genom att man går dit en gång eller att man har ett enda samtal. Det är fler saker som ingår i den arbetsförmågebedömningen.

Wiwi-Anne Johansson! Du nämnde själv i ditt anförande ditt rygg-onda, eller vad det var för någonting, och att politikerna väl inte kunde avgöra hur länge du skulle vara sjukskriven. Nej, det kan de inte, men du har en arbetsförmåga. Man kan vara sjuk och ha en arbetsförmåga, och det måste prövas. För du är ändå här och jobbar, fast du har ont i ryggen. Det är likadant med alla andra människor. Och det är den möjligheten man får hos Arbetsförmedlingen i introduktionen, att se om man har en arbetsförmåga, trots att man har en sjukdom.
(forts. 9 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december

UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Punkt 1 (Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434))

Lagförslaget innebar att förvaltningsuppgifter som innefattade myndighetsutövning skulle få överlätas till ett utländskt lärosäte. Beslutet att anta lagförslaget måste därför fattas i den ordning som föreskrivits i

Prot. 2010/11:36
16 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen, vilket krävde att riksdagens beslut skulle fattas antingen med tre fjärdedels majoritet eller i den ordning som gällde för stiftande av grundlag. Av förslaget framgick att beslutet önskades bli antaget i ett enda beslut. För bifall krävdes därför att *minst tre fjärdedelar* av de röstande förenade sig om beslutet.

Enligt RO 5 kap. 4 § andra stycket skulle beslut fattas genom omröstning.

Votering:

301 för bifall

1 avstod

47 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att *minst tre fjärdedelar* av de röstande hade röstat ja och kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 94 S, 94 M, 24 MP, 19 FP, 17 C, 20 SD, 15 V, 18 KD

Avstod: 1 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 1 MP, 5 FP, 6 C, 3 V, 1 KD

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Punkt 6 (Huvudmannaskap för veterinärer)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

192 för utskottet

111 för res. 2

1 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 22 MP, 20 FP, 17 C, 20 SD, 18 KD

För res. 2: 94 S, 1 MP, 16 V

Avstod: 1 MP

Frånvarande: 18 S, 12 M, 1 MP, 4 FP, 6 C, 3 V, 1 KD

Punkt 7 (Djurskyddsfrågor)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

171 för utskottet

132 för res. 3

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 1 MP, 20 FP, 17 C, 20 SD, 18 KD

För res. 3: 94 S, 22 MP, 16 V
Frånvarande: 18 S, 12 M, 2 MP, 4 FP, 6 C, 3 V, 1 KD
Stina Bergström (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.
Jonas Eriksson (MP) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 9 (Livsmedelsstrategi)

1. utskottet

2. res. 5 (S)

Votering:

192 för utskottet

111 för res. 5

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 23 MP, 20 FP, 17 C, 20 SD, 18 KD

För res. 5: 94 S, 1 MP, 16 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 1 MP, 4 FP, 6 C, 3 V, 1 KD

Punkt 11 (Jordbrukets konkurrenskraft)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

170 för utskottet

134 för res. 7

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 17 C, 20 SD, 18 KD

För res. 7: 94 S, 24 MP, 16 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 1 MP, 4 FP, 6 C, 3 V, 1 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Socialförsäkrings-
området*

9 § (forts. från 7 §) **Socialförsäkringsområdet** (forts. SfU1)

Utgiftsområde 10

Anf. 156 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag begärde replik för en stund sedan när vi diskuterade i socialförsäkringsdebatten för att fundera över vad det egentligen var som Solveig Zander sade.

För ett år sedan stod vi i den här kammaren och beslutade om ändringar i reglerna eftersom det behövde göras justeringar. Det insåg även alliansregeringen att man behövde. Vi bytte orden "särskilda skäl" mot "om det inte kan anses oskäligt". Det var några små ändringar för att inte människor skulle behöva kastas ut. Även alliansregeringen tyckte ju att det var orimligt. Är Solveig Zander nöjd med hur det blev?

Solveig Zander sade sedan i *Ekot* i oktober i år att en snabb översyn inte borde vara så komplicerad att genomföra. Det handlar i första hand om att se till att tillämpningen av regeringens sjukregler fungerar, sade hon.

Är det inte längre nödvändigt med en snabb översyn, enligt Centerpartiet? Eller är det snabbt att säga att det kanske kommer om ett halvår när vi i majoriteten i slutna rum i så kallade interdepartementala utredningar har fått fram ett förslag? Eller står inte längre Solveig Zander för det hon sade i *Ekot* den 13 oktober?

Anf. 157 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Jag står verkligen för det jag säger. Jag tycker att jag var oerhört tydlig i mitt anförande när jag sade att förändringarna ska komma nu och att jag vill se dem väldigt snabbt.

Ministern sade till oss i utskottet att det skulle ske i närtid och under vårvintern. Så uttryckte ministern sig. Jag är en av dem som vid alla tillfällen då det är möjligt påtalar och driver att det är viktigt att de kommer då.

Det som var föremål för diskussion tidigare, och jag tror att det också handlade om det i *Ekot*, var att man avsåg att vänta med förändringarna till den stora Socialförsäkringsutredningen var klar. Då sade jag: Nej, vi ska inte vänta så länge. Vi ska verkligen se till att det här sker så snabbt det går.

Nu har vi varit här i riksdagen i tre månader. Om man kommer med ett förslag till förbättringar strax efter jul måste jag säga att det är så snabbt som man över huvud taget kan arbeta. Det får inte bli som när ni tidigare beskyllde oss för att vi gjorde saker och ting för snabbt och slarvigt. Nu ska vi verkligen ha underbyggt de förändringar som jag kallar för småjusteringar. Man använder ord på olika sätt. Det jag menar med småjusteringar är sådant som man kommer med nu med detsamma efter nyår.

Anf. 158 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant att lyssna på Solveig Zander. Förändringar ska komma strax efter jul, sade Solveig Zander nu. När vi diskuterade frågan med ministern i utskottet så sent som för ett par veckor sedan fick ministern en konkret fråga – den kan vi säkert prata vidare om senare i debatten – om hur lång tid det kommer att ta innan man får fram förslag. Riksdagens regler är sådana att man måste lägga fram förslag senast i mars för att de ska kunna behandlas innan sommaruppehållet och därmed träda i kraft tidigast den 1 juli.

Jag tycker att det är väldigt sunt att regeringen äntligen har insett att man måste göra någonting, att man måste göra det ordentligt och att man inte kan vänta till 2013. Det är lite olika ändringar av lite olika regler som behöver göras.

Jag blir inte klok på vad Solveig Zander och Centerpartiet egentligen vill. Direkt efter valet pratade man om en snabb översyn. Då uppfattades det så att man skulle kunna få fram en ändring som i princip kunde träda i kraft vid årsskiftet. Nu är vi snart framme vid årsskiftet. Några förslag är inte framlagda ännu. Vad är det som gör att Solveig Zander ändå inte vill ge ett sådant uppdrag till regeringen? Det är ju faktiskt vad det hand-

lar om om man skulle yrka bifall till den reservation som vi har i betänkandet och som vi nu har att ta ställning till. Det innebär ett uppdrag till regeringen att återkomma med förslag. Kan vi få en utskottsmajoritet bakom det blir det ju ett tydligt uppdrag till regeringen.

Anf. 159 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! I den reservation som De rödgröna har ingår det fem olika punkter. Några av de punkterna handlar om att tidsgränserna ska avskaffas, om att man ska höja taket och om avstämningsmöten. Det är mycket. Reservationen handlar inte bara om att detta ska komma snabbt. Jag ställer inte upp på de här andra punkterna. Jag tycker att avstämningsmötena inte fyllde någon funktion. De gjorde inte att folk kom snabbare tillbaka till arbetet. Jag ställer inte upp på att tidsgränserna ska avskaffas. Därför ställer jag inte upp på reservationen.

Däremot kan man diskutera vad en snabb översyn innebär. Ministern använde uttrycket närtid när han var i utskottet. Närtid för mig är efter nyår. Jag tycker också att vårvintern är snabbt. Det innebär att vi skulle kunna behandla ärendena under nästa halvår, under vårsessionen, här i riksdagen. Det är viktigt. Jag håller med Gunvor G Ericson om att det är viktigt att vi kan fatta beslut innan sommaruppehållet i riksdagen. Jag ska medverka så mycket jag kan till att det blir möjligt. Det vill jag verkligen deklarerera.

Anf. 160 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Det är ett otroligt svårt område som vi debatterar nu. Det är ett område som är väldigt viktigt för oss. Jag tror att det inte finns en enda ledamot av riksdagens kammare som inte under valrörelsen har träffat någon människa som upplever sig drabbad av sjukförsäkringen. Jag tror inte att det finns en enda ledamot som inte har någon i sin egen närhet som är beroende av sjukförsäkringen och som på något sätt känner att detta är något som inte fungerar optimalt.

Men jag tror inte att det var någon av oss som inte redan innan förändringarna genomfördes hade någon i vår närhet, bland våra närmaste anhöriga, bland våra vänner eller bland våra grannar, som även då upplevde att försäkringen inte var vad den borde vara.

Vi har genomfört otroligt svåra förändringar av ett system som inte fungerade. Jag erkänner gärna att allting inte blev rätt. Det vet jag att ministern också gör. Vi måste våga se att när vi gjorde den stora förändringen lyckades vi inte uppnå vår ambition fullt ut. Ambitionen är, och ambitionen kommer att fortsätta att vara, att varje person som är sjuk men har en förmåga att arbeta ska få hjälp och stöd för att ta vara på den förmågan att arbeta. Samtidigt ska varje person som är för sjuk för att arbeta känna en trygghet i en sjukförsäkring som garanterar att man får en ekonomi som fungerar trots att man är sjuk och inte kan försörja sig genom arbete. Det är en otroligt högt ställd ambition.

Jag möter en del som jobbar på Försäkringskassan som säger att det är omöjligt och att det inte går att leva upp till detta. Men jag och Kristdemokraterna menar att vi inte kan ge oss. Så länge det finns en person som kommer i kläm ska vi fortsätta att försöka göra allt vi kan för att förbättra systemet.

Prot. 2010/11:36
16 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

Genom förändringarna i sjukförsäkringen har vi gjort stora förbättringar för många människor som förut inte alls fick den hjälp de behövde. Genom det förslag som oppositionen har lagt fram om att ta bort tidsgränser skulle man inte hjälpa de här människorna. Det är människor som faktiskt har kommit tillbaka till arbete. Jag använder ord som jag har hört från personer som själva har varit med om förändringen. De säger: Jag har fått tillbaka mitt liv. Det är det de upplever.

Men den andra sidan finns också. Det finns människor som nu känner att de är i kläm. Det finns människor som känner att de inte får den hjälp och det stöd de behöver och som inte känner den ekonomiska trygghet som vi vill att alla ska kunna känna när man har drabbats av sjukdom.

En av de bästa sakerna med reformen är att vi har fortsatt minskningen av inflödet till sjukförsäkringen. Det är jätte viktigt. Det är inte så att vi säger att vi inte vill ha människor i sjukförsäkringen därför att vi tror att människor blir lyckligare och gladare så där i största allmänhet om vi inte skulle ha någon försäkring. Det är fortfarande så att alla som är för sjuka för att arbeta ska ha en trygghet i försäkringen.

Men vi vet, genom den forskning som finns och som tidigare har berörts av mina allianskamrater här i talarstolen också, att sjukförsäkringen i sig kan vara skadlig. Om man har möjlighet att arbeta men inte ges chansen därför att man inte får rätt hjälp och stöd kan man bli sjukare av att vara sjukskriven.

Jag tittade på tv-sändningen av *Svenska hjältar* häromdagen. Där lyfte man fram en tjej som förebild. Hon heter Alexandra Andersson och fick en mycket allvarlig sjukdom när hon var i tonåren; jag tror att hon var 17 år. En av hennes kompisar sade någonting som verkligen grep mig, och det var när hon tittade på Alexandra och sade: Hon har flyttat hemifrån och har körkort och heltidsarbete. Det har inte ens jag. Det säger alltså den friska kompiserna om Alexandra som förlorat händer, fötter och delar av armarna och benen. Hon har ett heltidsarbete. Hon har körkort. Hon har ett självständigt liv. Det har hon för att hon fått hjälp och stöd. Hon är en hjälte eftersom hon är en förebild.

Vi ska ha ett sjukförsäkringssystem som fungerar för dem som inte orkar vara hjältar. Alla orkar inte vara det. När man drabbas av sjukdom kan man verkligen hamna på botten, och då måste vi ha ett system som ser människorna och hjälper dem. Det är det tidsgränserna är till för.

Vi har en stor utmaning med att fortsätta att förbättra sjukförsäkringssystemet. Mycket måste vi göra väldigt långsiktigt, för det finns stora problem som varken de förändringar vi gjorde under förra mandatperioden kunnat avhjälpa eller någon tidigare regering tagit tag i. Det jobbar vi med i den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen. Ett stort problem som vi tittar på är de som inte täcks ordentligt av det nuvarande sjukförsäkringssystemet, som ju utgår från inkomstbortfall. Vi har nämligen människor som inte kommer in ordentligt i försäkringen då de aldrig haft någon inkomst. Därmed har de ingen inkomst som faller bort, men likväl har de en svår ekonomisk situation. Den försäkring som vi haft och den som vi har är inte tillräckligt för dessa grupper.

Det är viktigt att vi har ett system som mycket bättre tar till vara sjuka människors förmåga. Att man är sjuk är nödvändigtvis inte i sig ett hinder för att kunna arbeta. Men alla kan inte prestera till hundra procent. Alla kan inte producera lika snabbt och effektivt. Vi måste bli mycket

bättre på att uppmuntra de arbetsgivare som faktiskt tar sitt ansvar. Det finns mycket bra förebilder bland arbetsgivare, sådana som säger: Vi vill anställa personer just för att de har ett arbetshandikapp eftersom vi ser att de tillför oss någonting.

Kristdemokraterna hade i sitt valmanifest ett förslag där vi sade att vi som offentlig arbetsgivare måste göra just detta. Vi måste vara förebilder. Vi måste vara de som visar att människor oberoende av vilken förmåga de har kan vara en tillgång – om vi inte tittar på var människor brister utan i stället tittar på vad de kan.

I den sjukförsäkring vi har och med de förändringar vi har gjort finns en hel del frågetecken som vi nu håller på att titta på. Vi måste fundera vidare på hur vi ska kunna ge hjälp och stöd till dem som inte haft någon inkomst tidigare, till dem som varit borta länge från arbetsmarknaden, kommit över till Arbetsförmedlingen och nu kommer tillbaka till sjukförsäkringen. Kanske har de varit borta alldeles för länge för att ingen brytt sig om att ge dem den hjälp och det stöd de behöver. Därför är vägen tillbaka alldeles för lång.

Vi måste fundera på om rätt personer i dag förs över från sjukförsäkringen till Arbetsförmedlingen eller om fler borde omfattas av att få en långsiktig sjukförsäkring. Tratten in för att få permanent sjukersättning är väldigt trång. Vi måste fundera på om den är för trång.

Vi måste fundera på om Arbetsförmedlingen i en del fall kanske ska kopplas in lite tidigare, inte vänta tills det har gått 180 dagar utan öka möjligheten för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan att gemensamt ta sig an personer där man redan tidigt kan se att sjukdom inte är det största problemet, utan det är hjälpen vidare till arbete som dessa personer har störst behov av.

Vi måste fundera på hur ersättningen ska beräknas under perioden då man gör en arbetsprövning. Det är några av de saker som jag tillsammans med ett par andra kristdemokrater funderar över i en arbetsgrupp. Vi måste fråga oss vad mer som behöver göras. Vi har stora utmaningar. En del av dem kan vi återkomma till inom det närmaste året. Förslag kommer under vårvintern, som vi hört från ministern och departementet. En del utmaningar måste vi gemensamt titta på i den parlamentariska utredningen – ännu mer långsiktigt.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 161 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Tack, Emma, för anförandet! Det är intressant att höra de olika begreppen – ”inom det närmaste året”, ”vårvintern”, ”efter jul” som sedan korrigerades till ”efter nyår”. Vi har fått höra olika tidsangivelser för när ni avser att göra justeringar i sjukförsäkringsreformen vad gäller de uppenbara felaktigheter som finns. Jag kan förstå att många är oroad över att de inte får klara besked i frågan. Det är ett av skälen till att kristdemokraten Thord Carlsson i Sollefteå gick ut och uppmanade: Rösta rödgrönt. Så säger en ledande kristdemokratisk politiker. Det är förklaringen till att handikappförbunden nu tillskriver oss alla och tycker att vi ska stödja den motion som finns så att någonting händer.

Jag kan förstå om den oron dessutom ökar när vi hört Solveig Zander säga att det var Finansén och Anders Borg som stoppade möjligheten att göra korrigeringar. För att försöka få fram lite tydligare besked från Emma Henriksson undrar jag om det var Finansdepartementet och Anders Borg som stoppade möjligheten att göra korrigeringar i sjukförsäkringen och om något talar för att ni kommer att få göra korrigeringar i närtid. Och vad innebär i så fall ”närtid”?

Vad ska de som nu utförsäkras eller nollklassas tro? Emma Henriksson talade väl och engagerat om unga förtidspensionerade, men faktum är att antalet ökar kraftigt. Dessutom nollklassas många av dem, ställs helt utan möjlighet till egen försörjning, inte minst på grund av att ni avskaffade den tidsbegränsade sjukersättningen. Situationen har alltså blivit värre under den här perioden.

Det finns således ett antal saker som brådskar. Och än har vi inte fått några besked om när, var eller hur. Eller är det så att statsrådet, när han väl går till Anders Borg, återigen får nej, såsom traditionen brukar vara när socialförsäkringsministrarna går till Finansdepartementet i borgerliga regeringar?

Anf. 162 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag är av den uppfattningen att när man sitter i en majoritet bär man ett delat ansvar. Det ansvaret finns hos hela regeringen, och det ansvaret finns hos hela majoriteten i riksdagen. Det ansvaret har vi gemensamt.

När det handlar om en så komplex försäkring som sjukförsäkringen tror jag inte att någon regering någonsin skulle kunna genomföra den och lyckas till hundra procent från början. Under resans gång upptäckte vi saker som vi insåg riskerade att leda till felaktigheter, och vi korrigerade dem omedelbart.

Det arbete som just nu pågår inom våra partier är att vi samlar in erfarenheter från våra medlemmar, från våra väljare, från allmänheten, från människor som har erfarenheter och upplever att det kan vara förändringarna i sjukförsäkringen som gör att de känner att de kommer i kläm. Vi måste noga titta på vilka förändringar som behöver göras för att vi ska kunna uppnå målet med sjukförsäkringen.

Ett fall som jag fick höra talas om häromdagen, av en handläggare på Försäkringskassan, gällde en tjej som inte ens var 30 år fyllda och riskerade att få sin sjukpenning indragen. I hennes fall handlade det om att läkaren bara skrivit att hon hade en reumatisk sjukdom. Det fanns inget läkarintyg som berättade om de två stroke hon haft det senaste året, hennes halvsidesförlamning eller bristande förmåga att tala. Det fanns inget läkarintyg på det. Vi kan inte göra någon förändring i lagen som kompenserar för att ett intyg inte har skickats in.

Allt som kommer fram är inte enkelt att åtgärda via lagstiftning.

Anf. 163 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Nej, allt är inte enkelt. Det hedrar Emma Henriksson att hon dels delger sina erfarenheter av de brister som finns i sjukförsäkringssystemet, dels uppenbarligen är öppen för att det behöver göras korrigeringar. Det tycker jag är bra.

Skälet till att jag frågar och försöker pressa fram ett besked är att vi nu i kammaren har ett läge där ledamöterna i samtliga partier ska ta ställning och rösta. Ett alternativ då är att ta ställning för att riksdagen sätter ned foten och säger att vi inte kan vänta på att regeringen internt ska försöka komma överens, att säga att vi folkvalda – regeringen är inte folkvald – tycker att det behövs korrigeringar i sjukförsäkringsreformen eftersom det får ödesdigra konsekvenser när så många människor utförsäkras eller nollklassas.

Alla ledamöter av Sveriges riksdag har möjligheten att sätta ned foten, och därför är det också viktigt att alla som följer debatten får reda på vad det är som gör att ni inte tar det ställningstagandet. Vet ni att det kommer ett förslag om en vecka eller två, eller har ni ingen aning?

Jag blev väldigt orolig när jag hörde att det var i huvudsak Finansdepartementet, Anders Borg och Moderaterna som hade stoppat de förslag till korrigeringar som har funnits tidigare, för maktförhållandena i den borgerliga regeringen har ju inte ändrats sedan dess. Tvärtom är Moderaterna större än någonsin. Centern, Folkpartiet och Kristdemokraterna gjorde väsentligt sämre valresultat, så ökat inflytande i den nya regeringskonstellationen lär man kanske inte ha. Det gör också att väldigt många är oroad för att det faktiskt inte blir några förändringar och att det också fortsatt är viljan att göra stora kostnadsbesparingar i sjukförsäkringen som är det viktigaste i närtid.

Jag har varit lika tydlig som Emma om att vi i Socialförsäkringsutredningen ska utpröva, diskutera och hitta breda och långsiktiga lösningar. Det ansvaret har vi alla för att få en hållbar sjukförsäkring. Men vi har också ansvaret här i kammaren i dag och på måndag när vi voterar att se till att man också kan göra förändringar. Det är det handikapporganisationer, Thord Carlsson och många andra vädjar om.

Anf. 164 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag hade varit beredd att rösta för en förändring om den hade kunnat göras med ett klubbslag och blivit rätt. Det förslag som oppositionen har lagt fram är inte ett förslag som skulle hjälpa de människor som i dag upplever sig ha kommit i kläm i sjukförsäkringen.

Problematiken är inte så enkel. Det behövs ett ordentligt arbete med att gå till botten med vad det är människor upplever är fel, vad som handlar om brister i lagstiftningen, vad som handlar om brister i annat regelverk, vad som kan ha att göra med brister i tillämpningen och vad som kan vara sådant som inte alls har med förändringen att göra utan beror på sådana delar av sjukförsäkringen som vi inte har ändrat men där det fortfarande finns kvar brister sedan tidigare. Vi måste vara väldigt noggranna, och vi måste göra rätt.

Att med ett slag ta bort tidsbegränsningen skulle inte leda till alla de förbättringar som bland andra handikapporganisationerna hoppas på, och det skulle dessutom innebära att vi går tillbaka till den situation vi hade innan, alltså en situation där människor blev undanskuffade, gömda och glömda och inte fick hjälp. I dag vittnar människor om att de tack vare förändringarna upplever att de har fått sina liv tillbaka.

Anf. 165 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Precis när Göran Persson och Pär Nuder klev in i kammaren var jag på väg att säga att det är mycket som har förändrats sedan jag var i riksdagen för tio år sedan, men så kom jag på att jag kände förbluffande väl igen mycket. En sak man verkligen känner igen är den intima stämningen mellan en talare här uppe i talarstolen och en grupp riksdagsmän här framför. Det lär vi få leva med.

Den som tror att det är en enkel och okomplicerad sak som kan göras utan att något går fel på vägen att gå ned från 73 000 nya förtidspensionärer varje år till väsentligt mycket färre eller att gå från att ha Europas högsta sjuktal till att ha ett mer normalt sjuktal i Europa är inte intellektuellt hederlig. Det ursäktar inte att vi inte gör allt vi kan för att allting ska bli bra.

När vi talar om system där man fattar beslut om 47 miljoner utbetalningar varje år ska vi inte lura oss eller sjunga med änglarna och låtsas som om ifall vi bara hade fått igenom vårt förslag skulle ingen människa någonsin ha haft anledning att se ett enda bekymmer i socialförsäkringen. Jag tror att inte ens Tomas Eneroth skulle vilja att kammaren skulle fatta beslut om att riva upp tidsgränserna i sjukförsäkringen, för det skulle vålla otroligt många problem. I dag är vi på god väg att komma till rätta med problemen.

Det här är en intressant debatt. Jag tror att vi alla härinne börjar kunna våra respektive positioner ganska väl. Detta är ingen recension utan bara ett konstaterande. Vi vet vad vi tycker, och vi har respekt för varandras ståndpunkt. Vi tycker delvis olika, men jag tror ändå att vi i många stycken gjorde en gemensam analys som vi inte bör slarva bort när vi nu kivas om hur vi ska gå vidare.

Jag tror att vi har skäl att vårda den reform vi har gjort. Det gäller att stå för de viktiga förändringar som har gjorts och som oundvikligen kommer att uppfattas som smärtsamma om man inte vill säga att det var enklare med 73 000 nya förtidspensionärer varje år, för då slapp vi fatta svåra beslut.

Vi på vår sida vill stå för den reform vi har gjort. Vi tar också ansvar för att förbättra den reformen. Det tar lite tid, men det är det vi håller på med.

Ni säger i huvudsak att ni vill riva upp reformen. Det är okej. Då tycker vi olika. Då kommer vi inte att kunna mötas.

Vi återkommer, och jag kan lika gärna bringa total klarhet i den frågan. Jag sade det i utskottet häromveckan: Vi kommer till våren att återkomma med vår analys och våra förslag på vilka förändringar som ska göras. Då kommer vi att se om vi fortfarande står på helt olika sidor eller om vi kan enas om att detta är ungefär det som behöver göras och söka breda lösningar för att förbättra en reform som i sina grundvalar ligger fast. Det finns inte så mycket mer att säga om den saken just nu.

Låt mig därför börja i en annan ända och backa ett steg tillbaka och se vad det egentligen är vi håller på med i den del av socialpolitiken som vi nu diskuterar. Svensk socialpolitik fyller 100 år den här mandatperioden. I princip fyller den 100 år, för 1913 kom den första riktigt stora sociala reformen som berör vårt område. Då kom den första svenska allmänna pensionsreformen. Några år senare kom den första riktiga socialförsäkringen med inkomstskydd, nämligen arbetsskadeförsäkringen. Sedan

dess har vi oavbrutet reformerat svensk socialpolitik i 100 år, och vi har kommit i ett läge där ganska många människor tycker att vi har något att slå vakt om.

Vi har etablerat begrepp som är unika: generell välfärdspolitik, inkomstskydd, som sedan med åren har glidit över i mer moderna begrepp. Vi pratar i dag väldigt mycket om självständighet, egenförsörjning, jämlikhet, jämställdhet, barns rättigheter och barns rätt att inte bara ärva sina föräldrars sociala situation.

Vi har vunnit ett hyggligt stort internationellt erkännande för en förmåga till sociala reformer, numera översatt till EU-modeordet sociala innovationer. Vi är i denna enkla mening ett föregångsland, och det kan både höger och vänster i ganska hög grad ta åt sig gemensam ära för. På er sida var det Gustav Möller och Alva Myrdal, och på vår sida var det Gösta Bagge och många andra som i praktiken lade de första byggstenarna till det som i dag är den moderna socialpolitiken och som gör att vi alls har något att stå här och kivas om. Detta är en fantastisk grund för fortsatta framgångar.

Det här handlar också i mycket om ett slags pragmatism, att då och då se att välfärdsbygget inte har blivit som vi ville. Man kivades om ATP-systemet här i kammaren 1959. Det hindrade oss inte att flera decennier senare göra en gemensam analys och lägga de gamla grälen åt sidan och lösa vår tids problem. Det ledde fram till pensionsreformen.

För bara några år sedan hade vi en gemensam analys där vi såg att det inte gick att fortsätta i ett läge där Sverige avviker helt från resten av den moderna världen, med sjuktal som i praktiken innebär att vi var sjuka när det var högkonjunktur och friska i lågkonjunktur. Vi måste göra något åt detta, av ekonomiska skäl och av legitimitetsskäl, som vi talade om under frågestunden. Om vi inte har legitimitet i de beslut som fattas kommer vi att misstro människor som ska ha sina sjukersättningar. Kommer vi i ett sådant läge finns det ingen sjukförsäkring i världen som kan stå pall från omvärldstrycket.

Det bästa och finaste i hela den svenska socialpolitiska modellen är en grundsyn som säger att vi ger generös ersättning och trygghet till människor som inte just nu kan försörja sig själva, och vi står för det. Vi vill inte ha fattigvård. Vi vill inte ha ett system som bygger på att man lyfter människor bara över det allra yttersta. Vi har generösa ersättningar som svarar för omställningsförmåga och ger en andra chans.

Den självklara motprestationen för detta – väl formulerad i er regerings direktiv till Anna Hedborg – är: Vad ska motsvarande skyldigheter vara? Om min rätt att få generös ersättning när det inte fungerar är viktig är det lika viktigt att staten har en tydlig förväntan på den enskilde: Man ska göra allt man kan för att inte hamna i en situation där man måste lita på det allmänna för att kunna klara sig.

Det var helt solklart för våra företrädare i den här kammaren att det förhöll sig på det sättet. Vi kunde sedan kivas om exakt hur långt statens ansvar kunde gå, hur mycket vi hade råd med och allting sådant som tillhör den politiska debatten.

Jag tycker allvarligt talat att Socialdemokraterna i sin iver att fånga poänger på att allting i dag inte fungerar perfekt håller på att förlora sig själva och sin historiska roll i svensk socialpolitik. Det säger jag inte för att glädjas över att vi tar den i stället utan för min grundläggande tro att

Prot. 2010/11:36
16 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

det finns unika kvaliteter i svensk välfärdspolitik som inte får gå förlo-
rade. Glöm inte ert arv i svensk socialpolitik!

Vi kommer just nu fram till ett läge där vi ser att vi har haft ett antal
stora framgångar. Vi har fått dramatiskt minskade sjuktal, och de började
flera år före reformen. Det gäller att ställa sig frågan: Vad är det som är
stabil och hållbart i de framgångar som vi har mött?

Jag har flera gånger plågat åhörare med att visa berg-och-dal-bane-
bilden av antalet svenska sjukfall. Det går upp och ned, upp och ned. Det
finns ingenting per definition som säger att vi just nu har kommit till ett
läge där vi vet att det är stabilitet i väsentligt lägre antal sjukfall. Vi har
sett det förut.

Det som talar för att någonting har hänt är de begynnande utvärde-
ringar som nu börjar ske. Det som hände var en allmän debatt om att det
var ohållbart. Det var en viktig start. Sedan fick vi dessutom en koppling
mellan sjukförsäkringen och stora delar av läkarkåren. Jag tror att många
läkare insåg att de själva är en viktig del av en långsiktig sjukskrivnings-
process där de kan påverka hur snabbt människor kommer tillbaka.

Jag tror dessutom att de minskade köerna i en ganska omfattande del
av svensk sjukvård har gjort att fler slipper vänta på den sortens medi-
cinska insatser som är en förutsättning för att komma tillbaka till arbetet.
Allt detta har varit bra.

Vi har nu några utvärderingar som visar att vi är på väg åt rätt håll
och att det kan vara stabilt. Inspektionen för socialförsäkringen påpekar
att effektiviteten i Försäkringskassan har blivit bättre. Det kom ISF med i
dag eller i går i en rapport. Den påpekar också att tidsgränserna i sig har
betytt mycket för att skynda processen tillbaka till arbetslivet.

Den påpekar också kritiskt att det inte har varit lika bra överallt. Det
har fungerat bättre för äldre än för yngre, och bättre i storstäder än i gles-
bygd. Här finns fortfarande kvar väsentliga frågor att ställa sig.

Slutligen påpekar Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering att
bara det faktum att man kallar människor till samtal inför prövning mot
hela arbetsmarknaden i sig betyder någonting för att återfå människor till
egen försörjning.

Allt detta talar för att vi är på väg åt rätt håll. Jag har gång på gång
sagt att mycket återstår att göra. Vi återkommer till våren med de förslag
vi har. Men vi ska inte riskera de framgångar som vi har nått.

(Applåder)

Anf. 166 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Moderaterna brukar ofta hävda individens rättigheter
framför systemens. Men i moderat sjukförsäkringspolitik väger individ-
hänsyn och mänsklighet lätt. Att psykisk sjukdom kan förvärras på grund
av ökad stress och press, såsom jag lyfte fram i mitt anförande, verkar
regeringen inte förstå. Är det medvetet att man vill ha tydliga tidsgränser
utan hänsyn till individuella förutsättningar?

Min fråga till ministern är: Om det ändå finns en viss individuell hän-
syn, hur skulle man kunna se över prövningen mot hela arbetsmarknaden
så att det inte uppfattas som till exempel för den man som jag nämnde
som hade Aspergers, som hela världen rämnade för just på grund av att
mattan drogs bort under fötterna på honom?

Det är bra att det pågår en utredning på departementen om att göra förändringar. Men frågan är om propositionen kommer att läggas fram före mars månad. Ministern lyfte fram att man återkommer under våren. Men för att kunna fatta ett beslut innan sommaren måste propositionen läggas fram innan mars så att den kan tas upp i kammaren.

Den senaste tiden har vi fått statistik som visar att sjukskrivningarna ökat. Det kan möjligen bero på att människor har vänt tillbaka från arbetslivsintroduktionen till sjukförsäkringen.

Vid ett möte på utskottet sade Försäkringskassan att det var väldigt svårt att se vad man skulle kunna erbjuda de individer som vänder tillbaka till sjukförsäkringen. Vilken hjälp och rehabilitering ska de kunna få för att åter komma tillbaka? Det hänger också ihop med vilken arbetsmarknad som finns.

Anf. 167 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Du lyfter fram en rätt fundamental fråga. Jag har min bakgrund de senaste åren inom socialtjänsten. Där är det konsekvent legitimt att behandla människor genuint olika. Människor med exakt samma problembild kan behandlas väldigt olika. Missbrukarvården är till exempel en klassiker. Det anses helt legitimt. I andra delar av svensk myndighetsutövning vore det helt otänkbart. Om Skatteverket började behandla människor olika i samma situation skulle det anses som ett rättsövergrepp.

Vi har en genuint svår fråga här: Hur mycket ska vi behandla människor precis lika, och vad betyder individuell hänsyn när vi kommer till sjukförsäkring och medicinska underlag? Redan i dag är det verkligt individuellt. Det är en enskild persons speciella medicinska situation och personliga oförmåga att arbeta som ligger till grund för Försäkringskassans beslut. Det ska vara och är genuint individuellt.

Det betyder inte att människors olika upplevelse av sin livssituation kan påverka ett beslut på det sätt som de kanske själva upplever att det borde göra. Det enda sättet att slippa ifrån dessa mycket svåra avvägningar som bara till del kan regleras i lag och till del kommer att regleras i domstolsutfall tror jag är att förtidspensionera 73 000 personer per år. Då ställer vi inte de frågorna i praktiken.

Om vi är överens om att det inte är en rimlig nivå utan att den ska ned väsentligt för att svara mot människors genuina förmåga och behov av att aldrig mer behöva försöka försörja sig själv, vilket är den riktiga innebörden av att inte få en förtidspension, kommer vi oundvikligen att tvingas ställa oss den sortens frågor.

Du tar upp någonting helt fundamentalt i sjukförsäkringen som ingen kommer att komma ifrån om man på allvar vill att människor i första hand ska återföras till egen försörjning.

Det andra är precis det som vi håller på att diskutera nu. Hur ska situationen från ALI tillbaka till egen försörjning eller sjukförsäkringen se ut? Det analyserar vi just nu.

Anf. 168 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag vill påminna ministern om ordens makt över tanken. En liten notering i början av anförandet från ministern var att ministern sade riksdagsman i stället för riksdagsledamot. Det har i den här kamma-

ren blivit ett antal fler kvinnor sedan ministern var ledamot. Jag tror egentligen att ministern säger riksdagsledamöter i vanliga fall.

Om regeringen ville skulle man också kunna utnyttja ordens makt i fråga om sjukförsäkringen och se till möjligheten till större flexibilitet. I dag får människor inte jobba om de har en mindre arbetsförmåga än 25 procent. Från De rödgrönas sida har vi föreslagit att man skulle kunna se till att människor kunde få vara delaktiga i större utsträckning än vad de är i dag.

Om det är så att jag har en reumatologisk sjukdom som kräver att jag går på sjukgymnastik under större delen av en arbetsvecka för att kunna klara av ett arbete tycker vi att det är positivt att jag får göra det. Kanske någon i början bara kan jobba två timmar i veckan, men man kan också ta vara på det.

Det sådana frågor som jag ser att vi på lång sikt ska ha en ödmjukhet inför att diskutera i den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen. Där vill Miljöpartiet gärna konstruktivt bidra till att försöka hitta ett långsiktigt hållbart system både socialt och ekonomiskt.

Miljöpartiets ideologi är att människor kan och vill om de ges förutsättningar. Då är frågan om minister Ulf Kristersson är beredd att ändra reglerna så att fler kan omfattas av försäkringen. Det stora problemet för många unga i dag är att de inte ens kommer in. Det enda som återstår är förtidspensionering. Det är inte rimligt.

Anf. 169 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag vill ge några korta svar på detta. För det första: I svensk tradition är det så att ju fler som omfattas av försäkringen, desto bättre. Hela idén med svensk socialförsäkringspolitik har från början varit att komma ifrån ett läge där det offentliga ska stå för fattigvård till människor så att de klarar nödtorften och i stället få stabilitet och långsiktighet.

Därför är det oroväckande när vi av många olika skäl har en situation där människor i högre grad i dag vänder sig till socialtjänsten för socialbidrag. Jag tycker att det är klart oroväckande.

För det andra: Gunvor G Ericson nämner deltid och att kunna pröva en mycket liten förmåga till arbete. Där tycker jag att det finns en del intressanta erfarenheter. Det vi gör för människor med permanent sjukersättning och deras möjligheter att få pröva arbete utan att riskera sin förtidspension väcker stort intresse. Det är ungefär 10 000 personer i dag, tror jag, som använder den möjligheten. Jag tror att det handlar om upp till ett par basbelopp.

Detta tycker jag föder tanken att låta fler människor pröva möjligheterna att i mycket liten skala komma tillbaka till arbete utan att behöva äventyra hela sin situation. Det tycker jag är en mycket intressant tanke.

Slutligen är jag den första att tro att det finns långsiktigt intressanta saker. Vi behöver inte vara överens om allting på kort sikt för att kunna bedriva ett konstruktivt arbete på lång sikt. Men det är alldeles uppenbart att en del kortsiktiga saker också får bäring på lång sikt.

Anf. 170 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Fru talman! Socialförsäkringsministern gick 100 år tillbaka i tiden, och därför kan jag inte låta bli att gå en liten bit tillbaka i tiden när det gäller hur vi ser på sjuk- och socialförsäkringssystemen.

Jag vill bara påminna om att 1931 sade ni nej till allmän sjukkasse. År 1934 var det nej till a-kassa. År 1935 nej till höjd folkpension. År 1946 sade ni nej till allmän sjukvårdssättning etcetera.

Jag tycker därför att det vore klädsamt om man var lite mer försiktig när det gäller hur mycket partiet har varit med om att påverka den utvecklingen. När det gäller social- och sjukförsäkringssystemet är meritlistan inte så himla imponerande.

Vissa står väldigt långt ifrån arbetsmarknaden. Andra står väldigt långt ifrån verkligheten, och det verkar tyvärr som om socialförsäkringsministern står en bit ifrån den verklighet som väldigt många människor befinner sig i.

Jag vill återigen ta upp ett fall. Jag vet inte om socialförsäkringsministern var i kammaren när hans partikollega Finn Bengtsson var otroligt upprörd över att några av oss, bland annat jag, tog upp ett enskilt ärende, nämligen Annica Holmquist. Man ska inte ta upp enskilda ärenden; det är liksom sekretess, de har fel och sådant.

Självklart ska vi ta upp enskilda ärenden här! Det är ju när dessa otroligt modiga personer träder fram som det blir kött och blod av det. Det är då folk begriper vad det är. Under frågestunden ringde Annicas mamma mig och tyckte att det var otroligt upprörande att man inte skulle kunna få prata om personerna. Får man inte det blir det aldrig någon förändring.

Jag undrar: Varför är utförsäkringen det bästa med hela socialförsäkringsförändringen?

Anf. 171 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Vi kan gärna kivas om historiken bakom detta. Jag tar gärna en sådan diskussion. Det är klart att det under den långa perioden av socialpolitisk framväxt har funnits människor som har varnat för olika risker. Det är ingen som helst tvekan om att borgerliga företrädare historiskt sett ofta har pekat på ekonomiska risker, väldigt ofta tillsammans med socialdemokratiska finansministrar.

I andra lägen är det precis tvärtom. Borgerliga företrädare har pekat på risker med ATP till exempel, där Socialdemokraterna eller Vänstern har accepterat problemställningen efteråt. Det är ingen tvekan om detta.

Men jag sade just detta: Det finns en stolt socialdemokratisk historik i välfärdsbygget som jag inte en sekund skulle vilja förneka. Jag är bara så bekymrad när man ibland, och det ska jag inte anklaga Wiwi-Anne Johansson för, för ni har inte i första hand varit bärare av den traditionen, i dag tenderar att inte se värdet i denna historia. Det är min personliga uppfattning.

Självklart är det inte så att själva idén med reformen är utförsäkring. Det är ingen som har påstått detta över huvud taget. Däremot är idén med reformen att det gäller att ha bråttom tillbaka till egen försörjning, och det är därför det är så viktigt med tidsgränser. Det är därför det bekräftas också av inspektionen och av IFAU och i ganska många olika analyser. Det var därför det var en grundbult i hela det inledande utredningsarbetet: Skulle Sverige vara i stort sett det enda landet i Europa som sak-

nade tidsgränser i sjukförsäkringen, eller fanns det skäl till att andra länder hade detta?

Jag begär inte att du, Wiwi-Anne Johansson, ska dela min uppfattning, men du behöver inte trivialisera orsaken bakom tidsgränserna.

Du ställde en fråga till som jag för stunden har tappat. Du återkommer säkert till den.

Anf. 172 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Fru talman! Det handlar om generösa ersättningar, påstås det. Men man kan inte snacka om generösa ersättningar när folk får aktivitetser-sättningar. Gör inte det! Folk är fattiga. Dess bättre svälter man väl ännu inte när man får sådana förmåner som ni talar om i Sverige.

Ni vårdar reformen. Det var bland det första som ministern sade: Vi vill vårda den här reformen. Jag tycker faktiskt att det vore mycket bättre om ni vårdade dem som är sjuka så att de blir friska och att ni ser till att de har en arbetsmarknad att gå till. Vad är det för mening med att tvinga ut sjuka människor till en arbetsmarknad som inte ens finns på papperet och ännu mindre ute i verkligheten?

Satsa nu resurserna på deadlines! Se till att arbetsgivarna också tar sitt ansvar. Varför lade ni ned Arbetslivsinstitutet där man forskade om hur folk blev sjuka på jobbet av olika orsaker? Ni behöver flytta fokus. Det är jättebra att folk ska ut i arbetslivet. Det är bättre att vara ung, frisk och rik än gammal, fattig och sjuk, jag håller verkligen med om det, men det är ingenting som regeringen kan bestämma att någon kan bli.

Jag förstår inte denna envishet i att inte förstå att en rehabiliterings-kedja måste smörjas med det den behöver, nämligen det som är bra för dem som är sjuka. Det är inte ett dugg bra för sjuka att komma till ett resurscentrum som det jag besökte. Några av dem är inte ens kontakt-bara. Det är helt sjukt!

Sedan är det naturligtvis så att några har blivit hjälpta av att någon har sett dem – fine, det tycker jag är jättebra, men det hade man minsann kunnat göra utan att förnedra människor och att säga att de inte är sjuka fastän de är det.

Anf. 173 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag sade för en stund sedan att det är fundamentala skill-nader mellan socialtjänst och socialt arbete som drivs inom socialförsäk-ringen. Det finns dock en gemensam nämnare, och det är att det inte alltid är lätt att göra rätt. Det är svåra beslut som ska fattas, och det hand-lar om enskilda människors upplevelser av sin välfärd.

Det är dessutom inte alltid man får beröm när man gör det som är nödvändigt att göra på längre sikt. Det vet varje socialarbetare som nå-gon gång har fattat tuffa beslut. Ibland glömmet vi bort att socialförsäk-ringen i sin ekonomiska och systemartade form ytterst handlar om att enskilda människor ska få rätt hjälp för att komma tillbaka så långt det över huvud taget är möjligt. Det är hela tanken bakom detta. Det är inte alls alltid enkelt.

När det gäller enskilda fall har jag dragit en mycket enkel slutsats. Jag hade nöjet att i går träffa 700 chefer på Försäkringskassan på konfe-rens här i Stockholm. Vi konstaterade ömsesidigt att det är lite ironiskt att Försäkringskassans personal får svara på frågor om lagar och regler

som de aldrig har fattat beslut om, medan vi får svara på frågor om enskilda beslut som tagits av Försäkringskassan. Det hade möjligen varit bättre om man gjorde tvärtom.

Jag har ytterligt stor respekt för enskilda fall, men man vet väldigt sällan allt om enskilda fall, och man ska väldigt varsam när man som politiker ger sig in och bestämmer och sätter sig till doms över de beslut som är fattade.

Det är sådant vi har myndigheter till. Det är sådant vi har domstolar till. Det förminskar inte vår skyldighet att göra allt vi kan för att reglerna ska vara rätta och riktiga, men man ska inte tro att man kan gå in och fatta dessa beslut åt andra människor.

Anf. 174 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, statsrådet Ulf Kristersson! Det om 100 års reformer var intressant att höra, men jag delar faktiskt känslan av och vissheten om att i princip det mesta av de stora sociala reformerna, inte minst socialförsäkringsreformerna, som genomdrivits har varit i konflikt med högern eller Moderaterna eller vilket namn nu partiet har tagit sig.

Vi socialdemokrater glömmer inte vårt arv, men vi förvanskar inte heller arvet. Jag tror att det är viktigt att komma ihåg för den diskussion som just nu pågår.

Jag är den första att vara pragmatisk och konstruktiv när det gäller Socialförsäkringsutredningen och våra framtida utmaningar. Det är jätteviktigt för att återskapa legitimiteten i försäkringen och för att möta de utmaningar som kommer när arbetslivet förändras allt fortare.

Vi kivas inte, som det uttrycks, för skojs skull. Det som just nu sker är inte bara några marginella problem i försäkringen. Det är tusentals människor som utförsäkras, och det är en dramatisk ökning av unga för-tidspensionärer. Det är framför allt det som statsrådet själv varnar för, nämligen en utveckling där många människor lämnar försäkringen och övergår till socialtjänsten – som vi vet av erfarenhet innebär att man hamnar längst bort från arbetsmarknaden.

Jag kallar inte det att sjunga med änglarna. Jag kallar det att se verkligheten, att påpeka att det finns uppenbara risker att socialförsäkrings-systemet som vi har känt det håller på att övergå till att bli socialtjänst och socialpolitik. Jag blir faktiskt oroad av – jag hoppas att det inte är så – att statsrådet återkommande säger att det är ett område för socialpolitik.

För mig är inte socialförsäkringarna socialpolitik. För mig är de i lika stor utsträckning tillväxtpolitik och arbetsmarknadspolitik, som handlar om hur arbetslivet ser ut och förutsättningarna att ha ett ekonomiskt skydd när man drabbas av sjukdom och chansen, möjligheten och rätten att komma tillbaka. *Det måste finnas arbeten!* rekommenderade jag som julläsning i mitt anförande. Jag hoppas verkligen att statsrådet läser Bosse Jangenäs och Levi Svenningssons goda rapport. Då ökar förutsättningen för konstruktiva samtal i socialförsäkringsfrågor.

Anf. 175 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker nog att socialförsäkringar är en fundamental del av om vi nu kallar det socialpolitik, svensk välfärdspolitik eller svensk välfärdsmodell. I min erfarenhet handlar socialpolitik om väsent-

ligt mycket mer än socialbidrag. Det är kanske den yttersta formen av hjälp till människor. Den svenska socialpolitiska modellen handlar om många andra saker där bärande element är med europeiska mått mätt relativt generösa system för att klara omställning, med betoning både på generositet och på omställning. Det är relativt tuffa krav på att man ska komma tillbaka till egenförsörjning och långt gången individualism, att du ska stå på dina egna ben så långt det över huvud taget är möjligt.

Om detta är vi i grund och botten relativt överens. Jag medger att vi har blivit mer överens med tiden. Sedan har det skett intellektuella vindkantringar då och då genom historien. Om dem kan vi ha ett eget seminarium. Dem ska vi inte trötta talmannen med!

Det är intressant nog. Man ska inte ringakta själva socialförsäkringsdel i den samlade välfärdsmodellen. Det är min enkla poäng. Har man sagt det ska man också säga att socialförsäkringen är fundamental även utifrån en ekonomisk synvinkel. Där gör vi som är intresserade av socialpolitik det lite lätt för oss. Vi tror att det här bara handlar om välfärd och sociala frågor, men ett välfungerande socialförsäkringssystem underbygger ekonomin, arbetsmarknaden och konkurrenskraften. Ett dåligt fungerande system raserar viktiga delar av ekonomins funktions sätt. När jag träffar mina kolleger i ett antal europeiska länder kan man säga att den som inte ser kopplingen mellan ekonomisk kris, välfärds system och pensionssystem inte har förstått någonting av den ekonomiska krisen i flera länder. I den meningen borde vi göra oss ännu viktigare också för de människor som i första hand tänker på helt andra saker än socialpolitik.

Anf. 176 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Jag tror att statsrådet börjar närma sig rätt spår. Det är nämligen av det enkla skälet att vi måste vara tydliga i att socialförsäkringarna är viktiga drivkrafter för omställningsförmågan i arbetslivet och viktiga drivkrafter och förutsättningar för tillväxt i samhället. Det jag kritiserade i mitt anförande handlade om den ensidigt utbudsfixerade politik som innebär att om vi bara "rattar" i systemen, sänker ersättningar, tror vi att det är något slags ekonomiskt incitament som innebär att det kommer fram ett möte mellan arbetskraftens pris och en arbetsupp gift. Men så är det inte. Varenda ekonom som har tillämpat detta i verkligheten vet att det inte fungerar så enkelt. Det som saknas är snarare den aktiva arbetsmarknads- och näringspolitik som ska spegla socialförsäkringarna. Det är därför nedmonteringen av arbetslivs- och arbetsmarknadspolitiken är så allvarlig. En förutsättning för socialförsäkringssystemens hållbarhet är att man också bedriver en politik som ställer krav på arbetsgivarna och de fackliga organisationerna att möta kostnader och ansvar, inte övervältrar dem på samhällliga eller gemensamma system.

Det är ingen skatt som finansierar socialförsäkringen och sjukförsäkringen. Det är ett löneutrymme. Man avstår en del av sitt löneutrymme för att finansiera en ekonomisk försäkring. Sedan väljer vi den smarta vägen att vi faktiskt gör det gemensamt eftersom det innebär att vi får en bättre riskutjämnning och minskar risken för klyftor. Däri ligger socialförsäkringstanken, i hjärt kontrast till en del av socialpolitiken som är skattefinansierad.

Det här kan låta som en fiktiv strid, men det är viktigt att vi reder ut detta framöver. Om vi ska lyckas hitta samförstånd i reformeringen av sjukförsäkringen och socialförsäkringen framöver måste vi förstå deras betydelse för drivkraften i ekonomin. Det är därför det är viktigt, för att återskapa legitimiteten, att vi rättar till de konkreta uppenbara fel som finns här och nu i försäkringen så att inte fler hamnar i socialbidrag eller långvarigt utanförskap.

Anf. 177 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tror också att drivkrafter är viktiga. Det är klart att vi i vår översyn tittar på om drivkrafterna är riktade åt rätt håll i varje läge. Det råder inget tvivel om att det är ett fundamentalt problem om drivkrafter är riktade tillbaka till sjukförsäkringen. Det måste vi titta närmare på.

Här finns det ett intressant samspel mellan offentliga försäkringar som vi i kammaren lägger ned mycket möda på och avtalade försäkringar som betyder inte väl så mycket men betyder mycket för många människor och som samspelar på ett sätt där våra förändringar inte alltid får de effekter som vi avser med det hela. Ett uppenbart samspel är det mellan social- och sjukförsäkringen å ena sidan och arbetsmarknadspolitiken å andra sidan som kan få dramatiska effekter – som jag har stor respekt för.

Det finns inte ett fixerat antal arbetstillfällen. Det som hände när vi dolde mycket lokal arbetslöshet i sjukskrivningar var att vi i praktiken lät bli att ställa oss frågan vilka jobb vi vill att människor ska ha på en tuff arbetsmarknad. Jag är övertygad om att vi måste ha ett mer dynamiskt synsätt. Jag förnekar inte det minsta att vi har stora problem på en tuff arbetsmarknad där det finns färre och färre jobb av en enkel tjänstekaraktär eller manuell karaktär. Där upplever många att det finns en smalare och smalare spång att gå på. Detta kan vi inte dölja genom att säga att människor inte ska göra nytta över huvud taget. Det blir allra tydligast med unga förtidspensionärer.

Det betyder inte att det finns en enkel väg tillbaka. Vi får många samtal med arbetsgivare som systematiskt försöker anställa människor som har tydliga problem och tydlig arbetsförmåga och vad de kan göra för att fler människor med problem ska få plats på arbetsmarknaden. Det sista och sämsta vi kan göra är att gömma detta problem bakom höga förtidspensionstal.

Anf. 178 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 15.

Det är glädjande att ett enigt utskott har ställt sig bakom delar av tre motioner som tar upp problemen med hur trygghetssystemen ska tillämpas för gravida kvinnor när det gäller sjukpenning och havandeskapspenning. Det finns ett aktuellt fall där fyra gravida kvinnor har nekats sjukpenning av Försäkringskassan med motiveringen att deras problem var en naturlig del av graviditeten. Beslutet överklagades med motiveringen att det var könsdiskriminering, en dom som Svea hovrätt fastställt. Denna dom har i sin tur Försäkringskassan överklagat till Högsta domstolen.

Ett annat exempel är när två gravida kvinnor anställda i samma företag och med i stort sett samma arbetsuppgifter fick helt skilda bedöm-

ningar vid ansökan om havandeskapspenning. Den ena kvinnan fick avslag medan den andra kvinnan fick rätt till havandeskapspenning.

Utskottet har konstaterat att det föreligger svårigheter med bedömningskriterier vid graviditetsrelaterade besvär. Utskottet föreslår därför att riksdagen ger regeringen i uppdrag att göra en översyn av regelverket och tillämpningen när det gäller de olika socialförsäkringsförmånerna som kan komma i fråga vid graviditet. Det är något som jag vet välkomnas av många kvinnor som är gravida nu, kommer att bli gravida senare eller kanske har varit gravida.

Fru talman! En översyn behöver göras av arbetsskadeförsäkringen. Dagens arbetsskadeförsäkring har en rad brister. Det är långa handläggningstider, långa väntetider på rehabilitering och bristande samordning. Svaga drivkrafter för arbetsgivarna och oklara totala kostnader leder till att den enskilda individen hamnar i kläm mellan olika parter.

Vid sidan av att den skadade under utredningstiden lever i ovisshet om och i vilken utsträckning arbetsskadeersättning och livränta kommer att betalas ut fördröjs viktiga rehabiliteringsinsatser.

Situationen för en arbetsskadad kan leda till ett utanförskap, och man upplever kanske sin livssituation som ganska begränsad. Riksrevisionen konstaterade i en granskning i december 2007 att det finns brister i Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen.

Förutom att sjuka drabbas av dagens stupstock i sjukförsäkringen får det konsekvenser även för dem med arbetsskada. En person som utför säkrades i april blev utan någon som helst ersättning under fem månader innan hans arbetsskada godkändes. Det kan inte vara rimligt att man inte får någon ersättning när man är sjuk, när man har genomgått arbetslivsintroduktion och när man har prövats utan resultat och det konstateras att man saknar arbetsförmåga. Ändå skedde det. Fem månader utan ersättning, och man ska leva på någon annan.

Sedan 1998 har antalet godkända typer av arbetssjukdomar minskat kraftigt, från 4 497 till 347. Under samma tidsperiod har emellertid ingen minskning skett vad gäller antalet arbetsolycksfall och färdolycksfall. Antalet arbetsolycksfall har legat stadigt omkring 25 000–26 000 per år och antalet färdolycksfall på omkring 3 500 per år. Mot bakgrund av att försäkringen syftar till att uppmärksamma skadliga arbetsmiljöer och därmed bidra till att förebygga arbetsskador är det en oroande utveckling att det inte har skett någon förbättring vad gäller arbetsolycksfall under de senaste drygt tio åren. Vi har sett en tydlig trend inom byggbranschen att många människor har skadats och till och med dött på arbetsplatser där det saknats skyddsställningar.

Fru talman! För 20 år sedan fick åtta av tio rätt till ersättning för arbetsskada, och i dag är det tre av tio. I vissa fall upphör dessutom arbetsskadan och kallas i stället degenerativa förändringar. Med ”upphör” menar jag att de helt plötsligt inte längre relateras. Värken i axeln efter en arbetsplatsolycka eller ett hårt belastande arbete beror alltså inte längre på den olycka som orsakade skadan, utan i stället är det personens ålder som har blivit orsakssambandet.

Enligt flera fackförbund är det i dag få som anmäler arbetsskador trots sjukskrivningar, bland annat därför att man är orolig för effekterna på sin anställning eller tror att det inte ska ske någonting. Allt fler sjuka

varslas dessutom av uppsägning. Är det verkligen relevant att anmäla arbetsskada? Vad kan det få för effekter?

Fru talman! Arbetsgivarna är ansvariga vad gäller dels att förebygga och uppmärksamma skadliga arbetsmiljöer, dels att bidra till en snabb och lyckosam rehabilitering. Tyvärr brister arbetsgivarna; en del tar inte detta ansvar och struntar i sina skyldigheter. Det kan till viss del bero på avsaknaden av sanktionsmöjligheter, men det finns inte heller några tydliga drivkrafter för arbetsgivare att vidta arbetsmiljöförbättringar. För en enskild arbetsgivare kan det vara mindre kostsamt att ersätta den sjukskrivne med en vikarie framför att bidra till rehabilitering för den arbetsskadade.

Redan förra mandatperioden gjorde den borgerliga regeringen stora neddragningar och besparingar på ett aktivt arbetsmiljöarbete. Man skar ned på resurserna till Arbetsmiljöverket, som ska utöva tillsyn. Man lade ned Arbetslivsinstitutet, där de forskade om arbetslivets villkor. Den politiken har knappast varit bra för vare sig arbetsmiljön eller dem som vistas på riskfyllda arbetsplatser. Risken är att det kommer ett bakslag, kanske inte i år men på sikt, där personer som har hårt belastade arbeten och stressig arbetsmiljö och personer som tvingas jobba under erbarmliga förhållanden skadas allvarligt och därmed inte klarar av att jobba ett helt yrkesliv. Förmodligen är det flera som redan i dag har drabbats.

I dag går arbetsskadeförsäkringen med vinst. En relevant fråga att ställa sig är om det är rimligt. Vi vet att antalet personer med arbetsrelaterade besvär är lika stort i dag som för 16 år sedan, när den stora förändringen av arbetsskadeförsäkringen genomfördes av den dåvarande regeringen, som leddes av Carl Bildt. Det har funnits andra regeringar än socialdemokratiska, kan jag upplysa Solveig Zander om.

Kan det vara så att många av dem som är långtidssjuka, långtidsarbetslösa eller har skadat sig i arbetet aldrig har fått sin skada godkänd? Är det detta vi ser i dag bland de långtidsarbetslösa? Är personerna bokförda i rätt statistik? Många kanske inte tycker att det är intressant, men jag kan tala om att det gör stor skillnad när det gäller ersättning. (Applåder)

Anf. 179 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Jag kommer att ägna huvuddelen av mitt anförande åt att beskriva rehabiliteringens viktiga roll för återgång till arbete. Jag kommer också att bemöta de motioner som oppositionen har väckt på detta område.

Oppositionen vill att det ska investeras ytterligare i rehabilitering och att det ska satsas på verklig rehabilitering. Jag ställer mig frågan: Vad menar man med ”verklig rehabilitering”?

Jag tror att det finns behov av att reda ut begreppen. Vi har arbetslivsinriktad rehabilitering, som är en angelägenhet för Försäkringskassan, arbetsgivaren och Arbetsförmedlingen. Vi har en medicinsk rehabilitering, som hälso- och sjukvården ansvarar för. Vi har en social rehabilitering, som kommunen ansvarar för.

Låt mig få återkomma till det här med att det skulle vara brist på resurser. Det stämmer nämligen inte. Först vill jag dock säga att det är påfallande många av motionärerna som är kritiska men som samtidigt

Prot. 2010/11:36
16 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

verkar instämma i regeringens politik. Det är givetvis mycket glädjande. Oppositionen anser bland annat att man ska utgå ”från de sjukas behov och människors verkliga förutsättningar”. Jag kan upplysa er om att det är just människors verkliga förutsättningar som det nya systemet tar sin utgångspunkt i.

En del motionärer vill att tidsgränserna i sjukförsäkringen ska ersättas med individuella rehabiliteringsplaner. Jag förstår inte riktigt vad man menar med ”individuella rehabiliteringsplaner”. Alla personer erbjuds naturligtvis redan nu individuellt utformade planer.

Skillnaden mot förr är att sjukskrivna i dag dessutom erbjuds en plan för återgång i arbete. Det fanns inte förut. Nu utgår man från människors verkliga förutsättningar och fokuserar på förmågan, i stället för oförmågan. Det är den stora skillnaden.

Till dem i oppositionen som vill att arbetsgivarna ska ha huvudansvaret för personalens rehabilitering och att ansvaret för att göra en rehabiliteringsutredning bör läggas på arbetsgivaren kan jag bara säga så här: Arbetsgivaren har redan i dag ett reglerat stort ansvar. Man har tidigare försökt med rehabilitering med arbetsplatsen som utgångspunkt, men det visade sig att det inte fungerade. I mars 2006 gjorde Försäkringskassan en undersökning som visade att det vanligtvis dröjde över ett år innan man kunde se att något över huvud taget hände i ett sjukskrivningsärende. Ingen tog alltså ansvar.

Arbetsgivaren är sedan den 1 juli 2007 inte längre skyldig att göra en rehabiliteringsutredning. I stället är det i dag Försäkringskassan som har både tillsyns- och samordningsansvar beträffande rehabiliteringsinsatser. Det här är en välkommen förändring. Försäkringskassan ser nämligen helheten: den försäkrade, den intygsskrivande läkaren, arbetsgivaren, den fackliga företrädaren och företagshälsovården. Anledningen till att sjukskrivningarna nu blir färre och kortare är just att man tar ett helhetsgrepp om den sjukskrivne och att insatserna sätts in tidigare.

Fru talman! Låt oss titta på vad regeringen har gjort på rehabiliteringsområdet och vilka resurser som satsas, eftersom det är just detta som många motionerat om. Jag måste säga att jag ställer mig mycket frågande till oppositionens krav på mer resurser. Regeringen genomför den största satsningen någonsin. 17 miljarder satsas på rehabilitering inom Arbetsförmedlingens verksamhet under en treårsperiod. Bara i år lägger regeringen nästan 1 miljard på rehabiliteringsgarantin. Lägg därtill den så kallade sjukskrivningsmiljarden, psykiatrimiljarden och kömiljarden så är vi uppe i en ännu större summa. Den socialdemokratiska regeringen satsade 90 miljoner på medicinsk rehabilitering 2006.

Därför undrar jag var logiken finns när oppositionen säger att det satsas för lite på rehabilitering.

Jag tror att det kan vara så att många inte riktigt förstår innebörden – och följaktligen inte heller omfattningen av – den rehabiliteringsgaranti som infördes 2009.

I början av 2000-talets första decennium var Sverige ett av de länder i världen som hade högst sjukfrånvaro. Rygg-, nack- och axelproblem tillsammans med ångest och stressrelaterade symtom var de vanligaste orsakerna till sjukfrånvaro. Det var en orimlig och ohållbar situation som regeringen självfallet ansåg sig vara tvungen att åtgärda.

Den 1 juli 2008 tecknade regeringen därför en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om en rehabiliteringsgaranti. Syftet med garantin är att patienter i åldern 16–67 år ska få tillgång till behandling och rehabilitering för att lättare kunna återgå i arbete vid en eventuell sjukskrivning. Garantin har också ett förebyggande syfte, eftersom den omfattar även personer som riskerar sjukskrivning.

Rehabiliteringsgarantin innebär att patienter med depression, ångest eller stress erbjuds kognitiv beteendeterapi. Det finns också kognitiv-terapi och interpersonell terapi. Patienter med långvarig smärta i axlar, nacke och rygg erbjuds multimodal rehabilitering, en kombination av psykologiska insatser och fysisk aktivitet och träning eller övriga former av sjukgymnastik.

Redan nu börjar vi se resultatet av regeringens insatser. Landstingen rapporterar att tillgången på multimodal rehabilitering och KBT har ökat sedan 2008 och fortsätter att öka. Man beräknar att totalt 50 000 personer kommer att behandlas under 2010. Nästan tre fjärdedelar av dem som behandlas är kvinnor.

Jag vet som sjukgymnast att rehabiliteringsmöjligheten minskar med tiden. Därför bygger hela systemet med dess aktörer på att den medicinska rehabiliteringen ska sättas in så tidigt som möjligt.

Socialstyrelsen och Karolinska Institutet har av regeringen fått i uppdrag att följa och utvärdera rehabiliteringsgarantin. I februari nästa år presenterar Karolinska Institutet sin slutrapport. Redan i delrapporten, som presenterades i somras, kan vi se minskad sjukfrånvaro bland de personer som man har följt.

Det finns i dag en stark vilja att hjälpa människor tillbaka till arbete genom tidiga rehabiliteringsinsatser. Att insatserna nu kan genomföras beror förstås på att regeringen har fört en ansvarsfull ekonomisk politik, vilket har skapat resurser till just rehabilitering. Jag hoppas också att oppositionen kan instämma i detta. Kraven på mer resurser är i dagsläget rätt ogrundade.

När det gäller samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet finns det i dag brister. Det är också något som motionärer påtalar. De nya sjukskrivningsreglerna ställer krav på ett väl fungerande samarbete mellan berörda aktörer: Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, landsting och kommuner.

Finansiell samordning och samverkan mellan myndigheter måste förbättras. Det finns faktiskt en ödmjukhet i det. Ändå ser vi att utvecklingen går i rätt riktning och att det sker framsteg.

Företagshälsovården är något som vi gärna vill utveckla. En av slutsatserna i Rehabiliteringsrådets delbetänkande är att just att företagshälsovården bör utnyttjas mer och bättre inom rehabiliteringen. Företagshälsovården äger en unik kunskap om arbetsplatsen och särskilda möjligheter för att åstadkomma tidiga och förebyggande insatser på arbetsplatsen.

För 2011 har regeringen avsatt 600 miljoner till Företagshälsovården. Det är en indikation på att man menar allvar med sin satsning.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag framhålla att regeringens satsningar inom rehabiliteringsområdet har gett positiva svar. Men det finns säkert ytterligare detaljer att utveckla. Regeringens ambitionsnivå är mycket hög, och det starka engagemanget att hjälpa människor är väldigt

tydligt. Jag är därför helt övertygad om att vi nu går i rätt riktning på området.

(Applåder)

Anf. 180 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Fru talman! Inledningsvis vill jag säga att jag håller med Saila Quicklund om att företagshälsovården har en unik kunskap om hur det ser ut på många arbetsplatser. Men det finns också många företag som inte omfattas av företagshälsovården. Det är specifikt många små arbetsplatser. Man kan se att det hänger ihop med att många av dem som jobbar där ofta är kvinnor.

Jag har, fru talman, en fråga till Saila Quicklund. Regeringens politik har handlat om att sjuka och arbetslösa ska ha sämre ersättning, samtidigt som man ställer högre krav på de enskilda. Nu när arbetsgivarna inte tar sitt rehabiliteringsansvar och på en del håll struntar i det och i stället säger upp personer på grund av arbetsbrist blir min fråga: Vad är regeringens svar till arbetsgivarna? Vilket svar har Saila Quicklund och den borgerliga minoriteten i riksdagen? Varför tar regeringen bort de här kraven? Vilka drivkrafter anser Saila Quicklund att arbetsgivarna ska ha för att sköta rehabiliteringen för dem som är sjuka och för dem som har skadat sig på arbetet eller på annat sätt, för att de ska komma tillbaka till sin arbetsplats?

Anf. 181 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Arbetsgivaren har redan i dag ett ansvar för att det i hans verksamhet ska finnas arbetsanpassning och rehabiliteringsverksamhet. Mycket styrs också av arbetsmiljölagen.

Tidigare ägde arbetsgivarna frågan mer generellt, och då fanns det arbetsgivare som inte hade kompetens för ämnet, och därför fungerade inte det upplägget.

Det regeringen gör i dagsläget är att man till exempel kallar till avstämningsmöte där Försäkringskassan tillsammans med arbetsgivaren gör upp en plan för den enskilde. Det är ett av verktygen för att verkligen engagera arbetsgivaren.

Beträffande företagshälsovården nämnde jag att regeringen satsar 600 miljoner på den. Företagshälsovård ska också uppmuntras att finnas hos varje arbetsgivare för att kunna stötta den enskilde. Inom till exempel vårdsektorn kan man ha ergonomisk utbildning, uppföljningar och anpassningar på arbetsplatsen och så vidare.

Det finns ett ansvar hos arbetsgivaren, och det ser också regeringen till via de olika insatserna.

Anf. 182 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Saila Quicklund missförstod min fråga. Min fråga var: Vilka sanktionsmöjligheter finns det, och vilka krav kommer man att ställa på arbetsgivarna?

Min upplevelse är att regeringen har satt i system att enskilda som är sjuka och arbetslösa ska pressas på olika sätt. De ska ha ansvaret för sin egen rehabilitering och för att kunna komma ut i arbetslivet och bli friska.

När arbetsgivarna inte tar sitt rehabiliteringsansvar skyller man på bristande kunskap, och då är det någon annan som ska ta ansvaret. Var är kraven? Var är sanktionsmöjligheter för arbetsgivarna?

Sedan vill jag säga att rapporten om minskad sjukfrånvaro stämmer. Men vi vet också att väldigt många har gått över till arbetslöshetsförsäkringen och har blivit socialbidragstagare. Den delen har ökat ganska mycket. Vi vet att många av de sjuka befinner sig i den gruppen.

Den fråga som är relevant att ställa är: Hur många av dem som tidigare var sjukskrivna befinner sig nu i reguljär sysselsättning, i det reguljära arbetslivet?

Men tillbaka till frågan: Vilka typer av drivkrafter och vilka typer av sanktionsmöjligheter är ni beredda att sätta in mot de arbetsgivare som inte sköter sitt rehabiliteringsansvar? Det är ju det stora problemet. Det är det fackförbunden redogör för, att arbetsgivarna faktiskt säger upp de anställda och hänvisar till personliga skäl. Men rehabiliteringen slarvas igenom. Var är sanktionsmöjligheterna?

Anf. 183 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att man börjar i fel ände när man pratar om sanktionsmöjligheter. Jag tycker att vi ska jobba för att det ska fungera.

Som jag tidigare redovisade stimulerar vi satsningen på företagshälsovård, att den ska finnas hos arbetsgivaren. Vi har också arbetsgivaren delaktig i den planering, rehabiliteringsutredning, som den enskilde personen går in i, alltså via Försäkringskassan. Där kallar man arbetsgivaren. Det är en uppföljning av att det fungerar.

Det finns ett ansvar för arbetsgivaren att lämna förutsättningar till Försäkringskassan när det gäller vilka behov arbetstagaren har för att komma in i rehabilitering och så vidare. Det är redan klart uttalat.

Jag tycker att vi ska fokusera på möjligheterna och följa det här innan vi går in på vilka sanktionsmöjligheter vi har om det inte fungerar.

Anf. 184 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Vi har tidigare i debatten hört att tusentals personer är utförsäkrade från sjukförsäkringen. Då kan man tänka sig att de personerna har återfått sin arbetsförmåga, eftersom de inte längre är berättigade till ersättningen. Men så är faktiskt inte fallet.

Det har inte återfått sin arbetsförmåga, utan det finns ett stopp, en gräns, i försäkringen. Den gränsen gör att de utförsäkras och hänvisas till en fiktiv arbetsmarknad, till ett sagoland, kan man säga. Och i det sagolandet upptäcker en del att det är inte någon saga det handlar om.

Ann-Charlotte är en av dem som har upptäckt det. Hon är kvinnan som förlorade allt. Hon utförsäkrades, och efter det blev hon vräkt. Numera är hon bosatt hos sin dotter och delar rum med två barnbarn. Hon säger så här: Jag vet inte om jag får min operation, och jag kan absolut inte rehabiliteras så som jag bor nu.

Försäkringskassan skrev till henne i sitt beslut att det bör finnas arbetsförmåga i ett anpassat arbete efter en medicinsk rehabilitering. Ja, även Försäkringskassan är medveten om att rehabilitering är det som Ann-Charlotte behöver för att ha en chans på arbetsmarknaden.

Alla är tydligen medvetna om vad som behövs. Eller? Den frågan, fru talman, adresserar jag till alliansledamöterna. Trots att flera tusen männi-

skor vittnar om öden som liknar Ann-Charlottes vill inte alliansledamöterna se dessa människor.

Då kan man fortsätta den här historien och titta på om det är så att ni vill ändra någonting. Man kan titta på vad regeringen skriver i sin finansplan för 2011. Där skriver regeringen att som långsiktig effekt av sjukförsäkringsreformen kommer arbetskraften att öka med 30 000 personer, och därav uppskattar regeringen att 5 000 ska ha en sysselsättning.

Samtidigt uppskattar regeringen inom alla andra arbetsmarknadsreformer att arbetskraftsutbudet och sysselsättningen kommer att öka i lika stor omfattning. Det innebär med andra ord att regeringen tror att reformerna kommer att ge full effekt, alla andra, som sagt. Det är bara när det gäller sjukförsäkringsreformen som regeringen räknar med en ökning av den arbetskraft som kommer att gå direkt in i arbetslösheten.

Fru talman! Jag kan inte förstå resonemanget. Hade vi haft arbetskraftsbrist med stor risk för överhettning på arbetsmarknaden hade man kanske förstätt den ekonomiska drivkraften bakom beslutet. Men vi har en situation på arbetsmarknaden där det snarare finns en massarbetslöshet än arbetskraftsbrist. Och då ska dessa personer, som inte har återfått sin arbetsförmåga, ställa sig längst bak i den här massarbetslöshetskön.

Folk behöver rehabilitering när de är sjuka, och arbetslöshet är ingen bra rehabiliteringsåtgärd. Ingen kan inbilla sig att arbetsgivare står med öppna famnar och säger: Det är dig vi har väntat på. Det spelar ingen roll att du är sjuk och att du inte har fått din rehabilitering. Du får jobba långsammare.

Arbetstagare på den svenska arbetsmarknaden hör till en av världens mest produktiva arbetskraft. Då frågar arbetsgivare efter ännu mer produktiv arbetskraft. Det råder en jakt efter superarbetskraften. För den som inte är medveten om det finns det en del rapporter att läsa.

Då kan man fråga sig: Vad är det egentligen som behövs? Det behövs åtgärder på arbetsmarknaden som kan göra det lättare för de här personerna att efter rehabilitering komma tillbaka och få en chans på arbetsmarknaden.

Fru talman! I dag är det bara Mexiko bland alla OECD-länder som har hårdare regler för sjukersättning än Sverige. Och om man läser budgeten kan man faktiskt hitta fler orosmoln. Regeringen sänker ytterligare den redan kraftigt nedsatta sjukförsäkringsavgiften. Den sjukförsäkringsavgiften ska faktiskt finansiera sjukpenning, sjukersättning, rehabilitering med mera.

Där har man, under den tid som man nu har regerat, dryga fyra år, plockat bort hälften av de pengar som ska finansiera sjukersättning, rehabilitering och sjukpenning. Hälften av pengarna är borta.

Fru talman! Det kan man inte tolka på något annat sätt än att det nästa år kommer att bli fler och fler som kommer att ställa sig längst bak i den långa arbetslöshetskön. Arbetslösheten är ingen bra rehabiliteringsåtgärd, alliansledamöter.

Fru talman! Då kan man fråga sig: Vad skulle rehabilitering betyda för Ann-Charlotte och alla andra utförsäkrade? En individuell rehabilitering skulle betyda en möjlighet att återgå till arbete och en möjlighet att försörja sig själv. Det skulle för Ann-Charlotte och alla andra betyda en möjlighet att återfå sin frihet.

(Applåder)

Anf. 185 FINN BENGTTSSON (M) replik:

Fru talman! Det var ett intressant inlägg av Jasenko Omanovic som jag inte till fullo förstod, måste jag säga.

Här ingicks först en diskussion om ett enskilt fall. Jag diskuterade tidigare det olämpliga i att bygga upp en sådan här viktig reform på en enstaka individ, där vi inte har alla fakta på bordet och där vi inte vet vad detta ska leda till.

Vad värre är, fru talman, är när man extrapolerar det till att säga att flera tusentals människor vittnar om detta. Min fråga blir naturligtvis: Vad vittnar de om? Är det samma sak som Ann-Charlotte? Var finns i så fall den statistiken? Kan Jasenko Omanovic dela med sig av allt detta vittnesbörd så att vi kan få det lite samlat och kanske aggregera det hela till någon form av struktur?

Det är precis detta som rapporteras in av bland andra Inspektionen för socialförsäkringarna när man granskar och ser hur myndigheterna hantarer reformens funktionalitet. Det är den typen av statistik som man kan dra några vettiga slutsatser av.

Vi har i dag redan i ganska stor utsträckning diskuterat de problem som man ser när enskilda människor kommer i kläm. Jag vill påstå att med tanke på reformens stora förändring är det olyckligt med alla enskilda som kommer i kläm. Men det är en klar minoritet.

Det resonemang som fördes här tidigare om att det var 30 000 individer och att 5 000 skulle ha sysselsättning innebar att detta skulle vara något negativt. Detta är trots allt 5 000 individer som annars skulle ha funnits i det gamla systemet, där vi hade ständigt ökade övergångar från sjukskrivningar utan gränser till förtidspensioner.

Jag hävdade också i mitt anförande att förtidspensioner är en situation som inte bara är ohälsosam för hälsan utan direkt livsfarlig. Man måste alltså försöka anstränga sig för att ta fram den arbetsförmåga och aktivitetsförmåga som finns hos varje individ och som doldes i det förra systemet. Vi menar att det nya reformerade systemet har bättre förutsättningar att göra det.

Anf. 186 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Jag vet inte på vilken punkt jag var så otydlig, men jag försökte beskriva att sjukförsäkringen inte gäller mot sjukdom utan mot nedsatt arbetsförmåga. Det hoppas jag att vi är överens om.

Vi pratar här i kammaren många gånger om 17 000, 40 000 eller 30 000. Det är siffror! Bakom varje siffra döljer sig ett antal människor av kött och blod. Här försökte jag visa på ett fall där den försäkrade inser vad som händer, anstränger sig och säger: Jag vill ha rehabiliteringen! Försäkringskassan konstaterar exakt samma sak; det behövs en medicinsk rehabilitering. Men på grund av det beslut som Finn Bengtsson var med och fattade är det helt omöjligt för individen att få detta. Det är helt omöjligt att få den medicinska rehabiliteringen och få denna möjlighet och chans att komma tillbaka till arbetsmarknaden och få sin arbetsförmåga åter. Det är det som är problemet.

Anf. 187 FINN BENGTTSSON (M) replik:

Fru talman! Det här sätter verkligen fingret på den skillnad som finns mellan er och Alliansen. Vi har en mycket större flexibilitet, Jasenko

Omanovic. Om jag förstår dig rätt när du uttolkar detta är det så att man först ska ha rehabilitering, och att ingenting annat gäller. Man ska inte ut i någon arbetspraktik, någon arbetsträning eller någonting sådant.

Ibland kan rehabiliteringsåtgärder naturligtvis vara det enda man ska göra. Därefter kan man hitta den arbetsförmåga som sannolikt finns. Men man kan också säga att det inte så sällan finns individer som parallellt med en rehabilitering kan ha en arbetspraktik. Det finns inget motsatsförhållande i detta.

Eftersom vi är så förtjusta i dessa enskilda fall ska jag ta upp ett fall som rapporterades den 27 maj av SVT via *Rapport*. Det gällde en kvinna som hade uppnått maximal tid för sjukpenning. Hon fick då via arbetslivsintroduktionen på Arbetsförmedlingen arbetspraktisera i en spelbutik, där hon arbetade tre timmar tre gånger i veckan.

Detta har gett mig en ny chans i livet! Livsglädjen har kommit tillbaka, men jag har också fått 5 procent mer i plånboken varje månad, säger hon till *Rapport*. Hon har samtidigt haft smärtproblem och fått rehabiliteringsinsatser.

Vad är det för fel i att den här kvinnan får komma ut direkt på arbetsmarknaden? Skulle hon först enligt Jasenko Omanovic rehabilitera sig och hållas borta från arbetsmöjligheterna när nu faktiskt Arbetsförmedlingen via ALI:n såg till att hon fick denna möjlighet?

Jag vill påstå att det finns en inflexibilitet och en fyrkantig stelbenthet i det gamla systemet som Jasenko Omanovic bekräftar här. Detta är också en poäng med det nya systemet som man inte ska förringa.

Slutligen, fru talman: Sjukförsäkringen gäller visserligen mot arbetsförmåga. Men det handlar inte bara om det. Det som är det nya i reformeringen är den insikt vi har om att det parallellt med arbetsförmåga finns arbetsförmåga. Det gäller att plocka fram den.

Anf. 188 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Då får jag säga: Äntligen har Finn Bengtsson kommenterat ett enskilt fall trots att han hela tiden här har påstått att man inte ska göra det! Äntligen har Finn Bengtsson insett att det handlar om människor av kött och blod. Därför måste man kunna kommentera enskilda fall. Det vi fattar beslut om här i kammaren påverkar människors vardag. Då är det självklart att vi måste se hur det påverkar vardagen.

Jag har aldrig under hela den tid jag har pratat i talarstolen sagt att man inte ska titta på arbetsförmågan. Jag har bara sagt att när en myndighet som är ansvarig för området kommer till slutsatsen att det behövs en rehabilitering och när personen i fråga, den försäkrade, kommer till slutsatsen att han eller hon behöver rehabiliteras för att få möjlighet att komma tillbaka och för att få en chans på arbetsmarknaden är det enda som bromsar detta de beslut som Finn Bengtsson var med och fattade. Det beklagar jag verkligen, fru talman.

Anf. 189 MARTA OBMINSKA (M):

Fru talman! Vissa gravida kvinnor lider av exempelvis foglossning, havandeskapsförgiftning eller kraftigt illamående. Tre av fyra kvinnor är borta från jobbet i slutet av sin graviditet.

Samtidigt har det uppmärksammats att kvinnor med dessa besvär behandlas olika av Försäkringskassan. Det kan handla om var de bor eller

vilken handläggare de har. Handläggarna har ofta svårt att avgöra huruvida graviditeten ska ses som ett medicinskt tillstånd och därmed besluta om kvinnorna har rätt till sjukpenning. Denna osäkerhet innebär en ottrygghet för de gravida kvinnorna. Dessutom innebär de omfattande utredningarna stora kostnader för skattebetalarna.

Som tidigare har nämnts i debatten har Försäkringskassan dömts för könsdiskriminering av fyra gravida kvinnor då de har nekats sjukpenning för att deras besvär var just graviditetsrelaterade.

Fru talman! Det gläder mig att Moderaterna och alliansregeringen i budgetpropositionen har uppmärksammat olikbehandlingen av gravida kvinnor och att min motion har fått gehör. Jag välkomnar en analys och den förbättring som ska göras på området.

(Applåder)

Anf. 190 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Vad kan man tillföra i en sådan här debatt som sista talare? Det kan man verkligen fråga sig. Nästan allting har ju sagts om de olika åtgärder och så vidare som har vidtagits i reformen och vi har fått höra tyckanden om detta. Jag dristar mig i stället, fru talman, att ta ett exempel.

För 19 år sedan var det också val. Efter det valet kom jag in i landstinget, bland annat. Det kom snart upp en ganska stor fråga i landstinget om vården. Jag kommer inte ihåg riktigt vad den handlade om. Men det jag minns är de många insändare som kom om denna åtgärd. De skrevs i de lokala tidningarna. Speciellt en insändare kommer jag mycket väl ihåg, för skribenten skrev så här: Politiker borde själva få uppleva sjukdom, så skulle de minsann få se hur det är!

Jag tror inte att det finns någon av oss ledamöter här som inte har fått brev och mejl och som har mött människor som har tyckt ungefär samma sak i frågan om sjukförsäkringen. De tycker att vi borde få uppleva hur det är att vara sjuk. Då skulle vi minsann förstå det här bättre.

Insändaren den gången bemötte jag med det faktum att alla faktiskt inte behöver uppleva allt. Däremot är det otroligt viktigt att lyssna till och förstå, eller försöka förstå, människors egna upplevelser. Vad den insändarskribenten inte kände till då, och som ni förmodligen inte känner till nu, är min egen historia. Jag har varit med om det gamla sjukförsäkringssystemet, och jag har också varit med om det nya systemet efter det att reformen infördes.

Det finns en tv-reklam som har gått på sistone. Jag tror att den handlar om Hjärt-Lungfonden. Den visar människor som säger: Jag skulle inte ha varit här.

Nej, det skulle inte jag heller ha varit, och det beror inte bara på valresultatet utan på andra orsaker.

Jag ömmar för dessa människor som kanske lever i oron att inte få ersättning i tid därför att det har funnits tekniska problem, handläggningsproblem och svårigheter att få en klar diagnos fastställd.

Men med min egen erfarenhet som bas vill jag säga att jag inte vill tillbaka till det gamla systemet. Jag tror nämligen att vi måste få en reform som fungerar där vi i stället täcker de luckor som har funnits i systemet. Flera tidigare talare har sagt att det inte finns något fullkomligt system när man genomför en stor reform.

Jag tror att varje människa har förmåga men att vi måste ändra tanken på vad som är 100 procent. Om vi i stället tänker 100 procent av vars och ens förmåga kan vi också få en reformerad arbetsmarknad där människor kan komma ut och jobba två timmar om dagen, åtta timmar i veckan eller vad det kan handla om. Jag önskar att vi ska kunna se varje människa även framöver.

Anf. 191 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Fru talman! Vi diskuterar sjukförsäkringen och dess effekter, och framför allt de effekter som drabbar väldigt många människor som blir utförsäkrade i dag. Vi diskuterar enskilda exempel. Det har funnits frågor om det. Jag kan tipsa alla som vill se fler enskilda exempel att gå in på kallasverige.se. Där finns det otaliga exempel på människor som drabbas av den nuvarande sjukförsäkringen.

Fru talman! Penilla Gunther säger sig ömma för de människor som är sjuka. Finns det så mycket ömsinnet hos Penilla Gunther att hon faktiskt är beredd att ändra på det här systemet så att de här personerna slipper oroa sig över att bli utförsäkrade och tvingas söka socialbidrag?

Anf. 192 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Jag har skrivit motioner här i riksdagen och jag har också skrivit en fråga till ansvarig minister i förra veckan om detta. Nu är det snart jul, och det finns oro hos människor för om de ska få ersättning eller inte på grund av olika orsaker. Jag tror att den är oron gör att människor kan uppleva sig ännu sjukare. Jag är mån om att de luckor som finns ska täppas till. Vi har konstaterat att det finns exempel på människor som har farit väldigt illa. Jag och Kristdemokraterna är väldigt måna om den utredning som ansvarig minister har sagt ska komma under vårvintern. För vår del hade den gärna fått komma redan innan årets slut.

Anf. 193 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Fru talman! På måndag, den 20, när vi ska rösta om de här förslagen har Penilla Gunther möjlighet att rösta på den reservation från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som gäller den här sjukförsäkringen. Då har Penilla Gunther alla chanser i världen att rätta till den senfärdighet som den borgerliga majoriteten och regeringen har visat här och ge en julklapp till de sjuka människor som är starkt oroade i dag.

Anf. 194 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Om det hade varit så enkelt att rätta till alla de här felen som människor kanske har upplevt hade jag naturligtvis kunnat bryta mig ur detta och rösta enligt den övertygelsen. Men nu är det inte så enkelt. Vi vet att människor är olika. Man har gjort olika bedömningar. När man gör en utredning och ska täppa till hålen i sjukförsäkringen måste det också bli rätt. Det får inte bli fel en gång till. Om det var en quick fix vi ville ha kunde vi naturligtvis ha löst det under det här året, men så enkelt var det inte.

Anf. 195 KURT KVARNSTRÖM (S):

Fru talman! Nu ska vi prata om en annan del av livet. Vi har pratat om barnen och om dem som är i livets arbetande skede. Nu ska vi prata lite om dem som går i pension. Vi ska prata om pensionerna.

Jag vill inledningsvis säga att jag står bakom alla våra reservationer och de särskilda yttranden vi har, men jag väljer i det här sammanhanget att bara reservera mig för reservation 21.

Jag tänker kort beröra fyra områden i mitt anförande. Jag tänker prata lite om bostadstilläggen till pensionärer, jag tänker prata om premiepensionen, jag tänker prata om höjd ålder i pensionssystemet och jag tänker prata om behovet av inkomstförstärkningar i pensionssystemet.

Fru talman! Vi socialdemokrater har lagt fram förslag om att höja bostadsbidragen från 93 till 94,4 procent. Nu fungerar det så i riksdagen att när ramarna är fastställda för det här utgiftsområdet har vi ingen möjlighet att gå vidare med det, utan vi får markera vårt ställningstagande i ett särskilt yttrande.

Vi anser att bostadsbidragen är ett väldigt bra sätt att stödja dem som har låga pensioner så att de får ett bra boende. Det är en mycket viktig fråga. Vi vet också att bostadsbidragen är väldigt träffsäkra och att effekterna blir de vi önskar när vi gör justeringar i bostadsbidragen. Jag tycker att det är viktigt att se alla människor i vårt samhälle.

Fru talman! Det finns behov av att göra en del justeringar i premiepensionssystemet. Vi har fått in ett antal bolag som tar 500–600 kronor om året för att placera om pensionsbesparingar för enskilda personer. Det här sker genom massflytt från de här bolagen vid upprepade tillfällen. Det här är oönskade verksamheter som växer fram. Det är ingenting som vi har haft med i de bedömningar som vi har gjort från början när det gäller rådgivning för att placera pensionspengar. Det här är någonting som har växt fram och som vi inte önskar.

Vi gav Pensionsmyndigheten mandat att vidta åtgärder under försummaren, men det har inte hänt någonting. Nu får vi dess värre tillbaka frågan från Pensionsmyndigheten till Pensionsgruppen för förnyad utredning, prövning och ställningstagande om hur vi ska gå vidare på det här området.

Under senare tid har Peter Norman, som är minister i regeringen, vid flera tillfällen gjort utspel där han tydligt uttalat att han vill stoppa de här förvaltningstjänsterna. Min fråga till företrädare för regeringspartierna blir därför: Vill ni också stoppa de här bolagens verksamhet inom premiepensionssystemet i likhet med det Peter Norman ger uttryck för?

Fru talman! I budgetpropositionen slår regeringen fast att det ska bli tillåtet att arbeta kvar till man blir 69 år. Vi socialdemokrater avvisar inte det förslaget helt, men vi vill se flera kompletterande lösningar här innan vi är beredda att säga ja till att höja den aktuella åldersgränsen.

Den utveckling som vi ser i dag är att allt fler väljer att ta ut sin pension i förtid. Många tar ut den från 61 års ålder i dag. Det förefaller gälla i det allmänna pensionssystemet, men under de senaste veckorna har vi sett att man även i tjänstepensionssystemen oroas av att många tar ut sin tjänstepension i förtid. Det leder, som vi vet, till lägre pensioner för den enskilde, och det gäller resten av livet. Vi har också räknat med ett in-

komstbortfall, kan vi säga, i de prognoser som finns för pensionssystemet. Det är inte en bra utveckling.

En viktig del är förutsättningarna för att kunna arbeta längre. Det gäller stora grupper. Vi tycker att det är en mycket viktigare fråga. Det handlar om arbetsmiljön och om arbetslivets förutsättningar men också om acceptansen och tillåtelsen för äldre att finnas kvar på arbetsplatserna.

Vi måste föra en dialog med arbetsmarknadens parter om att reglera försäkringsskyddet för människorna efter 65 år. Det är något som vi sagt länge. Det är en viktig fråga innan vi går vidare. Den är så viktig att jag tycker att vi måste lösa den innan vi tar ställning till att höja åldersgränsen för att kunna jobba vidare. Det är inte acceptabelt att vi har ett försäkringslöst tillstånd på det sättet.

Fru talman! Vi behöver långsiktigt ett stabilt pensionssystem. Det måste klara de demografiska förändringar vi har framför oss. Då kan det bli aktuellt att diskutera olika sätt att stärka pensionssystemet. Fler i arbete är den absolut viktigaste åtgärden. Öka inkomsterna genom till exempel höjda avgifter kan vara en annan. Det som lite grann bekymrar mig är regeringens låga ambitioner när det gäller arbetslöshetsbekämpningen. Väldigt många människor hamnar utanför, tjänar inte in till pensionen, med den situation vi har i dag. Det ser jag som ett stort problem. Jag ser ett behov att förstärka inkomsterna i pensionssystemet, men där är det väldigt tyst från de borgerliga företrädarna.

Nu kommer pensionerna att sänkas med drygt 4 procent från årsskiftet. Därför måste frågan om behovet av att förstärka inkomsterna aktualiseras. De tidigare prognoserna har pekat på att den stora fyrttialistgruppen som nu är pensionärer kommer att innebära en påfrestning för pensionssystemet, och risken är att AP-fonderna kommer att urholkas ytterligare.

Det finns olika alternativ för att öka inkomsterna till pensionssystemet. Det kan handla om att höja avgiften eller växla över från PPM till pensionssystemet, till det allmänna pensionssystemet. Det förefaller också finnas ett utrymme att göra en omfördelning inom socialavgifterna eller att höja egenavgiften.

Jag ser fram emot den fortsatta debatten och hoppas få några besked från meddebattörerna i de borgerliga partierna om de förstärkningar som jag ser som nödvändiga.

(Applåder)

Anf. 196 ERIK ALMQVIST (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 20.

Jag ska fatta mig väldigt kort. Sverigedemokraternas budget innebär en kraftigt sänkt skatt på pension. Med vår budget hamnar pensionskatten på samma nivå som inkomstskatten. Det är den enskilt största satsningen på pensionärer som något parti gjort i Sverige på många år. För många av landets fattigaste pensionärer handlar det om uppemot 700 kronor mer i plånboken varje månad.

Vi har även budgeterat för förbättrad kvalitet inom äldreården och demensården. Vi skjuter till resurser för särskilda satsningar på bekämpning av brott mot äldre och för bättre sjukvård. Kort sagt är Sverigedemokraterna det parti som gör i särklass mest för landets äldre.

Herr talman! Jag gillar inte när man talar om pensionärer som en svag grupp. Det finns många starka pensionärer i Sverige, och jag tror att många pensionärer också underskattas i dagens samhälle. Jag säger ”dagens samhälle”, för jag tycker att det finns en viss omotiverad dyrkan av ungdom i det moderna samhället.

Många pensionärer förmår inte riktigt värna sina rättigheter. En del vill kanske inte ligga samhället till last. Andra kanske inte känner till vilka rättigheter de har. År 2007 kunde vi till exempel se att Försäkringskassan bedömde att ett par hundra tusen pensionärer med rätt till bostadstillägg inte sökte det. Det drabbar förstås en redan resurssvag samhällsgrupp, och det vore inte mer än rätt att vi stärkte informationsinsatserna för att upplysa pensionärer som är berättigade till bostadstillägg om detta.

Pensionen har under en längre tid halkat efter om vi ser till kostnadsutvecklingen och levnadsstandarden i samhället i stort. Inte minst har boendet under senare tid blivit mycket dyrare. Trots det har bostadstillägget inte justerats, och därför menar jag att nuvarande regelverk för kompensationsgrad i bostadstillägget bör ses över. Sedan får vi se vilken typ av justering vi landar i, vilken storleksordning, men jag förutsätter att det i så fall handlar om en ganska rejäl höjning. Nu finns inte det budgetutrymmet för 2011, men det vore ändå intressant att under året få en sådan utredning för att ha som underlag för kommande års budget.

Anf. 197 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Ungdom är en åkomma som går över med tiden, om man har tur och överlever. Så sade en äldre gentleman, redaktör på min gamla arbetsplats. Han var då i ungefär min nuvarande ålder.

Som man haft det som ung, så har man det ofta senare under livet. Om vi haft ett slitsamt liv får vi det ofta även när vi blir äldre. Med det menar jag de som arbetat hårt och haft ett krävande jobb, som slitit ut kroppen i byggsvingen, lyft gamla och sjuka eller kanske jobbat med psykiskt tufft arbete inom vården och känt att de aldrig räckt till och att både kropp och själ tagit stryk. Den som har ett medfött handikapp och aldrig riktigt kommit in i jobbsvingen och tjänat några pengar får inte heller vid pensionen njuta sitt otium.

För de kvinnor som varit sjuka i långa perioder och för dem som stannat hemma med ungarna när de var små och som i dag är pensionärer gäller att de får fortsätta att leva med små marginaler, att suga på ramar. Många har kanske haft ett arbete på deltid, men någon större inkomst har de inte haft, och därmed blev det kanske inte så många pensionspoäng heller. De har det tufft i dag. En garantipension är inte mycket att hänga i granen, och kostnaderna för läkemedel, mat och hyra måste betalas. Och hyran stiger.

Om vi rödgröna hade regerat skulle vi ha höjt bostadstillägget mer än regeringen för just den grupp som så väl behöver det. Det är bra med bostadstillägg, men först en rejäl pension – egentligen.

Mer behöver göras för alla som i dag är pensionärer och som byggt upp ett rikt land med stora resurser, ett land som verkligen kan skapa världens bästa välfärd. Men tyvärr är rikedomen inte rättvist fördelad, och orättvisorna ökar i högerregeringens Sverige.

Herr talman! Morgondagens pensionärer har att se fram emot pensioner som det bromsas, backas och tricksas med. Vi får orange kuvert

och andra kuvert och vi ska välja och vraka bland fonder. Vi har alla blivit handlare på börserna. Men några av oss vägrar och hoppas att vi ska klara oss i alla fall. Andra, de som har gott om pengar, tar privata pensionsförsäkringar. De som har allra mest pengar får pensionsförsäkringar och bonusar för miljoner, många miljoner dessutom, av företag som de jobbar för – eller kanske är det företagen som jobbar för dem. Vd:ar och gd:ar som aldrig blir mätta på bonusar och miljoner, det är de som får.

För alla andra ser det inte så muntert ut. Inkomstpensionen sänks nästa år med över 4 procent. För en ålderspensionär med 12 000 kronor i månaden i inkomstpension betyder det en sänkning med 512 kronor. Det är mycket pengar med tanke på inkomsterna.

De ekonomiska riskerna i det nya pensionssystemet har överförts från staten till de enskilda pensionärerna. Ni har säkert hört det förut, men det förtjänar att upprepas. Bo Könberg, folkpartist och en av de politiskt ansvariga bakom pensionsreformen, sade att det nya pensionssystemet skulle vara stabilt till nästa istid. Nu är istiden här. Systemet var inte stabilt nog att klara ens den första allvarliga finanskrisen.

Inför valåret ändrades beräkningsreglerna så att de stora sänkningarna av pensionerna skulle komma efter valet. Det är tryggast så för dem som vill vinna val.

Detta är knappast ett hållbart system, och det måste till skatteförändringar eller nya fiffiga beräkningsgrunder varje gång pensionssystemets svagheter ska rättas till liksom de praktiska konsekvenser det får för pensionärernas ekonomi. Ett sådant pensionssystem, menar Vänsterpartiet, måste förändras i grunden. Staten och samhället måste ta de ekonomiska riskerna – inte de enskilda pensionärerna. Den största frågan just nu är att avskaffa den automatiska broms som faller in när pensionssystemet är underfinansierat och börserna faller, vilket därmed sänker pensionerna.

Herr talman! Pensionärerna har fått bära en tung börda till följd av de förändringar som gjordes i den generella välfärden under 1990-talet. Många pensionärer, framför allt kvinnor, har i dag svårt att få pengarna att räcka till och känner sig besvikna över att inte värderas högre efter sina år i arbetslivet. Även många unga tror i dag att de kommer att få svårt att klara sig på sin pension i framtiden. Förhoppningarna om en pension som går att leva på ställs på börserna, samtidigt som våra pensionspengar används för att öka den riskfyllda spekuleringen, vilket i sin tur ökar otryggheten. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till den här utvecklingen. Vi reserverade oss redan 1994 mot principerna bakom det här systemet.

Vår huvudkritik då som nu handlar om det nya pensionssystemets brist på förutsägbarhet, de ökade spekuleringarna och att det bidrar till ökade klyftor i samhället. Det är genom att man säger upp det solidariska kontraktet som det nya systemet skapar djupare klyftor mellan dagens gamla och dagens unga, mellan hög- och låginkomsttagare och mellan kvinnor och män.

ATP-systemet var ett kollektivt system riktat till individen. Det var framvuxet ur en av den svenska arbetarrörelsens största och viktigaste klasstrider. Som sådant skapade ATP-systemet ett kontrakt mellan generationer, och det är just i den aspekten som det nuvarande pensionssystemet har sina allvarligaste brister. I och med det har vi lämnat ett stort

offentligt sparande till förmån för ett privat. Vi har gått från ett förmånsbaserat system till ett avgiftsbaserat, och från ett helt arbetsgivarfinansierat system till ett delvis egenfinansierat. Det vi har att förhålla oss till är ett ganska komplicerat, svåröverblickbart och administrativt dyrt system som faktiskt missgynnar väldigt stora delar av befolkningen.

Herr talman! Bärande princip i det pensionssystem som infördes är den så kallade livsinkomstprincipen. Man säger att den ska ge jättebra möjligheter för enskilda att påverka storleken på pensionen genom att öka sina inkomster, alltså att jobba mer. Men så är det ju inte i verkligheten. Det är väldigt missvisande. Alla de fakta som finns visar att män och kvinnor än så länge inte har samma möjligheter att öka på inkomsterna under sin sammanlagda livstid.

Vänsterpartiet menar att det nuvarande pensionssystemet därför diskriminerar kvinnor som grupp och att det skapar klyftor mellan pensionärer. Sanningen är att de stora förlorarna i det nya pensionssystemet är LO-arbetare och kvinnor som grupp. Den som tvingas till arbetslöshet eller sjukskrivning under delar av sitt yrkesliv drabbas i det nuvarande systemet direkt genom sänkt pension.

Vi vet att arbetslöshet och sjukskrivning är vanligare bland LO-kollektivets medlemmar än i andra grupper. Systemets syfte påstås vara att motivera arbetstagare att skaffa sig högre pension genom att arbeta längre. När det inte finns några jobb, vad gör man då? De stora grupper med arbeten som sliter ut kropp och själ till låga löner och ofta har dubbelarbete orkar sällan arbeta tills de är 65 år. Det gör att möjligheten för en metallarbetare eller en undersköterska att höja pensionen genom att jobba mer är ett teoretiskt och därmed cyniskt resonemang.

Vi vet att kvinnor än i dag utför mer obetalt arbete. De tvingas oftare till deltid och betalar därför också för sin egen arbetstidsförkortning med längre lön och därmed lägre pension. Den diskriminering som drabbar kvinnor som grupp på arbetsmarknaden fortsätter alltså hela livet igenom med lägre pension, eftersom konstruktionen har anpassats efter ett manligt arbetslivsmönster.

Men det finns de som har tjänat på reformen. Det är de förvaltande kapitalinstituten. De har faktiskt tjänat miljarder. Förvaltningen av premiepensionen kostade mer än dubbelt så mycket som betalades ut i premiepension 2009. 869 miljoner betalades ut, men det kostade 1 737 miljoner att betala ut pengarna. Jag måste säga att de farhågor som vi hade redan 1994 tyvärr har besannats med råge.

Herr talman! Vi kan konstatera att dagens pensionssystem inte höll för den första finansiella krisen och att det är hög tid att vi gör en parlamentarisk översyn. Systemet har visat sig vara instabilt. Regeringen menar däremot att pensionssystemet är stabilt och skriver i budgetpropositionen för 2011 att det är av särskild vikt för dem med små marginaler. Enligt regeringen är alltså bromsen och sänkningen av pensionen särskilt positiv för personer med små inkomster. Jag kan säga att varken jag eller mitt parti delar den uppfattningen.

I budgetpropositionen säger regeringen också att man vill föra en dialog med Pensionsgruppen om ändringar i LAS. Jaha. Men lagen om anställningsskydd är väl inte en del av det nya pensionssystemet? Pensionsgruppen är väl inte något organ i riksdagen och inte heller någon myndighet? Vill partierna bakom det nya pensionssystemet prata med

varandra får de naturligtvis göra det, men det är inget skäl att överge normala former för hantering av riksdagsärenden.

Pensionssystemet måste bli stabilt och förutsägbart. Pensionerna ska följa löntagarnas löneutveckling i stället för börsutvecklingen. Pensionssystemet ska garantera att även de som har tunga och slitsamma arbeten får en anständig pension och se till att kvinnor inte missgynnas. Och utvärderingen ska givetvis vara öppen för alla riksdagens partier och ske i dialog med bland annat pensionärsorganisationerna.

Jag vill bara understryka att Vänsterpartiet inte vill ha tillbaka det gamla ATP-systemet, men vi vill se ett annorlunda system än det vi har i dag.

Till slut vill jag framhålla att vi tycker att det är dags att utreda vårt framtida pensionssystem i en parlamentarisk utredning. Jag yrkar därför bifall till reservation 23 och till reservation 11, som jag glömde nämna tidigare.

Anf. 198 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att upplysa Wiwi-Anne Johansson om hur det ligger till med avgifterna i PPM-systemet. Den jämförelse hon gjorde är nämligen inte adekvat. Att ställa kostnaderna för förvaltning mot utbetalningarna från PPM-systemet är helt irrelevant. Ännu har ju inte särskilt mycket pengar börjat betalas ut från systemet, utan än så länge handlar det om att spara pengar för förvaltning. Då är det klart att förvaltningskostnaderna är stora i förhållande till det som betalas ut i dag. Det förstår vem som helst. Så kommer det dock inte att se ut på sikt, när folk börjar få ut PPM-pengar i högre grad.

Som jag sade i mitt anförande nyss satsar Sverigedemokraterna mest av alla partier på att ge mer pengar i plånboken till pensionärer, men vi satsar pengar som vi har. Problemet med att plocka bort bromsen, som Wiwi-Anne Johanssons parti vill göra, är att vi då hamnar i en situation där vi satsar pengar som vi inte har. Jag undrar hur Vänsterpartiet har tänkt sig klara av det ekonomiska åtagande som det skulle innebära att inte ha bromsen. Var tar vi de pengarna ifrån?

Anf. 199 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Det är lite svårt för mig att säga var vi skulle ha tagit de pengarna ifrån. Hela systemet är vi inte bara tveksamma till, utan vi ifrågasätter det helt och hållet.

Det är ingen felaktig siffra att det kostar 1,7 miljarder att betala ut en hälften så stor summa. Det är ju rimligt i sig. Men det är inte hela sanningen, och vi i Vänsterpartiet säger inte att vi sitter inne med sanningen om hur vårt framtida pensionssystem ska se ut.

Vad vi vill är att det ska tillsättas en parlamentarisk utredning som ser över om systemet verkligen är hållbart till nästa istid när det redan på något sätt har frusit fast och man måste tricksa och fixa och backa och bromsa varenda gång det händer något i systemet.

Jag vet inte hur det skulle se ut. Jag tycker dock att det vore rimligt att det i en pensionsgrupp sitter inte bara de av riksdagens partier som var överens om att införa det här systemet. Det börjar nu få några år på nacken. Världen ändras. Då kanske man också måste se över pensionssystemet. Det finns kanske andra sätt att lösa det som är hållbara och till ex-

empel också är kopplade till inkomstbortfall, så att man inte bara måste lita till börsutvecklingen utan också kan se till inkomstbortfallsprincipen.

Nej, jag har alltså inget facit eller något svar. Vi bjuder in och tycker att vi borde tillsätta en parlamentarisk beredning där samtliga riksdagspartier naturligtvis ska vara med.

Anf. 200 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Wiwi-Anne Johanssons invändning bygger på felaktiga antaganden. Det är mig veterligen inte 1,7 miljarder som är en kostnad för utbetalningar, som du hela tiden repeterar. Det är en förvaltningskostnad för PPM-fonderna. Det är en helt annan sak. Det kan inte ställas i relation till utbetalningar.

Det är samma sak som om jag har privat fondförsäkring. Jag betalar en förvaltningsavgift även fast jag inte plockar ut en krona. Det är upp till mig. Det är därför att jag har ett kapital som växer. Det kostar pengar det också. Men förhoppningsvis ger det ett mervärde i förlängningen.

Problemet med ett system där man inte har någon form av inbromsningseffekt när det inte finns statsfinanser att bära pensionssystemet är att man riskerar att få en situation som i Sydeuropa och inte minst i Grekland. Där finns inte en ekonomisk grund för de pensionsutbetalningar man har. Det kanske är kul så länge det varar. Men när det väl faller så faller det samman rejält.

Jag tycker att det är mer ansvarstagande att ha ett system som har en bromseffekt av något slag där vi begränsar utbetalningarna när det inte finns ekonomiskt utrymme. Hittills har det fallit ut ganska väl. I år är första gången som bromsen faller in. Det går att kompensera, som vi har bevisat i vår budget, med att satsa mer på att sänka skatten för pensionärer.

Samtidigt hade vi ändå kunnat få en positiv nettoeffekt för pensionärerna utan att för den skull riskera att äventyra statsfinanserna.

Anf. 201 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Att det kostar pengar att förvalta är egentligen inte det stora problemet. Det stora problemet är att vi först och främst har en likabeskattningsprincip. Vi tycker att inkomst ska beskattas lika oavsett det är pension, a-kassa eller vilken typ av inkomst man än har. Det är inte givet att man ska straffas för att man inte arbetar. Men det är regeringens arbetslinje.

Det är svårt att säga hur det nya pensionssystemet skulle kunna fungera på ett bra sätt. Du jämför oss med Grekland. Det låter sig inte riktigt göras. Vi har möjlighet att arbeta tills vi är 67 år. Våldigt många gör det också, och vi vill att människor ska arbeta ännu längre. I Grekland var det vanligt att människor pensionerades vid 52 eller 53 års ålder.

Det är klart att det kostar pengar när fullt friska arbetsföra människor i sina bästa år går i pension. Men det är inte en utveckling som någon av oss här vill se, såvitt jag känner till. Det handlar om att vi ska jobba längre upp i åldrarna därför att vi dess bättre blir friskare och också gärna vill vara med och bidra. Att jämföra oss med Grekland är därför inte ett dugg relevant i sammanhanget.

Det finns en ödmjukhet. Men vi vill ha system som i varje fall bygger på ett kollektivt gemensamt ansvar för pensionen och inte på att var och

en ska bli sin egen spekulant på börser. Det tycker inte vi är rimligt. En parlamentarisk beredning skulle med lite olika förutsättningar kunna komma fram till någonting bra. Det tror vi på.

Anf. 202 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! En av de viktigaste frågorna som finns för ett land att hantera är hur ersättningen blir till de människor som lämnar arbetslivet. Tittar man ut i världen kan man lätt konstatera att de finns en uppsjö av system som på olika sätt försöker fylla pensionärernas behov av försörjning. Det finns förmånsbestämda system där man redan i förväg kan få veta vilken pension man kommer att få i procent av sin slutlön. Det finns också konstruktioner av avgiftsbaserade modeller där pensionen bestäms av hur mycket ekonomin har växt under inbetalningstiden.

Sveriges första pensionssystem, den så kallade folkpensionen, kom 1913, som vi har hört tidigare här i dag. Modellen var enkel. Man fick ett litet belopp lika för alla när man fyllt 67 år. Det kan vara intressant att veta att medelåldern i Sverige på den tiden var 58 år. Det gjordes ändringar i systemet på både 30- och 40-talet. Fortfarande var det ett grundsystem lika för alla, men man tillförde änkepension och andra förmåner vid för tidig död.

Det kan också vara intressant att veta att redan 1955 kom den så kallade Åkessons utredning om pensioner. Det var ett förslag där folkpensionen fortfarande var grunden som man sedan byggde på med avtals- och tjänstepensioner. Det kan också vara av intresse att det florerade en rejäl debatt inom Socialdemokraterna mellan Gustav Möller och Tage Erlander om man skulle fortsätta med en grundpension som hittills hade gällt eller gå in på ett inkomstrelaterat system.

I slutet av 1950-talet kom den stora förändringen av pensionssystemet då ATP infördes. Beslutet fattades med minsta möjliga marginal, och den föregicks av en stor debatt om vilken väg man skulle gå i pensionsfrågan. Det var också ett paradigmskifte på det sättet att man nu fick en inkomstrelaterad pension utefter vad man tjänade upp till ett visst tak. Pensionsåldern var fortfarande 67 år, och den sänktes inte förrän 1976 till nuvarande 65 år. Det är också intressant att veta att förutom sänkningen av pensionsåldern byggde man ut förmånerna flera gånger så att fler människor omfattades och att ersättningarna blev högre i det nya ATP-systemet. Detta gjorde det naturligt att man fram till 1990-talet fick höja avgifterna ett stort antal gånger.

Efter ett flertal utredningar kom en stor majoritet i Sveriges riksdag på 1990-talet fram till att man måste göra om pensionssystemet om det skulle hålla i framtiden. Den så kallade fempartigruppen låg bakom det förslag som slutligen kom. Ett annat alternativ skulle vara att höja avgifterna i ATP-systemet till betydligt högre nivåer, men detta ansågs redan då oralistiskt om man ville ha en växande ekonomi med fler i arbete.

Detta nya system som infördes 1998 är mycket mer kopplat till just arbete, precis som det var i Åkessons utredning från 1955. Det är samma grundkonstruktion. Man tjänar in sina pensionspoäng krona för krona upp till en maximinivå, och varje år som man har lön räknas till pension om man bara kommit över en viss miniminivå. Dessutom finns det inte längre någon övre gräns för hur många år som man kan tjäna in en bättre pension.

Men en sak måste poängteras helst flera gånger, eftersom många inte har klart för sig hur pensionssystemet är konstruerat. Det är att dagens arbetstagare genom pensionsavgifter betalar dagens pensioner, och framtidens pensioner betalas av framtidens arbetstagare.

Det är alltför många som fortfarande tror att deras pensionsavgifter har betalats in i några AP-fonder, och där ligger pengarna och väntar på dem tills de går i pension. Det är egentligen bara premiepensionerna som har den konstruktionen. Där ligger pengarna i bästa fall och väntar på dem.

Dessa AP-fonder, eller buffertfonder som de också kallas, är bara en liten del av den totala pensionsskulden till Sveriges befolkning. Någonstans mellan en åttondel och en tiondel av den totala skulden finns i dessa fonder. Deras uppgift är att mildra och utjämna skillnader mellan generationer och konjunkturer.

Herr talman! Därför är det viktigt att poängtera att det bara finns en sak som kan betala pensioner och ge systemet stabilitet under överskådlig tid, nämligen arbete, arbete och åter arbete. Det är just därför som alliansregeringen behållit i alla lägen prioriterat och stimulerat återgång till arbete.

Det är heller ingen nyhet för någon att det nya pensionssystemet som konstruerades för 10–15 år sedan är mycket stabilare och robustare än det tidigare. Det är ett eget självgående system som ska ticka och gå utan att politiska hänsynstaganden ska ändra förutsättningarna för att få pension. Jag anser att detta är i grunden bra, för det ger systemet en möjlighet att verka under lång tid över blockgränserna utan stora och snabba förändringar för de försäkrade.

Vi ska också veta att många länder är mycket nyfikna på vårt system och avser att införa hela eller delar av detta i sina egna stater. Detta är ju som bekant alldeles nödvändigt i många länder inte minst i Europa, eftersom de har undermåliga pensionssystem som inte kommer att hålla så många år till. Det är just av den anledningen som EU-kommissionen tagit upp denna viktiga fråga för hela samarbetet i Europa.

Men det hindrar inte att vi står inför stora utmaningar framåt. Den demografiska utvecklingen i vårt land gör att pensionssystemet utsätts för stora påfrestningar. Den stora fyrtiotalsgenerationen har nu börjat gå i pension, och detta gör på sikt att det kommer att fattas människor på många arbetsplatser, inte minst i vården.

För några år sedan gick det tre arbetstagare på varje pensionär. Redan om 15–20 år kommer den siffran vara två arbetstagare på varje pensionär. Dessutom kommer situationen att se så ut även i andra länder i Europa, även om den högsta ”peaken” är lite längre fram i tiden som genomsnitt i Europa. Detta kommer att innebära ett stort arbetskraftsbehov, precis som vi har pratat om tidigare i ett par andra frågor.

Dessutom blir vi allt äldre i västvärlden. Medelåldern har ökat med fem år sedan 1930-talet i Sverige. Medelåldern beräknas dessutom öka fem till sju år fram till 2060, detta på samma gång som vi sänkt pensionsåldern sedan starten 1913.

Vårt svenska pensionssystem tål och är konstruerat för denna typ av förändringar. Wiwi-Anne Johansson var förut inne på att pensionssystemet är utsatt och i fara. Det är det inte alls. Däremot kan det bli en sänkning av pensioner för de enskilda. Men det återkommer vi till.

Pensionsnivån riskerar som sagt att bli för låg om man inte har tillräckligt med tjänstepension. Därför har vi utmaningar som handlar om att lösa dessa frågor om en högre pensionsålder för utträdet från arbetsmarknaden. Pensionsgruppens framtida sammanträden kommer att ha detta som en hög prioritet. Kan vi hålla pensionsåldern 65 år, eller finns det en möjlighet att höja den?

Om vi ska göra detta är det också viktigt att ta hänsyn till de människor som inte orkar fortsätta till en högre pensionsålder. Jag ger er rätt som har varit inne på de frågorna. Därför är det viktigt att vi i framtiden kan få ett så flexibelt system som möjligt för i vilken ålder man inträder som pensionär på heltid.

Herr talman! Vi har en stabil majoritet för vårt svenska pensionssystem. Det är fem partier över blockgränserna som tagit sitt ansvar för att Sverige har fått ett stabilt pensionssystem som ska klara olika påfrestningar från allt från demografi och ökningar av medelåldern till kraftiga konjunkturväxlingar.

Jag har några frågor till de rödgröna partierna. Tydligt har Miljöpartiet inte möjlighet att vara kvar, men jag får säga till Wiwi-Anne Johansson: Så länge som jag varit med i socialförsäkringsutskottet har ni klagat och opponerat er mot vårt nuvarande pensionssystem. Så även i dag.

Då blir min fråga till er: Vad är det ni vill ha i stället? Ni ville tydligen inte heller gå tillbaka till det gamla ATP-systemet. Är det Greklands pensionssystem som står som föredöme? Ni måste faktiskt svara, Wiwi-Anne. Att bara säga nej håller inte i längden. Ibland verkar det som att ni ska sätta in det ideala pensionssystemet som ger 110 procent eller någonting. Men någon ska betala, och det blir den arbetande befolkningen som betalar till sina egna pensioner. Det håller inte.

Till Socialdemokraterna vill jag säga: Ni har varit kritiska till Alliansens jobbskatteavdrag, även om ni godtagit de flesta av dem efteråt. I er retorik om jobbskatteavdraget har det många gånger låtit som om pensionärerna har fått höjd skatt jämfört med den tiden ni hade makten fram till 2006.

Ni vet mycket väl att det inte är så. Vi har sänkt skatten för pensionärer tre gånger sedan 2006 om vi räknar in den kommande skattesänkningen den 1 januari 2011. Den skattesänkningen har sammanlagt varit på 12,8 miljarder, alltså nästan 13 miljarder.

Om jag inte missuppfattar något gjorde ni inte en enda skattesänkning på de tolv år ni regerade före 2006. Jag vet att min företrädare Mats G Nilsson hade flera meningsutbyten med er just om detta.

Ändå hördes det i valrörelsen att pensionärerna hade en perverst – det var faktiskt det ordet som användes – hög skattenivå som hade blivit högre med alliansregeringen. Men sanningen är att skattenivån var på socialdemokratisk 2006 års nivå och att den blivit lägre vid tre tillfällen med den borgerliga regeringen.

För att ytterligare styrka detta har jag tagit fram siffror på hur det ser ut för pensionärerna mellan år 2006 och den 1 januari nu om ett par veckor. En garantipensionär född 1938 eller senare fick, när ni hade makten 2006, 5 504 kronor netto. Nästa år kommer samma pensionär att få 6 433 kronor. Det är en höjning på 929 kronor, vilket är en höjning på 16,9 procent. Det är inte så dåligt när man betänker att vi har haft den största lågkonjunkturen sedan 1930-talet.

Dessutom har vi höjt bostadstillägget under mandatperioden.

När det gäller en pensionär som tjänar betydligt bättre, nämligen 16 418 kronor brutto, som man tagit här som exempel, har denne pensionär 12 793 kronor efter skatt varje månad. Det är en höjning med 943 kronor under samma period, detta trots lågkonjunkturen.

Det tycker jag är ganska bra jobbat av Alliansen, även om det hade kunnat vara ännu bättre.

Jag såg till min glädje häromdagen i en undersökning som AMF hade gjort att våra pensionärer hör till de nöjdaste och lyckligaste i Europa och att deras disponibla inkomst ökat precis som jag nu har visat. Så lät det inte riktigt i valrörelsen om man gick in i en rödgrön valstuga.

En av de saker som vi och De rödgröna inte är överens om i nästa års budget är att de vill höja bostadstillägget lite mer än alliansregeringen, nämligen från 93 procent till 94,4 procent. Det är självklart en höjning för en del pensionärer som oppositionen här föreslår. Men det har också en mycket begränsad betydelse eftersom man inte höjer taket för hyran, och det ligger på 5 000 kronor som alla vet. Det här kan ge en höjning på 35 kronor i månaden, som max 70 kronor. Det ska jämföras med höjningen för en garantipensionär nästa år som blir 241 kronor per månad enligt regeringens förslag.

Jag vill också kommentera de motioner som inkommit under utgiftsområde 11. Där finns allt från änkepension till olika regeländringar om bostadstillägg och några andra pensionsfrågor som detaljändringar i premiepensionssystemet.

Herr talman! Jag vill med dessa ord yrka bifall till förslaget i socialförsäkringsutskottets betänkande 2010/11:SfU1 och avslag på motioner och reservationer.

Jag skulle vilja sluta med följande mening: Ja till fortsatt arbetslinje, ja till fortsatt kontroll över statsfinanserna och ja till ett stabilt pensionssystem!

(Applåder)

Anf. 203 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det är intressant att Lars-Arne Staxäng pratar om historien, men då ska vi erinra oss att varje gång som pensionsfrågan har varit uppe har det tidigare högerpartiet röstat emot ATP och andra förmåner. Det är viktigt att tillägga till historien.

Jag går över till dagens situation. Den är viktigare att prata om, tycker jag. Jag fick inget svar när det gäller utvecklingen inom premiepensionssystemet, som jag tycker är en rätt allvarlig fråga och där Lars-Arnes partikamrat som numera är minister har varit väldigt tydlig i sina uttalanden på olika sätt: Man ska på något sätt se till att de här förvaltarbolagen inte finns kvar inom premiepensionssystemet. Hur ser Lars-Arne Staxäng på det?

Den andra frågan som jag tror är väldigt viktig att lyfta upp och föra en diskussion om är det Lars-Arne Staxäng nämnde, nämligen att det nu kommer en stor fyrtialistgrupp som blir pensionärer. Om detta har de tidigare konstruktörerna av systemet konstaterat att det blir en ansträngd tid i pensionssystemet som kommer att vara märkbar.

Här måste man nog allvarligt ta och fundera på avgiftsfrågorna, alltså inkomstförstärkningen till pensionssystemet. Det valde Lars-Arne att inte

alls kommentera. Jag lade fram några alternativa möjligheter till att förstärka det.

Ytterligare en fråga som jag tycker att det finns anledning att märka i det här sammanhanget är skattefrågan. Jag lyfte inte upp den, men det gjorde Lars-Arne, och då vill jag gärna ta den. Sverige sticker ut kraftigt vid en jämförelse i Europa när det gäller beskattning av pensionerna. Jag har ställt denna fråga några gånger tidigare utan att ha fått något svar. Hur ser det ut med utjämningen av skatteuttaget mellan pensioner och löner i framtiden, Lars-Arne Staxäng?

Anf. 204 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Kurt Kvarnström!

Vi kan börja bakifrån med skatterna. Precis som jag sade i mitt huvudanförande har vi inga höjda skatter jämfört med 2006. Vi försöker att plocka ned dem. Vi har kommit ned tre steg. Jobbskatteavdraget har sedan många gånger jämförts så att det skulle vara ett mål för alla om det går att komma ned ännu mer. Vi kommer att fortsätta att försöka sänka skatter även för pensionärer. De höga skatter som Kvarnström pratar om är faktiskt gamla socialdemokratiska skattenivåer från 2006.

Sedan var det frågan om inkomstförstärkning av pensionssystemet. Självklart är det en viktig fråga. Dock beräknar man att om vi får en någorlunda normal utveckling av konjunkturer ska AP-fonderna klara detta. Problemet är om vi får fler lågkonjunkturer av den dignitet vi fick för två tre år sedan. Då kommer pensionerna att sänkas. Pensionssystemet kommer att klara detta, men det blir en broms i systemet med en sänkning av nivån. Då kommer inkomsterna att sänkas för alla i samhället.

När det gäller premiepensionssystemet tror jag att vi måste göra ändringar så att vi inte blir av med fler fonder. Skagen har redan upphört.

Jag ställde en fråga om det sista. Utredningstjänsten i riksdagen har sagt att Moderaterna har kommit med förslag under många år, ända från 1974, till skattesänkningar för pensionärer. Socialdemokraterna var alltid emot – även miljöpartisterna och vänsterpartisterna. Nu har Alliansen totalt sänkt skatten under perioden, med den sänkning som kommer nu den 1 januari, med hela 13 miljarder kronor. Då vill jag påstå att vi för första gången sedan 1974 har sänkt skatterna kraftigt för pensionärerna.

Anf. 205 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Efter den förra krisen som den tidigare borgerliga regeringen ställde till med genomförde vi ett kraftigt grundavdrag för att kompensera pensionärerna. Men det jämställer tydligen inte Lars-Arne Staxäng med att de fick mer pengar i plånboken. Det var egentligen samma sak, men den vokabulären håller tydligen inte i den moderata agendan.

Nu har vi haft en borgerlig regering i fyra år, och det är första gången som bromsen går in ordentligt på allvar i pensionssystemet. Det gäller i år och även nästa år. Effekten av den förda politiken ser vi tydligt. Den slår igenom kraftigt i pensionssystemet.

Vi kommer att fortsätta att driva dessa frågor. Vi tycker att pension och lön ska beskattas på samma sätt. I jämförelse med länderna i Europa,

Lars-Arne Staxäng, sticker Sverige ut. Sverige är det land i Europa, och i världen, som beskattar pensionerna mycket hårdare än andra länder.

Vi kan alltid diskutera vilket sätt som ska användas. Men det är en rättvisefråga hur man ser på beskattningen av de personer som faktiskt har arbetat in pensionen. Där är vi tydliga.

Vad ser Lars-Arne Staxäng för alternativ när det gäller inkomstförstärkningen? Socialavgifterna ser ut att ha ett visst utrymme när det gäller att justera och tillföra pensionärerna ett utrymme när kostnaderna sjunker för andra delar. I grunden har ett löneutrymme använts för att hantera dessa frågor. Det borde vara ett alternativ i detta sammanhang. Hur ser Lars-Arne Staxäng på det?

Anf. 206 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Vi har ett grundproblem, som egentligen inte har kommit upp här över huvud taget i dag. Vi pratar ofta om huruvida vi ska skjuta upp pensionsåldern, från 65 till 67 eller en övre gräns vid 69 eller kanske ännu högre i framtiden. Men vi glömmer ofta att vi faktiskt höjer pensionsåldern underifrån.

I dag är det relativt vanligt att ungdomar inte blir etablerade på arbetsmarknaden förrän de närmar sig 30 års ålder. Ofta är de 26, 27 eller upp till 30 år. De åren gör att de riskerar att få en betydligt lägre pension i framtiden. Det är ingen som tänker på det vid det tillfället. När vi pratar om ålder – det kommer att vara en viktig del i pensionsgruppen – måste vi också föra upp den frågan.

Det här är ett av svaren på om vi ska försöka sätta in åtgärder för att hålla upp pensionsnivån.

Den andra frågan gäller den automatiska bromsen, balanseringen, som Wiwi-Anne Johansson var inne på förut. Det här är ingen kris för pensionssystemet. Pensionssystemet håller och klarar sådana saker, men det riskerar vid varje tillfälle att bli lägre pensioner.

Än så länge, och denna gång, hade vi tur genom att Sverige var en av Europas bästa länder totalt sett ur statsfinansiell synvinkel. Så länge Anders Borg sitter som finansminister kanske det är ordning och reda, men historiskt kan vi se att andra regeringar inte har haft lika bra koll på statsfinanserna. Då är det faktiskt riktigt farligt när det inte går att kompensera befolkningen när pensionsnivåerna går ned.

Det är viktigt att vi har bra statsfinanser och att vi har ett stabilt pensionssystem.

Anf. 207 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Lars-Arne Staxäng för en föredömlig föredragning av pensionssystemet. Jag tror att det finns en i grunden relativt stor samsyn mellan våra partier om pensionssystemets utformning. Vi kommer att tacka ja om ni bjuder in oss till Pensionsgruppen. Jag tror att det kan vara strategiskt smart att något minska Socialdemokraternas utrymme att förhandla i och med att de ändå inte har en egen majoritet med De rödgröna att kontra med.

Det var något jag reagerade på som jag återkommande har hört under hela 2000-talet och som jag inte riktigt kan ställa upp på. Det gäller att fyrtyalisterna ska gå i pension och att de lämnar ett stort vakuum efter sig på arbetsmarknaden. Denna vinter är det mindre än en tredjedel av

fyrtilisterna som förvärvsarbetar. Det är långt ifrån alla dessa som arbetar fulltid. Samtidigt har vi i dag en låg sysselsättningsgrad i Sverige. Den har dessutom inte ökat, snarare sjunkit under en längre tid. Om jag inte minns fel har vi en sysselsättningsgrad på drygt 70 procent och en arbetslöshet på uppåt 9 procent. Sysselsättningsgraden pekar på att det antagligen finns ytterligare lite större utrymme med arbetskraft utöver de 9 procenten arbetslösa.

Jag tror att när man pratar om det vakuum som lämnas efter fyrtilisterna ropar man lite på en varg som aldrig kommer.

Anf. 208 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Jag hälsar först med tillfredsställelse att Sverigedemokraterna står bakom grunderna för vårt pensionssystem. Det är bra. Det behövs eftersom vi under historisk tid sedan 90-talet har haft en majoritet på över 90 procent i kammaren för detta pensionssystem. Det är viktigt att vi kan behålla ungefär den majoriteten.

När det gäller fyrtilistgenerationen vill jag ge rätt på en punkt, nämligen att när man många gånger pratar om industrin gör de ofta rationaliseringar i samband med att folk lämnar arbetsmarknaden. Där finns naturligtvis ett antal personer som inte kommer att ersättas. Men när det gäller den totala arbetsmarknaden, framför allt i vården och så vidare där det inte går att ersätta människor med något annat än människor, kommer det att bli en kraftig brist. Det finns flera utredningar som visar detta.

Sedan kanske det blir annorlunda än vad vi har tänkt i dag. Vi märker redan nu att det börjar bli en rejäl brist på kvalificerad arbetskraft i vissa branscher. Sedan kan vi komma in på skolsystem och en mängd saker som gör att vi ställer oss frågan varför arbetskraften inte finns när människorna finns i Sverige – men det är en annan del i det hela.

Det är viktigt att vi för Sveriges framtid och ekonomi ser till att vi kan fylla hålen och vakanserna när fyrtilistgenerationen går i pension.

Anf. 209 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag riskerar att hamna lite utanför det här utgiftsområdet, men jag kan ändå inte låta bli att fortsätta på fyrtilistspåret. Den här vintern kommer mindre än en tredjedel av fyrtilisterna att förvärvsarbета. Långt ifrån alla förvärvsarbetar dessutom full tid. Om det är sådana stora problem som pensionsavgångarna medför, varför har vi inte redan sett det under alla de år man har pratat om att det blir problem när fyrtilisterna går i pension?

Jag ställer mig skeptisk till det. I den mån det finns ett problem är det väl snarare ett matchningsproblem, som inte borde vara helt ohanterligt med tanke på den stora arbetslöshet vi har.

Anf. 210 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! De siffror som jag har sett hittills visar att vi inte har nått maximum, utan det kommer att bli något slags maximum mellan 2020 och 2030. Vi har inte sett de stora effekterna ännu. Men om det blir, som alla hoppas, en ordentlig högkonjunktur kommer det att bli en stor brist inom ett, två eller tre år, och vi kommer att märka det i sådana branscher som äldreomsorg och motsvarande.

Jag påstår nog att detta är ett demografiskt problem som vi måste ta på största allvar om vi ska behålla en bra ekonomi och ha hyggliga pensioner i framtiden.

Anf. 211 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Om en svensk funderar på sin pensionering om kanske tio år och jämför sig med en framtida pensionär i till exempel Grekland kan han konstatera att det på papperet ser ut som om greken får betydligt högre pension. Om samma svensk jämför med Grekland eller andra länder kan han också konstatera att svensken ganska säkert vet ungefär vad pensionen kommer att röra sig om och faktiskt, vilket är inte minst viktigt, vet att den kommer att betalas ut.

Sverige har ett stabilt pensionssystem, som i princip beslutades i mitten på 90-talet. Det är stabilt av flera olika skäl, dels därför att det är en stor majoritet, fem partier, som står bakom det, dels därför att finansieringen ligger utanför statens budget. Man gör inte tillfälliga inhopp och justerar på grund av tillfälliga opinionsyttringar och så vidare i systemet. Det är också stabilt därför att utbetalningarna bygger på tillgångar i förhållande till skulder.

Grunden är att de som arbetar betalar in pengar till dagens pensionärer, och samtidigt får de en pensionsrätt som garanterar dem en viss andel av det pensionskapital som finns tillgängligt när de själva blir pensionärer.

Som helhet kan vi konstatera att pensionerna har stigit mer under de senaste tio åren än vad de hade gjort i det gamla systemet. Undantaget är året efter den stora världskrisen 2010. Det är den största kris vi har upplevt. De flesta levande människor minns den största krisen sedan slutet av 20-talet som vi har upplevt i Europa. Då fungerade pensionssystemet precis som det var tänkt. Den inbyggda balanseringen gjorde att utbetalningarna blev något lägre. Enligt beräkningarna kommer pensionerna att bli något lägre även nästa år, medan de däremot kommer att höjas 2012.

Visst är det så att nästan alla pensionärer får lite mindre pengar i fickan per månad än vad de hade när de yrkesarbetade. Så är det i de flesta länder. Men om vi jämför med många andra länder ligger det ändå en trygghet i det svenska systemet. Vi slipper de desperata neddragningar av utbetalningar och snabba höjningar av pensionsåldern som diskuteras i en del andra länder och som leder till mycket oro, upprörda känslor och många demonstrationer.

Tvärtom har just vårt pensionssystem uppmärksammats väldigt positivt i många länder. Senast för några veckor sedan diskuterade vi vårt pensionssystem med en delegation från Sydkorea som besökte riksdagen, och de hade tagit stort intryck av vårt pensionssystem.

Det är naturligtvis så, herr talman, att de som har det sämst ställt bland pensionärerna inte alltid har det så lätt att få ekonomin att gå ihop. Det måste vi vara medvetna om. Därför är det rätt glädjande nu när krisen har varit att de som är beroende av ålderspensionens garantipension, alltså de som är under gränsen för garantipension, inte har drabbats av försämringar. Det beror dels på Alliansens genomförda skattesänkningar, dels på de förbättringar av bostadsbidraget som gjordes. En garantipensionär har inte fått det sämre, varken före eller efter skatt, medan däremot en mer välbeställd pensionär tillfälligtvis har fått det lite sämre.

Prot. 2010/11:36
16 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

Skattesänkningarna har naturligtvis betytt en hel del. Vi hörde en del siffror, och själv har jag tittat på vad det blir på årsbasis nästa år när den sista skattesänkningen genomförs. Den ”senaste” borde jag säga, men den beslutade skattesänkningen genomförs 2011. Då har en pensionär som haft en årsinkomst på 200 000 fått sänkt skatt med 8 000 kronor på ett år. En garantipensionär med låg inkomst, 91 000 om året, har fått sänkt skatt med 6 000 kronor om året. Procentuellt har den sämst ställda pensionären fått störst skattesänkning. Dessa skattesänkningar har bidragit till att de tillfälligt sänkta pensionerna inte har slagit så hårt.

Det är viktigt för ett lands välfärd, och inte minst för pensionerna, att många människor har arbete. Det gäller, som sagt, pensionernas värde i framtiden också. Oavsett om vi vill eller inte behöver vi jobba längre för att få ut samma pension. Det visar alla dragningar och simuleringar som bland annat Pensionsmyndigheten gör. Om utvecklingen fortsätter och pensionärerna blir fler och fler och de som jobbar färre behöver vi i snitt jobba längre för att pensionerna inte ska försämrats.

En annan sak som skulle påverka pensionerna är om invandringen skulle sjunka mycket drastiskt. Då skulle jobben minska och pensionerna därmed också minska i snitt.

Herr talman! Jag pratade hemma i Lund med en engelsklärare i en skånsk kommun – jag ska inte säga vilken kommun han bodde i. Han berättade att han hade fyllt 67 år i april. Skolan och kommunen hade ingen tanke på att låta honom fortsätta något år, och inte heller facket för den delen. Och inte nog med det: Han fick inte ens fortsätta vårterminen ut, följa sina avgångsklasser och sätta slutbetyg.

Detta speglar den generellt snäva inställningen till lite äldre arbetskraft. Många människor i Sverige tycker att en person över 60 närmast är en belastning och något som man bör bli av med, åtminstone i arbetslivet.

Förutom att man redan i dag inom systemet borde vara lite mer flexibel tycker jag att man borde kunna ändra lagen om anställningsskydd så att anställningstryggheten höjs från 67 till 69. Det är något som Alliansen förde fram i sitt valprogram inför valet. Jag hoppas nu att vi inom Pensionsgruppen och över blockgränsen kan ha en givande diskussion om rätten, inte tvånget, att arbeta längre om man vill det och om man klarar av det. Det vore bra för individen, det vore bra för den ekonomiska tillväxten och det vore bra för pensionerna.

Kurt Kvarnström från Socialdemokraterna ställde några frågor, bland annat om bekymret, som en del menar att det är, med att det blir massfondbyten inom premiepensionssystemet. Det finns till och med exempel på att vissa fondbolag nu har dragit sig ur premiepensionssystemet därför att de tycker att det är påfrestande med massbytena, att det kostar pengar och så vidare.

Jag blev lite förvånad att Kurt Kvarnström ställde den frågan. Vi har diskuterat den ett par gånger i Pensionsgruppen, och inget parti har sagt att de har någon lösning på detta. Vi är överens i Pensionsgruppen om att fortsätta att be myndigheten utarbeta olika modeller. Därför kan inte jag, och inte någon annan heller, här i dag ge något färdigt svar på detta. Socialdemokraterna har inte heller presterat det. Det viktiga är att vi resonerar oss fram till ett system som bevarar möjligheten för enskilda

människor att på ett smidigt sätt byta fonder men som samtidigt tar bort nackdelarna med de massbyten som nu sker. Vi får se hur vi gör.

Den demografiska utmaningen och arbetsmarknadspolitiken talade Kurt Kvarnström om. Jag kan bara konstatera att vi i dag ligger på ca 130 000 fler människor i arbete än vad vi gjorde under högkonjunkturen 2006. Under de absolut senaste månaderna har även andelen arbetslösa börjat sjunka rent procentuellt.

Det är väl inget tvivel om att Alliansens arbetsmarknadspolitik har varit bra både för pensionerna och mot arbetslöshet.

Herr talman! Avslutningsvis: Det går inte att trolla fram höga pensioner. Och det går inte heller i längden, som till exempel Vänsterpartiet säger, att både höja löner och pensioner för vanliga löntagare och betala det med höjda skatter för samma vanliga löntagare.

Det bästa sättet för att få säkra pensioner är att föra en politik som gör att det växer fram jobb och att många människor arbetar. Därför är en politik som skapar jobb också en politik för bättre pensioner.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 212 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Som framgått har vi i Sverige två pensionssystem. Ett är inkomstrelaterat och står på egna ben. Det förvaltar vi tillsammans, vi fem partier som står bakom pensionsöverenskommelsen. Det andra pensionssystemet är garantipensionen, den som man får om man inte har haft något lönearbete som man kan få inkomstpension från. Hur hög garantipensionen ska vara bestämmer vi helt och fullt här i kammaren.

Med rätta är vi stolta över det pensionssystem som vi har i Sverige, inkomstpensionssystemet. Det är stabilt och håller över tid. Men det ska naturligtvis ständigt förbättras, precis som Kurt Kvarnström var inne på.

Just nu är det aktuellt att se på: Hur får vi mer pengar till systemet? Vi vet att personer blir äldre och äldre och att vi lever längre och längre. Intjänandeåren blir då färre i förhållande till hur länge vi uppbär pension. Det finns två sätt att lösa detta på.

Det ena är att tillföra pengar till systemet. Det andra är att man får mindre pension – men det är det ingen som vill ha. Därför är de frågor som Kurt Kvarnström ställde relevanta. Hur gör vi för att få mer pengar till systemet?

Jo, vi vill medverka till att folk arbetar längre än till 65 år. Det gör vi i allra högsta grad. Pensionsåldern är 67 år när arbetsgivaren kan säga tack och adjö. Men för att få fler personer som jobbar över 65 år – det är fler och fler som gör det i dag – och för att det ska få riktigt genomslag måste trygghetssystemen hänga med.

I den äldregrupp som Alliansen hade inför valet jobbade vi fram att man måste hitta en lösning på det. Man ska till exempel titta på sjukpenningen, a-kassan, arbetsplatsanpassning, handikappersättning och alla de system som upphör att gälla i och med att man fyller 65 år. Det gör att man inte vågar jobba längre även om man vill. Det är ett sätt.

Man kan naturligtvis höja pensionsåldern, som Ulf Nilsson har varit inne på. Då vill jag fråga: Vilken pensionsålder ska vi höja? Ska vi höja den som är över 65 eller 67, som Ulf Nilsson sade? Eller ska vi höja åldern för när vi får ta ut förtidspension? I dag är det möjligt från 61 år.

Ska vi kanske höja den till 63 år i stället, bland annat med anledning av det Kurt Kvarnström sade, att många tar ut förtidspension och då också får avtalspension? Eller ska vi avsätta mer pengar privat till pensionssystem? Ska vi höja premiedelen i pensionen, så att vi får avsätta mer för att få in mer pengar i systemet?

Helt klart är det viktigt. Det är också viktigt att det är många människor i vårt land som arbetar. I replikskiftena har vi hört att vi i dag inte har en arbetsmarknad som innebär att det finns hur många arbeten som helst. Nej, det måste växa fram nya branscher där folk kan jobba. De branscherna heter till exempel tjänstesektorn, besöksnäringen eller miljön. Det är outnyttjade branscher. Vi behöver alltså fler företag som jobbar inom nya branscher för att också få fler arbetstillfällen som helt enkelt innebär att pengarna i pensionssystem ökar.

Det jag och Centerpartiet önskar är att pensionsfrågan diskuteras mer, att det blir allmänt känt hur systemet är konstruerat – det är ju komplicerat – så att folk förstår hur det är uppbyggt.

Det enda som har diskuterats den senaste tiden är skatten på pensioner, precis som om den skulle vara avgörande för om vi skulle ha någon pension kvar eller inte. Så är det inte. Det är alltså angeläget att vi sprider mer information och kunskap om vårt pensionssystem och också uppmärksammar alla, från första dagen man börjar jobba, på hur viktigt, herr talman, det är att tänka på att man en dag – om hundra år, som ungdomar tycker – blir pensionär. Systemet är ju uppbyggt på att varje dag vi jobbar och varje krona vi tjänar är viktigt för pension.

Flera länder i Europa är mycket intresserade av det pensionssystem vi har och har besökt oss i Sverige många gånger för att få råd och stöd i fråga om hur de ska kunna ändra sitt pensionssystem. Men det är inte lätt. Det var inte lätt i Sverige heller. Men vi lyckades, och väl var det.

Alla i parlamentet vid den tidpunkten var inbjudna att ingå i den parlamentariska utredning som fanns då för att skapa ett stabilt system. Även Vänsterpartiet var inbjudet, vill jag hävda. Men de i Vänsterpartiet drog sig ur i ett ganska tidigt skede, i början av 90-talet, för de var inte beredda att ta ansvaret för att kompromissa, förhandla, bereda och hitta en lösning för det pensionssystem som vi har nu. Jag vet inte om pensionssystemet hade sett annorlunda ut om Vänsterpartiet hade varit med. Men det jobb som genomförandegruppen för pensionssystemet gjorde ska vi vara dem evigt tacksamma för.

Det andra system som vi har är, som jag nämnde, garantipensionen, som vi beslutar om här i kammaren. Centerpartiet har länge, tillsammans med flera andra partier, hävdat att garantipensionen behöver höjas. Den är för låg. Då går det i stället att höja bostadstillägget, så att man får möjlighet till en lägre boendekostnad. Men det är inte det bästa sättet.

Det bästa sättet är att låta människor få mer inkomst, så de kan bestämma själva. Det behöver inte vara bostaden som avgör om man får en högre pension. Man måste i ärlighetens namn kunna bestämma vad man vill göra med sina pengar. Då är en höjning av garantipensionen i sig det viktiga. Men från de rödgrönas sida har man bestämt sig för att det är bostadstillägget man ska rikta in sig på.

Det här gäller i allra högsta grad kvinnor i fråga om garantipensionen. Det är ju de som har varit hemma och skött hus och hem och barn. Det är de som får en väldigt låg inkomst. Det borde vara ganska självklart att

man skulle stötta dem i deras strävan. Och vi har gjort det – det sade Ulf Nilsson. Vi har gjort det i och med att vi har sänkt skatten procentuellt sett mer för garantipensionärerna. Vi är på rätt väg, men vi behöver mer.

Som ett svar på frågan om vi kommer att utjämna skatterna för löneinkomster och för pensioner kan jag säga att det stod i regeringsförklaringen, som statsministern läste upp, att mycket av grunden till en värdig ålderdom läggs i att man har en ekonomisk trygghet. Fortsättningen på det säger mig att utjämningen kommer att fortsätta när ekonomin så tillåter.

Jag vill också svara Kurt Kvarnström när det gäller PPM-systemet och om vi vill stoppa förvaltartjänsterna, som han undrade över. Nej, vi vill inte stoppa det. Det är en möjlighet för människor att få hjälp med att placera sina pengar. Men vi i Centerpartiet är villiga att, precis som vi har gjort i Pensionsgruppen, stå bakom de utredningar som nu ska komma med förslag om vad det här innebär. Att vi får göra justeringar är jag villig att sluta upp kring, men jag är inte villig att stoppa de här förvaltartjänsterna, för de fyller en viktig funktion.

Jag måste också säga något till sverigedemokraten, som sade att man som pensionär inte känner till att man kan söka bostadstillägg. Det är sant. Det har vi tagit upp här i kammaren tidigare. Och vi har tagit upp med Försäkringskassan, som då var den som hade hand om pensionerna, att man skulle gå ut med information till pensionärerna. Det har man också gjort. Man har överfört detta till den nya Pensionsmyndigheten, som snart har funnits i ett år. De ska fortsätta att informera om den möjlighet som finns att söka bostadstillägg.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslår samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 213 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Det här utskottet måste vara det utskott som älskar koldioxidutsläpp mest av allt. I åtta timmar har ni nu debatterat; jag är sista talaren. Det var bara en information så där i allmänhet.

Det här är en ganska ljus kväll, och då menar jag inte snön, och jag menar inte julen. Jag menar att den här debatten faktiskt innehåller ett historiskt tillfälle, även om den historiska detaljen inte avgörs just i den här debatten eller i detta utskott.

Vilken detalj är det jag pratar om? Jo, jag pratar om det faktum att från årsskiftet har Alliansen sänkt skatten på pensionsinkomster med 13 miljarder kronor. Det är historiskt. Det har aldrig hänt förr. En del av oss vet att Kristdemokraterna har varit väldigt drivande för att man skulle kunna göra detta.

Varför har vi nu kunnat göra detta? Först och främst är det mycket välskötta statsfinanser som gör att vi kan göra denna inkomstförstärkning för pensionärer mitt i en världsomspännande finansiell kris. Ibland låter det inte så på dem som talar om stabila system. Men det kan vara viktigt att veta att de stabila pensionerna är väldigt viktiga för statens finanser. Vi vet nämligen varför EU-kommissionen går ut och varnar och säger att man måste hitta stabila pensionssystem i de andra länderna. Det är ibland en hög svansföring hos dem som vill riva upp de här systemen.

Den här skattesänkningen är dessutom permanent. Det innebär alltså en markant förbättring av inkomstpensionerna när ekonomin har återhämtat sig, till och med bättre än vad man har väntat sig och vad prognosen har antytt. När pensionssystemen i andra länder vacklar förstärker alliansregeringen i Sverige ekonomin för svenska pensionärer, med särskilt fokus på dem med låga inkomster.

En annan grundläggande faktor för ett hållbart pensionssystem är den politiskt stabila överenskommelse som finns, som fem av riksdagens partier står bakom. Det är också ganska sensationellt i västvärlden att man lyckas få en uppställning på ungefär 90 procent bakom ett pensionssystem.

Herr talman! Det finns en allmän brist i förståelsen för hur pensionssystemet är uppbyggt och hur det fungerar och vilka faktorer som påverkar pensionen. Den utbetalda pensionen avgörs av vilka tillgångar som finns i systemet och hur inkomstutvecklingen ser ut i samhället. Det är alltså avgörande att arbetsdeltagandet är högt och att så många som möjligt bidrar genom att arbeta. Därför är konflikten med ett förvärvsavdrag delvis imaginär, eftersom detta bidrar till att öka arbetsinsatserna. På så sätt förbättras även utvecklingen av inkomstpensionerna.

Det är också därför som vi kristdemokrater arbetar för att fler människor ska kunna delta i arbetslivet efter förmåga, vilket den förra debatten visade. Det är därmed också självklart att nya svenskar ska ges förutsättningar för en egenförsörjning och bli delaktiga i det svenska samhället. Det har inte heller tagits upp i den här debatten. Den demografiska utvecklingen under kommande decennier innebär att vi behöver fler människor som genom arbete och företagande kan bidra till välfärden.

Herr talman! Det svenska pensionssystemet fungerar i grunden väl och uppfyller de grundläggande kraven på hållbarhet. Emellertid måste systemet, liksom alla andra system, övervakas och justeras efter hand som det ställs inför nya utmaningar. Pensionsgruppen, där jag ingår som representant för Kristdemokraterna, arbetar just med frågor om hur pensionssystemet kan förbättras och göras hållbart. Vi har redan gjort en del justeringar som har förbättrat funktionssättet och minskat korta kraftiga svängningar. En annan fråga som blir alltmer aktuell är hur vi ska möta den demografiska utmaningen.

För Kristdemokraterna är det viktigt att gå vidare med förstärkningar av pensioner med fokus på dem med lägre inkomster. Givetvis måste detta göras på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt när utrymme ges. Fler personer måste också uppmuntras till att fortsätta längre i arbetslivet, och hinder för detta måste undanröjas. Det är därför glädjande att kunna konstatera att fler faktiskt väljer att arbeta även efter uppnådd pensionsålder och på så sätt bidra till förbättring av pensionerna.

Herr talman! Vi måste alla gemensamt verka för att ta bort det outtalade tabut, att arbeta efter man har fyllt 65, som finns. I vårt land har en attityd utvecklats som faktiskt kan uppfattas som åldersdiskriminering. Detta har medfört att mycket kompetens har gått förlorad, och den stora kunskap och erfarenhet som finns hos äldre har inte tagits till vara så som man borde ha gjort. Det är också därför som vi kristdemokrater anser att åldersgränsen för att få vara kvar i arbetslivet måste höjas på sikt. Vårt land har inte råd med att den kunskap, erfarenhet och kompetens som finns går förlorad i onödan.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och önskar talmannen, utskottet och utskottskansliet en skön jul- och nyårshelg. Jag hoppas att vi alla kan ta oss hem när snöyan är över.
(Applåder)

Prot. 2010/11:36
16 december

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 december.)

10 § Energi

Energi

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2010/11:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2010/11:1 delvis).

Anf. 214 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag med viss förvåning noterar att inte ministern är närvarande i kväll i den här så viktiga energipolitiska debatten.

För just nu, herr talman, har vi elpriskaos, skulle man kunna säga. Det kan liknas vid det tågkaos som just nu påverkar oss alla tågresenärer. Det är samma sak med elprisets rörelse. Det berör oss alla, medborgare som företagare. I Värmland går pappersmassebruket Rottneros på halvfart på grund av elpriset. Det är samma sak med pappersbruket i Sundsvall.

Elpriserna skenar. Kallt väder, stillastående kärnkraftverk och halvtomma vattenmagasin pressar upp elpriserna till nya rekordnivåer. Vilka åtgärder har regeringen vidtagit inför denna vinter för att undvika att vi hamnar i samma situation som förra vintern? Elprisrekordet riskerar att slås även denna vinter. Frågan är om vi får se det år efter år.

Jag har tyckt mig höra Maud Olofsson säga att nu minsann ska det bli bättre, för nu har hon tagit elbolagen och kärnkraftverken i örat. Men har det blivit bättre? Är situationen bättre denna vinter?

Jag läser i Dagens Industri. Det står: Elpriset chockar företagen. Maud Olofsson svarar att hon tar lätt på denna kritik. Hon tänker inte vidta några åtgärder för att säkra tillgången på el.

Jag och svenska folket ser fram emot att få höra er på den borgerliga sidan kommentera detta.

Herr talman! Mötet i Cancún är avslutat. Resultatet blev en liten, liten bit på väg. Jag är bekymrad över att vi inte lyckades koppla ihop miljöpolitiken och klimatet med samhällets utveckling. I Sverige kan vi se resultat av en svensk långsiktig socialdemokratisk politik. I mitten av 90-talet lanserade Göran Persson det gröna folkhemmet. Vi ska vara rädda om vår värld och satsa på utveckling och framåtskridande. Nu har den utvecklingen stannat upp.

Herr talman! Det är precis det här energipolitiken handlar om. Det är en viktig pusselbit i klimatet. Frågan är om vi ska överlåta till marknaden att styra över vår energipolitiska utveckling eller om vi ska ha politiska ambitioner och visioner om framtiden som gör att vi styr i en riktning vi tror på och som jag tror att vi alla är överens om. Den innebär mer av teknikutveckling, ökad forskning och innovationer som gör att vi elkonsumenterna är mer delaktiga.

Vi behöver investera i infrastruktur och energieffektiva bostäder. Här vill jag se mer av trähusbyggnation. Vi behöver modernisera fordonsparken och öka energieffektiviseringen både i företagen och i hemmen. Vi behöver använda skogen, som är vårt gröna guld, och jordbruket. Vi behöver göra satsningar på förnybar energi. Vi måste underlätta för människor och företag att göra klimatsmarta val som dessutom skapar jobb. Vi ska investera i morgondagens teknik som gör Sverige modernare och vassare och som öppnar för dagens och morgondagens arbetstillfällen.

Jag är helt övertygad om behovet av en kraftfull, visionär politik i stället för en lojt tillbakalutad där man låter marknaden styra varthän vi går. Energipolitiken är för viktig för att vi inte ska vara med och styra från politiskt håll med breda politiska överenskommelser. Vi skulle vilja ha överläggningar med regeringen för en långsiktigt hållbar energipolitik. Här vill jag gärna höra kommentarer från er på den borgerliga kanten.

Jag vill också fråga er i de borgerliga partierna om er vision. Hur ser Sverige ut om 20 år? Vilka energikällor har vi då, och vilka nya tekniker? Är kärnkraften det allenarådande, vilket jag kan tänka mig att Folkpartiet står för? Vad säger ni andra?

Era slutsatser av den gemensamma kärnkraftskompromissen är helt motsatta. Folkpartiets tio nya reaktorer står mot Centerns inga alls. Hur kan en regering säga sig ge långsiktiga villkor med så totalt olika besked om framtiden?

Vi socialdemokrater har vår vision och tanke om framtiden. Jag säger inte att vi är klara. Men vi har en ambition, och vi vill använda politiken för att ställa om samhället och styra marknaden mot mer av förnybar energi och klimatsmarta val.

Vi måste göra det för våra barnbarns och barnbarnsbarns skull. Det, mina kolleger, är framtiden. Jag vill i alla fall kunna se dem i ögonen och säga att vi faktiskt gjorde det vi kunde.

Vi vill satsa på forskning. Det har varit Sveriges styrka i alla år, och ska vara så framöver också. Vi vill se mer av forskning om smarta elnät, solenergi, vindkraft och vågkraft. Hur stimulerar vi till mer av lokal elkraft? Är nettodebitering en smart väg att gå? Vi har behov av starka elnät. Hur engagerar vi elkonsumenterna att vara med och påverka sin elförbrukning? Vilka morötter är det klokt att använda och vilka ger fel inriktning eller för dåliga resultat?

Jag vill se ett nära samarbete mellan universitetsvärlden, samhället och företagandet för att utveckla en klok energipolitik.

Herr talman! Trygg elförsörjning är A och O för Sveriges utveckling. Vi har många stora elintensiva företag som är en stor del av svensk tillväxt. Vi bor i ett avlångt land med rätt stora skillnader. Vi har också årstidsväxlingar som gör att behov av och efterfrågan på el varierar. Allt detta gör att vi måste ha en politik som tryggar behovet och att elen finns då vi behöver den, som i dag när det har varit kallt en längre tid.

Våra elintensiva företag måste kunna gå på helfart. Vi elkonsumenter måste kunna känna oss trygga med att veta ungefär hur stor elräkningen blir. Därför behövs det ett elöverskott under året. Det är viktigt att slå fast detta. Vi ska ha en politik som tryggar elförsörjning och upprätthåller effekten i energisystemet.

Herr talman! En annan viktig del av energipolitiken är energieffektiviseringen. Det är det smartaste sättet att ställa om energisystemet och samtidigt få billigare elräkning genom att minska behovet.

Låt mig veta när elförbrukningen är låg och jag kan köra min torktumlare! Låt mig veta när elförbrukningen har dragit i väg hemma! Låt mig förstå hur jag kan påverka! Här finns otroligt mycket mer att göra både hemma och i företagen.

För ett tag sedan träffade jag en företagare från Värmland vars företagsidé går ut på att hjälpa företag att se var energitjuvarna är. Han hjälper många att spara el och inte minst pengar.

Herr talman! Också här i riksdagen tror jag att det finns mycket mer att göra när det gäller energibesparing. Jag skickar med herr talmannen detta för att se över det.

Vårt mål är att minska energianvändningen med en tredjedel till 2020 genom införande av en klimatbonus och genom att utveckla ROT till att gälla i flerfamiljshus för energieffektiviseringar.

Ett lyckat exempel är den satsning som Karlstads kommunala bostadsbolag har gjort i ett miljonprogramsområde, Orrholmen, med stora energibesparingar som följd. Det visar hur effektiva ombyggnationerna är.

En annan viktig pusselbit är självfallet övergången till förnybara energikällor. Vi i den rödgröna oppositionen vill se en betydligt snabbare utbyggnad av det förnybara. Hellre ny förnybar elproduktion nu än ny osäker kärnkraft om 15 år!

Låt mig ta ännu ett exempel från Värmland. Det är Heavycast – ett företag som gjuter delar till vindkraftverk runt om i världen. De bygger sina produkter på gammal kunskap, nämligen mångårig gjuterikunskap, som används för att möta det nya gröna. Det är framtiden, det!

Herr talman! Vi vill se mål för solenergiutvecklingen och fler vindkraftsanläggningar. Vi vill ändra uttagsbeskattningen för vindkraftskoopertativ, utveckla och höja effekten i befintlig vattenkraft och utveckla vågkraften.

Vi vill satsa mer på utvecklingen av biogasanläggningar. Det är mer av lokal produktion som ger lokal kraft. Vet ni att på en komocka kan man köra en och en halv kilometer? Det ni – det är biogas i lokalt producerat kretslopp!

Herr talman! För att klara ökningen av energi från förnybara energikällor krävs att elnäten byggs ihop och kopplas ihop. Bygg ihop från norr till söder och från öst till väst! Vi behöver också pröva fastprissystem för leveranser av förnybar energi.

Slutligen, herr talman: Socialdemokraterna har en kraftfull tydlig vision som jag här till delar har redovisat. I grunden ligger att vi tror på politiken. Vi tror på att den gör skillnad. Därför vill vi inte låta marknaden styra vilken energiproduktion vi ska ha i Sverige, utan politiken ska styra.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1 och anmäler det särskilda yttrandet. Samtidigt önskar jag god jul till allihop som lyssnar på oss.
(Applåder)

Anf. 215 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Kärnkraftens problem har varit uppenbara för oss alla den senaste tiden. Nyligen rapporterades att den svenska kärnkraften går allra sämst i hela Europa. Förra året levererade den endast 63 procent av sin kapacitet. Fyra av landets tio reaktorer stod still under en stor del av året.

Det omfattande bortfallet har gjort att priset på el har skjutit i höjden. De senaste dagarna rapporteras att flera företag har blivit tvungna att stänga delar av sin produktion.

I går uppmättes vinterns allra dyraste elpris. Villaägarnas Riksförbund varnar för att vinterns elnota kan bli flera tusenlappar dyrare för hushållen. Det tycks vara en myt att kärnkraften skulle ge billig och pålitlig el till svenska hushåll och företag.

Just när kärnkraften visar sina svagheter träder den nya lagstiftningen i kraft, som tillåter byggandet av ny kärnkraft i Sverige. Att förlita sig på kärnkraft äventyrar energitillgången. Vindkraften har visat sig vara mer pålitlig i ett årsperspektiv. Befintlig vindkraft producerar ganska konstant energi över ett år, och planerade byggen blir av och i tid.

Om Sverige hade satsat på vindkraft och effektivisering i stället för kärnkraft skulle vi ha betydligt lägre elpriser än i dag. Den enda förklaringen till att kärnkraften går runt ekonomiskt är de statliga subventionerna. Finansanalytikerna hos Citygroup slog förra året fast att ingen kärnkraftsreaktor i världen skulle ha byggts om den inte hade fått ett statligt stöd. Främst består detta stöd av fördelaktiga lån, av att det ekonomiska ansvaret är begränsat om en olycka skulle ske och av att staten går in som borgenär när försäkringsbolagen inte kan försäkra kärnkraften.

När riksdagen i juni beslutade att ny kärnkraft ska tillåtas fattades samtidigt ett beslut som garanterade att inga statliga subventioner ska gå till den svenska kärnkraften. Det beslutades också att regeringen skulle återkomma till riksdagen med åtgärder för hur subventioner ska kunna avskaffas. Detta har regeringen inte gjort fastän det bara är två veckor kvar till årsskiftet när den nya lagstiftningen träder i kraft. Ska detta tolkas så att regeringen har bytt ståndpunkt och att man nu accepterar statliga subventioner till kärnkraften?

Medan regeringen curlar kärnkraften sätter man käppar i hjulet för den förnybara energin. Låt mig ge några exempel. Försvarsmakten ges utrymme att utan kompromisser sätta stopp för vindkraftsutbyggnad i de områden de önskar. Regeringen har infört en skatt på kooperativt ägd vindkraft fastän vi vet att det är det folkliga engagemanget och det gemensamma ägandet som har gjort att exempelvis Danmark har kommit så långt i sin vindkraftsutbyggnad. Man har infört ett kommunalt veto som har lett till en godtycklig process med stor osäkerhet om vilka vindkraftsprojekt som kommer att godkännas. Dessa hinder läggs ut för vindkraften trots att 86 procent av svenska folket är positiva till utbyggd vindkraft. Vindkraft är också det energislag som byggs ut snabbast i både Sverige och resten av världen.

Även solenergi, vågkraft och bioenergi är på stark frammarsch. Dessa ger ett mer pålitligt energisystem med mindre miljöpåverkan och skapar samtidigt många nya, gröna jobb.

Det är dags att Sverige väljer den framtidsinriktade vägen i energipolitiken och lämnar förlegad kärnkraft bakom sig. Det är också den utveckling som vi ser i majoriteten av världens länder. Globalt avvecklas i dag fler kärnkraftsreaktorer än det byggs nya, och det investeras i de förnybara energislagen.

Svensk energipolitik är viktig för många. Beslut om energipolitik i denna riksdag påverkar inte bara svenska hushåll och företag. En stor del av konsekvenserna av svensk energipolitik hamnar på någon annans bord.

Vårt statliga bolag Vattenfall planerar just nu för fem nya kolgruvor i Tyskland, detta trots att regeringen har sagt att Vattenfall ska vara ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljöanpassad energiproduktion. Tillståndprocessen för tre av de fem gruvorna är redan påbörjad. Nästan 4 000 människor beräknas behöva flytta när deras byar kommer att jämnas med marken.

De energipolitiska besluten i denna kammare måste också ta hänsyn till vad som händer utanför Sveriges gränser. I energipolitiken är det rimligt att använda ett livscykelperspektiv vid bedömningen av olika energikällors möjligheter och begränsningar. Energislag som kärnkraft och olja har stora delar av sin livscykel utanför Sveriges gränser. Att inte bedöma deras påverkan i andra länder ger en skev analys.

I målet för svensk energipolitik står att den ska ha låg negativ inverkan på miljö och hälsa. Miljöpartiet föreslår i en motion att det ska förtydligas att detta mål också ska gälla för konsekvenser i andra länder.

Utvinning av råmaterial i andra länder utgör en stor del av miljöpåverkan för vissa energislag. Uranbrytning utgör till exempel den del i kärnkraftens livscykel som påverkar miljön allra mest.

Vattenfall importerar stora mängder uran från Namibia för att användas som bränsle i svenska kärnkraftverk. Nyligen presenterade den ideella organisationen Swedwatch en granskning som visar att det finns brister vad gäller Vattenfalls kontroll av Rössinggruvan. Namibia har inte ratificerat de centrala konventionerna inom kärnkraftsindustrin. Uppgifter från arbetare och lokalbefolkning visar att människor drabbas av hälsoproblem som de själva anser vara en effekt av arbetet i gruvan. Ansvaret faller givetvis tungt på ägaren av gruvan men också på Vattenfall som är en betydande kund som bör kontrollera att gruvägaren tar sitt ansvar.

All energiproduktion har någon form av miljöpåverkan, vissa mer än andra. Det billigaste och miljövänligaste är alltid att minska elanvändningen. Miljöpartiet anser att det går att nå mycket längre i energieffektiviseringen än det mål som regeringen satt upp och som beräknas nås enbart genom att fortsätta med business as usual.

Sverige har mycket högre elkonsumention än flertalet grannländer i norra Europa. Det behövs högre ambitioner för energieffektivisering för att spara både miljö och pengar. En utblick i världen visar att Sverige har mycket att lära av goda exempel. I Tyskland ger vindkraften lika mycket energi som svensk kärnkraft. I Spanien ökar kapaciteten från solceller med 300–400 procent per år. Barack Obama i USA har lovat investeringar i förnybart på 106 miljarder kronor per år de kommande tio åren. Det är dubbelt så mycket per person som i Sverige.

I Sverige minskar regeringens investeringar och stöd till förnybar energi. Detta är fel väg att gå. Framtidens förnybara energi är på fram-marsch i världen. Låt även Sverige gå mot ett långsiktigt hållbart energi-system!

Fru talman! Jag står bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 1 och 2.

Anf. 216 LARS ISOVAARA (SD):

Fru talman! Oftast får man i den tyvärr delvis ytliga debatten ett intryck av att det ökade energibehovet är trivialt. Det ökade energibehovet beskrivs så att det beror på att vi i västvärlden vill ha fler bekvämlighetsapparater. I själva verket bottnar det ökade energibehovet ytterst i att jordens befolkning ökar samtidigt som allt fler människor vill ha de mest basala behoven uppfyllda. En alltför stor del av jordens befolkning saknar faktiskt för oss självklara betingelser som rent vatten, mat för dagen och en någorlunda god sjukvård.

För att kunna uppfylla de mest grundläggande behoven krävs det energi i någon form. Det kan vi inte blunda för. Vi kan inte tänka bort en vardag utan tillförd energi. Energifrågan är ständigt aktuell, och inte minst nu med tanke på vår stränga vinter. Bara under de senaste veckorna har vi fått se hur elpriset direkt har stigit då kärnkraftverk har stått stilla. Det räcker med en kylig vintermånad för att villaägarna ska se hur elräkningen rakar i höjden.

Något som är betydligt allvarigare för landets ekonomi är hur höga elpriser nu tvingar basindustrier som Rottneros Bruk och SCA att stoppa produktionen av pappersmassa under tio dagar. Vilka andra industrier står på tur? Vi kan inte ha en situation som tvingar energikrävande industrier att dra ned på produktionen på grund av höga energikostnader.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill utveckla och förnya kärnkraften. Kärnkraften är i praktiken fri från koldioxidutsläpp. I Sverige står kärnkraften i dag för nästan hälften av produktionen av elenergi. Inom en snar framtid måste de befintliga reaktorerna ersättas. O 1:an i Oskarshamn har bara 47 snabbstoppscykler kvar. Att bygga ett nytt kärnkraftverk tar 10–15 år. Under de senaste 20 åren har utbyggnaden av kärnkraften skett i de så kallade tigerekonomierna i Sydostasien. I vårt grannland Finland byggs nu en ny, stor tredje generationens tryckvattengenerator. Likaså sker en utbyggnad av kärnkraften i Frankrike. Kärnkraftsmyndigheterna i USA har förlängt drifttillstånden från 40 till 60 år för ett antal reaktorer.

Teknikutvecklingen står inte stilla, inte heller inom kärnkraftsindustrin även om politiska försök har gjorts med uttryckliga lagar, mer eller mindre, om tankeförbud med avseende på kärnkraften. Nya reaktortyper som har bättre driftegenskaper finns redan på marknaden. Forskning om den så kallade fjärde generationens kärnkraftverk pågår. Fjärde generationens kärnkraftverk i form av blykylda reaktorer gör att bränsleåtervinningen kan förbättras på ett helt avgörande sätt. Det finns förutsättningar att kunna utnyttja, och inte minst återutnyttja, bränslet hundrafaldigt bättre än med befintlig teknik.

Kärnkraftsavfallet som finns i dag skulle kunna återutnyttjas. I dag används som bekant utarmat uran exempelvis som barlast i segelbåtar. Bättre vore väl att kunna använda detta uran som bränsle? Kring 2020–

2025 kommer, om allt går enligt planerna, en försöksanläggning att kunna komma i gång i Europa. Vi ser de facto en renässans för kärnkraften. Jag noterar med tillfredsställelse att vi nu verkar ha fått en mer, ursäkt begreppet, nykter syn på kärnkraften i Sverige.

Sveriges oljeberoende måste så snart som möjligt brytas. Sverigedemokraterna vill därför genomföra en storskalig utbyggnad av kapaciteten genom att tillvarata landets möjligheter att utvinna inhemsk energi i form av exempelvis biobränslen. I Sverige, till skillnad från många andra länder, används olja ytterst sällan till produktion av fjärrvärme och elektricitet. När det inträffar är det i form av spetslast, det vill säga när behovet överstiger kapaciteten. Denna oljeförbrukning är dock försumbar jämfört med de volymer som förbrukas av landets fordonsflotta. Således är det i transportsektorn som fokus bör ligga för att minska oljeberoendet.

När det gäller biobränslen, i sammanhanget kan jag nämna förgasning av svartlut och DME, pågår en hel del intressant forskning och intressanta försök som kanske kan leda till nya kommersiella drivmedel. Vi får dock inte vara naiva och tro att fullskaliga lösningar kommer att kunna tas fram inom den allra närmaste tiden. Teknisk utveckling kräver tid och inte minst fasta spelregler. En osäker lagstiftning som kan ändras beroende på aktuell politisk majoritet skapar endast osäkerhet hos dem som investerar i ny teknik. Därtill kommer hur exempelvis energibeskattningsreglerna utformas. I sammanhanget kan det vara värt att nämna att avgifter och skatter på el har ökat från 6 till 46 procent.

Fru talman! Vindkraften får i den nuvarande situationen ses som ett långsiktigt komplement till vattenkraft och kärnkraft. En orsak till detta är att elnätet ursprungligen var uppbyggt för en situation där vattenkraften i norr stod för cirka hälften av landets effektbehov samtidigt som den andra hälften av elproduktionen placerades nära konsumenterna i form av kärnkraft. Att helt ersätta kärnkraften med vindkraft skulle medföra stora tekniska problem. Till detta kommer att vindkraften fluktuerar i produktion. Som vi nog alla har märkt blåser det minst under de mest smällkalla vinterdagarna.

Vindkraften till havs har förmodligen en potential, men för att kunna utnyttja hela den kapaciteten krävs en utbyggnad av elnätet ute till havs. En nyligen signerad avsiktsförklaring mellan tio europeiska stater, däribland Sverige, kan vara ett första steg på vägen för att bygga ut vindkraften i Nordsjön. Vi talar dock om investeringar på i storleksordningen 200 miljarder kronor för att anlägga likströmsledningar till fastlandet. Planerna är att år 2030 producera 563 terawattimmar per år, vilket motsvarar 16 procent av elförbrukningen i Europa.

Vågekraftverk befinner sig än så länge i sin linda men kan möjligen få en potential längre fram.

Forskningsinsatser inom energiområdet är inte enbart en fråga om nya energikällor. Forskning och investering kan också ha som målsättning att effektivisera driften av befintliga anläggningar. Låt mig i det sammanhanget få nämna de stora investeringar som Vattenfall gör i våra vattendammar och turbinkonstruktioner för att dessa av säkerhetsskäl ska kunna ta emot större flöden och dessutom kunna öka den uttagna effekten. Forskning kan också ha som målsättning att effektivisera eldistributionen eller till exempel lösa frågan hur man kan lagra energi från vind-

kraft. Inte minst finns det en betydande potential i energisparande, vilket många utredningar också har kommit fram till.

Utan elektricitet stannar Sverige. Samtidigt tar många elektriciteten för givet. En fråga som måste lyftas fram är bristen på elkraftsingenjörer och eltekniker. Det är i dag ett stort problem och blir snart akut. Enligt Svensk Energi behöver det utbildas ca 700 elkraftsingenjörer och eltekniker till 2014. Om ingenting händer kan läget för såväl kraftbolag och industrier som samhället i övrigt bli mycket allvarligt. För att värna landets elförsörjning anser vi därför att det är av största vikt att det utbildas fler elkraftsingenjörer och eltekniker. Dessa frågor ligger dock utanför diskussionen angående utgiftsområdet Energi.

Jag vill avsluta med att ställa mig bakom det särskilda yttrandet som vi har angående utgiftsområdet Energi. Det grundar sig på att vi hade önskat en annan inriktning på betänkandet, vilket också framgår av yttrandet där vi förordar en större satsning, 150 miljoner extra, på energiforskning.

Anf. 217 KENT PERSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 och 2 och även anmäla det särskilda yttrande som vi från Vänsterpartiet står bakom.

Sverige behöver en långsiktig blocköverskridande energipolitik som tar sin utgångspunkt i de utmaningar som vi står inför såväl globalt som nationellt. Det har vi inte i dag, och det är att beklaga. Världen står nämligen inför en rad utmaningar, utmaningar som berör människors vardag på många sätt. De klimatförändringar som vi i dag upplever beror på vårt sätt att producera och konsumera varor och tjänster. De rusande elpriser som vi drabbas av beror på brister i regeringens politik.

För ett år sedan hade vi en exakt likadan situation. Då tog energiministern våra stora kraftbolag i örat och sade att detta inte fick upprepas. I dag står vi inför samma situation. Frågan man måste ställa sig är vad som hänt under det gångna året vad gäller energipolitiken från regeringens sida. Ingenting, vill jag säga, inte någonting. Samma situation upprepas. Notan kommer att hamna på konsumenternas bord.

Samma sak gäller vindkraften. Det kommunala vetot upplevs i dag som ett stort hinder för utbyggnaden av vindkraften. Vi har haft en debatt i kammaren med energiministern om detta. Hon tog upp det kommunala vetot och sade att hon var stolt över och värnade det.

För ett par dagar sedan kom Energimyndigheten med en rapport om det kommunala vetot. Det var förskräckande läsning. I kommunernas behandling av vindkraftsprojektörernas ansökningar finns det mycket att klaga på. Energimyndigheten uppmanar faktiskt regeringen att se över det kommunala vetot och komma med förslag på förbättringar så att vindkraftsutbyggnaden kan påskyndas och bli rättssäker. Är regeringens representanter beredda att här och nu ta tag i den frågan? Jag frågar inte utifrån att jag och Vänsterpartiet tycker det utan utifrån att regeringens egen myndighet, Energimyndigheten, kraftfullt gått ut och påpekat detta.

Vi har också diskuterat den uttagsbeskattning som i dag sker av vindkraftskooperativen. När vi rödgröna i våras lade fram ett förslag om att snabbutreda frågan fick vi till svar att det är att dra frågan i långbänk. När får vi en utredning eller ett förslag om hur effekterna av uttagsbe-

skattningen ska kunna minskas? Den frågan hoppas jag att framför allt Erik A Eriksson kan svara på.

Vi har även problemet med försvaret och dess överklaganden beträffande redan befintliga anläggningar. Det innebär en osäkerhet för vindkraftsprojektörerna. Vad ska de göra? Vad ska de satsa på? Vad ska de bygga? Är det i de bästa vindlägena eller ska de projektera och bygga ut där kostnaderna är större och effekten mindre? Det får givetvis inte vara på det sättet.

Jag har hos riksdagens utredningstjänst begärt att få utrett hur det ser ut i våra grannländer: Tyskland, Danmark och Nederländerna. Jag har fått svar att det i Danmark och Nederländerna inte finns några problem. Det finns inga problem med vindkraften och försvaret. Skyddsgränserna kring vindkraftsutbyggnaden är betydligt snävare än de svenska 40 kilometrarna. När får vi se ett kraftfullt agerande från regeringen som tar tag i de här frågorna för att underlätta etableringen och utbyggnaden av vindkraft?

I vår gemensamma politik har vi tagit upp det här gång på gång, och vi har förslag på hur det ska åtgärdas.

När det gäller kärnkraften är det beslut som vi tog i våras mycket olyckligt. Kärnkraften är inte lösningen på våra utmaningar. Den kommer inte heller att vara det i framtiden.

Detta innebär också att det finns en motsättning mellan att bygga ut den förnybara energin och satsningen på kärnkraft. Den motsättningen kommer klart och tydligt fram också i det som vd för Vattenfall i tidningen Svensk energi sade som svar på den frågan. Han bekräftade att det kan finnas en motsättning.

Det är självklart att det är på det sättet, för investeringar i ny kärnkraft kommer att kräva enormt stora ekonomiska satsningar som också får återverkningar på satsningarna som gäller förnybar energi. Det är uppenbart. Nu har vi fyra allianspartier som i sitt betänkande faktiskt skriver att kärnkraften ska byggas ut. Det står där klart och tydligt. Det ni inte ger svar på är hur den ska finansieras. Vilka är det som ska stötta upp den? Vilka garantier är ni beredda att ge för att den ska kunna byggas ut? Vi har inte fått svar på den frågan trots att den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 januari, men vi har ju möjligheten här och nu att diskutera den frågan ytterligare.

Energieffektiviseringen är ändå det centrala i en energipolitik framöver. Vi kan konstatera att vi, De rödgröna, i vår motion har betydligt högre målsättningar än regeringen har. Regeringens politik är ju att fortsätta som man har gjort tidigare. Man har inga högre ambitioner, utan det är business as usual. Detta har också EU-kommissionen upptäckt, och man är oerhört kritisk inte bara till Sverige utan till samtliga EU-länder. Vi kommer inte att klara av klimatmålen med den här politiken, framför allt inte när det gäller energieffektivisering.

Kommissionens beslut om en energieffektivisering på 20 procent är absolut. Ni pratar om intensitet, och vad innebär det egentligen? Jo, om man räknar efter finner man att det innebär att vi inte kommer att nå de här målen. De absoluta tal som EU-kommissionen talar om innebär faktiskt också att man tar hänsyn till att det i en högkonjunktur kommer att krävas mer energi. Trots det kommer vi att kunna spara, men när det

gäller intensitet kommer vi faktiskt att öka uttaget av energi. Vi får inga besparingar.

Förklara för mig och övriga här vad som är bakgrunden till att ni frångår EU-kommissionens krav på absoluta tal när det gäller energieffektivisering! Varför använder ni intensitet, som ni skriver i betänkandet? Jag kan förstå vad effekterna blir, men de är ju inte vad regeringen har tänkt sig.

Därför är energieffektivisering centralt. Det finns möjligheter inom bostadssektorn. Vi i De rödgröna har också tagit fram ett program för hur det ska se ut, där vi också kräver att Boverket ska vara mer effektivt och ha strängare regler för hur man ska effektivisera byggandet. Vi har också ett program där vi vill utöka ROT-avdraget till att gälla även hyresfastigheter. Men förutsättningen är ju att det finns en energipotential för att man ska få bidrag.

Om ni menar allvar borde ni åtminstone ha kunnat lyssna lite på vad man säger och vilken potential man har när det gäller energieffektivisering. En sparad kilowattimme är trots allt den effektivaste, billigaste och miljövänligaste. Tar man inte fasta på den enkla sanningen utan fortsätter som det är kommer man heller inte att nå de klimatmål som man har satt upp för framtiden.

Anf. 218 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna. Återigen är det vinter i Sverige, och återigen diskuteras elpriser och elförsörjning runt Sveriges många köks- och fikabord. Tidningsrubrikerna talar sitt tydliga språk. Få saker engagerar våra invånare som just ljus, värme och en säker energiförsörjning till hem och företag. Alla röster som hörs just nu sänder tydliga signaler till oss här i riksdagen: Ta energifrågorna på allvar och se till att vi har en säker, stabil och trygg elförsörjning!

Vi i Alliansen tar detta uppdrag på allra största allvar. Vår energiöverenskommelse från 2009 beskriver den utveckling som vi avser att genomföra. Vår energiförsörjning ska stå på tre ben: vatten, kärnkraft och förnybara energikällor. Vi måste säkra tillgången till energi, se till att energiproduktionen är stabil och att den energi vi producerar faktiskt är gynnsam för klimatet. Sveriges mål är tydliga. Vi ska ha 50 procent förnybara energikällor. Vi ska energieffektivisera med 20 procent. Vi ska minska utsläppen av växthusgaser med minst 20 procent, och minst 10 procent av drivmedlen i våra fordon ska vara förnybara. Allt detta ska ha skett senast år 2020.

Fru talman! Utifrån dessa kriterier är det vi lägger fram dagens budgetförslag, som innehåller verktyg för att nå målen. Det handlar om elcertifikat, forskningsanslag, ny miljöbilspremie, 200 miljoner kronor till ett särskilt demonstrationsprogram för elfordon och ytterligare stöd för solvärme och solceller. Vi fortsätter PFE-programmet för den elintensiva industrin. Vi fortsätter med energieffektiviseringscheckarna till små och mellanstora företag, och vi har ett fortsatt stöd för introduktion av vindkraft. Dessutom har vi stora satsningar på energieffektiviseringsområdet. Just energieffektiviseringsområdet kommer min kollega Jonas Jacobsson att ta upp lite senare.

De flesta av våra förslag är kända sedan tidigare därför att vi har en långsiktig plan.

Fru talman! Vi i Alliansen arbetar för ett klimatsmart samhälle samtidigt som vi är mycket medvetna om att vi måste säkra vår energiförsörjning. Även om det på sikt kommer att bli ett energiöverskott i Sverige har de senaste veckornas kyla, låga vattenhalter i våra vattenmagasin samt reaktorproblem skapat en osäkerhet om energiförsörjning och elpriser.

På en marknad är det tillgång och efterfrågan som avgör vad kunden får betala. Tillgång och konkurrenskraftiga priser måste säkras för nyinvesteringar inom elproduktion och genom energieffektiviseringar.

Vårt uppdrag som politiker är att ge långsiktiga förutsättningar för att ny energi ska tillkomma, och den elproduktion som finns måste vårdas, så att den även i framtiden levererar energi.

Sverige har i dag en elproduktion som till största delen består av vattenkraft och kärnkraft – båda klimativänliga energislag. 95 procent av den energi som vi producerar i dag har låga CO₂-utsläpp. I Alliansens överenskommelse lyfter vi fram ett tredje ben: de nya förnybara energislagen. Tre energislag är bättre än två med tanke på en säker energiförsörjning. Dessutom kan Sverige vid ett energiöverskott exportera klimatsmart energi – en bra affär för Sverige, för Europa och för klimatet.

Fru talman! Vattenkraften är ett oerhört viktigt, pålitligt och rent energislag. Alliansen vill ha kvar både den storskaliga och den småskaliga vattenkraften. Den är även en viktig medspelare för vindkraften som behöver reglerkraft de dagarna när vindarna är ogynnsamma. Vattenkraften ingår i vårt elcertifikatssystem. Det är viktigt att markera att detta energislag är en högt prioriterad energikälla som vi även i framtiden vill se utvecklas och effektiviseras.

De nya gröna energislagen är en förutsättning för att vi ska nå våra mål om 50 procent förnybart till 2020. Ingen annan regering har satsat så mycket på forskning och utveckling som alliansregeringen. Forskningsanslagen har från 2008 ökat från 800 miljoner kronor till nu 1,4 miljarder. Det är en ökning med nästan en halv miljard. Denna höga nivå behövs för att utvecklingen ska fortsätta och för att Sverige även i framtiden ska vara ledande inom klimat- och miljöteknik.

Alliansens tydliga mål för vindkraft och satsningar på andra generationens biobränsle och möjlighet för att bra klimatsatsningar ska få ekonomiskt stöd gör att utvecklingen går åt rätt håll. Det är ute i Sveriges kommuner som de nya kraftslagen ska växa fram. Sverige behöver företag som är villiga att investera, och det händer saker.

I går fick vi den strålande nyheten att Gobigasprojektet i Göteborg har beviljats 222 miljoner kronor i stöd från Energimyndigheten. Projektet satsar på produktion av biogas genom förgasning av biobränsle och spill från skogsbruket. Detta är ett mycket bra exempel på vad som händer när en kommun, ett energibolag och staten samarbetar.

Fru talman! Det tredje benet i vår energimix är kärnkraften som står för 40 procent av elproduktionen och som är ett mycket bra klimatval. I dessa dagar är det även en av våra mest utskällda energikällor. Den får skulden för höga elpriser inte bara i Sverige utan även i våra nordiska grannländer.

När vi har uppgraderingar av våra kärnkraftverk och vi har gamla reaktorer som är i stort behov av underhåll sker det ibland avbrott. Men vi ska också komma ihåg att de höga elpriserna är mycket beroende av de låga vattenhalterna i vattenmagasinen och att den extrema kylan gör att vi just nu är på väg att sätta rekord på elförbrukning i Sverige. Efterfrågan och tillgång påverkar självklart elpriserna.

Röster höjs nu för snabba åtgärder. Problemet är att snabba åtgärder inte löser problemen på sikt. För att citera Kenneth Eriksson, ordförande i Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet: Det borde ha byggts ny kärnkraft redan för tio år sedan. Sveriges industrier behöver en säker energiförsörjning.

Kenneth Eriksson är inte ensam om att påpeka detta. I en debattartikel med rubriken "Kärnkraften en huvudingrediens i framtidens energimix" skriver Pappers förbundsordförande Jan-Henrik Sandberg: I stället för att ta initiativ till en långsiktig, blocköverskridande energipolitisk uppgörelse med ny kärnkraft som naturlig ingrediens har Socialdemokraterna tagit intryck av dem som hävdar att kärnkraften borde avvecklas.

Jag håller med Pappers om att Sverige behöver en bred energiöverenskommelse. Signalerna till Socialdemokraterna är tydliga: Industrin vill se en vändning inom S för att säkra en framtida energiförsörjning till konkurrensmässiga priser. Vinterns höga elpriser gör ingen glad, och det enda sättet att komma åt dem är att öka energiproduktionen samtidigt som vi fortsätter att energieffektivisera.

Fru talman! I sin gemensamma rödgröna reservation skriver de tre vänsterpartierna: Vi anser därför att kärnkraften successivt ska fasas ut med hänsyn till full sysselsättning och välfärd och i den takt kärnkraftselen kan ersättas med el från förnybara energikällor och energieffektivisering.

Det låter jättebra. Men vad gör man om samhället, sysselsättning och välfärden inte tillåter att kärnkraftselen stängs av den dag vi inte längre kan laga och lappa våra reaktorer? Hur vet De rödgröna att det kommer att finnas tillräckligt med ny, grön el för att värna välfärden? Det är nämligen inte rödgröna politiska beslut som avgör hur länge en reaktor kan fortsätta att producera el. Det avgörs av säkerhetsfrågor och teknik.

Vad gör man om det inte blir som De rödgröna tänkt sig? Vilka besked har de till dem som bor i Sverige, till Pappers, till skogsindustrierna och till Metall? Är De rödgröna villiga att riskerar arbetstillfällena och vår välfärd? De rödgröna förutsätter en viss utveckling för att deras politik ska fungera. Det väcker många frågor inför framtiden, men det ger väldigt få svar.

Fru talman! I Dagens Industri kan vi läsa rubriken "S öppnar för kärnkraft". "När elpriset rusar börjar Socialdemokraterna vända om kärnkraften. Nu är de redo att göra upp med regeringen om en uppbyggnad." Ett sådant besked är glädjande inte bara för oss i Alliansen utan borde även vara en efterlängtd julklapp till industrin och våra svenska hem.

Men aldrig kan man få vara riktigt glad. Längre ned i artikeln lägger socialdemokraten Lars Johansson till: Jag vill inte låsa mig vid några ståndpunkter. Jag hade hoppats att Lars Johansson stod på talarlistan i dag, men det gör han inte.

I dagens budgetskrivning har S en gemensam reservation med MP och V om att på sikt avveckla kärnkraften. Vad är det som gäller? Det finns olika besked. Vilket ska vi tro på? Om det är det senaste beskedet om att S öppnar för byggnation av ny kärnkraft, hur kommer då S att rösta om 2011 års energibudget? Det vore då naturligt att de röstar med Alliansens förslag. Vad säger S rödgröna samarbetspartner? Var de informerade om S vändning i kärnkraftsfrågan?

Eller är Lars Johanssons utspel ett spel för galleriet? Är det ett sätt att blidka LO och de elitensiva företagen? Den rödgröna energipolitiken väcker många frågor.

Vi i Alliansen tar ansvar för Sverige, tillväxten, jobben, våra företag och våra invånare. Vi vill att vi även i framtiden ska kunna lita på att lamporna tänds och att maskinerna går i gång i våra industrier samtidigt som vi minskar utsläppen av klimatgaser. Det är vi i Alliansen som har den långsiktiga, stabila energipolitiken.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Jacobsson, Hans Rothenberg och Boriana Åberg (alla M).

Anf. 219 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Cecilie Tenfjord-Toftby tala. Det är ungefär samma sak som ni sade förra året. Vad är det som har hänt under året? Ingenting. Vi ser hur elpriserna rusar i höjden och industrin skriker att det är för dyrt just nu.

Jag skulle vilja fråga Cecilie vad hon säger till industrin som med all rätt är orolig för det höga elpriset i dag och framöver. Kommer det att bli internationellt konkurrenskraftiga elpriser framöver?

SCA:s vd säger: Med tanke på vad som hände i fjol med alla diskussioner och löften som gavs är det en katastrof att man inte heller denna vinter har lyckats köra elproduktionen som man ska. Det är oerhört dåligt. Vad säger Cecilie Tenfjord-Toftby till vd:n på SCA?

Det skulle vara intressant att höra vad det ni säger i överenskommelsen innebär: Sverige ska föra en marknadsbaserad och solidarisk internationell energipolitik samt fortsatt integrering av marknaden. Kommer vi att få se europeiska energipriser här i Sverige framöver, eller vad innebär det?

Till sist: Vad säger ni om den överenskommelse som regeringen nyss har gjort om en gemensam svensk-norsk elcertifikatsmarknad? Vad innebär det bland annat för oss här i Sverige?

Anf. 220 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Det är ingen som blir glad av höga elpriser, och det är det just nu. Problemet är att det är tillgång och efterfrågan som avgör hur elpriset blir. I år har vi en extrem vinter. Vi har väldigt låga vattenhalter i våra vattenmagasin.

Vi har åldrande kärnkraftverk som är i behov av uppgraderingar och underhåll. Det är självklart när Socialdemokraterna tillsammans med sina stödpartier under flera år blockerade för att kärnkraftverkan över huvud taget skulle kunna uppgraderas och att det skulle kunna investeras i ny teknik i dem. Vad förväntar ni er? Vad tror ni händer?

Det är självklart så att de när alliansregeringen tillträdde efter de åren kände: Nu kan vi uppgradera, nu kan vi satsa. Under den tiden har kärnkraftsverken stått still lite för många gånger. I dag går alla utom Oskarshamn 3 som fortfarande står still. Det är inte bra. Men vi måste ju inse att på grund av den politik som Socialdemokraterna förde under så många år är det ett stort underhåll som borde ha varit gjort tidigare men som inte kunde göras förrän nu.

När det gäller den europeiska elmarknaden hade vi förra året när vi hade höga elpriser möjlighet att importera tysk vindkraftsel om vi hade haft en länk till Europa.

Den länken saknades, men å andra sidan förstår jag inte riktigt varför Ann-Kristine Johansson ifrågasätter det, för de har ju själva öppnat upp för att vi ska ha en gemensam europeisk elmarknad.

Jag kan också upplysa Ann-Kristine Johansson om att Svensk Energi som är en branschorganisation har analyserat vad som skulle hända. Deras konklusion är att det blir inte högre elpriser i Sverige på grund av en europeisk elmarknad.

Anf. 221 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Vi har höga elpriser just nu, säger Cecilie Tenfjord-Toftby. Ja, men det var samma sak i fjol också. Ett år har gått, och ni har inte gjort någonting. Varför driver ni inte på uppgraderingen av kärnkraftsverken? Vi fattade beslut om detta 2004, men ingenting har hänt. Ni har haft fyra år på er under den förra mandatperioden, och det sker ingenting.

Ni har fastnat i dyr, ny kärnkraft. Ser man på vad som händer i Finland när man bygger det nya kärnkraftverket där så beräknar man priset på kärnkraften på ungefär 46 öre per kilowattimme. Hur dyr tror Cecilie Tenfjord-Toftby att kärnkraftselen kommer att bli när ni nu ska bygga en hel del nya reaktorer?

Jag skulle också vilja höra från Cecilie om vi ska bryta uran i Sverige nu när ni har sagt att vi ska ha nya reaktorer.

Anf. 222 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Vi ska bygga, säger Ann-Kristine Johansson. Men det är inte riktigt så att svenska staten ska bygga. Det är företagen som eventuellt kommer att bygga nya kärnkraftverk. Det är klart att om priset blir så högt som Ann-Kristine Johansson här påpekar så kommer det inte att byggas nya kärnkraftverk. Det är självklart så att om våra företag ser att de tjänar mer pengar på att investera i vindkraft och andra energislag, då byggs ju ingen ny kärnkraftsel.

Det är klart att det är det vi också vill. Vi vill ha energi som är säker och trygg och som har konkurrensmässiga priser, och det är inte svenska staten som ska bygga kärnkraftverk. Jag hoppas att även Ann-Kristine Johansson har fått klart för sig att det är företagen som står för det.

Anf. 223 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Det är så typiskt när man lyssnar på företrädare för regeringspartierna att de talar om kärnkraften som ett bra klimatval, för att använda ditt ord, utan att ta hänsyn till hela livscykelprocessen från bryt-

ning till slutförvar. Hela denna process påverkar givetvis miljön. Vi har inte heller löst slutförvarsfrågan.

Inte med ett ord nämner Cecilie heller allt det avfall som i dag är ute på marknaden och som vi faktiskt inte vet var det har tagit vägen någonstans. Det är stölder och försummelse. Men inte ett ord om de risker som finns. Det finns nämligen en koppling mellan kärnkraft och kärnvapen. Den är väldigt uppenbar.

Men det är alltid så vid alla tillfällen, att det inte nämns med ett enda ord. Efterfrågan och tillgång – hela tiden får vi höra det. Givetvis är det det som sätter priset, men energi är inte vilken vara som helst. Energi är livsnödvändigt, och det måste faktiskt finnas en regeringspolitik som sätter agendan för hur energipolitiken ska se ut.

Det är också på regeringen ansvar som uppgraderingar av kärnkraftverken ligger. Inte på någon annan. Det är regeringen som har det ansvaret. Ni kan fatta de besluten om det är så.

Anf. 224 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! När det gäller kärnkraft, uranbrytning och slutförvaring är det självklart så att någonstans måste bränslet komma ifrån. Det jag tycker att det vi kan titta på är vårt eget statligt ägda Vattenfall. De har väldigt tydliga regler för arbetsmiljö och miljökonsekvenser för de företag och länder som de köper sitt uran ifrån.

Jag tycker att man kan jämföra med fairtrade, att vi som konsumenter också ska ställa krav på våra energibolag. De ska redovisa vilka miljökrav de har och hur de följer upp dem. Vi har ett ansvar som konsumenter att se till detta. Vi i riksdagen har ett ansvar att se till att Vattenfall följer sina miljökrav när det gäller uranbrytning.

När vi pratar om nyinvesteringar i tredje och fjärde generationens kärnkraft vet vi att det som i dag anses vara ett kärnkraftsavfall kan användas som ett kärnkraftsbränsle i de nya reaktorerna. Därför är det väldigt viktigt att vi när vi tar hand om dagens kärnkraftsavfall gör det på ett sådant sätt att vi kan kontrollera det, hämta tillbaka det och återanvända det. När vi återanvänder det minskar också andelen avfall, och därför är det väldigt bra att tekniken på kärnkraftsområdet nu går framåt.

När det gäller faran för att uranet ska hamna i fel händer delar jag Kent Perssons oro. Därför tycker jag att det är väldigt bra att vi här i Sverige har bra kontroll på hur vi ska ställa högre krav, att vi ska veta var kärnkraftsavfallet finns och att vi ska vara beredda att hämta tillbaka det och återanvända det som nytt bränsle i våra nya kärnkraftsanläggningar, om det nu blir så att våra företag ser att det är ekonomiskt bärande att bygga nya reaktorer för att ersätta de befintliga, gamla reaktorerna.

Anf. 225 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Det är ändå så, Cecilie, att vi inte kommer åt dagens problem med dagens elpriser och den bristande effekt som kärnkraften levererar genom att säga att vi ska satsa och bygga ut kärnkraft som kan stå färdig om 10–15 år. Ska vi leva med de här höga elpriserna fram till dess?

Det absolut snabbaste sättet är energieffektivisering och att bygga ut den förnybara energin. Lös de hinder som nu vindkraftsprojektörerna möter när det gäller kommunala veton, uttagsbeskattning och Försvars-

makten! Lös dessa hinder så att vi kan skynda på den utvecklingen i stället. Då kan vi också komma åt en del av problematiken kring höga elpriser. Det här kommer vi ju att få uppleva även nästa år om inte regeringen agerar kraftfullt.

När det gäller kärnkraften pratar Cecilie här om den tredje och fjärde generationens kärnkraft. Men det ligger 40 år framåt i tiden! Ska vi vänta till dess? Man räknar med 40 år om det nu över huvud taget kommer till stånd. Det finns åtminstone flera olika internationella välrenommerade institut som har tittat på kärnkraftens kostnad, och de slår fast att ingen kärnkraft kan byggas utan statliga subventioner. Flera finansinstitut avråder också sina investerare från att satsa på kärnkraften, för de får inte tillbaka pengarna.

Ändå ligger ni så fast i kärnkraftsspåret och tror att ni har lösningen på det. Energieffektivisering och förnybar energi är det vi behöver om vi ska ta ansvar för kommande generationer. Vi ska inte lägga ett ansvar på andra att ta hand om ett avfall som man kommer att få leva med i kanske hundratalsentals år.

Anf. 226 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Beskedet vi ger är att vi måste jobba långsiktigt. Det här är inte ett problem som kan åtgärdas med snabba lösningar. Att reglera elmarknaden som någon var inne på tidigare gör inte att elproduktionen blir högre.

Kortsiktiga lösningar hjälper inte. Vi måste satsa på våra tre energiben. Vi ska satsa på vindkraften, och vi ska satsa på andra förnybara källor. Vi ska satsa på vattenkraften, och vi vill att den ska bibehålla sitt effektuttag. Vi ska också vårda den befintliga kärnkraften och se till att den får förutsättningar att leva kvar så länge som möjligt.

Vi måste ge långsiktiga förutsättningar, och vi måste ge tydliga regelverk. Vi måste utveckla elcertifikatssystemen, och vi måste fortsätta satsa på forskning. Vi ger besked om vilken utveckling vi vill se framöver.

Kent Persson var också inne på det här med vindkraft och det kommunala vetot och efterfrågar krafttag mot just det. Jag kan säga att Moderaterna inte är inställda på att ifrågasätta det kommunala självstyret. Vi var alla här i kammaren för några veckor sedan med och röstade om ett förstärkt kommunalt självstyre. Jag tycker att det är jätteviktigt att kommunerna där invånarna bor får möjlighet att säga vad de tycker om vindkraften.

Kent Persson påpekar att rapporten som har lämnats till regeringen kommer från vår egen energimyndighet. Du sätter stor tillit till just Energimyndighetens värderingar. Det är för övrigt rätt intressant att Kent Persson i just den här frågan tycker att vi borde lyssna på Energimyndigheten. När det gäller V:s och MP:s förslag om vita certifikat som Energimyndigheten avfärdar är deras inställning och attityd till Energimyndigheten att de inte tror på den analysen.

Vi lyssnar på Energimyndigheten, och vi utgår från att regeringen kommer att återkomma till riksdagen med ett förslag på hur vi kan fortsätta att bygga ut vindkraften eftersom vindkraften är viktig för Sverige.

Anf. 227 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Det gläder mig stort att Cecilie Tenfjord-Toftby talar om hur viktigt det är att importen av uran till Sverige ska ställas under etiska krav. Men jag tror inte att det alltid är så enkelt. Förra veckan deltog ett av de stora energibolagen vid ett seminarium i riksdagen. Jag frågade dem vilka krav som ställs när de importerar uran till Sverige. Jag fick svaret från vd:n: Pass, jag har tyvärr ingen aning, men jag återkommer gärna med svaret.

Jag anser att det finns ett stort behov av att förtydliga att det ska ställas etiska krav. Står Cecilie Tenfjord-Toftby bakom idén om etiska krav i upphandling? Varför stöder inte regeringen Miljöpartiets motion där vi vill att det inom de svenska energipolitiska målen ska förtydligas att det ska vara låg negativ inverkan på hälsa och miljö även i andra länder?

På vilket sätt kommer ny kärnkraft att göra Sverige bättre rustat mot stigande elpriser kommande vintrar? Det byggs lite kärnkraft i Europa, bara i Finland och Frankrike. Exemplet i Finland visar att det tar oerhört lång tid att bygga kärnkraftverk, och slutnotan bedöms bli ungefär dubbelt så hög som beräknat.

I resten av världen blir det färre kärnkraftverk, och investeringarna görs snarare i form av förnybart. Utifrån det drar jag slutsatsen att det är den formen av förnybar energi som är billigast och som gör att ett land står bättre rustat.

På vilket sätt kommer ny kärnkraft att göra att just Sverige kommer att stå bättre rustat mot stigande elpriser?

Anf. 228 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Jag har i tidigare repliker svarat att det är fråga om långsiktighet. Vi måste ge klara och tydliga regler, och vi måste ge klara och tydliga ramar för vad vi vill. Vi ska fortsätta att satsa på elcertifikatssystemet. Precis som Lise Nordin påpekade i sitt anförande ökade faktiskt utbyggnaden av vindkraft mycket i Sverige, och det är glädjande. Vi vill se den utvecklingen.

Samtidigt är det som Lise Nordin påpekar, nämligen att om kärnkraftselen blir så extremt mycket dyrare än till exempel vindkraft, vågkraft eller solceller kommer det inte att byggas någon kärnkraft. Kärnkraften i sig själv är inte ett överliggande mål. Målet för den här alliansregeringen är att säkra energiförsörjningen, se till att det blir konkurrensmässiga priser och se till att den energiproduktion vi faktiskt har i Sverige är gynnsam för klimatet.

95 procent av dagens energiproduktion har ett lågt CO₂-utsläpp. 40 procent av den el som produceras i Sverige i dag produceras av kärnkraften. Vi förstår alla att det kommer att ta tid att byta ut kärnkraftsel mot annan el. Därför öppnar vi för att om det skulle vara ekonomiskt gynnsamt, om kärnkraftsbolagen kan se att det lönar sig, ska inte vi säga att de inte får. När man tänker på CO₂-utsläpp och klimatpåverkan är kärnkraften ett av de bättre energislagen. Det gäller inte bara i Sverige utan även globalt.

Anf. 229 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Sverige är redan i dag det land i hela världen som har allra mest kärnkraft per capita. Vi tycks inte vara skonade från stigande

elpriser, snarare är det tvärtom. Sverige har trots en stor andel kärnkraft ovanligt stora problem med elleveranser och stigande elpriser.

Vad är det som säger att mer kärnkraft i Sverige skulle vara billigare än i andra länder? Är det kanske ökade statliga subventioner som ska göra kärnkraften billig i Sverige? Regeringen har fortfarande inte återkommit till riksdagen med de åtgärder som utlovades i somras på hur man ska hantera de statliga subventionerna. Det är i dag bara två veckor kvar till årsskiftet då den nya lagstiftningen träder i kraft.

Anf. 230 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Vi förutsätter att regeringen återkommer med besked om hur vi ska undvika statliga subventioner till kärnkraften. Både Lise Nordin och andra här har påpekat att ny kärnkraftsbyggnad kan börja byggas om ungefär tio år och kan stå klart om 15–20 år. Jag känner mig inte omedelbart oroad över att regeringen inte har kommit med ett svar riktigt än, men jag förutsätter självklart att svaret kommer så snabbt som bara möjligt. Även vi har varit med om att ge regeringen uppdraget att återkomma till riksdagen med ett svar på hur det ska åtgärdas.

När det gäller Sverige och kärnkraften förstår jag att Miljöpartiet gärna vill avveckla kärnkraften så snabbt som möjligt. Jag ställer mig ändå frågande till den rödgröna oppositionens skrivelse om att avveckla kärnkraften med hänsyn till full sysselsättning och välfärd och i den takt kärnkraftsbyggnaden kan ersättas med ny el.

De rödgröna har i dag ingen kontroll över hur länge våra befintliga kärnkraftsreaktorer ska fortsätta att fungera. Ni kan inte heller se in i framtiden i fråga om när det finns tillräckligt ny grön el för att ersätta 40 procent av elproduktionen i Sverige. Jag saknar i dagens debatt tydliga besked från De rödgröna om vad ni kommer att göra den dag vi måste stänga av våra befintliga kärnkraftsreaktorer, den dag våra industrier inom metall, skog och papper står där och saknar energi. Jag hade önskat att få tydligare besked från De rödgröna, men vi får kanske vänta ett tag till – eller så kommer det fram i senare repliker.

Anf. 231 ERIK A ERIKSSON (C):

Fru talman! Vi ska debattera energi. Vi får se om det blir någon spänning i energidebatten. Det är kanske någon som slår en volt efteråt. Vi får se.

Dagens debatt rör ett område som är en av vår tids största utmaningar, inte minst med anledning av frånvaron av ett genombrott i de internationella klimatförhandlingarna i Cancún i förra veckan. Sedan gör sig kylan gällande, och det blir tydligt för var och en hur viktigt det är med tillgång till säker el och energi, både el och värme, för såväl hemmen som industrin.

Tyvärr har vi de senaste åren sett att det stora behovet av el från vattenkraft och kärnkraft gjort systemet känsligt för störningar. Framför allt har det handlat om kärnkraftverk som står stilla och vattenmagasin som inte fylls, samtidigt som vi har haft perioder av stor efterfrågan på el. Det här driver upp elpriserna och ökar energikostnaderna.

Jag tvekar inte att säga att vi inom energi- och klimatpolitiken har en mandatperiod bakom oss med historiska beslut som skapar förutsättningar för den kursändring som nu är en realitet. Alliansens politik har skapat

efterfrågan på hållbara produkter och tjänster i Sverige och i hela Europa. Lokala företag i både Vindeln och Stockholm har fått nya möjligheter att utveckla sitt entreprenörskap på nya och stora marknader. Hållbar utveckling och konkurrenskraft har fått förutsättningar att gå hand i hand. Sveriges satsning på klimatanpassning genom att ställa om energisystemet, energieffektivisera och att satsa på miljöteknik är helt rätt för både klimatet och den svenska konkurrenskraften.

Genom att Sverige agerar redan nu lägger vi grunden för att stå starka på en växande global miljöteknikmarknad, och vi slipper tvingas till en kostsam omställning i ett senare skede. Sverige har visat en möjlighet att förena ökad bnp och påtagligt minskade koldioxidutsläpp.

Det svenska exemplet på en sådan utveckling är något som har väckt intresse världen över. Under perioden 2000–2009 har den totala energiförbrukningen i landet minskat med 3 procent och bnp har ökat med 16 procent.

Sverige må vara ett litet land, men inom miljöteknikområdet är vi, och ska vara, en nyckelspelare globalt. Regeringen har tecknat samarbetsavtal inom energi- och miljöområdet under de senaste åren med ett flertal länder – USA, Brasilien, Indien, Ryssland och inte minst med Kina med den fenomenala ekonomiska utveckling som pågår där.

Samtidigt som den snabba ekonomiska utvecklingen i Kina har lett till svåra miljöproblem finns också i Kina en allt större medvetenhet om de allvarliga miljöproblemen. Intresset för ny miljö- och energiteknik ökar snabbt. Här finns möjlighet till samarbete.

Exporten av svensk miljöteknik anpassad till Kinas behov har utvecklats mycket positivt de senaste åren. Det handlar inte bara om att Sverige hjälper Kina utan det är ett samarbete. Det är mycket positivt.

Fru talman! Jag vill poängtera att Sverige här ligger i framkant internationellt sett. Vi har en historisk energiöverenskommelse som för första gången gör att vi har möjligheter att förändra vårt energisystem till något som är mer klimatsmart och mer anpassat för framtiden.

Jag vill nämna några ord om förnybar energiproduktion.

Fru talman! Att öka andelen förnybar energi är nyckeln till att nå framgång i klimatfrågan. På det nationella planet innebär alliansregeringens energiuppgörelse under förra mandatperioden att vi bröt årtionden av politiska låsningar i energifrågan. En central del i överenskommelsen är att vi nu bygger ut den förnybara energin som ett tredje ben i svensk energiförsörjning. Det gör att vi successivt minskar beroendet av vattenkraft och kärnkraft, samtidigt som vi ökar försörjningsfriheten och får in fler aktörer på marknaden.

Vi bör använda klimatkrisen som en drivkraft för ekonomisk tillväxt och affärsutveckling – att sträva mot en ekoeffektiv ekonomi. Nu är det dags att investera i grön teknik och nya lösningar. För att uppnå detta är energi ett viktigt område att arbeta med. Energieffektivitet liksom förnybar energi kommer inte bara att sänka våra utsläpp och kostnader utan även möjliggöra nya affärsmöjligheter, arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt.

Ekoeffektiv ekonomi kommer att skapa mer rikedom, samtidigt som mindre naturresurser används och förbrukas, vilket har en mindre negativ påverkan på miljön.

Svenska företag erbjuder ett brett spektrum av kunskaper, erfarenhet och produkter inom olika områden av miljöteknik, från avloppsrening, hantering av avfall och transport till biobränsle, konsulttjänster och hållbar stad-byggnad. Det finns oändligt potential inom förnybar elproduktion, biodrivmedel, energieffektiva hushållsapparater, byggnader och smarta städer, teknik för energidistribution samt transporter.

Sveriges elproduktion är i stort sett koldioxidneutral men bygger i huvudsak bara på vattenkraft och kärnkraft. Ett högt prioriterat mål för regeringen har därför varit att utveckla ett tredje ben i elproduktionen. Centerpartiet är övertygat om att både vindkraft och bioenergi har förutsättningar att ge miljövänlig och lönsam el – och stärka vår ekonomi. Det är viktigt. Bara produktionen av förnybar el från vindkraft har mer än fördubblats de senaste tre åren. Det vill jag gärna säga som ett svar på tidigare inlägg här. Därtill är energieffektivisering ett centralt område i omställningen av energisystemet.

Jag tror att den förnybara energisektorn kommer att vara en stark motor för den ekonomiska utvecklingen i framtiden. Åtgärderna måste också vara kostnadseffektiva så att många länder och företag, organisationer och enskilda människor snabbt kan dra åt samma håll till så lågt pris som möjligt. Först då kan hela världen samla sig och vara medspelare i den våg av insatser som ska minska klimatförändringarna och skapa en hållbar utveckling.

Den tekniska utvecklingen inom vindkraftsområdet har varit explosionsartad. För 20 år sedan tillverkades vindkraftverk i Sverige med en effekt på några 100 kilowatt medan man i dag bygger verk på fem megawatt. För en månad sedan slogs svenskt vindkraftsrekord: tre terawattimmar på ett år. Det motsvarar 1,2 miljoner hushålls elanvändning baserat på en normal genomsnittlig elkonsument. Hittills har utbyggnaden skett mest i inlandet eller i kustnära områden. Men även havsbaserade anläggningar finns i åtanke.

Fru talman! Oppositionen har en gemensam reservation om att snabba på utbyggnaden av den förnybara energin, och de satsar i sitt förslag 100 miljoner mer än alliansregeringen. Vi hörde Johansson prata om det tidigare.

Alliansregeringens mål om 50 procent innebär inte något tak för utbyggnaden. Vidare har Energimyndigheten fått i uppdrag att ta fram ett underlag för den handlingsplan som Sverige ska anta senast nästa sommar. Regeringens vision om en fossilt oberoende fordonsflotta är dessutom betydligt mer ambitiös än oppositionens förslag. Vi har här sett en stor förändring med det ökade antalet miljöbilar.

Alliansregeringens politik ger en tydlig inriktning, och stabila villkor skapar grund för investeringar, nya jobb och utveckling. Jag vill gärna säga att flertalet fackförbund har tackat för den energiuppbyggnad som tecknades för några år sedan.

Elbranschen står för sammanlagt 300 miljarder de senaste tio åren, där två tredjedelar avser produktion och en tredjedel nätöverföring. Energibranschen har stått stark under krisåren, vilket också har varit positivt.

Det finns en skrivning om energiforskning där Sverigedemokraterna anser att de statliga investeringarna i energiforskning bör öka med 150 miljoner kronor och kommersialisering av ny energiteknik understödjas.

Sverige är i dag ledande på miljöteknik och ser klimatfrågan som en hävstång för tillväxt, inte ett hinder. Vi är också ledande när det gäller att bygga upp hela samhällssystem som är klimatsmarta. Genom att fortsätta att ligga i framkant kan vi skapa nya jobb och nya företag.

Energiomställningen innebär tveklöst höga ambitioner. Detta konkretiseras genom en kontinuerlig satsning på energiforskning som har ökat med över 60 procent, från 815 miljoner i förra regeringens sista budget till över 1 300 miljoner år 2010.

Vi har satt fokus på kommersialisering av ny teknik och nya tjänster. Här finns mycket pengar att tjäna för företag och även för det öppna samhället.

Regeringen har satsat 875 miljoner mellan 2009 och 2011 på demonstration av ny energiteknik.

Siffrorna talar för sig själva. Detta är positivt.

Miljöpartiet lyfter fram behovet av ett tydliggörande av energipolitikens mål när det gäller de globala konsekvenserna av svensk energipolitik och de energipolitiska beslut som fattas.

Jag vill bara nämna de bilaterala samarbeten som finns redan i dag, inte minst med Sydafrika, vilket jag tycker är särskilt glädjande. Det är ett land som Sverige har stöttat under apartheidtiden, och vi skriver nu samarbetsavtal som är mycket positiva och som handlar om att ställa om från smutsig elproduktion till någonting mycket bättre. Jag är mycket glad över den satsning som Sverige gör och det initiativ som ministern har tagit på området.

Fru talman! Centerpartiet och Alliansen tar ansvar. Det är detta det handlar om när det kommer till de här frågorna. De är viktiga. Vi måste ta ansvar för kommande generationer. Det är lätt att peka ut de fel som har begåtts av min föräldrageneration och de tidigare generationerna, men av det kan vi bara lära. Det är positivt. Vi kan fatta kloka beslut, se framåt och se till att inte bygga fast oss i strukturer utifrån de misstag man har begått tidigare.

(Applåder)

Anf. 232 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Genombrott i Cancún, sade Erik A Eriksson. Det var väl snarare så att vi slapp se ett sjunkande skepp – nu är det åtminstone på rätt köl. Men det var knappast något genombrott. Det återstår väldigt mycket och många förhandlingar om vi ska komma fram. Tyvärr har vi inte lyckats nu heller, men vi slapp åtminstone det fiasko som vi hade i Köpenhamn.

Jag har en fundering. I våras lade vi fram ett förslag från De rödgröna om att snabbutreda frågan om effekter av uttagsbeskattningen. Till svar fick vi då av vår energiminister att det är att dra frågan i långbänk. Vad händer nu i den frågan? Jag ställer frågan till Centerpartiet: Lyckas ni övertyga era borgerliga kamrater i regeringen om att se över effekterna av uttagsbeskattningen? Eller ska vi konstatera att det här blir ett misslyckande från Centerpartiets sida?

Anf. 233 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Fru talman! För att gå tillbaka till mitt manus handlade det om bristen på framgångar i Cancún. Jag pratade kanske lite för fort. Det är naturligt-

vis brist på framgångar. Vi hade ju önskat oss mycket mer. Det var så i Köpenhamn också. Ständigt möts vi av dessa motgångar. Samtidigt är det endast på internationell väg vi kan nå framgång för att möta klimatutmaningarna. Vi hade naturligtvis önskat att man hade kommit mycket längre. Nu finns det ändå en överenskommelse som man kan bygga vidare på. Det var alltså bristen på framgång som jag syftade på.

Sedan var det frågan om uttagsbeskattningen vad gäller vindkraften. Här finns det väl en önskan om att vi hade ett skatteverk där de inte är så rigida och inte ser på den här formen av företagande på det sätt som man har gjort. Jag kan bara kort konstatera, utan att gå på djupet, att synen på ekonomiska föreningar inte är vad den borde vara. Jag kan tycka att det är en ganska tråkig fråga i någon mening.

Misslyckades Centerpartiet? Vindkraften ökar dramatiskt, som jag sade i mitt anförande, och det gör den trots den eventuella försämringen för vindkraftskooperativen. Vi kunde väl önska oss att det var ännu mer skattelättnader. Jag kan säga att jag personligen är för skattesänkningar, men inte i alla lägen och inte hur mycket som helst. Jag tycker att det är klädsamt om man kan få ned skatten, särskilt när det handlar om initiativ från privatpersoner. Men man kan också tänka sig att privatpersoner på sikt kommer att få sänkt skatt om de satsar sitt eget kapital på förnybar energi i andra former. Det är jag inte alls negativ till.

Anf. 234 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Hur ska jag tolka svaret? Jag förstår det inte riktigt. Du kanske kan bli lite tydligare, Erik A Eriksson.

Har ni övergett frågan om effekterna av uttagsbeskattningen? Eller kommer ni att driva den frågan vidare inom regeringen för att hitta lösningar på den? Jag pratar om effekterna av den, inte att det ska vara skattebefriat. Det är en väsentlig skillnad.

Anf. 235 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Fru talman! Det är ju så med partipolitik och överenskommelser att man inte ger upp frågor. Även om man ingår överenskommelser handlar det om att driva idédebatten framåt. Det är våra uppgifter inom respektive parti. Frågan har man inte gett upp. Men samtidigt gäller det att vara tydlig med att det inte får stå stilla. Hur beskattningen ska vara framdeles vill jag återkomma till i debatten. Om det var rätt nivå i början eller inte tänker jag inte uttala mig om just nu.

Jag förstår också att Vänsterpartiet har det lite lättare i opposition i det här läget, som kan säga att ni självklart skulle förändra det. Jag tror att det handlar om att visa att man kan ta ett ansvar. Även om man äger via kooperativ eller genom aktiebolag gäller det att man ska kunna ta ett ansvar och också betala en uttagsskatt. Där tror jag inte att det finns någon oenighet.

Anf. 236 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Erik A Eriksson. Det är förresten spännande att vi har träffats i miljö- och jordbruksutskottet i många år och nu träffas här i näringsutskottet och kommer från Värmland.

Jag vill fråga Erik A Eriksson: Vad säger du när du träffar Rottneros bruk, Gruvöns bruk och Skoghalls bruk? Vi har många elintensiva före-

tag i Värmland, och det handlar om många arbetstillfällen. Vad säger du till dem när de är så oroliga för utvecklingen av elpriset? Står du bakom Maud Olofsson, som säger att det inte behövs några åtgärder för att säkra tillgången till el till konkurrenskraftiga priser? Vad säger du till oroliga villaägare och lägenhetsinnehavare?

När jag hör Erik A Eriksson prata undrar jag: Vem ska man tror på när det gäller kärnkraften och förnybar energi? Vill Centern och Erik A Eriksson ha mer kärnkraft? Kommer det att byggas flera reaktorer, och vilka priser kommer det att bli?

Vi är överens om behovet av storsatsning på förnybar energi. Men när ni har öppnat upp för att det ska byggas nya reaktorer är jag orolig för att kraften går dit i stället för att kraften, forskningen och utvecklingen satsas på det vi är överens om, behovet av förnybar energi. Ni plockar bort stödformer för förnybar energi. Ni vill inte ha något mål för solenergi. Varför då? Varför inte satsa framåt? Vi har ju mål när det gäller vindkraften.

För att fortsätta med det som Kent Persson tog upp om vindkraftskooperativ. Där är vi också överens, du och jag. Det är lokalt engagemang – vindkraftskooperativ. Se då till att uttagsbeskattningen av vindkraft förändras!

Anf. 237 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Fru talman! Det var flera frågor. Men jag är glad att Ann-Kristine Johansson ger mig möjlighet att svara i en replik.

Det handlar egentligen om synen på företagande. Våra partier har inte exakt samma syn, även om det finns likheter. Vi menar att marknaden ska styra. Vi tror på marknaden. Vi tycker att det är viktigt. Marknaden kan i det här fallet vara en lokal elproducent som driver ett vattenkraftverk i mycket liten skala och säljer el till sin granne eller förbrukar elen själv.

Vi menar att marknaden ska sätta priserna.

Vad jag säger till Rottneros, Gruvön och kompani vet du mycket väl, Ann-Kristine, för vi träffade dem ju tidigare i höst. Då handlade det inte om elen, mina vänner, utan då handlade det om råvaran, veden, som var för dyr. Det var konkurrens om veden. Jag tror att samtliga här inne pratar väl om biobränsle och vill bygga ut det. Då får jag som svar säga: Det är likadant här: marknaden avgör – den som betalar för veden får veden. Detsamma gäller egentligen elen.

Det är inte alldeles enkelt. När man tecknar avtal om el som sträcker sig över ett par år och för två år sedan betalade för den el som man förbrukar i dag, då är det egentligen inte det elpris vi ser i dag som är bekymret, fast det likväl kan vara ett bekymmer.

Den fråga om hushållen som Ann-Kristine ställde tar jag på större allvar. Det tycker jag är allvarigare. Det kan handla om en stor del av ett hushålls ekonomi.

Jag har träffat fattigpensionärer – jag måste säga, fru talman, att jag skäms över att det fortfarande finns ett sådant begrepp i Sverige – som i början av året hade en elräkning som i stort sett översteg pensionen. Det är inte rättfärdigt! Vi har justerat upp pensionerna något, och jobbskatteavdraget gör att människor har större möjlighet att klara av sina ökade

kostnader, som ibland handlar om elkostnader och ibland handlar om andra kostnader.

Marknaden måste få fungera. Det vore intressant att veta vad Socialdemokraterna tycker om det.

Anf. 238 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Erik A Eriksson konstaterar att det är flera frågor. Ja, det är många frågor som jag skulle vilja ställa till Erik A Eriksson, men vi får väl möjlighet att mötas i flera diskussioner.

Han pratade om skillnad i synen på företagande. Gäller det skillnader inom Centern eller mellan Centern och Socialdemokraterna? Jag tror inte att det är så stor skillnaden.

Marknaden ska styra, säger Erik A Eriksson. Ja, är du nöjd med utvecklingen av elmarknaden i dag, och hur ser du på en internationellt sammankopplad elmarknad? Tror du att det kommer att bli billigare elpriser framöver, eller kommer vi att se de här dyra elpriserna även i framtiden? De kommer att drabba de hushåll som Erik A Eriksson nämnde.

Det finns många i Sverige som har väldigt dåligt med pengar i dag och som är otroligt oroliga för den kommande elräkningen och inte har pengar för att betala. Vad säger du till dem? Säger du att vi framöver kommer att få se lägre elpriser eller sådana här elpriser, eftersom det är marknaden som ska styra mer framöver?

Jag tror att vi är överens om att vi måste ha en fungerande elmarknad, men då är frågan vilken nivå på elpriset det kommer att bli framöver. Kommer det att bli billigare när det byggs kärnkraft? Cecilie rättade mig förut – det är inte staten utan olika företag som ska bygga kärnkraft. Då är det intressant om Vattenfall ska vara med och bygga kärnkraft, men det är ju en annan fråga. Det är marknaden jag vill ha reda på lite om.

Anf. 239 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Fru talman! När vi pratar om marknadskrafter: nordisk elmarknad är ju en marknad. Vi önskar att den var större, att det var en europeisk elmarknad. Ett flertal uttalanden gör gällande att vi skulle få ett lägre elpris då, men det är hypotetiska frågor.

Vilket elpris vi har om ett eller två år har vi ingen aning om. Det är en hypotetisk fråga. Jag kan inte ge dig något svar på det, och det tror jag ingen annan här inne kan. Däremot vet vi att vi har haft år med välfyllda vattenmagasin – Höljesdammen har varit välfylld. Vi har också haft tider då kärnkraft har kunnat stå still utan att det har varit något större problem – vi har kunnat köpa norsk vattenkraft till en ganska bra penning. De åren har vi bakom oss. Men vi kan ha dem framför oss också.

Det är det fina med en marknad som ibland är till fördel för konsumenten, köparen, och ibland tyvärr är till nackdel. Men med ett större underlag för att stärka hushållskassan genom jobbskatteavdrag och andra skattesänkningar ska den enskilde konsumenten kunna gå starkare genom en tuff vinter med högt elpris. Det är jag alldeles bestämd om.

Anf. 240 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Återkommande i regeringens miljöpolitik är att man inte vill välja bort – man vill ha allt. Så verkar det vara också i energipoliti-

ken – man vill ha tre ben. Det är förstås lättare när man ska kompromissa med sina kolleger från andra partier.

Men genom att satsa på kärnkraft låser man per automatik upp resurser som annars hade kunnat satsa på förnybar energi. Därför ser jag och Miljöpartiet att det finns ett behov av att göra ett val. Det går kanske inte att både satsa på ny kärnkraft och tro att det finns lika mycket resurser för att bygga förnybar energi.

Precis som Erik A Eriksson säger byggs vindkraften ut snabbt i Sverige. Men vindkraften växer ännu snabbare i resten av världen. Jag tror alltså att det finns stor potential och stora möjligheter om det finns resurser.

Som har framgått av debatten tidigare är det osäkert om och i så fall när det ska byggas en ny kärnkraftsreaktor i Sverige. Den osäkerheten drabbar förstås också de företag som vill bygga förnybar energi. De vet kanske inte vilken efterfrågan och vilket utbud som finns på marknaden.

Min fråga är hur Erik A Eriksson ser på situationen att man skulle låsa upp resurser i att bygga ny kärnkraft som annars skulle kunna satsas på förnybar energi.

Anf. 241 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Fru talman! När en tidigare ledamot i kammaren för Miljöpartiet fick en direkt fråga om skillnaden mellan Centerpartiet och Miljöpartiet svarade hon: Vi kompromissar inte.

Jag har spelat ishockey och fotboll i min ungdom. Jag var väldigt dålig, men jag tyckte att det var roligt. Där kompromissar man inte, utan där spelar man tills ett lag vinner, fast det möjligen kan bli oavgjort, men som regel blir det avgjort.

I politiken måste man kompromissa ibland. Det måste man lära sig. Jag tyckte den gången inte om Miljöpartiets svar, och jag hoppas att det finns ett annat anslag framdeles, för annars kommer vi att binda fast oss i storskaliga strukturer. Om vi som kanske har andra lösningar ställer oss vid sidan om och säger ”Vi kompromissar inte”, då kommer vi aldrig framåt.

Man kan fundera mycket över energiuppgörelsen. Men jag delar verkligen inte den bild som Lise Nordin ger av att det skulle låsa fast resurser, utan det är precis tvärtom. 25 terawattimmar till förnybar energi – riksdagens kammare har aldrig fattat ett beslut som har gett så mycket satsningar på förnybar energi som nu! Det är historiskt!

Det har inte funnits något liknande tidigare, aldrig någonsin. För varje kilowatt som lamporna är på här går det drygt 5 öre till förnybar energi, som har gett möjlighet för vindkraften att fördubbla sig på bara några år. Därför menar jag att det är precis tvärtom.

Jag vet inte, men jag tror att det kan vara så att vi har olika syn på hur man ska lösa detta. Jag hoppas att det finns en öppning, fru talman, och att Miljöpartiet kan närma sig och någon gång kanske faktiskt kompromissa, även i de här frågorna, även om jag inser att er utgångspunkt är att man inte är för kärnkraft. Jag har mycket stor respekt och förståelse för det.

Jag skulle önska att man även kunde se nyttan av att satsningen på det förnybara kommer nu, tack vare att man hittar en kompromiss som dess-

utom ger kärnkraften både rätten och möjligheten att stå på egna ben, med eget ansvar.

Anf. 242 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Kompromisser kan absolut vara nödvändiga, men jag tänker att det förutsätter att utvecklingen åtminstone går åt rätt håll, åt det håll man vill gå. Ny kärnkraft är kanske ingenting som vare sig ditt eller mitt parti tycker är önskvärt. Där frågar jag mig om den kompromiss som alliansregeringen har gjort har gynnat intresset att bygga ut förnybar energi.

Jag skulle vilja nämna ett konkret exempel på hur det skulle kunna bli en konflikt i fråga om resurser mellan att bygga ny kärnkraft och förnybart. Vårt statliga bolag Vattenfall har nyligen uttryckt intresse för att eventuellt bygga två stycken nya kärnkraftsreaktorer. Det tar då resurser från det statliga bolaget som vi i stället skulle kunna satsa på förnybar energi, vilket jag och Miljöpartiet hade tyckt varit en mycket mer positiv utveckling.

Anf. 243 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Fru talman! Jag och andra ledamöter har besökt Lillgrund som är en vindkraftspark som Vattenfall driver i södra Sverige. Jag menar att det med de nya ägardirektiven, som Vattenfall har fått, finns stora möjligheter att vi ser ett bolag som är styrt på ett annat sätt än det har varit historiskt. Det är önskvärt, och det är också positivt med de nya ägardirektiven.

Det är hypotetiskt hur det kommer att bli framöver. Det vet vi inte exakt. Men när det gäller satsningen på kärnkraft har vi hittills inte sett någon som lagt fram något förslag om att vilja bygga. Vi har inte sett någon intressent. Om det hade funnits köpstarka eller investeringsstarka som hade velat satsa på kärnkraft hade de väl, samma dag som vi hade fattat det beslutet, visat tydligt i offentlighetens ljus att de var beredda att satsa på kärnkraft.

Jag tror inte att chansen eller sannolikheten eller risken – beroende på var man befinner sig politiskt – är särskilt stor att vi kommer att se en stor satsning i Sverige.

Finlands sak är vår sak. Men det var inte det när det var kallt för några år sedan. Därför bygger Finland kärnkraftverk. Jag kan förstå det utifrån, fru talman, ett annat läge, ett säkerhetspolitiskt läge, och en resurssituation där man inte fick den stöttning man skulle ha fått den gången. Vi har alltid fått den norska vattenkraften.

Jag tackar för repliken. Jag förstår också frågan. I och med, som sagt var, de nya ägardirektiven, de ekonomiska incitamenten och elcertifikaten tror jag inte att det kommer att bli så som du säger i din fråga, Lise Nordin. Jag tror inte att det kommer att bli så, och det hoppas jag inte.

God jul på dig!

Anf. 244 MATS ODELL (KD):

Fru talman! Mina allianskolleger har brett redogjort för regeringens och Alliansens energipolitik. Jag tänkte ägna mig åt kärnkraften.

Det är ingen tillfällighet. Kärnkraften har präglat, polariserat och förgiftat, skulle kanske en del till och med säga, svensk inrikespolitik i snart 40 år. Regeringar har spruckit på denna fråga.

Jag själv är ett ganska intressant exempel. Jag var ordförande för Folkkampanjen mot atomkraft. Jag var vice ordförande i linje 3 inför folkomröstningen 1980. Jag och många med mig trodde att kärnkraften var vår tids stora problem, det stora hotet. Det gällde alltifrån uranbrytningen och hela bränslekedjan till reaktordriften. Det är inte bara jag, utan en mycket stor del av svenska folket som har insett att det nog inte riktigt är så.

Klimatfrågan, den globala uppvärmningen och alla de utmaningar som vi ser i samband med detta, har för många och för mig blivit en viktigare och större fråga att arbeta med. Därför är jag väldigt glad för den energiöverenskommelse som Allians för Sverige gjorde den 5 februari 2009 som bygger på tre väldigt viktiga fundament. Det handlar nämligen om ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet.

I dag vet vi att välfärden i vårt land ytterst vilar på förädlingen av våra viktiga råvaror, skogen och malmen. Det handlar om vidareförädlingen, tjänstesektorerna, som har vuxit upp runt den här industrin, och nya innovativa verksamheter som egentligen bygger på att det är dessa råvaror som vi förmedlar. Och det har inte skett genom en låglönepolitik där vi konkurrerar med låglöneländer, utan det har skett genom konkurrenskraftiga priser på bland annat elektricitet.

Vi lever nu i en globalisering som innehåller väldigt stora utmaningar för vår överlevnad. Det handlar om globaliseringen och den demografiska utmaningen. Därför är det nu helt centralt att vi också får en bred uppgörelse runt energipolitiken. Vi har det runt pensionsfrågan – flera talare var inne på det i debatten före den här energidebatten. Där har vi en bred blocköverskridande överenskommelse.

Jag tyckte att jag hörde lite grann av historiens vingslag när jag slog upp Dagens Industri i dag och läste min gode vän Lars Johanssons uttalande om att det kanske är dags att också öppna för att titta på energifrågan.

Jag nämnde att Allians för Sverige har gjort en överenskommelse. Vi har enats om en överenskommelse som bygger på många positiva saker – jag ska inte gå in på dem nu, fru talman. Men ändå räcker inte detta. Investeringarna i elintensiva verksamheter blir inte av. Investeringar i ny elproduktion blir inte av, som vi skulle behöva, för att det inte finns tillräckligt brett parlamentariskt stöd för en sådan politik. Man kan inte ha kast i politiken mellan olika mandatperioder om man ska göra så långsiktiga och så stora investeringar som behövs för att långsiktigt säkra förädlingen av våra råvaror, som är en oerhört viktig del av vår välfärdproduktion.

Därför blev jag väldigt glad när jag läste den här artikeln i dag – flera har varit inne på den. Jag vill bara säga till Lars Johansson och till Socialdemokraterna: Fundera på det här! Kärnkraftsfrågan har nästan något av en religiös dimension. Det kan vara bra med religion – absolut. Det finns många exempel på det. Det kan också vara mindre bra. Det finns exempel även på detta.

Jag tror att det i en sådan här fråga gäller att försöka se på fakta. Jag har omprövat min hållning till det här. Jag tror att samma grundvärde-

ringar som ledde mig på 70- och 80-talet till att vara emot kärnkraften nu leder mig till att tycka att detta i dag har utvecklats på ett sätt som gör att det är en del som är rimlig att ha i en energimix i ett land med en sådan struktur som vi har.

Jag vill bara uppmuntra Lars Johansson och Socialdemokraterna att fundera på det här. Jag vågar säga att vi i Allians för Sverige är intresserade av att föra konstruktiva samtal runt detta, för det skulle nämligen vara en oerhört stor förbättring av de långsiktiga förutsättningarna för att utveckla svensk välfärd också in i framtiden om vi skulle kunna enas om detta.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till propositionen och avslag på motionerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Andreas Carlson (KD).

Anf. 245 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag måste tacka Mats Odell för genomgången av kärnkraftshistorien. En del av det stämmer mycket väl, tror jag. Jag var själv inte så aktiv i början när det var kärnkraftsomröstning, men det är i alla fall intressant att höra historien.

Mats Odell beskrev hur nöjd han var med energiöverenskommelsen och pratade om de tre benen. Då vill jag ta upp det här med konkurrenskraften. Jag funderar på elmarknaden. Vad säger Mats Odell om den i dag? Fungerar den bra?

I vårt betänkande står det: Målet för elmarknadspolitiken är att åstadkomma en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång på el till internationellt konkurrenskraftiga priser.

Är det så i dag, Mats Odell?

Nästa fråga gäller Vattenfall. Hur ska Vattenfall styras framöver? Ägaransvaret ligger på Finansdepartementet och energipolitiken ligger på Näringsdepartementet. Vad innebär det? Är en tanke med förändringen att man ska sälja delar av eller hela Vattenfall?

Anf. 246 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Elmarknaden är någonting som vi ägnar oss mycket åt i näringsutskottet och som regeringen också ägnar sig mycket åt. Det var en tidigare regering som började med avregleringen av elmarknaden – en regering som Ann-Kristine Johansson säkert kommer ihåg.

Elmarknaden kan absolut fungera bättre. Därför är det viktigt att vi fortsätter med reformer på området och att Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten och vi alla bidrar till den processen.

När det gäller Vattenfall tror jag att det är en klok politik som också en socialdemokratisk regering började med, nämligen att bolagsstyrning är *en* sak – hur själva bolaget styrs – medan politiken och i det här fallet energipolitiken mycket väl kan ligga på ett annat departement. Det finns ingen motsättning i detta.

Anf. 247 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Elmarknaden är viktig. Precis som Mats Odell säger ägnar vi oss en hel del åt den. Avregleringen av den gjordes som sagt var

av en socialdemokratisk regering. Sedan kan man fundera på om avregleringen blev så bra som den kunde bli. Jag tror att det finns mycket att göra när det gäller elmarknaden. Vi är överens om att den måste fungera bättre.

Till sist: Hur ser Mats Odell på Vattenfall? Ska staten ha kvar Vattenfall eller ska man sälja det?

Anf. 248 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Min uppfattning är att svenska folket skall äga vattenkraften i Sverige för evärdlig tid – punkt. Den ska icke säljas till någon annan.

Vem som sedan är operatör av detta kan man alltid diskutera, men vattenkraftstillgångarna bör tillförsäkras svenska folket. De bör inte vara till salu.

Vattenfall har verksamheter i många länder. Man kan alltid diskutera vad en optimal bolagsstruktur är. Vattenfall är någonting som kan användas till olika saker. I dag är det framför allt en sedelpress för svenska staten. Enligt min uppfattning kan den bli ännu effektivare. Det finns goda möjligheter att utveckla företaget ännu mer så att vi som skattebetalare får en ännu större avkastning; det är alldeles uppenbart. Men staten bör absolut ha ett majoritetsägande.

Anf. 249 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Tänka sig att Mats Odell och jag har stått på samma barrikad en gång i tiden! Det börjar bli några år sedan nu. Vi borde kanske avvecklas båda två i takt med kärnkraften så småningom.

Jag ska ta upp frågan om Vattenfall. I det nya ägardirektiv som regeringen har tagit fram står det så här, fritt återgivet: Vattenfall ska vara ett av de ledande kraftbolagen i Europa i klimatomställningen.

Jag funderar lite grann över hur Mats Odell ser på Vattenfalls planer i Tyskland. Man har beslutat att utöka brunkolsbrytningen i två fält och att öppna en ny gruva. Man planerar också att öppna ytterligare två. Rimmar det med regeringens politik när det gäller förnybar energi och den ägarstrategi som regeringen har för Vattenfall?

Anf. 250 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Jag står bakom de ägardirektiv som finns som regeringen har gett Vattenfall. Det är alldeles uppenbart.

Tysk energipolitik skiljer sig markant från den svenska. Det gäller också det tyska folkets syn på olika energislag. De är så emot kärnkraft, och det är Vattenfalls kärnkraftspolitik som är den verkligt heta politiska frågan i Tyskland. Man kedjar fast sig vid järnvägsspåren för att inte släppa fram transporterna med utbränt bränsle. Det är det tyska folkets uttryck för sin syn på energipolitiken.

Ett svenskt företag som arbetar i ett annat land ska följa de statliga ägardirektiv som finns från ägaren, den svenska staten. Det ska också följa den energipolitik som befolkningarna i de aktuella länderna har lagt fast. Det är de två styråror som bolaget har att rätta sig efter.

Anf. 251 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Det var inte riktigt svar på min fråga. Den gällde hur regeringen ser på Vattenfalls strategi i Tyskland. Det är regeringen som via ägardirektiv styr Vattenfall. Den har sagt att Vattenfall ska vara en av de ledande i klimatomställningen i Europa.

Hur rimmar detta faktum med de planer som Vattenfall har för brunkolsbrytning i Tyskland? Ligger det i linje med regeringens politik?

Jag är inte så intresserad av tysk energipolitik, utan jag är intresserad av regeringens syn på ägande av Vattenfall.

Anf. 252 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Problemet för Kent Persson, och faktiskt även för mig, är att vi inte vet vad som skulle hända med energiomställningen om Vattenfall överlämnade verksamheterna till något mindre nogräknat företag som skulle sköta dem i Tyskland. De kommer att finnas kvar.

Vattenfall är ett statligt ägt och ansvarigt bolag som enligt min uppfattning driver sådana här processer med bästa möjliga kommersiellt tillgängliga teknik. Det vet vi inte om någon annan operatör skulle göra.

Därför tycker jag att i mitt svar låg också svar på Kent Perssons frågor. Min uppfattning är att man ska följa de statliga ägardirektiv som finns i Sverige, och man ska följa den energipolitik som i det här fallet den tyska befolkningen har röstat fram.

Anf. 253 JONAS JACOBSSON (M):

Fru talman! Det är lite kyligt härinne i dag. Det kanske är en del av något energieffektiviseringsprogram, eller så är det bara jag som börjar bli förkyld.

Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag.

I Sverige har vi hittills varit ganska duktiga på att kombinera ekonomisk tillväxt med en långsiktigt hållbar utveckling. Under alliansregeringen har detta blivit allt tydligare. Inte minst gäller det energiområdet.

Det handlar inte om att prioritera antingen ekonomisk tillväxt eller ett långsiktigt hållbart samhälle. Båda delar krävs, och de måste gå hand i hand. Det enda sättet vi kan vara säkra på att vi också har råd att vidta vissa miljömässigt kloka åtgärder är genom att säkerställa goda ekonomiska förutsättningar.

Därför är balans ett nyckelord. Det handlar om balans mellan olika energislag, balans mellan olika intressen och målkonflikter men också balans i vår syn på vilka krav som är rimliga att ställa, vilka kostnader kraven tillåts medföra och hur lång tid som krävs för att nå dit vi vill.

För den som saknar känsla för balans blir överbudspolitiken ett naturligt sätt att jobba. Den som saknar känsla för balans frestas alltid att kräva lite extra – lite mer pengar, lite hårdare krav eller lite tuffare tidsplaner. Men i längden är detta ohållbart. Den som alltid kräver lite mer står för en politik som i längden inte är hållbar. Överbudspolitik är helt enkelt inte långsiktigt hållbar.

Alliansregeringen står för en välbalanserad politik där flera viktiga aspekter vägs samman till en bra helhet och där vi undviker extremer. Det har redan talats mycket om energiproduktionen i vårt land. Jag tänkte inte bre ut mig så mycket om den, men det är förstås viktigt att poängtera

att alliansregeringen står för en bra mix av olika energislag – vattenkraft, kärnkraft och förnybart. Alla tre behövs, och alla tre får plats.

Även när vi talar energieffektivisering står regeringen för en väl avvägd och balanserad inriktning där vi har rimliga mål som är möjliga att nå. Vi har ett mål som fastställdes av riksdagen våren 2009 som säger att den tillförda energin per bnp-enhet ska minska med 20 procent fram till 2020. Målet omfattar samtliga samhällssektorer. Det gäller omvandling, förädling, distribution och slutlig användning.

Generellt verkande ekonomiska styrmedel såsom energiskatt, koldioxidskatt och utsläppshandel ger incitament till energieffektivisering genom prissignaler. Inom vissa sektorer och delsektorer fungerar dock dessa prissignaler sämre av olika skäl. Därför behövs kompletterande incitament för energieffektiviseringsåtgärder till exempel genom reglering och produktkrav för energirelaterade produkter. Även finansiella stöd används för att främja energieffektivisering.

I propositionen från 2009 redovisades även ett särskilt femårigt program för energieffektivisering som bland annat omfattade förstärkt regionalt och lokalt energiarbete, förstärkta insatser för information, rådgivning, teknikupphandling etcetera samt införande av ett stödssystem med energikartläggningscheckar.

När det gäller PFE, programmet för energieffektivisering i energiintensiv industri, konstateras att det har lett till en total energieffektivisering på 1,4 terawattimmar i de 97 företag som hittills lämnat slutredovisning. Därför föreslås det här programmet fortsätta med samma inriktning.

Utöver industri och företag generellt har naturligtvis även hushåll och enskilda konsumenter en viktig roll för att nå minskad energiförbrukning och ökad effektivitet.

På en väl fungerande elmarknad är det nödvändigt och bra att kunderna får större möjlighet att planera och minska sin konsumtion av el när så är möjligt. Aktuell information om elpriser och förbrukning är därför ett viktigt instrument för att elkonsumenten ska få den här möjligheten.

Regeringen har gett ett uppdrag åt Energimarknadsinspektionen att utreda frågor som rör smarta mätare och införande av timmätning för alla elkunder. Energimarknadsinspektionens rapport har nu kommit och där föreslås just att den här timmätningen ska införas för alla kunder som har en förbrukning över 8 000 kilowattimmar per år. Den här rapporten är helt nyligen utsänd på remiss. Regeringen avser därför att bereda frågan vidare. Vi får väl anledning att diskutera det här mer i kammaren senare.

En annan viktig fråga som också är aktuell på samma sätt gäller möjligheten för elkonsumenter som samtidigt är mikroelproducenter, som alltså har egen vindkraft eller annan elproduktion, att få ersättning för eventuell överskottsproduktion. Energimarknadsinspektionen har även haft i uppdrag att utreda den frågan och har återkommit med sin rapport helt nyligen. Här finns ett förslag om att införa så kallad nettodebitering i Sverige. Den rapporten är också på remiss, och vi återkommer säkert till den här längre fram.

Fru talman! Jag nämnde inledningsvis att jag menar att det här med balans är ett nyckelord på energiområdet såväl som på många andra områden. Ett problem när det gäller vår elförsörjning är ju att vi tyvärr saknar balans mellan landets olika delar när det gäller tillgång och efterfrå-

gan på el. I landets norra delar är tillgången förhållandevis god. I söder, där efterfrågan är större, har vi dock ett påtagligt underskott, inte minst till följd av stängningen av Barsebäck. Detta skapar i sin tur nya problem. När Sverige nästa höst delas in i fyra prisområden efter krav från EU-kommissionen får det till effekt att konsumenterna i södra Sverige tidvis kan tvingas betala mer för sin el än konsumenter i norr. Där syns den direkta kopplingen mellan avvecklad kärnkraft och höga elpriser.

Ett sätt att försöka råda bot på den här obalansen är att bygga ut och förbättra kraftnäten i landet. Efter en period med fokus på förvaltning och låga investeringskostnader har Svenska Kraftnät sedan 2006 successivt gått in i en fas med omfattande om- och nybyggnation. Investeringsbudgeten för 2011 är mer än tio gånger större än investeringsbudgeten för 2005. För hela perioden 2011–2013 handlar det om mycket stora investeringar, totalt 12 miljarder kronor varav drygt 3,2 miljarder avser 2011.

Ett av de viktigaste projekten är den så kallade sydvästlänken som består av en ny 400-kilovoltsförbindelse mellan Närke och Skåne och mellan Småland och södra Norge. När sydvästlänken är färdigbyggd, troligen 2015, bidrar den till att skapa bättre balans i det svenska kraftnätet och minska effekterna av prisområdesindelningen.

Fru talman! Alliansregeringen står för en välbalanserad politik som här uttrycks i en väl avvägd budget. Olika angelägenheter vägs samman på ett klokt sätt och balanseras mot varandra. Utskottet har valt att ställa sig bakom denna budget, och det hoppas jag att även riksdagen i sin helhet gör.

(Applåder)

Anf. 254 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag ser att folk börjar bli lite trötta. Det alltid spännande att komma in så här på sluttampen.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Att öka andelen förnybar energi är en nyckel till att nå framgång i klimatfrågan. På det nationella planet innebär alliansregeringens energiuppgörelse under den förra mandatperioden att vi bröt årtionden av politiska låsningar i energifrågan. När vi beslutade det här var jag personligen inte helt övertygad. Jag har inombords haft ett gediget kärnkraftsmotstånd under lång tid, men när jag sedan fick veta vad vi vann på det hela kände jag att det här har lett till stora, gröna energisatsningar som jag tror att vi inte hade nått annars. Sverige har Europas mest ambitiösa klimatmål. Det är jag stolt över att kunna stå här och säga i dag.

En central del i överenskommelsen är att vi bygger ut den förnybara energin som ett tredje ben, som flera har varit inne på i dag. Det gör att vi successivt minskar beroendet av vattenkraft och kärnkraft samtidigt som vi ökar försörjningstryggheten och får in fler aktörer på elmarknaden.

Elcertifikatssystemet har visat sig vara ett väldigt bra system. Det har varit väldigt effektivt när det gäller att öka den gröna elproduktionen. Jag har läst en del av era förslag, bland annat Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag. Ni föreslår ett fastprissystem som skulle ersätta elcertifikaten. Jag skulle vilja att ni förklarar för mig vad det egentligen är för skillnad. Vi har ju nått ganska långt med elcertifikaten. Vad jag förstår var Miljöpartiet med på detta från början, men ni ändrade er sedan. Det enda som

oroar mig är att vi har ett väl fungerande system med elcertifikat som ni vill byta ut mot ett annat, och som fler har nämnt behöver vi långsiktiga spelregler för att vi ska få folk att vilja investera i det förnybara.

Det är tydligt att den svenska modellen med elcertifikatssystem är en gångbar, stabil och kostnadseffektiv väg till utbyggnad av den förnybara energin.

För inte så länge sedan undertecknades ett gemensamt avtal mellan Sverige och Norge när det gäller just elcertifikat. Det är också ett viktigt steg i utvecklingen av den nordiska el- och energimarknaden. Propositionen är planerad att komma till våren. Vi hoppas att detta ska träda i kraft i januari 2012.

Genom en gemensam elcertifikatsmarknad kan vi faktiskt få in fler aktörer på marknaden. Då får man en ökad trygghet i energiförsörjningen, och den förnybara energin byggs ut. Då minskar också beroendet av icke-förnybara energikällor. Jag tror att en internationell elcertifikatsmarknad skapar en bättre förutsättning att hålla nere konsumenternas kostnader för en ökad förnybar elproduktion. Även på en internationell marknad kan en lokalisering av förnybar elproduktion ske till de länder eller regioner som har bäst förutsättningar för detta. De komparativa fördelarna kommer att bli avgörande för var den framtida förnybara elproduktionen byggs. På sikt kommer en internationell marknad med elcertifikat att ge mer förnybar elproduktion till lägre utvecklingskostnader.

Fru talman! Oppositionen har också en reservation som innebär ett krav på 30 terawattimmar el från förnybara energikällor år 2020 och ett långsiktigt mål på 55 terawattimmar år 2030. Regeringen har föreslagit ett mål på 25 terawattimmar år 2020.

Det tror jag är ett rimligt mål. Om man frågar olika branschorganisationer säger de att det är ett bra mål. Däremot är de oroliga för hur de till exempel ska nå 55 terawattimmar till 2030. Det innebär alltså en fördubbling av den takt som vi har i dag, och den är egentligen mycket kraftfull.

Någon var inne på långsiktiga spelregler. Jag tror att om vi ska få investerare att vilja göra satsningar inom den förnybara energin spelar det roll att vi har mål som är realistiska. Jag skulle vilja påpeka att regeringen haft en mycket bra finansstrategi. Det tillsammans med låga räntor och elcertifikatssystemen har gjort att många har investerat i det förnybara. Det vill vi ska fortsätta.

Fru talman! Energiomställningen är en utmaning som kräver en miljö- och energipolitik som skapar spelregler som långsiktigt kan minska utsläppen. Alliansen är enig om vilken väg vi ska gå, och det blir allt tydligare att det går att genomföra en omställning av energisektorn. Satsningen på förnybar energi och effektivare energianvändning stärker svensk försörjningstrygghet och konkurrenskraft.

Oppositionen har en reservation som innebär att andelen ska uppgå till 53 procent av den totala energianvändningen. Då talar vi om energieffektiviseringen. Det är jättebra. Där har vi nästan samma mål. Regeringen har ju satt upp ett mål på 50 procents energieffektivisering till 2020. 53 procent är 3 procent mer, och då undrar jag varifrån ni fått den siffran. 3 procent är ju inte så mycket. Varför har ni valt just det? Är det för att ni

Prot. 2010/11:36
16 december

bara vill höja ambitionen ytterligare och har satt upp fingret, eller finns det någonting konkret bakom de 3 procenten?

Det är roligt att se att oppositionen inser vikten av energieffektivisering. Det kanske är, precis som Kent Persson föreslog, den viktigaste strategin för att uppnå låga utsläpp. Genom att använda mindre energi minskar vi behovet av kol, olja och naturgas, och därmed minskas också utsläppen. För att få ihop klimatpusslet måste vi spara energi. Som Kent Persson sade tidigare är den sparade kilowattimmen också den billigaste och mest miljövänliga kilowattimmen.

Jag är stolt över att kunna säga att alliansregeringen har varit först med att sätta ett nationellt mål på det här området. År 2009 var vi först bland medlemsländerna i EU med att ta ett samlat grepp om detta område, som hittills präglats av diversifiering. En första nationell handlingsplan för energieffektivisering togs fram 2009, och arbetet med en andra, reviderad handlingsplan pågår.

För perioden 2010–2012 satsas sammanlagt 1,6 miljarder på olika insatser för att främja en effektivare energianvändning i industrin, jord- och skogsbruket, byggsektorn, hushållen och den offentliga sektorn. Våra mål för energieffektivisering och förnybar energi blir inte bara nödvändiga för att rädda oss från en klimatkatastrof. De är också en förutsättning för att ge vår industri framtida konkurrenskraft. Därför kommer Centerpartiet i alliansregeringen att fortsätta att driva en politik som hänger ihop och prioriterar båda målen samtidigt.

Som jag sade tror jag att de stora utmaningarna ligger i att påskynda omställningen och skapa förutsättningar – vilket nog de flesta av oss tycker – för att svensk industri sedan ska kunna utnyttja förutsättningarna och växa globalt. Vi har, som sagt, Europas mest ambitiösa klimatpolitik, och det, mina vänner, är inte så dåligt.

Sverige har ett bra utgångsläge, men i både politiken och den privata sektorn har jag lärt mig att man snabbt blir akterseglad om man stannar upp. Det tänker vi inte göra.

(Applåder)

Anf. 255 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik men det sades en hel del saker som jag tror att vi behöver reda ut.

Vi har aldrig sagt att vi vill avskaffa elcertifikatssystemet. Det är grunden för att introducera förnybar energi. Det ligger fast. Vi har sagt att vi vill komplettera det med ett fastprissystem, precis som flera andra länder i Europa, för att snabba på utvecklingen. Det är vad vi har sagt.

Helena Lindahl tog upp avtalet med Norge om en gemensam elcertifikatsmarknad som ska ge 26 terawattimmar. Borde man inte invänta remissyttrandena från de svenska organisationer som har blivit ombedda att yttra sig innan man tecknar avtal med ett annat land? Dagen innan remisstiden gick ut presenterade Maud Olofsson nämligen uppgörelsen. Jag tycker att det är uppseendeväckande.

EU-kommissionen låter i sin senaste rapport om den framtida energi-strategin nedslagen när det gäller just energieffektiviseringen. De säger att länderna tar myrsteg. Vi klarar inte målsättningen för energieffektiviseringen. I Sverige är det business as usual, ingenting nytt.

Anf. 256 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för klargörandet beträffande fastprissystemet.

När det gäller avtalet har även jag läst om det. Jag läste det i Riksdag & Departement, och jag antar att också Kent Persson gjorde det. Där skriver man att regeringen föregått remissyttrandet och skrivit avtal. Jag kan förstå att man kan bli irriterad, men jag kan säga att Maud Olofsson har tillagt att man kommer att ta hänsyn till alla remissyttrandena. Propositionen har ju inte lagts fram ännu och beslutet inte fattats.

Vad beträffar energieffektivisering var min fråga till oppositionen varför de säger 53 procent i stället för 50 procent. Det känns nästan som att man satt fingret i luften bara för att vara lite bättre.

Att det skulle vara nedslående siffror för energieffektivisering tror jag inte att jag vill hålla med om. En 50-procentig energieffektivisering fram till 2020 tycker jag inte är dålig. Det innebär att vi är mest ambitiösa i Europa, och det tycker jag inte är nedslående. Inte heller kallar jag det för myrsteg.

Anf. 257 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag kan läsa upp vad EU-kommissionen sade när de presenterade sitt förslag Energistrategi 2020: När det gäller energieffektivisering går vi fram med myrsteg och inte ens det.

Vårt mål för energieffektivisering är 25 procent. Det Helena Lindahl talar om är energianvändningen, andelen förnybar energi kontra det, och det är någonting helt annat. När det gäller energieffektiviseringen har kommissionen sagt att den effektiviseringen ska grunda sig på absoluta tal. Regeringens strategi är att tala om intensitet, och det är någonting helt annat. Då behöver man nämligen inte vidta de åtgärder som krävs för att nå fram till de 20 procenten som är regeringens politik. Det är en väsentlig skillnad.

Varför har regeringen ett annat sätt att tolka EU-kommissionen än det som är kommissionens ambition och intentioner om en energieffektivisering på 20 procent och som ska vara absolut? Då tar man ändå hänsyn till tillväxtaspekten, och då får man en energieffektivisering. Varför har man gjort den tolkningen i Sverige och använder helt andra siffror än vad avsikten var från början?

Anf. 258 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! När jag talar om den 50-procentiga energieffektiviseringen, att det ska vara av det förnybara, kan jag säga att det inte är något tak, utan det kan mycket väl bli högre. Sedan frågar Kent Persson varför man använder olika siffror, och jag kan inte säga att jag har något svar på det. Det är jag inte insatt i, så det ska jag inte uttala mig om. Jag återkommer gärna till det. Att säga något annat vore fel.

Det jag skulle vilja säga är att jag tror att vi är mer överens än oppositionen vill låta påskina. Vi har väldigt ambitiösa mål. Det skulle vara väldigt bra om också du, Kent Persson, ville erkänna att den här regeringen har väldigt höga mål.

Ni får det att låta som om vi inte gör någonting när vi i själva verket vill mer när det gäller allt. Det är kanske en oppositionsroll, men det vore klädsamt om ni kunde erkänna att vi har väldigt höga ambitioner när det gäller klimatomställningen.

Anf. 259 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Fru talman! När vi har sådana här debatter lär man sig en hel del. Det är väl det som är meningen. Men ibland kanske det uppstår frågor, och man blir mer konfunderad än lärd. För att slippa gå härifrån med den känslan vill jag ställa några frågor.

Cecilie Tenfjord-Toftby sade vid ett antal tillfällen i en replikväxling att svenska staten inte ska bygga nya kärnkraftverk. Det skulle vara väldigt klarläggande om det inte vore så att ett sådant uttalande får vissa konsekvenser. Jag vill ställa följande fråga: Innebär det att Moderaterna i dag har lämnat ett besked om försäljning av Vattenfall, eller har regeringen gett ägardirektiv till Vattenfall om att inte bygga kärnkraft? Det skulle vara mycket intressant att få den informationen. Cecilie använde ju ett klart och tydligt språkbruk.

Sedan var Mats Odell uppe. Nu vill jag inte krångla till det, men jag lade märke till att han talade om kärnkraft och sedan kom in i en diskussion om vattenkraft. Då sade han att staten ska ha kvar sitt ägande av vattenkraften. Sedan fortsatte han resonemanget så här: Man ska ha kvar ett statligt majoritetsägande av vattenkraften. Är det meningen att man ska sälja ut en del av själva vattenkraften, helt enkelt? Det vore bra att få veta detta, åtminstone för mig, så slipper jag ligga och fundera på det i natt.

Anf. 260 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Jag är ledsen om jag rörde till begreppen för Krister Örnfjäder. Jag tror dock att jag var väldigt tydlig om två saker. Jag sade att vattenkraften i Sverige ska tillförsäkras svenska folkets ägande för evärdlig tid. Vattenkraftens ägande tillhör svenska folket.

Vattenfall som bolag äger olika typer av tillgångar i olika länder. Min uppfattning är att det ska finnas ett statligt majoritetsägande där. Varför använder jag det uttrycket? Jo, jag vet att Vattenfall står inför stora investeringar, inte minst i förnybar energi, och man står inför stora investeringar i andra länder än i Sverige. Här kommer det enligt bolaget självt att krävas väldigt mycket nytt kapital. En hel del av det kan lånas, men inte allt. Det kommer att behövas nytt ägarkapital, och då tycker inte jag att det är rimligt att vi i denna kammare ska besluta att ta pengar under utgiftstaket som behövs för sociala satsningar på välfärdsområden för att till exempel investera i energianläggningar i utlandet. Då är det rimligare att Vattenfall släpper in nya ägare på ett begränsat sätt. De får vara med och investera. Detta har statsministern sagt. Det har också jag och andra statsråd sagt. Detta ligger närmare till hands än att ta svenska folkets medel som ska användas för välfärdssatsningar i Sverige.

Detta är beskedet. Beskedet är alltså tydligt: Vattenkraften tillhör svenska folket. För investeringar som behöver göras på olika håll får man vara beredd att släppa in nya ägare. Vi har exempelvis AP-fonderna som är intresserade av den här typen av investeringar om det skulle öppnas en möjlighet.

Anf. 261 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Mats Odell vet lika väl som jag att om man ska gå ut med en aktiepost i Vattenfall på den allmänna aktiemarknaden kommer det att vara väldigt svårt att säga att bara svenska intressen ska ha rätt att köpa dem, utan det kan vem som helst göra.

Jag tycker att resonemanget är rätt intressant, för det avslöjar en annan sida. Jag är väldigt tacksam för att Mats Odell har öppnat Pandoras ask som det är frågan om. Här kan det ju hända vad som helst nu.

Regeringen har alltså gett sådana ägardirektiv till Vattenfall som än så länge gör det möjligt för dem att investera bara i Europa men inte i Sverige. Det är ju ungefär så det ser ut just nu. Man tar alltså ut pengar från Sverige – man tjänar ändå ganska bra med pengar på sin verksamhet – och för att kompensera det ska man ta in utländska intressen till Sverige som tar över Vattenfalls verksamhet och vinster, vilket i sin tur kan innebära att pengar flyter ut ännu en gång.

Slutsatsen måste ändå bli att det handlar om en allmän utförsäljning av Vattenfall. Det handlar inte om att försvara de svenska intressena, utom möjligen vattenkraften. Kärnkraften, vindkraften och eventuell solkraft kan man alltså göra sig av med, men vattenkraften är helig.

Detta är faktiskt lite Ebberöds bank. Jag tycker att man i stället borde tänka så här: Om det nu är det utländska som är problemet, så sätt stoppet där i stället!

Anf. 262 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Krister Örnfjäder har en väldigt livlig fantasi måste jag säga. Av denna lilla fjäder, som har varit regeringens officiella politik under lång tid, drar han nu hel del fantastiska slutsatser och spekulerar fritt. Det är en sen timme, och det är kallt i lokalen, som någon annan påpekade, men jag tycker inte att Krister Örnfjäder har hållit huvudet tillräckligt kallt.

Vad jag har sagt är att det inte finns några planer på att sälja ut Vattenfall. Det finns inte på en skala. Det vi har talat om är att om bolagets investeringsplaner ska fullföljas talar allt för att det kommer att behövas nytt kapital. Det skulle vara intressant att höra Krister Örnfjäder redogöra för sina synpunkter här. Är det rimligt att ta pengar – miljarder under utgiftstaken – för att investera i energi, i vilken form det vara må? Det är här som frågan ställs på sin spets. Vi har sagt att det då är bättre att överväga möjligheten att släppa in någon kompletterande ägare som kommer in med kapital för detta och som naturligtvis får en avkastning på kapitalet. Men slutsumman måste vara att svenska folket genom sitt ägande och genom investeringarna får en ännu större avkastning än i dag.

Anf. 263 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Jag måste ha varit väldigt oklar. Jag trodde att jag uttryckte en väldigt klar ståndpunkt.

I ett läge där Vattenfall har brist på kapital skulle jag för min del föredra att man fick ägardirektiv som sade: Sälj det utländska ägandet och använd de pengarna för att investera i Sverige! Det är faktiskt fullt möjligt. Det fungerar på så sätt i många olika verksamheter. Man tar den typen av ställning när det gäller att bedriva affärsverksamheter.

Jag räknar med att man från Vattenfalls sida inte har gjort dåliga affärer utomlands. Det hoppas jag att regeringen har haft kontroll på, så att man får tillbaka de pengar man har satsat i form av investeringar utanför Sveriges gränser och att man kan använda det kapitalet.

Jag tycker inte att jag på något sätt får i väg. Jag står nog på ganska god grund när det gäller att ta ställning till en praktisk affär för Vattenfalls del. Jag fick inte något svar från Cecilie Tenfjord-Toftby. Jag antar att man har lämnat någon form av besked.

Anf. 264 LARS JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag begärde ordet med anledning av Mats Odells inlägg där han öppnar för samtal över blockgränserna, vilket jag tyckte var väldigt positivt. Jag har i dag i samband med frågestunden deklarerat att vi är intresserade av samtal. Det beror delvis på det som Mats Odell själv sade.

Den nuvarande regeringens energipolitik bygger på en kompromiss med de partier som ingår i regeringen. Den har en brist, och det är att den vilar på en väldigt smal bas i riksdagen. Industrin tycker att det är oroväckande att det inte finns en blocköverskridande majoritet i riksdagen om energipolitiken långsiktigt. Det har vi tagit fasta på. Vi tycker därför att det finns anledning att föra samtal.

Självklart utgår man i sådana samtal från de positioner man har. Det gör i så fall regeringen, och det kommer vi naturligtvis också att göra. Sedan får man se vad samtalet ger vid handen. Det är ändå lite intressant att komma ihåg historien för energipolitiken i Sverige, och framför allt från folkomröstningen år 1980. Jag hörde då för övrigt till Linje 2.

Vi har haft olika beslut i riksdagen. Vi har också haft kärnkraftsolyckor, som tur är inte i Sverige. De har påverkat riksdagens ställningstagande i energipolitiken ganska avsevärt.

Jag vill påminna om det alla verkar vara överens om i den här debatten, nämligen att det är viktigt att satsa på nya energikällor. Det blev inte någon riktig fart på det förrän vi hade stängt Barsebäck 1 och 2. Det var därefter som investeringarna i de nya alternativen tog fart, till exempel med vindkraften som nu successivt byggs ut i Sverige. Den startade efter det.

Det är en viktig signal att komma ihåg för framtiden när vi diskuterar hur energipolitiken ska utformas. Det är därför som jag tyckte att det var lite trist att man inte kunde få en blocköverskridande energipolitik för ett par år sedan.

Det fanns många andra skäl till varför det blev som det blev. Naturligtvis ville den borgerliga regeringen bli överens inom sig. Det var det ena. Det andra var att man ville se möjligheten av att skapa en viss oreda hos oppositionen. Det var uppenbart att det var så.

Nu har vi haft ett val, och det är fyra år till nästa val. Då kanske förutsättningarna finns för att kunna göra en överenskommelse eller i varje fall föra ett samtal om det. Vi får väl se vad det leder till.

Vi går in i de diskussionerna utifrån de positioner vi har. Jag hoppas att regeringen nu är beredd att inbjuda till sådana samtal. Vi har samtal om andra politiska frågor.

Det vore konstigt om inte vi i ett demokratiskt land ska kunna föra samtal om energipolitiken, utan att prestigen ska vara helt avgörande och låsa energipolitiken för lång tid framöver. Jag tror att det är möjligt att hitta lösningar.

Anf. 265 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Jag sade tidigare i mitt anförande att det kunde vara så att man kunde höra historiens vingslag här i kammaren i kväll. Jag är nog lite inne på det. Jag sade också att kärnkraftsfrågan har förgiftat svensk inrikespolitik i snart 40 år.

Jag är väldigt glad för Lars Johanssons inlägg här. Det vittnar om att det finns en beredskap för ett ansvarstagande från Socialdemokraterna trots att partiet befinner sig i en turbulent situation. Det är en styrka som jag vill gratulera till.

Jag läste också i samma tidning där Lars Johansson uttalade sig att elpriset fortsatt ned. Spotpriset på el på den nordiska elbörsen Nordpool sattes till i snitt 72 öre per kilowattimme mot onsdagens 102 öre per kilowattimme. De krånglande reaktorerna vid Ringhals levererar nu åter el på nätet, och så vidare.

Det är klart att dessa saker och att man kommer till rätta med de tekniska problemen har betydelse också i det korta perspektivet. Men på det politiska området är det väldigt lovande. Jag gratulerar Lars Johansson till hans initiativ.

Anf. 266 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Vi hoppas att elpriserna inte kommer att fortsätta att stiga i den takt de har gjort under de senaste veckorna. Jag hoppas också att de tio kärnkraftverk som finns ska producera den el som de är byggda för att göra, eller i varje fall från början byggda för att göra.

Sedan har den uppgradering som vi talat om tidigare inte skett i den takt den skulle ske trots att det finns ett beslut sedan den socialdemokratiska regeringen. Det är en viktig fråga i samtalen att se till att man fullföljer det som finns för närvarande.

Jag kan notera att i samma artikel som Mats Odell hänvisar till säger också Vattenfall själva att det inte är aktuellt att diskutera någon ny kärnkraftsutbyggnad i dag. Det kanske är en diskussion som handlar om 10–15 år fram i tiden.

Därför finns det egentligen ganska goda förutsättningar att föra samtal om den aktuella situationen och få fart på investeringarna i nya energislag så att vi kan hjälpa till på den punkten med en samlad syn på det.

Anf. 267 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Det är egentligen onödigt att ha flera repliker. Utgångspunkten för de olika parterna i sådana samtal är, precis som Lars Johansson sade, den politik som man har arbetat fram.

Förhandlingar leder förhoppningsvis fram till en överenskommelse som är bra. Jag tror dock inte att den kan innefatta de element som för närvarande finns i oppositionens gemensamma politik, nämligen att kärnkraften ska stängas av framöver. Det mesta ute i verkligheten har trots allt visat att det inte är lösningen på framtidens problem.

Samtidigt ska man självklart satsa på den förnybara energin. Här har regeringen nu gjort historiska satsningar. Det är viktigt för oss att fortsätta dem samtidigt som den här typen av samtal kan pågå.

Anf. 268 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill avslutningsvis kort nämna, eftersom Mats Odell inte har rätt till någon ytterligare replik, att vi inser att vi har våra ståndpunkter och att regeringen har sina ståndpunkter. Ska man föra samtal ska man inte låsa sig. Därför gör jag inte det nu mer än så. Det är viktigt om vi ska kunna föra samtal.

Sedan kan man diskutera hur samtalen ska se ut framöver. Jag hoppas det kan leda fram till att det blir en inbjudan från regeringens sida om dessa samtal. I annat fall får väl Socialdemokraterna ta initiativ. Men jag tycker att det är regeringens ansvar att inbjuda oppositionen till samtal.

Prot. 2010/11:36
16 december

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 december.)

11 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmäldes och bordlades

Proposition

2010/11:43 Erkännande och verkställighet av beslut om förverkande inom Europeiska unionen

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förlängas till *fredagen den 21 januari 2011*.

Motioner

med anledning av prop. 2010/11:50 Stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Serbien, å andra sidan

2010/11:U4 av Stellan Bojerud m.fl. (SD)

2010/11:U5 av Bodil Ceballos m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2010/11:39 2010 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

2010/11:Ju4 av Kent Ekeröth (SD)

med anledning av skr. 2010/11:41 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

2010/11:Fö4 av Peter Rådberg m.fl. (MP)

Socialutskottets betänkande

2010/11:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.

Civilutskottets betänkanden

2010/11:CU4 Ett förstärkt integritetsskydd i försäkringssammanhang

2010/11:CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Näringsutskottets betänkanden

2010/11:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

2010/11:NU2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Utbildningsutskottets betänkanden

2010/11:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

2010/11:UbU3 Betyg från årskurs 6 i grundskolan m.m.

12 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 16 december

2010/11:125 Rekordhöga elpriser

av *Lars Johansson* (S)

till närings- och energiminister *Maud Olofsson* (C)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 december.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 december

2010/11:180 Situationen inom teletrafiken

av *Désirée Liljevall* (S)

till statsrådet *Anna-Karin Hatt* (C)

2010/11:181 Problem med fas 3

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till arbetsmarknadsminister *Hillevi Engström* (M)

2010/11:182 Situationen för tågtrafiken

av *Peter Hultqvist* (S)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

2010/11:183 Elprisernas effekt på basindustrin

av *Peter Hultqvist* (S)

till närings- och energiminister *Maud Olofsson* (C)

2010/11:184 Polisstation vid gränsen mellan Sverige och Norge

av *Ann-Kristine Johansson* (S)

till justitieminister *Beatrice Ask* (M)

2010/11:185 Åtgärder mot fattigdom

av *Billy Gustafsson* (S)

till statsrådet *Maria Larsson* (KD)

2010/11:186 Utbyggnad av E45

av *Jörgen Hellman* (S)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 december.

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 16 december

2010/11:146 Stödområdesindelning för jordbruket

av *Sven-Erik Bucht* (S)

till landsbygdsminister *Eskil Erlandsson* (C)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 december.

15 § Kammaren åtskildes kl. 21.49.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 5 § anf. 47,

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.53,

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55,

av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 195 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 215 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om preliminär sammanträdesplan	1
3 § Hänvisning av ärende till utskott	1
4 § Förnyad bordläggning.....	1
5 § Socialförsäkringsområdet	2
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2010/11:SfU1	2
<i>Utgiftsområde 12.....</i>	<i>2</i>
Anf. 1 ANNELIE KARLSSON (S)	2
Anf. 2 MAGNUS EHRENCRONA (MP).....	4
Anf. 3 ERIK ALMQVIST (SD).....	5
Anf. 4 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	6
Anf. 5 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	6
Anf. 6 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	6
Anf. 7 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	7
Anf. 8 ANNELIE KARLSSON (S) replik	7
Anf. 9 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	7
Anf. 10 ANNELIE KARLSSON (S) replik	7
Anf. 11 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	7
Anf. 12 WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	8
Anf. 13 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	11
Anf. 14 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	11
Anf. 15 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	12
Anf. 16 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	12
Anf. 17 EVA LOHMAN (M).....	13
Anf. 18 ANNELIE KARLSSON (S) replik	15
Anf. 19 EVA LOHMAN (M) replik	16
Anf. 20 ANNELIE KARLSSON (S) replik	16
Anf. 21 EVA LOHMAN (M) replik	16
Anf. 22 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	17
Anf. 23 EVA LOHMAN (M) replik	17
Anf. 24 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	18
Anf. 25 EVA LOHMAN (M) replik	18
Anf. 26 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	18
Anf. 27 EVA LOHMAN (M) replik	18
Anf. 28 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	19
Anf. 29 EVA LOHMAN (M) replik	19
Anf. 30 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	19
Anf. 31 EVA LOHMAN (M) replik	20
Anf. 32 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	20
Anf. 33 EVA LOHMAN (M) replik	20
Anf. 34 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (FP).....	20
Anf. 35 SOLVEIG ZANDER (C).....	21
Anf. 36 ANNELIE KARLSSON (S) replik	23
Anf. 37 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	24
Anf. 38 ANNELIE KARLSSON (S) replik	24

Anf. 39 SOLVEIG ZANDER (C) replik	24
Anf. 40 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	25
Anf. 41 SOLVEIG ZANDER (C) replik	25
Anf. 42 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	25
Anf. 43 SOLVEIG ZANDER (C) replik	26
Anf. 44 EMMA HENRIKSSON (KD).....	26
Anf. 45 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	29
Anf. 46 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	29
Anf. 47 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	30
Anf. 48 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	30
Anf. 49 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik.....	31
Anf. 50 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	31
Anf. 51 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik.....	32
Anf. 52 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	32
Anf. 53 PENILLA GUNTHER (KD).....	33
Anf. 54 WIWI-ANNE JOHANSSON (V).....	34
Anf. 55 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	34
Anf. 56 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	35
Anf. 57 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	35
Anf. 58 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	36
<i>Utgiftsområde 10</i>	36
Anf. 59 TOMAS ENEROTH (S)	36
Anf. 60 GUNVOR G ERICSON (MP).....	40
Anf. 61 JOHNNY SKALIN (SD).....	43
Anf. 62 TOMAS ENEROTH (S) replik	45
Anf. 63 JOHNNY SKALIN (SD) replik	45
Anf. 64 TOMAS ENEROTH (S) replik	46
Anf. 65 JOHNNY SKALIN (SD) replik	46
Anf. 66 WIWI-ANNE JOHANSSON (V).....	46
Anf. 67 FINN BENGTSSON (M).....	50
Anf. 68 TOMAS ENEROTH (S) replik	54
Anf. 69 FINN BENGTSSON (M) replik.....	54
Anf. 70 TOMAS ENEROTH (S) replik	55
Anf. 71 FINN BENGTSSON (M) replik.....	56
Anf. 72 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	56
Anf. 73 FINN BENGTSSON (M) replik.....	56
Anf. 74 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	57
Anf. 75 FINN BENGTSSON (M) replik.....	58
Anf. 76 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	58
Anf. 77 FINN BENGTSSON (M) replik.....	58
Anf. 78 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	59
Anf. 79 FINN BENGTSSON (M) replik.....	60
(forts. 7 §).....	60
Ajournering	60
Återupptagna förhandlingar	60
6 § Frågestund	61
Anf. 80 ANDRE VICE TALMANNEN.....	61
<i>Uppgradering av kärnkraftverken</i>	<i>61</i>

Anf. 81 LARS JOHANSSON (S)	61
Anf. 82 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C).....	61
Anf. 83 LARS JOHANSSON (S)	62
Anf. 84 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C).....	62
<i>Tillsynsorgan för Försäkringskassan</i>	63
Anf. 85 GUNVOR G ERICSON (MP)	63
Anf. 86 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	63
Anf. 87 GUNVOR G ERICSON (MP)	63
Anf. 88 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	64
<i>Rekryteringen till terrororganisationer</i>	64
Anf. 89 BJÖRN SÖDER (SD)	64
Anf. 90 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	64
Anf. 91 BJÖRN SÖDER (SD)	65
Anf. 92 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	65
<i>Lundin Oil och CPA-avtalet</i>	65
Anf. 93 JONAS SJÖSTEDT (V).....	65
Anf. 94 Utrikesminister CARL BILDT (M)	66
Anf. 95 JONAS SJÖSTEDT (V).....	66
Anf. 96 Utrikesminister CARL BILDT (M)	66
<i>Förnyelse och innovation i framtiden</i>	66
Anf. 97 PER ÅSLING (C)	66
Anf. 98 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C).....	66
Anf. 99 PER ÅSLING (C)	67
Anf. 100 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C).....	67
<i>Turkiets EU-anslutning</i>	67
Anf. 101 MATS JOHANSSON (M)	67
Anf. 102 Utrikesminister CARL BILDT (M)	68
Anf. 103 MATS JOHANSSON (M)	68
Anf. 104 Utrikesminister CARL BILDT (M)	68
<i>Utbildningskrav för dagbarnvårdare</i>	69
Anf. 105 ANNIKA ECLUND (KD)	69
Anf. 106 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	69
Anf. 107 ANNIKA ECLUND (KD)	69
Anf. 108 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	70
<i>Fredsprocessen i Mellanöstern</i>	70
Anf. 109 ROGER HADDAD (FP).....	70
Anf. 110 Utrikesminister CARL BILDT (M)	70
Anf. 111 ROGER HADDAD (FP).....	70
Anf. 112 Utrikesminister CARL BILDT (M)	71
<i>Skatten på diesel</i>	71
Anf. 113 CHRISTINA KARLSSON (S)	71
Anf. 114 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C).....	71
Anf. 115 CHRISTINA KARLSSON (S)	72

Anf. 116 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	72
<i>Jämställdhet på forskningsområdet</i>	72
Anf. 117 AMINEH KAKABAVEH (V)	72
Anf. 118 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	72
Anf. 119 AMINEH KAKABAVEH (V)	73
Anf. 120 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	73
<i>Subventioner till kärnkraften</i>	73
Anf. 121 LISE NORDIN (MP).....	73
Anf. 122 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	74
Anf. 123 LISE NORDIN (MP).....	74
Anf. 124 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	74
<i>Beräkningen av fusk med bidrag och ersättningar</i>	75
Anf. 125 HANNAH BERGSTEDT (S).....	75
Anf. 126 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	75
Anf. 127 HANNAH BERGSTEDT (S).....	75
Anf. 128 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	76
<i>Handlingsplan för de kulturella och kreativa näringarna</i>	76
Anf. 129 OLOF LAVESSON (M)	76
Anf. 130 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	77
Anf. 131 OLOF LAVESSON (M)	77
Anf. 132 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	77
<i>Utsläppsrätterna</i>	78
Anf. 133 SARA KARLSSON (S)	78
Anf. 134 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	78
Anf. 135 SARA KARLSSON (S)	79
Anf. 136 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	79
<i>Konsekvenserna av höjda elpriser</i>	79
Anf. 137 LARS ISOVAARA (SD)	79
Anf. 138 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	80
Anf. 139 LARS ISOVAARA (SD)	80
Anf. 140 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	80
Anf. 141 ANDRE VICE TALMANNEN	81
7 § (forts. från 5 §) Socialförsäkringsområdet (forts. SfU1).....	81
Anf. 142 ULF NILSSON (FP)	81
Anf. 143 TOMAS ENEROTH (S) replik	84
Anf. 144 ULF NILSSON (FP) replik	84
Anf. 145 TOMAS ENEROTH (S) replik	85
Anf. 146 ULF NILSSON (FP) replik	85
Anf. 147 SOLVEIG ZANDER (C)	86

Anf. 148	TOMAS ENEROTH (S) replik	89
Anf. 149	SOLVEIG ZANDER (C) replik	90
Anf. 150	TOMAS ENEROTH (S) replik	90
Anf. 151	SOLVEIG ZANDER (C) replik	91
Anf. 152	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	91
Anf. 153	SOLVEIG ZANDER (C) replik	92
Anf. 154	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	92
Anf. 155	SOLVEIG ZANDER (C) replik	93
	(forts. 9 §)	93
	Ajournering	93
	Återupptagna förhandlingar	93
	8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december	93
	UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	93
	MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	94
	MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	94
	9 § (forts. från 7 §) Socialförsäkringsområdet (forts. SfU1)	95
Anf. 156	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	95
Anf. 157	SOLVEIG ZANDER (C) replik	96
Anf. 158	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	96
Anf. 159	SOLVEIG ZANDER (C) replik	97
Anf. 160	EMMA HENRIKSSON (KD)	97
Anf. 161	TOMAS ENEROTH (S) replik	99
Anf. 162	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	100
Anf. 163	TOMAS ENEROTH (S) replik	100
Anf. 164	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	101
Anf. 165	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	101
Anf. 166	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	104
Anf. 167	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	105
Anf. 168	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	105
Anf. 169	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	106
Anf. 170	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	106
Anf. 171	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	107
Anf. 172	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	108
Anf. 173	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	108
Anf. 174	TOMAS ENEROTH (S) replik	109
Anf. 175	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	109
Anf. 176	TOMAS ENEROTH (S) replik	110
Anf. 177	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	111
Anf. 178	EVA-LENA JANSSON (S)	111
Anf. 179	SAILA QUICKLUND (M)	113
Anf. 180	EVA-LENA JANSSON (S) replik	115
Anf. 181	SAILA QUICKLUND (M) replik	116
Anf. 182	EVA-LENA JANSSON (S) replik	116
Anf. 183	SAILA QUICKLUND (M) replik	117
Anf. 184	JASENKO OMANOVIC (S)	117
Anf. 185	FINN BENGTTSSON (M) replik	118

Anf. 186	JASENKO OMANOVIC (S) replik	119
Anf. 187	FINN BENGTTSSON (M) replik	119
Anf. 188	JASENKO OMANOVIC (S) replik	120
Anf. 189	MARTA OBMINSKA (M)	120
Anf. 190	PENILLA GUNTHER (KD)	121
Anf. 191	EVA-LENA JANSSON (S) replik	121
Anf. 192	PENILLA GUNTHER (KD) replik	122
Anf. 193	EVA-LENA JANSSON (S) replik	122
Anf. 194	PENILLA GUNTHER (KD) replik	122
<i>Utgiftsområde 11</i>		<i>122</i>
Anf. 195	KURT KVARNSTRÖM (S)	122
Anf. 196	ERIK ALMQVIST (SD)	124
Anf. 197	WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	125
Anf. 198	ERIK ALMQVIST (SD) replik	128
Anf. 199	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	128
Anf. 200	ERIK ALMQVIST (SD) replik	129
Anf. 201	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	129
Anf. 202	LARS-ARNE STAXÄNG (M)	130
Anf. 203	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	133
Anf. 204	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	134
Anf. 205	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	134
Anf. 206	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	135
Anf. 207	ERIK ALMQVIST (SD) replik	135
Anf. 208	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	136
Anf. 209	ERIK ALMQVIST (SD) replik	136
Anf. 210	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	136
Anf. 211	ULF NILSSON (FP)	137
Anf. 212	SOLVEIG ZANDER (C)	139
Anf. 213	LARS GUSTAFSSON (KD)	141
	(Beslut skulle fattas den 20 december.)	143
10 § Energi		143
	Näringsutskottets betänkande 2010/11:NU3	143
Anf. 214	ANN-KRISTINE JOHANSSON (S)	143
Anf. 215	LISE NORDIN (MP)	146
Anf. 216	LARS ISOVAARA (SD)	148
Anf. 217	KENT PERSSON (V)	150
Anf. 218	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	152
Anf. 219	ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	155
Anf. 220	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	155
Anf. 221	ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	156
Anf. 222	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	156
Anf. 223	KENT PERSSON (V) replik	156
Anf. 224	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	157
Anf. 225	KENT PERSSON (V) replik	157
Anf. 226	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	158
Anf. 227	LISE NORDIN (MP) replik	158
Anf. 228	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	159
Anf. 229	LISE NORDIN (MP) replik	159

Anf. 230	CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	160
Anf. 231	ERIK A ERIKSSON (C).....	160
Anf. 232	KENT PERSSON (V) replik.....	163
Anf. 233	ERIK A ERIKSSON (C) replik	163
Anf. 234	KENT PERSSON (V) replik.....	164
Anf. 235	ERIK A ERIKSSON (C) replik	164
Anf. 236	ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	164
Anf. 237	ERIK A ERIKSSON (C) replik	165
Anf. 238	ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	166
Anf. 239	ERIK A ERIKSSON (C) replik	166
Anf. 240	LISE NORDIN (MP) replik	166
Anf. 241	ERIK A ERIKSSON (C) replik	167
Anf. 242	LISE NORDIN (MP) replik	167
Anf. 243	ERIK A ERIKSSON (C) replik	168
Anf. 244	MATS ODELL (KD).....	168
Anf. 245	ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	170
Anf. 246	MATS ODELL (KD) replik.....	170
Anf. 247	ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	170
Anf. 248	MATS ODELL (KD) replik.....	171
Anf. 249	KENT PERSSON (V) replik.....	171
Anf. 250	MATS ODELL (KD) replik.....	171
Anf. 251	KENT PERSSON (V) replik.....	171
Anf. 252	MATS ODELL (KD) replik.....	172
Anf. 253	JONAS JACOBSSON (M)	172
Anf. 254	HELENA LINDAHL (C).....	174
Anf. 255	KENT PERSSON (V) replik.....	176
Anf. 256	HELENA LINDAHL (C) replik	176
Anf. 257	KENT PERSSON (V) replik.....	177
Anf. 258	HELENA LINDAHL (C) replik	177
Anf. 259	KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	177
Anf. 260	MATS ODELL (KD) replik.....	178
Anf. 261	KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik.....	178
Anf. 262	MATS ODELL (KD) replik.....	179
Anf. 263	KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik.....	179
Anf. 264	LARS JOHANSSON (S)	180
Anf. 265	MATS ODELL (KD) replik.....	180
Anf. 266	LARS JOHANSSON (S) replik	181
Anf. 267	MATS ODELL (KD) replik.....	181
Anf. 268	LARS JOHANSSON (S) replik	181
	(Beslut skulle fattas den 20 december.).....	182
11 §	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	182
12 §	Anmälan om interpellation	183
13 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	183
14 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	184
15 §	Kammaren åtskildes kl. 21.49.	184

Tryck: Elanders, Vällingby 2011